NGUYỄN VĂN THỌ

THẤT HUYỀN CẦM

12 TRUYỆN NGẮN CHỌN LỌC

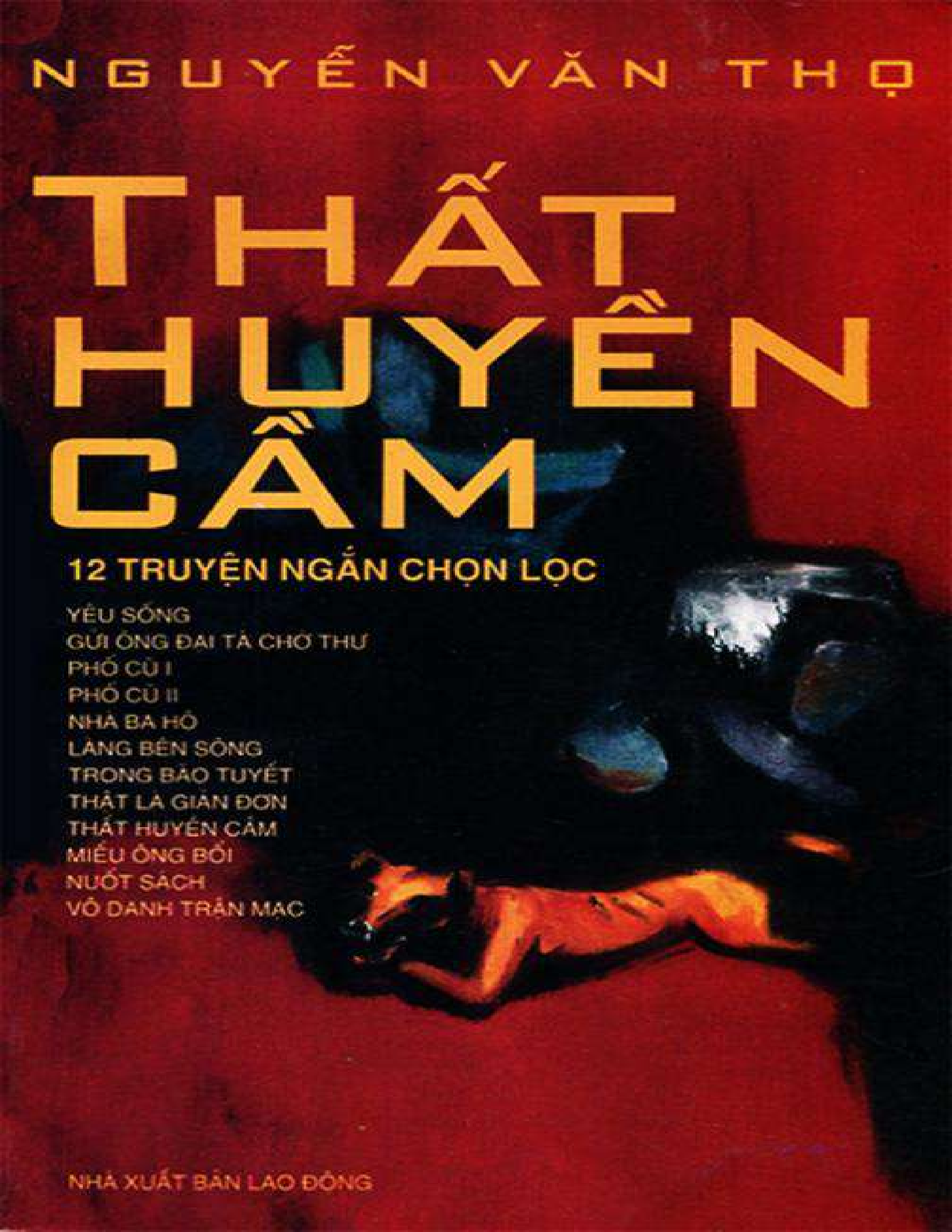

YÊU SỐNG
GỬI ÔNG ĐAI TÀ CHỚ THƯ
PHỐ CŨ I
PHỐ CŨ II
NHÀ BA HỘ
LÀNG BÊN SÔNG
TRONG BÃO TUYẾT
THẬT LÀ GIẢN ĐƠN
THẤT HUYỀN CẦM
MIẾU ÔNG BỐI
NUỐT SÁCH
VÔ DANH TRẬN MẠC

NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG

Table of Contents

Lời mở sách
Yêu sống
Gửi Ông Đại tá chờ thư
Phố cũ I
Phố cũ II
Nhà ba hộ
Làng bên sông
Trong bão tuyết
Thật là giản đơn
Thất Huyền Cầm
Miếu Ông Bổi
Nuốt sách
Vô danh trận mạc
Mấy lời cuối sách hay Đọc Nguyễn Văn Thọ
    I
    II

https://thuviensach.vn

Lời mở sách

Tôi không được học vê` âm nhạc, song may mă´n có thân phụ chơi được nhiê`u loại nhạc cụ dân tộc. Nhiê`u năm, khi ông còn, thường cùng các nghệ sĩ, nhạc sĩ khác đàn, hát, bàn vê` âm nhạc cổ. Tôi lă´ng nghe, quan sát tự thâ´y, phàm cây đàn nào cũng có âm să´c riêng, nhưng những cây đàn nhiê`u dây thì giàu giọng điệu, sự hoà âm và să´c thái phong phú hơn. Đàn của ta các cụ thường để phím cao và chính vì vậy khi chơi, nghệ nhân tuỳ theo bài, dùng ngón nhẩn nháy ngay ở một phím mà tạo nên nhiê`u cung bậc khác nhau, giàu có thêm vê` cao độ, khă´c phục *Sự ít dây* khi thể hiện nhiê`u bản hoà tâ´u. Tôi nghe nói, từ tích Bá Nha - Tử Kỳ, đàn Thâ´t Huyê`n Câ`m gô´c ở phía bă´c Trung Hoa, ban đâ`u có năm dây, sau vua Văn Vương và Võ Vương thêm mỗi người một dây thành bảy. Sao lại không năm dây mà lại thêm sáu rô`i bảy? Sách cổ viê´t, dây thêm vào có tên *Văn huyê`n* và *Võ huyê`n,* biểu cảm thêm trạng thái tình cảm của người.

Nhiê`u đàn dây từ Trung Hoa đưa vê` ta, tiê`n nhân thay dây să´t bă`ng dây tê´t từ tơ gai. Tiê´ng đàn xứ Việt có tiê´ng nói riêng không giô´ng đàn Trung Hoa. Châ´t dây khác, âm să´c đàn cũng khác.

Trong những khách nhạc tới đàn cùng cha tôi, cao thâ´p khác nhau, nhưng thâ´y phàm những ai chơi đàn đã lâu, dụng đàn điệu nghệ, được các cụ khen thì mỗi khi đàn câ´t tiê´ng, giữa buổi trưa yên ă´ng, dù khi nóng hè hay lúc trời thu mát mẻ, tiê´ng đàn vọng ra ngoài khu chợ, làm ai cũng muô´n nghe, kể cả những người lao động, buôn bán bình dân, vật lộn cả năm với mưa gió ở xóm chợ.

Cuô´n văn xuôi thứ tư này của tôi đang nă`m trong tay bạn đọc kính yêu, là tập hợp nhiê`u truyện ngă´n, được viê´t trong một thời

https://thuviensach.vn

gian nhất định, *ở những trạng thái sống khác nhau*. Tôi cố gắng thể hiện từng câu chuyện tuỳ *ở tình huống đời sống chuyện*. Mỗi tình thế đòi hỏi chọn một giọng kể cho thích hợp. Hy vọng, sự thể hiện này ít nhiều bạn đọc nhận ra, cùng chia sẻ, đồng cảm. Sách đã tới tay bạn, tức là đàn đã cất lên rồi. Những âm thanh của bảy sợi dây Thất Huyền Cầm đã bay đi. Âm thanh không thể giữ lại. Nó có tạo nên sự khác biệt, để đan hoà vào nhau, theo quy luật những vòng tròn đồng tâm to nhỏ khác nhau? Nó liệu có làm bạn quên chút ít nhọc nhằn trong cuộc sống bộn bề này không? Nếu có, Thọ tôi thực là hạnh phúc.

Nguyễn Văn Thọ

https://thuviensach.vn

Yêu sống

Tặng cha con H

Sang tháng ba giá rét, một đêm mưa xuân về. Sớm ra vạn vật bừng thức. Nước ở các lạch nhỏ quanh vườn ấm, trong tới lạ thường. Nhiều loài cây, hoa, cỏ bất ngờ mươn mướt, mơn mởn những mầm non. Khắp nơi phơi phới, dậy lên đầy xuân sắc. Gió cũng hây hây mới. Gió mang theo mùi hương ngan ngát, da diết và rất đỗi thân thương của những nụ hoa tinh khôi, những chùm hoa bưởi chớm nở, hoa ngâu, hoa sói lấm tấm, kịp chín sau đêm mưa, hoa cau rắc trắng mặt đất... cả không gian quanh khu vườn tràn ngập sự dịu dàng, đằm thắm của mùa xuân.

Xuân về đẹp vậy, mà ông Thiều không vui. Ông đang bên con chó già nhệch nhạc, xơ xác, bất động. Trong tiếng lộp bộp rớt xuống giữa nhiều tàn lá của những giọt mưa sót đọng lại từ đêm, nghe tiếng người thở dài và tiếng rên nhè nhẹ của con vật ốm. Vâng, ba tháng nay, con Luca của cha con ông Thiều bị ốm. Bắt đầu, chân trái nó cà nhắc. Ông sờ nắn, xoa bóp, tưởng nó bị sai khớp. Nửa tháng qua đi, nó liệt một chân, kế đó liệt tiếp chân còn lại. Đôi mắt tự nhiên chảy nhựa liên tục. Hai tháng nữa trôi qua, nó loà hẳn. "Luca đã mười lăm tuổi. Loại chó Đức về già, đa phần đều rất yếu hai chân sau..." Một bác sĩ, về từ Hà Nội, đã tới khám nó và phán vậy. Loài vật cũng sinh, lão, bệnh, tử! Tới lúc mệnh đã đến rồi! Tuy nghĩ thế, nhưng ông Thiều vẫn hy vọng. Ông không thể cầm lòng khi mỗi sớm, nhìn nó thấy thảm hại hơn. Mỗi khi ông an ủi, con vật nghển lên, nghiêng đôi tai to, xưa luôn giương cao, giờ đã rủ xuống, lắng nghe và để đáp lại nó thè lưỡi liếm láp bàn tay người.

https://thuviensach.vn

Hôm â´y là thứ bảy. Mọi lâ`n con trai ông đã tới khu vườn thăm bô´ và ở đó qua chủ nhật trò chuyện với ông, chơi với Luca. Vậy mà hôm nay, đã chiê`u rô`i, con ông vẫn không đê´n. Gọi điện, nó bảo, con bận quá. Bận lă´m! Chúng nó hôm nay, các vụ làm ăn để *tiê`n đẻ ra tiê`n* gô´i nhau, quay như chong chóng. Ông tới bên con chó, hôm nay bạn mày không vê` thăm chúng ta đâu. Không biê´t mày có qua nổi tuâ`n này không? Ba ngày chỉ liê´m cháo, con chó già lê´t tới cạnh ông già và dừng lại. Ông Thiê`u vuô´t lưng nó, cù nhẹ vào đám lông dưới cổ. Con chó nă`m đổ vật ra, thở. Nó dúi mõm vào bàn tay đâ`y gân xanh của ông, để lại những vệt ướt âm â´m. "Thôi, cô´ dậy mà ăn cho tao đỡ lo. Cứ nă`m thê´ là chê´t thôi. Mày đau lă´m hả? Tao chẳng thể giúp gì mày được. Có thă`ng bạn chê´t tiệt giúp mày được thì tuâ`n này chă´c không lại rô`i. Tao cũng già rô`i, mọi thứ chán hê´t, mà vẫn cô´ sô´ng đâ´y. Người ta phải cô´ lên chứ, ai lại cứ nă`m bệt mãi thê´ này? Dậy đi, Luca!" Con chó ngước mă´t lên nhìn ông già, trong chiê`u dâ`n tă´t, mặt trời là một khô´i đỏ ô´i chậm chậm chìm sau những trảng lá màu đen, những tia sáng yê´u ớt, mong manh hô`ng châ`m chậm soi vào đôi mă´t chó. Đôi mă´t không còn hai tròng đen tuyê`n và long lanh nữa! Hai hô´c mờ, đục luôn luôn nhễu ra một dòng nhựa, ướt bê´t cả những đám lông ở cổ. Và, từ đám nhựa sê`n sệt, đùng đục trong đôi mă´t kia, lúc chiê`u tàn â´y ứa tràn ra một dòng nước trong vă´t. Luca khóc!

Ông Thiê`u thở thượt.

Con người ta, ai chẳng có thời tráng niên để vùng vẫy mà yêu sô´ng. Luca của ông cũng và đã một thời, thời â´y gă´n bó với ông, với khu vườn này. Hơn chục năm đã trôi qua, bă´t đâ`u từ ngày đổi mới, con ông mua mảnh đâ´t vài ngàn mét vuông. Đâ´t ven sông, nghe nói xưa là dự án nuôi cỏ giô´ng nước ngoài cho bò của nông trường. Chuyên gia rút hê´t, máy móc hỏng hê´t, để lại đâ´t toàn cỏ tranh cao ngang thă´t lưng người. Khi â´y, ông đã sáu ba tuổi, hai

https://thuviensach.vn

ngày ô´m, ba ngày khoẻ. "Bô´ vê` đâ´y trông thợ làm vườn hộ con. Không câ`n làm gì cả. Không khí trong lành, không như ở Hà Nội chật hẹp, ô nhiễm". Ông cùng con trai đi vòng quanh một lượt mảnh đâ´t mà khi hâ´t một lớp xẻng, toàn phù sa nạc. Ai lại để đâ´t đai thê´ này? Ai lại mặc con cái lúc nó đang bí quá! Hơn mâ´y chục cây vàng, không phải để mua cái điê`n trang đâ`y cỏ, ră´n và cóc, muỗi kia mà ngă´m. Cái máu lính thông thô´c sôi lên. Thê´ là ông lại tạm xa Hà Nội, ôm chặt hai đứa cháu nội vào lòng rô`i *ba-lô vào trận,* vào trang trại. Ban đâ`u, khu đâ´t chỉ có một cái nhà chẳng ra nhà của nông trang để lại. Hoang toàng, cô liêu. Năm đâ`u tiên, ông thuê nhân công tới phân lô, làm cỏ, trô`ng cây, đào ao và lạch thoát nước. Sau đó, lãng đãng có người tới làm cỏ, bỏ phân và đánh cây, đa phâ`n thời gian còn lại trong vườn chỉ có ông với tiê´ng ê´ch, cóc, nhái, giun, dê´ ỉ eo suô´t đêm. Một người bạn già tới thăm ông, nhìn khu vườn mênh mông, mang tới con chó ba bô´n tháng tuổi. Giô´ng chó nòi, khôn. Đúng rô`i, *ra trận* thì không thể đơn độc, phải có đô`ng đội, phải có bạn. Từ đó ông có thêm Luca. Bao nhiêu năm, Luca trưởng thành, thực sự là một *chàng chó* dũng mãnh. Khu vườn cũng dâ`n thực sự là vườn, đâ`y cây trái. *Luca tia chớp,* cường tráng, phi như gió, là *chiê´n binh* câ`n mẫn và, là bạn. Chiê´n công thì nhiê`u, ông Thiê`u nhớ nhâ´t chuyện, đêm â´y từ phô´ qua đường mòn trong vườn vê` nhà. Không có Luca, ông đã bị con ră´n hổ dài hơn hai mét, nặng tới ba cân nă`m chă´n ngang đường mòn phục kích. "Mổ nhẹ một phát là *đi tong*!" Luca từ phía sau, bâ´t ngờ xông tới trước, phát hiện ra kẻ thù, gâ`m gừ, đôi mă´t long lên đâ`y lửa. Mươi phút gì đó, că´n vòng, tránh né, hăm dọa, nó lừa miê´ng, ngoạm ngang cổ địch thủ. Kẻ chiê´n thă´ng chô`m hai chân lên đô´i thủ nguy hiểm đã chê´t, uy quyê`n, đâ`y kiêu hãnh, không một tiê´ng sủa! Thê´ đâ´y, thời tráng niên của Luca qua đi, mười lăm năm. Giờ là lúc nó chờ trời tới rước đi!

https://thuviensach.vn

Thời tráng niên của ông Thiề̀u cũng oanh liệt, bi tráng. Nhưng là sự oanh liệt hoàn toàn ý thức chứ không bản năng như Luca. Mười lăm tuổi, xe tăng Pháp quay lại, gầ̀m gừ chạy nghiế́n nát đường phố́ Hà Nội. Ông làm liên lạc cho Tự vệ thành, lúc ria mép *cậu Thiề̀u* lún phún. Chín năm, hành quân, chiế́n dịch, công đồ̀n! Hoà bình hai ba năm, ông bấ́t ngờ gặp cô bác sĩ có đôi mắ́t to, dịu dàng, đằ̀m thắ́m. Trời xe duyên, thành vợ thành chồ̀ng. Hai tháng, chửa kịp có con thì lại bí mật nhận lệnh chi viện cho miề̀n Nam. Mười tám năm biề̀n biệt! Một lầ̀n duy nhấ́t, ông ra Bắ́c họp. Về̀ thăm nhà hai ngày và may mắ́n, vợ ông có mang, sau sinh mụn con trai đầ̀u tiên. "Em tên Chung, con đặt tên Thuỷ". Biế́t tin ở chiế́n trường, ông viế́t dặn vợ khi lòng ông: "...nhớ thương em nhiề̀u, nhiề̀u lắ́m mà không thể viế́t ra lời. Gắ́ng nuôi con, anh biế́t một mình em vấ́t vả". Thế́ đấ́y, ông chẳng thương thân, chỉ thương vợ. Năm bảy nhăm, bị thương nặng ở Lộc Ninh, phía tây cửa ngõ Sài Gòn ông ra Bắ́c. Dọc đường, ông thấ́p thỏm, bồ̀n chồ̀n, mong từng cây số́ một qua nhanh, luôn hỏi xe tới chặng nào. Cuộc đời tàn nhẫn! Ông gặp con mà không bao giờ gặp vợ nữa. Ông hình dung, bom B52 rắ́c đen bầ̀u trời và đánh sập gian nhà mổ cho bệnh nhân. Bao nhiêu là bao nhiêu khát khao khi trở về̀ chẳng thể có, ông thấ́y cuộc số́ng vô nghĩa thế́. Nhưng ông phải số́ng, và mỗi khi đứa con đưa bàn tay nho nhỏ rờ rẫm những sợi râu bắ́t đầ̀u chớm bạc, lòng ông chợt trào lên hạnh phúc khôn tả. Ông đi qua khó khăn thời bao cấ́p, qua bệnh tật vùng dậy ào ào cùng vế́t thương cũ, mới tấ́n công ông. Song khi con người ta dám số́ng và yêu số́ng, chẳng có gì khó khăn hơn một thời bom đạn, mà ở đó đói, rét, bệnh tật, cái chế́t luôn rình rập... Thời gian qua đi, ông về̀ hưu, thằ̀ng Thuỷ đi Nga, trở về̀, lấ́y vợ và ông không vò võ một mình nữa khi có cháu nội. Bảy mươi nhăm tuổi, tớ chế́t được rồ̀i! Ông vẫn thường nói thế́ mỗi khi trái gió trở trời. Cuộc số́ng cầ̀n có ý nghĩa! Đấ́y là lí lẽ độc tôn của cả thế́ hệ các ông. Cuộc số́ng của ông, chẳng có gì phải ân hận. Bao giờ con cháu

https://thuviensach.vn

còn cần, ông vẫn vui sống, tiếp tục cùng chú Luca trong khu vườn nói trên.

***

Hai tuần sau, Luca vẫn sống. Nó ít động cựa, biếng ăn hơn. Buổi sớm thứ bảy, tiếng xe máy quen thuộc êm êm ở đầu khu vườn vọng tới. Luca nhỏm dậy. Mọi khi, nó đứng lên, vẫy đuôi, lao vút ra. Song giờ đây, Luca không đứng lên chạy ra đón chủ được nữa. Và cậu chủ tới. Anh bê trên xe xuống hai chiếc thùng các-tông đầy ngộn thức ăn, bánh trái, vài cuốn sách mới: "Bố thông cảm cho con. Tại đây, bố muốn tiêu gì thì tiêu. Thiếu gì, ngại đi thì gửi bác Tư hàng xóm ra phố mua. Bố thuê phim về mà xem. Hai tuần nay công việc ngập cổ. Dự án bắt đầu triển khai, sểnh ra là mất tiền tỉ như chơi!" - "Tiên sư anh! Tôi chả tha thiết cái gì hết. Tôi ngủ sớm, dậy sớm, thở hít, dưỡng sinh... đủ cho cuộc sống của tôi rồi. Còn Luca thì không thế được. Anh nhìn nó xem, ai lại mặc nó thế kia. Anh phải có biện pháp gì chứ?" - "Biện pháp gì, đã bảo nó già là phải chết. Bạn con là bác sĩ thú y giỏi bậc nhất Hà Nội mà bó tay thì còn biện pháp gì nữa". Thế anh để nó sống đau đớn quằn quại thế kia hả! Anh xem, khi cái trại của anh còn là đống đất chó ỉa, nó hăng hái cùng thằng già này... bữa nào vào, anh chả quấn quýt với nó. Giờ, anh chê nó hôi thối, lê lết, vô dụng! Bận gì cũng phải vào xem nó ra sao chứ. Hỏng! May mà tôi còn cụng cựa được, chứ nằm liệt như nó, chắc anh cũng mặc cha thằng già này. Đứa con quay lại nhìn ông, xin bố đừng nói vậy, đừng suy diễn. "Không, tôi nói thế thôi, để anh có biện pháp ngay với nó!" Người đàn ông trẻ tới bên Luca: "Đứng dậy!" Con chó rướn lên, theo mệnh lệnh cậu chủ mà không được. "Liệt rồi, chắc đến giai đoạn này vài tuần là tiêu thôi!" Tiêu cái cục cứt. Anh không biết nó đau đớn lắm à? Đứa con ngồi xuống bên con chó. Thực ra, anh là người yêu súc vật. Nhưng quả thực công việc làm ăn cạnh tranh, đầy bất trắc bây giờ buộc

https://thuviensach.vn

anh quan tâm tới hơn con chó này. Nhưng anh cũng thấy nó đau đớn. Chợt loé lên một ý nghĩ. "Bố này!" Cái gì? "Bên Nga, với những con ngựa sắp chết, để con vật khỏi sự đau đớn, người ta đều cho ngựa chết nhanh." Mày định làm gì? "Nó đằng nào cũng chết. Già phải chết! Hay là cho nó chết nhanh?" Cho nó chết nhanh? Ông Thiều thoáng nghĩ, có nên như vậy không? Cuộc đời, ông chưa khi nào chứng kiến việc ấy cả. *Còn nước còn tát*. Thế hệ ông từ xưa đều nghĩ vậy, và với Luca thì càng không thể như thế. Nhưng rõ ràng, ông cũng thấy Luca sống khổ, sống sở. Con vật nên không thể như người, tự thân, nhắm mắt nuốt cháo, nhắm mắt nuốt thuốc, tập đi kiên trì hàng tiếng, dưỡng sinh kiên nhẫn hàng ngày, để vượt lên sự sống. Đề xuất của con ông nghe tàn nhẫn quá, nhưng có lẽ đó là giải pháp cuối cùng giúp ông và Luca. Anh định thế nào? Cho nó uống thuốc ngủ hả? Có mang theo không? "Không! Cần gì thuốc ngủ!" Đứa con kéo cái dây da để lôi con chó đi. Luca lồm cồm bới hai chân trước, hai chân sau để lại vệt kéo lết trên mặt đất. Không được làm thế! Ông Thiều quát. Anh định đi đâu và làm gì? "Bố cứ mang hộ nó ra kia." Đứa con chỉ khoảnh đất trước nhà, bên bờ ao mới đào. Ông cúi xuống, đỡ hai chân sau con chó lên. Nó nhìn ông đăm đăm, tha thiết, chưa hiểu điều gì sẽ diễn ra sau đó. Thằng con đến bên xe máy, lôi ra cái túi bạt dài buộc sau xe. Khẩu súng săn hai nòng, đen, bóng có báng nâu được gập lại, giờ đây mở chốt hãm, đẩy nòng ra. Đạn ghém chì trong cat-tut giấy nện màu đỏ lắp vào nòng. Đứa con tới bên bố. Ông Thiều không kịp nghĩ và phản ứng gì. Tới bên, đứa con lại trao súng cho ông: "Bố bắn đi. Quen súng, quen đạn." Ông lúng túng. Tao không thể! Anh nghĩ ra chứ! Ông Thiều gạt khẩu súng. Đứa con ngần ngừ một lát, rồi lại gí súng vào tay ông, nghiêm túc. "Bố giúp con và Luca. Con không quen. Ngoài mặt trận, bố từng kể đã giết bao nhiêu người? Bây giờ một mạng chó!" Ông Thiều giật bắn mình. Ý nghĩa sâu xa của câu nói vô tình như cái roi quất một đòn lạnh lùng vào trái tim ông. Ông bàng hoàng. Ngớ ra trong tích tắc, máu dồn lên mặt và,

https://thuviensach.vn

bất ngờ dang thẳng bàn tay đầy gân xanh, tát vào mặt thằng con trai. Tao đã nuôi mày, dạy mày, cho mày ăn học và về khu vườn cô quạnh này vì mày, cố sống quãng đời còn lại vì mày! Vậy mà...

Cái tát trượt, thằng con trẻ nhanh hơn, tránh được.

Con Luca không hiểu gì cả. Nó nằm nghiêng đầu như cố nghe, sao hai con người lại đánh nhau thế kia.

- Biến! Biến ngay cho khuất mắt tao! - Ông già hơn bảy chục tuổi nổi giận với cái máu của người lính năm nào. Ông quay lại nhà, bất ngờ rút ra cái cán cuốc như sẵn sàng nện đứa con mất dạy kia. Tất nhiên, chỉ hăng như vậy thôi, ông không phải là loại người dễ kích động tới mức quên cả tình cha con, dù trong đời, chưa bao giờ bị xúc phạm tới vậy. Giận quá! Nó lại là con mình đẻ ra, chứ đâu phải *người dưng nước lã*. Bàn tay ông già run rẩy. Ông vứt cái cuốc xuống đất. Cắn chặt đôi môi, muốn bật khóc.

Ông vào nhà. Đứa con lặng lẽ theo sau và đứng bên hiên. Sự thể không ngờ. Tất nhiên họ không muốn nói thêm điều gì nữa, bởi lời nói bay ra, sẩy rồi, khó có thể giữ lại. Đứa con chợt cảm thấy tẽn tò, vô duyên. Nó hấp háy chào ông, hấp tấp dắt xe, nổ máy, vút đi.

Mưa lại lắc rắc rơi. Gió chậm mươn man. Không biết mưa nhoè nhoẹt trên đôi má nhăn nheo hay nước mắt ông Thiều?

Trời ơi, ai ngờ nó đã hiểu ông như vậy, hiểu cả cuộc sống ý nghĩa ngày xưa của các ông giản đơn như vậy! Nhiều người ở thế hệ mới đã chẳng biết gì về cuộc chiến đằng đẵng mà các ông đã đi qua. Họ là người dưng, nói làm gì? Nó là con của ông, giọt máu của ông. Chiến tranh, chết chóc, đầy tàn nhẫn, bẩn thỉu và đau khổ, nhưng ông và biết bao người đâu muốn thế? Ông muốn yên hàn để yêu và sống, mưu cầu hạnh phúc như bao dân tộc

https://thuviensach.vn

khác, mà ông từng tới thăm đất nước của họ. Ai muốn cả tuổi xanh bị tước đoạt, bỏ quên, đánh mất trong những khu rừng nhiệt đới? Cái bà nhà văn Thuỵ Điển hôm nào đã viết như vậy làm ông trào cả nước mắt. Không hiểu được, ở tận bên kia đại dương, người xa lại ấy lạ hiểu cho các ông tới thế, vậy mà đứa con của ông... trời ơi!

Suốt đêm ông gần thức trắng.

Cái võng kẽo ka kẽo kẹt, đong đưa, nhẩn nha một nhịp buồn, vang đều đều trong khu vườn vốn yên tĩnh tới gần sáng.

Tiếng chim chóc rộn rã đón bình minh làm ông bừng thức. Giấc ngủ hơn hai tiếng giúp ông Thiều nguôi ngoai đi việc tối qua. Như mọi sớm, ông nhìn ngay tới chỗ Luca nằm. Không thấy Luca. Trên đất để lại vệt lết của con chó. Nó đâu? Ông Thiều chồm dậy.

Khi ấy, mưa dày hơn, rơi nhanh trong những luồng nắng, tựa hồ như triệu hạt thủy tinh lung linh, lấp loáng rắc trên cây cỏ, mặt đất. Con Luca mặc mưa, trườn lùi và cách nó chừng sáu mét có con chó cái vàng tơ, kệ nước mưa sũng sĩnh, ròng ròng rỏ từ khắp thân, trân trân xói mắt cảnh giác nhìn ông. Ê! Bọn mày rủ rê nhau, mò ra đây lúc nào vậy? Vốn tinh nhạy, ông Thiều hiểu. Con Luca đã đẩy đĩa thức ăn sau bao nhiêu lâu, từ hiên nhà ra tận nơi con chó cái lạc loài run rẩy, không dám tới bên nhà kia? Thôi, chúng mày cứ ở đây nhé. Ông Thiều quay lại, lên nhà sàn, ra tấm liếp phòng trong, ghé mắt xuống quan sát.

Hai con vật, một cái, một đực, một già sắp chết, một non tơ sáp lại gần nhau. Tất nhiên, con vật cũng có những phút ban đầu bỡ ngỡ, thận trọng. Nhưng con chó vàng tơ rất đói, và có thể chính điều đó làm nó liều lĩnh hơn. Nó liếm vừa rất nhanh đĩa cháo, vừa lấm lét nhìn con chó già tàn tật đang nằm, ngỏng đầu lên, nghiêng nghiêng tai.

https://thuviensach.vn

Thời gian trôi đi hơn tuần. Sớm nào ông cũng đứng sau bức tường ngăn cách giữa ông và hai con vật. Tất nhiên khẩu phần ăn đã thay đổi. Ông nấu cơm nát, trộn thịt cho cả hai ăn chung. Quan sát, ông mới thấy sự ghê gớm, khó hiểu của tạo hoá. Điều gì đã giúp Luca khoẻ lên trước con chó lạc kia? Thương lắm, khi Luca bên con chó vàng, liếm láp bạn gái mới khắp nơi. Và, ngày lại ngày, lông con vàng mượt ra, đẫy lên. Đúng là một con chó cái tơ đẹp mã. Nó lạc từ đâu tới? Không cần biết! Ông vui, vì nó, chứ không phải ông, đã làm Luca có hồi sức. Sau ba tuần, con chó vàng đã quen hơi với người, tự nguyện ngủ bên con Luca, ngay ở thềm nhà, sát nơi ông ngủ. Sau đó, *vàng tơ* không hề chạy trốn khi ông tới gần để ve vuốt. "Ta sẽ huấn luyện mi như Luca dũng cảm. Ở lại đây với ta nhé, *nàng vàng*!" Ông tủm tỉm, hóm hỉnh nhìn, khi con Luca điềm nhiên liếm bộ lông của bạn gái, còn *vàng tơ* đứng im phăng phắc.

Có một buổi, hai con chó dìu nhau ra sau nhà. Luca muốn chồm lên lưng cô bạn gái mà không được. Bản năng của Luca bất tử, nhưng hai chân sau của Luca bất lực. Con chó vàng lại thản nhiên đứng, xoay xoay mông. Không được! Luca tễn tò mãi, để cuối cùng chừng mệt nhoài, nó ngửa ra trên mặt đất rít lên rất thảm thiết. Ông bật cười. Những tia nắng cuối của chiều úa tàn, trên ngàn lá, trong gió lấp láy như giễu cợt.

"Về đây mà xem Luca khoẻ lên. Tôi tha cho anh!" Ông Thiều không cắt máy hay im lặng nữa, vui vẻ trả lời điện thoại con. Bố ơi ! Con không về được, xin bố tha thứ cho con. Con đang ở miền Nam. Hai ba tháng nữa, con ra... Ông Thiều đặt máy xuống. Vui và buồn. Hai trạng thái đan xen ở một tâm hồn vốn hay xúc động.

Hai tháng trôi qua là tới hè. Nhãn, vải, bưởi, hồng,v.v... bắt đầu kết trái. Con ông vẫn chưa ra Bắc. Trời chuyển nóng. Có ngày cực oi ả. Vợ nó theo lời chồng dặn, mang hai đứa cháu nội vào thăm ông dày hơn. Mỗi lần chúng vào khu vườn như dịu nắng. Khu vườn rộn

https://thuviensach.vn

lên. Chiề̀u buông, bọn trẻ về̀ Hà Nội. Khu vườn lại đầ̀y tiế́ng côn trùng và yên tĩnh lạ lùng. Nhưng ông Thiề̀u lòng đã vơi đi nỗi buồ̀n. Ông nằ̀m chao trên võng, cảm thấ́y khu vườn còn đọng lại đâu đây tiế́ng cười khanh khách, giòn tan của hai đứa trẻ. Rồ̀i nắ́ng dữ dội. Đấ́t hầ̀m hập bố́c hơi nơi không có tàn cây che phủ. Oi, nắ́ng, sương, mưa. Đôi khi dông bão. Một sớm, ông thấ́y con vàng không bên con Luca nữa. Ông bật dậy. Linh cảm có chuyện chẳng lành. Ông đi tìm quanh, thấ́y nó bên lạch nước. Con *vàng tơ* đang nằ̀m. Ông tới, nó chẳng buồ̀n nhảy cẫng lên như mọi lầ̀n. Vàng làm sao? Con chó, mắ́t đờ đẫn, trước cái mõm đang thở dố́c có một đám nhớt nhãi lổn nhổn, bố́c mùi lộn mửa. Mày làm sao thế́? Lại ăn bậy, ăn bạ, oặt ra như cái rẻ khoai nướng thế́ này. Ông Thiề̀u hố́t hoảng bế́ nó quay về̀ nhà và đặt bên Luca. Con chó đực lế́t sát bạn mình và hít khắ́p con *vàng tơ*. Dường như Luca phát hiện ra điề̀u gì và nó rít lên cuố́ng cuồ̀ng. Đêm, con chó cái không ăn một chút nào, đờ ra. Ông Thiề̀u hấ́p tấ́p tra số́ máy gọi cho bác sĩ, bạn của con. "Nó bị dịch! Hà Nội và vùng ngoại vi đang có dịch, triệu chứng như hiện tượng bác nêu. Chúng cháu chưa có phương pháp điề̀u trị... " Ông Thiề̀u bỏ máy, tới bên hai con chó.

Mới có nửa giờ trôi qua mà con chó cái dường như trút hế́t sinh lực. Mắ́t nhắ́m nghiề̀n. Nằ̀m nghiêng, chân co quắ́p, như một cái xác không hồ̀n. Thi thoảng oằ̀n mình như muố́n trỗi dậy mà chẳng được. Đúng khi ấ́y, chuông điện thoại réo. Tiế́ng con trai ông từ phi trường gọi về̀. "Con đã ra Hà Nội. Bố́ có khỏe không?" - "Anh sớm mai vào đây. Con vàng bị ố́m. Chắ́c chế́t." Còn Luca? Tiế́ng con làm ông hình dung ra khuôn mặt lo lắ́ng của nó. Vâng, sáng mai con sẽ vào thăm bố́. Được, anh vào đây, tôi muố́n có chuyện nói. Máy tắ́t. Hai cảm giác đan trộn trong ông Thiề̀u. Ông nhìn đôi chó, tim nhói lên.

https://thuviensach.vn

Suốt đêm ông Thiều luôn trở giấc. Ngày mai con ông sẽ tới. Ông sẽ nói gì với con? Thế giới quanh ông luôn thay đổi. Ngày xưa, ông cầm súng và, ông cũng thường ao ước cuộc sống thay đổi, đi lên để con cháu ông chẳng khổ như một thời của các ông. Cuộc sống có nhiều giá trị. Mỗi giá trị được coi trọng, tôn vinh, trở thành ý nghĩa của cuộc sống mới, nảy sinh trong hoàn cảnh sống cụ thể khác biệt của lịch sử. Nhưng sẽ cảm thấy cuộc sống vô lí, vô nghĩa, nếu như người ta không biết tìm thấy sự có lí trong mọi giá trị bằng cái nhìn hiểu biết và chia sẻ, thương yêu. Ông đã già, giờ đây mọi ham muốn vật chất đều vô nghĩa, vớ vẩn. Nhưng ông vẫn sống vì yêu con, chứ không phải ông tham sống. Muốn sống, yêu sống... phải rồi, khi còn cần thiết cho con cái, cháu chắt, bè bạn... Đó là vài điều giản dị ông nghĩ, phải nói cho con, tâm tình...

Sớm mai là ngày lái buôn vào nhận hoa quả. Sau mưa nắng bộn chộn, đu đủ rộ chín, hơn tấn bí ngô non cho các nhà hàng! Gần chục triệu của nó. Phải cố ngủ đi vậy!

Trăng đêm ấy tròn, vàng, trong, rực rỡ tỏa sáng khắp khu vườn. Suốt đêm con Luca lục sục, nghe rõ tiếng nó thở, tiếng loạt soạt của miếng xốp mà ông kê cho hai con vật bữa nào.

Gần sáng, con Luca bỗng tru lên thảm thiết. Ông Thiều choàng tỉnh. Ông bật đèn, quên cả xỏ dép chạy ra.

Con vàng đã chết. *Vàng tơ,* bạn gái của Luca, đã chết. Chân duỗi thẳng, cứng queo. Bên mép rỉ ra một dòng máu tím sẫm.

Luca nằm bên buồn rầu liếm láp bộ lông đã xơ xác của *Vàng tơ*. Những con đực thường không khóc khi đau thương quá! Luca chúi mõm rúc vào bụng bạn chó tìm cái gì đó, không ai hiểu và chính nó không bao giờ còn có thể tìm thấy!

https://thuviensach.vn

Ông Thiê`u râ´t bận trong buổi sớm â´y. Chôn con vàng bên gô´c hô`ng cách nhà hơn trăm mét, vội đón mâ´y người nông dân quanh vùng vào thu hái đu đủ, bọc giâ´y và đóng sọt, thu hái bí ngô xanh khă´p xó xỉnh trong vườn. Tới quá trưa, mọi việc mới van vãn. Chuyê´n xe cuô´i cùng vừa rời khỏi vườn thì con ông tới. Luca chẳng thèm mừng cậu chủ. Nó chỉ hơi ngước lên và gục ngay mõm xuô´ng đâ´t, khép ngay hô´c mă´t loà.

Đó là một tô´i, lâu lă´m hai cha con mới nói chuyện với nhau. Ông nghe là chính. Thă`ng con kể vê` đô`ng bă`ng phía Nam, vê` mâ´y người bạn ông khi nó tới thăm ở Sài Gòn, vê` dự định của công ty chúng nó, những việc mà ông Thiê`u không mâ´y quan tâm lă´m. Ngoài thê`m, Luca khò khè thở. Tới 9 giờ tô´i. Như lệ thường, ông vặn nhỏ âm thanh tivi cho con ông xem tiê´p. Tă´t đèn. Ông ngủ sớm, dậy sớm. Song thực ra, ông Thiê`u chỉ đi nă`m mà chưa ngủ. Ông muô´n nói với con ông nhiê`u lă´m mà chịu, không biê´t bă´t đâ`u nói như thê´ nào. Trong đêm, ông hình dung ra khuôn mặt của nó. Ông nhớ ra cả hô`i nó còn nhỏ dại. Ông nhớ tới bao người bạn đã gục xuô´ng, những kẻ không biê´t một ngày của hoà bình. Ông nghĩ, bây giờ chúng nó đã trưởng thành. Phải lựa lời. Thê´ hệ chúng nó bây giờ ghét nói dài. Sẽ bă´t đâ`u, trở lại câu chuyện *khẩu súng và cuộc sô´ng* thê´ nào cho nó hiểu? Sẽ nói vê` sự yêu sô´ng của ông, thê´ hệ ông ra sao cho đủ ý, ngă´n gọn? Gâ`n sáng ông chợp mă´t. Tới khi bừng thức thì mặt trời đã le lói sau những trảng lá thâ´p phía đông. Như mọi lâ`n, ông xuô´ng giường và bước tới bàn trà gâ`n nơi Luca nă`m. Ông giật mình. Không thâ´y Luca đâu nữa. Dậy! Dậy! Luca đâu? Đứa con ông choàng tỉnh. Nó vội vã xỏ dép, vội vã nhìn theo tay bô´ chỉ. Một vê´t trượt kéo dài trên mặt đâ´t rời khỏi ổ â´m của con vật.

Trời ơi! Không thể tin được, Luca loà và liệt đã vượt qua hơn ba trăm mét. Qua đêm, qua sương, qua những bụi gai dứa... tới bên mộ

https://thuviensach.vn

vàng tơ.

Sao mày lại tới đây? Ông chạy thô´c lại trước cả con và bê´ con vật: Luca! Luca! Tiê´ng người già khàn khàn, thảng thô´t, đau đớn thâ`m âm trong khu vườn vă´ng.

Luca mãi thinh lặng.

Luca mãi không trả lời.

Luca mãi mãi không ve vẩy đuôi, thè lưỡi liê´m, không bao giờ còn trên tay ông những vệt ướt âm â´m.

***

Sớm â´y, những người că´t cỏ vườn, thâ´y hai cha con ông già đă´p một nâ´m đâ´t và trô`ng cỏ. Chẳng ai biê´t, tại đó, chôn hai con chó sô´ng hô`n nhiên, chê´t không ngờ. Hai người đàn ông câm lặng làm việc. Họ yên lặng đứng bên nâ´m mô` nhỏ vừa đă´p, rô`i sau đó quay lại ngôi nhà sàn đẹp, tới bên cái ổ â´m mà hôm nào có đôi chó bên nhau.

Làng Ngọc Hà - Bính Tuâ´t

https://thuviensach.vn

Gửi Ông Đại tá chờ thư

Viết tặng con gái út

Toản Li năm nay đã chín tuổi. Nó đã được người ta, những người Đức lớn tuổi, gọi là Maedchen[(1)]. Mới hôm nào bé tẹo, thế mà nay nó đã lên lớp Ba. Tôi lớn rồi! Nó nói thế nhưng vẫn giữ thói quen, niềm say mê của nó là nghe đọc truyện trước khi đi ngủ. Vậy mà bố chẳng đọc cuốn sách ấy cho nó nghe. Mỗi tối, mẹ nó kể những câu chuyện mà nó đã thuộc lòng. Những chuyện trong hơn chục cuốn sách có tranh chị nó gửi sang từ Việt Nam.

Chiều nay từ trường về, Toản chợt nhớ tới cuốn sách bố nó vẫn đọc. Tại sao mình không xem bố đọc gì? Nó tự hỏi rồi đi tới giá sách của bố. Phải bắc ghế mới với được cuốn sách. Không có một cái hình nào cả. Toàn chữ là chữ. Thế mà bố nó đọc suốt? Chẳng có cái hình nào mà tại sao bố nó thích? Nó tự hỏi và về phòng của mình.

Tám giờ tối bố nó mới về. Nó đón cửa bố mẹ. Ngoài trời có mưa tuyết. Nhìn rõ tuyết trắng nhẹ bay khắp mọi nơi giống như cả khu nhà nó được nhốt trong chiếc máy quay kẹo bông ở chợ trời thị xã cuối tuần. Nước mưa ướt sũng áo khoác cả hai người. Nó ôm chặt lấy cổ mẹ rồi nắm tay bố. Toản ấp má nóng hổi vào đôi môi lạnh toát của hai người. Nụ hôn của nó làm cả hai người lớn khi nào cũng run rẩy.

- Hôm nay có bài học ở nhà không? - Bố cởi áo mưa, bế nó lên và bao giờ cũng hỏi như vậy.

***

https://thuviensach.vn

Ăn cơm xong, Toản lấy cuốn vở làm bài tập ở Hort[2], những bài tính, tập viết tiếng Đức cho bố xem. Nó đưa tiếp cuốn vở tập viết tiếng Việt. Trong khi mẹ nó rửa bát, bố ngồi nắn nót viết những dòng chữ tiếng Việt cho nó tập viết, tập đọc.

- Bố đọc truyện gì lâu thế? - Toản chợt nhớ tới cuốn sách của bố.

- Cuốn nào? Bố có những mấy chục cuốn sách!

- Kia kìa! - Toản chỉ cuốn sách mà nó đã để lại vị trí cũ.

Bố nó cười:

- Con hỏi làm gì?

- Nó chẳng có cái hình nào cả!

Người cha cúi xuống đứa con gái. Ông xoa đầu nó và dịu dàng:

- Đấy là *Đại tá chờ thư*![3]_ - Ông suy nghĩ một lát rồi nói tiếp:

- Con biết không, ông ta mong một lá thư. Lâu lắm mà thư chưa tới. Như ông nội ngày xưa mong thư con ấy!

- Wer ist Đại tá? - Toản Li hỏi.

- Con hãy nói với bố bằng tiếng Việt! Bố nói rồi, chúng ta phải nói tiếng mẹ đẻ ở nhà.

- Ja! Con hiểu. Đại tá là ai? - Toản Li ôm lấy cổ bố.

- Đó là một người lính già.

- Như ông nội hả, papa? - Con bé rướn đôi mắt lên.

- Đúng rồi, như ông nội!

https://thuviensach.vn

Như ông nội ư? Toản nhíu đôi lông mày thưa, nhưng đen nhanh nhánh như mun và nhún vai.

Toản ngồi thừ ra bên bàn. Nó lại nhún vai. Nó chợt nghĩ tới ông nội ở Việt Nam. "Toản yêu ông nội!" Đã bao lần nó nói như vậy qua điện thoại. Thực ra, nó muốn nói nhiều nữa, nhưng không biết diễn đạt thế nào. Cha nó vẫn nhắc, con phải học tốt tiếng Việt. Đấy là tiếng mẹ đẻ của chúng ta. Đấy là Quê hương, đấy là Tổ quốc. Lại nói, muốn nói chuyện với ông con phải nói thạo tiếng mẹ đẻ. Nhưng ông nội mất hai năm nay rồi. Tự nhiên mắt nó rơm rớm nước mắt.

Thực ra, Toản không hiểu tất cả điều bố nó nói. Nó chỉ biết ở xa lắm, trên cái bản đồ tròn như trái bóng kia, nơi từ đây muốn tới Việt Nam phải vượt qua biết bao nhiêu đất và biển; ở chỗ cong cong kia, xanh xanh kia, có ông nó, chị nó và nhiều người thân của nó. Về Việt Nam, nơi mà bố nó hay nhắc tới từ Quê hương kèm theo ấy, nơi xa ơi là xa, lâu ơi là lâu mới tới được, nó có nhiều người họ hàng, nói theo người Đức gọi là *Than thờ*! Nhưng chỉ có ông nội là nó thấy thích nhất, nhớ nhất. Thích nhất vì ông chơi với nó lâu nhất. Ông lại đánh đàn rất hay, vẽ hình nó cũng rất đẹp. Nó thấy đẹp, vì ông nội vẽ nó cười rất tươi. Khi bố vẽ nó thì chưa thấy cười bao giờ. Thực ra, nó còn điều bí mật lý thú nữa với ông nội, đấy là khi nó cũng được gọi là hoạ sĩ như ông, sau bữa nó khoe ông những bức tranh nó vẽ ở lớp học vẽ bên Đức đem về tặng chị và các bác nó. Chuyện này cũng hơi dích dắc một chút. Đầu tiên nó không hiểu ý ông lắm, khi ông nói nó là hoạ sĩ. Rồi ông nhắc lại cái từ ấy bằng tiếng Pháp, lại cả tiếng Anh và giải thích rất cụ thể cái từ ấy bằng chính tiếng Việt. Khoái thực, nó nghĩ, ông mới thực sự coi nó là người lớn! Nó lại nhớ tới trước khi ông mất, bố mẹ nó ngồi khóc. Sau đó, bố nó hay ngỗi đọc lại những lá thư của ông viết cho cả nhà. Cả những lá thư mà ông nội dành riêng cho nó. Nó hỏi vì sao? Mẹ nó

https://thuviensach.vn

bảo, ông nội mong muố n con học giỏi. "Phải giỏi cả tiế ng Việt nữa!" Toản nói. Thực ra đấ y là nó nhắ c lại lời của bố nó hay nói. Toản nhớ lại, khi ông còn số ng, mẹ nó thường nhắ c: "Con thành thạo tiế ng Việt, viế t thư cho ông." - "Ông nội mong thư con à?" - "Ông nội mong thư con lắ m. Nhưng con phải viế t bằ ng tiế ng Việt Nam." Mẹ nó nói. "Con sẽ viế t bằ ng tiế ng Việt Nam cho ông." Nó bảo.

Thực ra, Toản Li phải rấ t cố gắ ng, bởi như vậy nó phải học liề n hai thứ tiế ng. Hàng ngày ngoài những bài học của lớp, mỗi tuầ n ba buổi mẹ nó kèm nó tiế ng Việt. Nó học cũng nhanh tiế n bộ. Chỉ sau hai năm nó đã viế t được nhiề u câu giản đơn. Nhưng thực buồ n, viế t được tiế ng Việt thì ông nội nó chế t rồ i. Như vậy ở Việt Nam không có ai chờ thư nó nữa. Chị nó thì rấ t bận, lại chỉ thích nghe điện thoại nên chả cầ n viế t thư.

Năm ngoái, nó còn không biế t *chế t* là gì. Nó mang điề u ấ y tới hỏi cô giáo của nó. Bà Nikol dẫn nó ra vườn trường bên lớp học. Đấ y là hôm có một con cánh cam bị lũ kiế n tha lê trên thảm cỏ. Con cánh cam có đôi cánh màu óng ánh rấ t đẹp, mới bữa nào bay vù vù chuyề n trong rặng táo đầ y hoa màu hồ ng tím. Thế mà bấ y giờ cánh cam co rúm chân và không cử động để lũ kiế n đông vô kể tha kéo. Bà giáo chỉ con cánh cam và bảo: Chế t là như thế này!

Chế t là như thế này! Bọn trẻ nhìn con cánh cam như lầ n đầ u nhìn thấ y nó. Toản Li ngồ i thụp xuố ng bên cạnh đàn kiế n. Lũ kiế n khéo léo kéo con cánh cam qua những đọt cỏ. Chế t tức là *không bay*, *không cử động* nữa và tệ nhấ t là bị lũ kiế n bâu vào cắ n xé. Trong lòng nó bỗng có sự liên tưởng và trào lên sự xúc cảm ghê gớm. Ai cũng nghĩ là sau đó vì nó thương con cánh cam, nên khóc cả giờ sau gố c táo đỏ cuố i vườn. Không ai biế t là nó đâu chỉ thương con cánh cam? Nó nghĩ tới ông nội nó ở Việt Nam cũng không cử động, nằ m yên cho lũ kiế n bâu vào khênh đi. Bọn kiế n sẽ cắ n ông

https://thuviensach.vn

đau lắ́m. Nó đã một lần bị kiế́n cắ́n trong vườn cây của nhà mẫu giáo hồi nào, nên nó biế́t điề̀u ấy. Nó tưởng tượng ra cái vườn sau nhà ông ở Việt Nam và ông nó nằm trên cỏ....

Chỉ tới buổi tố́i ấy, trong câu chuyện lộn xộn mà nó kể cho mẹ, mẹ nó mới hiểu sự liên hệ của nó từ cái chế́t của con cánh cam và ông nội. Mẹ nó phải giải thích mãi, rằ̀ng ông nội chế́t nhưng không bị kiế́n khênh đi. Ông mãi mãi nằm yên trong một cái hòm trong lòng đấ́t. Mẹ nó bảo vậy. Như thế́, chắ́c ông nội chẳng còn chơi các trò chơi gì nữa, và dưới đấ́t thì lạnh lắ́m. Nhìn kìa, tuyế́t rơi và sẽ tan ra thấ́m nước xuố́ng đấ́t! Toản thương ông nội! Nó thố́t lên với mẹ nó trong câu chuyện của hai mẹ con. Tấ́t nhiên, bây giờ nó đã hiểu, nế́u nó về̀ Việt Nam ông nội sẽ không còn nữa. Ông nội không còn nữa, tức là không còn người chơi với nó. Không có người lấ́y hai cái đũa gõ lên những cái bát đựng chút nước, phát lên tiế́ng kêu lanh canh khác nhau. Vui tai lắ́m! Ngày nào, theo bố́ nó nói, ông luôn mong thư nó. Ông chế́t rồ̀i, ngủ mãi dưới đấ́t biế́t đâu mà mong thư nó? Toản nhìn qua cửa sổ, đường sá, những nóc nhà, mặt đấ́t phủ trắ́ng tuyế́t! Dưới đấ́t lạnh, không đèn, không bàn ghế́ và bút vẽ... Chúng ta sẽ đắ́p thêm đấ́t lên ngôi mộ của con cánh cam chiề̀u nay! Đấ́y là ý kiế́n của nó nói với Monika, đứa bạn thân ngồ̀i kế́ bên vào giờ giải lao đầ̀u tiên của buổi học hôm sau.

Câu chuyện có như vậy thôi mà đôi khi trong giờ chơi, mỗi khi ra vườn trường, ai nhắ́c tới lũ kiế́n và con cánh cam xinh đẹp, nó lại rơm rớm nước mắ́t. Lại một đêm, nó mơ tới ông và sớm ra kể trọn vẹn cuộc gặp gỡ của nó trong giấ́c mơ với mẹ...

***

Toản nằ̀m trong chăn nghe mẹ nó đọc truyện. Đêm nay mẹ nó đọc lại câu chuyện *Cô gái quàng khăn đỏ*. Nó chợt nhớ tới cuố́n sách của bố́.

https://thuviensach.vn

- Bố ơi! - Nó gọi vọng sang phòng bên. Sau hai lần gọi, bố nó chạy sang.

- Cái gì con, ngủ đi!

- Bố kể về *Ông Đại tá* của bố đi!

- Đại tá nào?

- *Đại tá chờ thư* như ông nội ấy.

- Hừ! Thôi ngủ đi! - Bố giục.

- Không, bố kể đi! - Nó van vỉ. Khi ấy, ánh mắt nó tha thiết làm sao.

Bố nó tới, ngồi xuống bên giường. Bố xoa đầu nó, kéo chăn lên cao hơn che ngực cho nó và thủ thỉ:

- Có một người lính cựu, một Đại tá, chờ một lá thư suốt bao nhiêu là bao nhiêu năm. Ngày lại ngày! Con hiểu không?

Đứa trẻ chớp mắt, gật đầu. Giọng người bố thực trầm, ấm áp:

- Nhưng mãi chả có ai viết cho ông ấy. Ông ta là một người tốt. Một người già, tốt như ông nội. Thôi, ngủ đi nhé!

- Bố kể nữa đi! Ông ấy vẫn chờ thư à? - Toản rướn cổ lên khỏi chăn.

- Bây giờ vẫn chờ thư! - Mắt bố nó tự nhiên hơi buồn.

Toản tung chăn ôm lấy cổ bố. "Bố ơi, bố đừng buồn. Rồi lá thứ ấy sẽ tới!" Toản ôm lấy cổ bố nó. Người bố ôm nhẹ lấy nó và đỡ nó xuống giường. "Con hãy ngủ đi!"

https://thuviensach.vn

Toản nhắ´m mắ´t. Nó phải ngủ theo lời bô´ nói. Nhưng thực ra nó không ngủ được. Nó nghĩ tới *Ông Đại tá* của bô´ nó. Chà, ông â´y khổ nhỉ. Chờ mãi thư, chắ´c vì con gái ông â´y lười viê´t. Ông â´y có cháu không? Nê´u có, tức là nó không ngoan. Sao lại để ông mình chờ lâu thê´ tới mức để người ta viê´t truyện cho nhiê`u người biê´t. Chắ´c ông â´y buô`n lắ´m. Ông nội chẳng nói một lâ`n trên điện thoại là ông sẽ râ´t buô`n, nê´u không biê´t tin nó, học ra sao, ăn nhiê`u không và ngoan không? Thê´ mà bây giờ ông nội nó không còn để nó viê´t thư cho ông. Ở Việt Nam bây giờ chỉ còn có *Ông Đại tá chờ thư* thôi. Mà tại sao mình không viê´t thư cho ông â´y nhỉ, nê´u ông *Đại tá* â´y như ông nội của nó... Toản nghĩ như vậy nhưng mi mắ´t nó đã sập xuô´ng trong tiê´ng nhạc râ´t nhẹ phát ra từ chiê´c Sony của mẹ để bên đâ`u giường.

***

Buổi học sớm â´y bà giáo Nikol nói vê` những người lính cứu hoả. Nói vê` đường phô´ và thị xã nơi nó sô´ng. Lính cứu hoả thì nó đã nhìn thâ´y nhiê`u lâ`n trên đường. Thê´ là nó nhìn ra ngoài cửa sổ. Từ đâu bay vê` đậu trên rặng cây dẻ những bô´n con quạ. Con bên trái kêu quà quà, giọng râ´t khàn. Hệt như hôm bô´ nó bị cảm và ho mâ´t một tuâ`n.

- Toản Li nhìn đi đâu vậy? - Bà Nikol nở một nụ cười và bỗng hỏi nó.

Toản Li giật mình. Trong lớp không được như thê´! Vậy là nó lúng túng.

- Em nghĩ gì thê´? Bà giáo lại hỏi.

Toản chợt nhớ tới câu chuyện đêm qua với bô´ nó, thê´ là nó lập tức kể:

https://thuviensach.vn

- Thưa cô, ở Việt Nam có một người chờ thư đã rất lâu. Ông ta già như ông nội Toản.

- Thế thì hãy viết thư cho ông ấy! Còn bây giờ thì quay vào nghe giảng nhé. - Nói xong, bà Nikol lại tiếp tục bài giảng của mình.

Sao không viết thư cho ông ấy nhỉ? Đúng rồi. Mình sẽ viết thư cho ông ấy. Nghĩ như vậy, Toản Li thấy vui vô cùng và nó bắt đầu lại chú ý nghe tiếp bài giảng của cô giáo.

Ngày học hôm ấy kết thúc đúng giờ như mọi ngày. Chiều, tuyết đổ xuống mau hơn. Con đường phủ trắng một lớp tuyết như bôi kem. Toản đi nhanh về nhà, nó chẳng tha thẩn như mọi khi. Về tới nhà nó lập tức ăn rất nhanh hai lọ sữa chua, chứ không chậm trễ để anh nó phải giục như mọi lần. Xong, nó rón rén vào phòng học, lấy một tờ giấy trắng tinh. Tờ giấy trong hộp giấy mà bà hàng xóm đã tặng nó nhân ngày sinh nhật để tập vẽ. Nó bắt đầu viết.

Có lẽ tới hơn nửa giờ lá thư mới xong. Chữ nó ngay ngắn và đẹp. Thư viết:

Nước Đức, ngày... tháng...

Cháu gửi ông Đại tá chờ thư,

Ông Đại tá ơi, cháu là Toản Li. Cháu viết thư cho ông. Bố cháu bảo ông giống ông nội cháu và đã chờ thư lâu rồi.

Ông đừng buồn nhé. Cháu không muốn ông buồn. Ông phải ngoan và phải ăn nhiều! Ông biết không, ông nội cháu rất ngoan. Ông biết đánh đàn và vẽ.

Ông có biết đánh đàn như ông nội cháu không? Mùa hè này cháu sẽ cùng với mẹ cháu về Việt Nam chơi. Cháu có được phép đến chơi với ông không?

https://thuviensach.vn

Cháu đang học lớp Hai, ông ạ. Cháu đang học cả tiê´ng Việt. Bô´ cháu bảo, phải học tiê´ng của người Việt Nam. Nói như thê´ cháu không hiểu. Phải nói là học tiê´ng của ông nội và ông nữa. Có đúng không?

Viê´t tới đâ´y, Toản không viê´t được thêm một dòng nào nữa. Nó lại nghĩ tới ông nội. Nó nghĩ vê` chuyê´n phép năm nào. Phải rô`i, trên cái sân thượng, ông có nhiê`u cây. Có bông hoa tră´ng muô´t, thơm vô cùng. Tại Đức nó chưa khi nào nó thâ´y bông hoa giô´ng như thê´. Tră´ng và thơm như thê´! Ông nó đã hái vài bông cho vào trà và còn cho nó những năm bông. Toản đã để mâ´y đóa hoa tră´ng muô´t, thơm lựng vào cái hộp giâ´y bé xíu... Nghĩ đê´n đâ´y Toản viê´t thêm được một câu:

- Ông ơi, ông nội Toản chê´t rô`i. Ông Đại tá có biê´t không?

Viê´t xong, Toản Li vẽ một đứa trẻ cầ`m hoa đang vẫy. Nó tô màu xanh thành một đám mây và cả ông mặt trời đang cười nữa. Tâ´t nhiên nó vẽ nhanh hơn viê´t, vì nó là hoạ sĩ cơ mà.

Toản Li lục tìm chiê´c phong bì. Nó nghĩ tới những lá thư mẹ nó viê´t cho chị nó ở Việt Nam. Nó lục tìm cuô´n sách của bô´ nó và nă´n nót viê´t ngoài phong bì:

To:

Đại tá

Nhà xuâ´t bản X. Phô´ ... Hà Nội.

Việt Nam.

Nhà xuâ´t bản X là dòng chữ viê´t trong trang cuô´i cuô´n sách. Đâ´y là nhà ông *Đại tá*, bởi nó đọc thâ´y dòng chữ sau cuô´n sách ghi rõ sô´ nhà. Nó tủm tỉm cười như thể phát hiện được điê`u gì mới lạ.

https://thuviensach.vn

Nó có những ba chiếc tem. Nó tìm một con tem có hình con cá vàng rất đẹp và nhấm nước bọt, rồi dán tem như những lần mẹ nó đã làm.

Vài phút sau nó đã đứng bên hộp thư thị xã ở ngay ngã ba sát nhà nó. Nó ngần ngừ một lát, rồi nhón chân thả thư vào thùng.

Tối đó, nó không hề nói với ai về sự việc trên. Đấy là điều bí mật!

Cũng đêm ấy, nó mơ một giấc mơ rất đẹp. Nó bay lên cùng với lá thư của nó. Nó nhìn thấy ông nội ngồi cười cười hiền từ . Râu ông bạc như tuyết và hình như từ đó phát ra nhiều tiếng kêu rất vui tai. Nó lại nhìn thấy một người nữa đang chuyện trò với ông nó. Nó hỏi: Ông có phải là *Ông Đại tá chờ thư* không? Nó đưa lá thư của nó đã viết. Không phải là thư. Trên tay nó là muôn vàn con bướm nhỏ đủ màu sắc, muôn vàn con cánh cam biêng biếc xanh, và khi nó xoè bàn tay nhỏ xíu ra, những vật đáng yêu bay lên và đậu xuống vai ông già kia. Thế rồi tất cả lại biến ảo, nhoà dần, rồi lại tụ lại rõ nét như những hình trong ống kính vạn hoa. Nó cười nắc nẻ....

***

Ông giám đốc Nhà xuất bản X tại Hà Nội, theo cái địa chỉ mà Toản Li để trên bì thư, chưa già lắm nhưng hay ngáp vì mệt mỏi. Ông mệt vì phải ký rất nhiều và trên bàn ông bày rất nhiều bản thảo của biết bao thi sĩ và văn sĩ.

Sớm nay, cô văn thư chuyển lên vài tài liệu. Những công văn chỉ thị của các cơ quan, và thư của cộng tác viên ở xa. Lá thư phong bì rất đẹp dán tem nước ngoài làm ông chú ý. Ông bóc lá thư ấy và đọc. Ông giám đốc đọc mấy lần mà chẳng thể hiểu được nội dung của lá thư này. Một đứa trẻ nào nghịch ngợm đây? Rõ ràng là một đứa trẻ! Nét chữ và lời thư thực hoàn toàn khó hiểu. Không biết nó gửi

https://thuviensach.vn

cho ông *Đại tá* nào? ở đây làm gì có *Đại tá*! Hay là người gửi nhầm với ai ở cánh quân đội. Lại không ghi họ tên thế này!

Không bận tâm tới trò vớ vẩn! Trên bàn biết bao tập thơ và tập truyện đang chờ ông! Ông định ném lá thư vào sọt rác, nhưng cơn mệt mỏi làm ông ngáp, thế là lá thư tuột khỏi tay ông, rơi trên mặt bàn, cạnh đống bản thảo ngổn ngộn. Ông giám đốc đứng dậy, vươn vai những ba cái và ra khỏi phòng đi xuống tầng một. Vớ vẩn! Vớ vẩn quá! Vớ vẩn như biết bao bài thơ trường phái *bí hiểm* mà bố ông cũng không hiểu nổi. Ông nghĩ như vậy và dắt xe ra khỏi cơ quan. Có lẽ phải đi làm một vại bia với ông thi sĩ K. Giờ này chắc hắn có nhà.

Khi ấy, trên căn phòng ông giám đốc có làn gió thổi thốc vào. Gió thổi tung lá thư của Toản Li. Nó bay lên, ban đầu chấp chới tựa như cánh bướm; sau đó vượt qua hàng xấp bản thảo, bay qua cả những chồng sách đã xuất bản. Lá thư thuận gió theo đà bay qua cửa sổ, ngược lên vượt trên ngọn sấu cao vút đến tầng tư ngôi nhà và bất chợt cuốn lên cao mãi, cao mãi cho tới khi từ mặt đất nhìn lên, chỉ thấy một điểm nhỏ xíu lẫn vào với nền trời xanh vô biên...

https://thuviensach.vn

Phố cũ I

Tôi tên là Hương. Năm qua, tôi tròn mười sáu tuổi.

Tôi là đứa con gái nhan sắc bình thường, học bình thường, hạnh kiểm bình thường. Tôi không có tài lẻ như bè bạn cùng lứa. Ví dụ như con Diệp, quê Thành Nam, đã xinh lại nói chuyện có duyên và viết hai truyện ngắn được đăng trên báo Hoa Học Trò, như thằng Trình *mũi đỏ,* người làng Cổ Nhuế, nhảy Disco rất giỏi, lại có giọng hát mơn man hệt siêu sao Lam Trường, để khỏi đứa con gái ngắm nó đăm đắm! Tôi bình thường! Một cô gái bình thường ở phố Hàng Đào, nhưng không hề xúc cảm với giọng hát như thế. Tôi tự đánh giá như vậy, cách đây ba năm, từ khi 13 tuổi.

Tuổi mười ba, hỏi ấy, khi người ta từ con trẻ vụt biến thành thiếu nữ, buộc phải soi gương nhiều hơn trong tuần và bắt đầu lơ mơ ý thức nghiêm túc hơn về mình. Theo tôi, đấy là một ngày đặc biệt! Một ngày như dấu mốc loang đỏ, mờ đóng lên làn da trắng muốt của người con gái. Thú thực, ban đầu tôi rất sợ hãi, bất ngờ về sự kiện này. Cả ngày chờ mẹ, lòng dạ bỏng rát. Hệt như khi ta xem phim, thấy người nung đỏ sắt, xèo xèo đóng vào bắp thịt con vật sắp cho xuất xưởng. Tôi chỉ trấn an được khi mẹ tôi trở về. Đúng hơn là khi nói rõ niềm kinh sợ ấy và cảm thấy đỡ sợ khi mẹ ôm tôi vào lòng, lúc da thịt bà còn sực mùi ngan và hành tỏi. Bà bảo: "Trời sinh ra như vậy! Con đừng sợ!" Nói rồi, bà lại ôm chặt tôi hơn. Khi ấy, tôi không hiểu được, vì sao mắt mẹ tôi vừa chợt long lanh như hân hoan đón điều gì, lại vụt tắt, và bà khóc. Mãi cho tới sau này, khi tôi đã qua tuổi mười sáu, trải qua bao sự kiện, tôi mới dần nhận ra ý nghĩa của những cử chỉ ấy. Nó là niềm hoan lạc của mẹ thấy con mình đã lớn, là sự lo lắng của mẹ trước bước đi vào đời

https://thuviensach.vn

của con, của kiế p người, như mẹ tôi đã trải qua: "Đời làm đàn bà, dẫu có hạnh phúc nhưng vấ t vả lắ m, con ạ!"

Tôi tin ở bà, như tấ t cả những đứa trẻ tin ở mẹ. Lại nữa là, theo thời gian, việc ấ y đề u đặn trong từng tháng. Với lại trong nhà, mẹ tôi là người có tri thức nhấ t, dù cha tôi hơn mẹ tôi những bố n tuổi. Ông từng có bố n năm chiế n đấ u ngoài mặt trận. Sự từng trải ở chiế n trường, trong rừng, những câu chuyện của ông giữa đạn bom, giờ đây theo mẹ tôi chẳng còn hữu dụng. Tính cả là ông đã hai lầ n bị thương, tôi vẫn đánh giá mẹ tôi cao hơn. Hơn nữa, học lực cha tôi chỉ hế t 10, mẹ tôi học vấ n Đại học Sư phạm. Đáng nói hơn nữa, sự số ng của bà thực kiên nhẫn, quyế t liệt, từ khi phải đứng mũi chịu sào, lo toan cho bố n miệng ăn. Điề u ấ y hiển nhiên, cha tôi cũng công nhận. Nhấ t là, khi đồ ng lương không đủ số ng, buộc bỏ nghề dạy học, mẹ trở thành *bà bán bún ngan* khi bà nội tôi mấ t. "Không thể để mấ t nơi kinh doanh đã nhiề u đời nay, nơi kiế m nồ i cơm, miế ng thịt của cả nhà ta!" Bà nội trố i trăng. Vâng, từ đó mẹ tôi kế tục nghề bà tôi. Còn cha, *hưu trí một cục,* trở thành người phụ giúp. Ông trông giữ xe máy của thực khách, khi mẹ tôi chan, xóc bún, thái, xé, pha và nế m từ bố n giờ sớm tới tận tố i mịt, đánh vật với các món thịt chặt và xé, tiế t canh, xáo măng, hoàn thành xuấ t sắ c vai trò *bà bán bún ngan gia truyề n* nổi tiế ng khắ p phố cổ. Điề u mẹ nói ra là sự trấ n an tôi, nhưng biểu lộ lo lắ ng của bà cũng là sự dự báo để tôi có thể, dù lơ mơ, nhận ra điề u tấ t yế u phải tới. Điề u ấ y, dẫu là không rõ ràng, còn bao hàm một sự bí mật nào đó, để tôi suy nghĩ và chợt loé lên một câu hỏi, rằ ng tại sao tôi không phải đàn ông để thoát khỏi sự đau khổ mà chỉ đàn bà gánh chịu? Và cũng từ đó, tôi tự cấ m tiệt tôi tắ m truồ ng cùng với thằ ng Tâm mới 12 tuổi cùng nhà. Nó ở tận cùng xóm, phòng cạnh cái hố xí thùng, người luôn ám mùi ẩm thấ p rấ t khó tả. Nó rấ t tệ. Hình như cứ chờ lúc tôi đi tắ m là chạy ra cầ m cái xô vục nước hố i hả, làm tôi không thể kế t thúc nhanh công việc vệ sinh, giặt, tắ m. Tệ hơn nữa, nó cứ nhảy

https://thuviensach.vn

tưng tưng, nhơn nhơn cạnh bể nước để con cu nó cũng tưng tưng bật theo, cô´ ý dùng cái lò-xo â´y vẩy nước bừa bãi vào tôi.

Sự phản ứng của tôi, bă´t nguô`n từ ý thức biê´t mình là đàn bà, chứ không xuâ´t phát từ một cảm giác nào trước hành vi của thă`ng oă´t Tâm. Bởi vì hình hài của nó chẳng hê` làm tôi suy nghĩ. Nó quá quen thuộc với tôi từ bao năm nay. Cũng như khi tâ´t cả mọi người trong xóm nhìn thâ´y mẹ tôi cũng tă´m ở đó. Cái quâ`n đen ướt nhượt kéo lên ngang ngực, nước tră´ng xoá oà oà xô´i xuô´ng, không che hê´t đôi cặp vú còn mẩy, ngâ`n như ngó câ`n của bà. Điê`u â´y, cũng tự nhiên giô´ng như cha tôi và nhiê`u người đàn ông cũng tă´m ở đó. Sự tự nhiên của cả xóm, đôi khi, ông mặc quâ`n đùi tră´ng tă´m thì cũng giô´ng như không mặc gì. Thậm chí họ, khi đã là đàn ông, được quyê`n tự nhiên thay quâ`n giữa ánh thiên thanh. Họ chả thèm quay mặt đi. Tự nhiên kì, móc, giội nước qua cạp chun quâ`n đùi được kéo rộng ra. Tự nhiên gãi xoàn xoạt tới mức tiê´ng gãi vọng lên cả cửa sổ tôi ngô`i học.

*Sự hô`n nhiên* sô´ng của cả xóm tôi như vậy làm tôi không thể trách giận thă`ng Tâm. Điê`u â´y cũng giô´ng như bọn con Hoài, con Thư, con Linh trong ngõ cứ thơ thới cặp đùi nơi bể nước. Những cặp đùi cong, gâ`y hay mũm mĩm của chúng, vẫn là đùi vê´ của thiê´u nữ. Sự *hô`n nhiên* sô´ng của cả xóm để cho chú Minh Kha, người có quâ`y sửa đô`ng hô` ở lô´i vào, nói: "Việc quái gì phải đi Đô` Sơn để ngă´m vú, ngă´m đùi!" Thú thực, ban đâ`u tôi không tin lời thă`ng Tâm, ră`ng chính chú Minh Kha nói câu â´y. Bởi vì, lúc vă´ng khách, có lâ`n chú còn đọc cho tôi nghe nhiê`u câu thơ, mà chú khoe đâ´y là *Dòng thi ca mạnh dạn cách tân*. Tôi không tin tâm hô`n của một thi sĩ lại chứa châ´p lời lẽ dung tục như vậy. Tâm hô`n của người đã đẻ ra những câu như: "*Hô`n phô´ liêu xiêu/ Em đi/ vàng bê´n đợi*..." Nhưng một lâ`n chú lại đọc: *chúng tôi đây một loài thi sĩ/ yêu bă`ng thơ, â´y bậy bă`ng mô`m,* thì tôi hiểu, thă`ng Tâm không nói ngoa.

https://thuviensach.vn

Và, những điê`u đại loại như thê´, cùng năm tháng chung đụng, quen thuộc quá, để không ai bận tâm vê` các hình ảnh như trên.

Tôi nhă´c lại, nơi bể tă´m, nó là chỗ duy nhâ´t, nơi có luô`ng sáng duy nhâ´t, trong ngôi nhà như cái ô´ng dài ngoẵng của chúng tôi, chứa 13 căn hộ. Thứ ánh sáng thực sự là ánh sáng, khác hẳn các gian phòng, hô´c hẻm, nơi hơn sáu chục người chui rúc, luôn có thứ ánh sáng nhập nhoạng, nhơm nhớp. Ngày chẳng ra ngày, đêm chẳng ra đêm ! Vâng, tôi chỉ đáng khiêm nhường và không có điê`u gì tự hào, dẫu là tôi đã ý thức mình là thiê´u nữ.

Nhưng con người ta nhâ´t quyê´t phải có điê`u gì để mà sĩ diện. Giô´ng như hiệu đô`ng hô` trước ngõ, tuy quâ`y hàng chỉ nửa mét và hàng hóa, đô` lê`, công xưởng trói gọn trong lô`ng kính cũng hãnh diện đê` chữ hiệu: *Minh Kha chữa đô`ng hô` gia truyê`n*. (Tôi xin mách, ră`ng chú vừa khoe hai loại *cạc-vi-dít*. Một, in dòng chữ *Minh Kha, chữa đô`ng hô` gia truyê`n*. Hai, đê`: *Thi sĩ tự do Minh Kha*. Sao cái thứ hai không đê` *Minh Kha thi sĩ gia truyê`n?* Như thê´ hợp lí hơn, vì nghe nói, bô´ chú ngày xưa chuyên bô´c mộ dưới Văn Điển, cũng làm thơ!) Bên kia đường có hiệu đô` *Nữ trang gia truyê`n*. Cũng như hôm nào đó, cha tôi lẳng lặng lâ´y sơn đen bôi lên tường ngõ hẹp bên kia đường, nơi mẹ tôi bán bún ngan dòng chữ: *Bún ngan gia truyê`n*!

Phô´ cổ gia truyê`n, hàng quán gia truyê`n! Cả nước *bảng hiệu gia truyê`n* lây lan như bệnh cúm không có nước tỏi nào chẩn trị. Niê`m tự hào tưởng như vĩnh cửu, bây giờ có dịp mọc toé lên như nâ´m tháng ba.

Chính vì thê´, tôi nhâ´t quyê´t tìm ra sự tự hào ở bên ngoài bản thân tôi ra. Đó là lòng kiêu hãnh của đứa con Hà Nội, vê` nơi tôi sinh ra, lớn lên. Mới tuâ`n vừa qua đây, tôi đã thể hiện điê`u â´y trong trại hè lâ`n thứ nhâ´t của học sinh trường tôi tại Huê´. Một thă`ng con

https://thuviensach.vn

trai kém tôi những hai tuổi, từ miề`n Nam ra - tuy nó để đường ngôi giữa và nhuộm một nhúm tóc vàng, nhưng với lũ con gái lớp 11A chúng tôi thì nó còn *thò lò mũi xanh* lắ´m - đã phải trợn mắ´t khi nghe tôi kể về` khu phố´ và ngôi nhà tôi ở. Tấ´t nhiên tôi không thể kể với nó tấ´t cả. Tôi nói với nó, rằ`ng Hà Nội có ba sáu phố´ phường là điề`u ai cũng biế´t. Tôi bảo nó, rằ`ng chị ở số´ng trong Phố´ Cổ, nhà chị trong Phố´ Cổ, bố´n năm đời nhà chị ở Phố´ Cổ. "Vậy chị là người Hà Nội gố´c?" Nó hỏi. Ừ, chị là người Hà Nội gố´c! Tôi vênh mặt lên, thổi phù lọn tóc vương trên trán. Thực ra, khi trả lời câu hỏi ấ´y, tôi có nghĩ tới ngôi nhà hình ô´ng của chúng tôi. Nhưng không nên nói kỹ về` ngôi nhà, vì thằ`ng *ngôi giữa* ấ´y chưa từng số´ng, không thể hình dung nổi! Vả lại, *tô´t đẹp phô ra, xấ´u xa đậy lại,* chả nhẽ lại kể cả về` cái chuồ`ng xí công cộng cạnh nhà thằ`ng oắ´t con Tâm. Cái chuồ`ng xí luôn rỉ từ vách tường ra thứ nước đen tanh lờm lợm và chàn chạt đám bọ lổm nhổm trên nề`n xi-măng vào ngày quá nóng hay mưa nhiề`u! Tôi kể cho nó nghe về` khu phố´ nườm nượp người đi. Dãy phố´ hàng hoá như nêm cố´i! Đường phố´ đầ`y những biển hiệu, quảng cáo lắ´m màu, lắ´m tấ´m kính trong như pha-lê, mà bấ´t cứ người nhà quê nào lên đây cũng phải đặt chân tới, dù họ chẳng mua bán gì ở đó. Nó hiện diện trong tâm tưởng của người Hà Nội chúng tôi, bên những địa danh quen thuộc như Bờ Hồ`, cầ`u Thê Húc, Ô Quan Chưởng, cầ`u Long Biên, chợ Đồ`ng Xuân hay đại loại cái gì đó thuộc về` lịch sử cổ kính của Hà Nội. Thú thực, khi đó tôi chợt nhớ tới gian phòng của mình. Tôi nhớ tới cái ô´ng nước cụt ở ngay trên nóc nhà tôi. Cái ô´ng nước ấ´y không hiểu sao lại sát trên nóc nhà và bị cụt. Theo như cha tôi dự đoán, ngôi nhà này đã được sửa chữa rấ´t nhiề`u lầ`n và bị chia cắ´t thành nhiề`u nhà nhỏ qua nhiề`u thay đổi của lịch sử, thời gian. Đoạn ô´ng nước ấ´y có thể dẫn tới buồ`ng tắ´m nào đó của quá khứ chăng? Còn hiện tại, tôi đã nhìn thấ´y rấ´t nhiề`u lứa chuột nhô đầ`u ra ở ô´ng cụt. Chúng ban đầ`u thì rụt rè. Sau, thấ´y tôi không có gì đe doạ, lại bỏ cơm nguội cho chúng ăn ngay trên sàn gỗ, chúng lập tức kéo ra một đàn. Những con

https://thuviensach.vn

chuột mượt lông và những con chuột lù xù xơ xác. Có một lần, còn rơi ra ba bốn con chuột còn đỏ hỏn. Tôi đoán, đó là nơi cư trú một tập đoàn chuột, một dòng họ chuột. Ngay đêm ấy, tôi nằm mơ thấy được sống trong nhà mình, hít thở thứ không khí mười sáu năm qua, để lúc tỉnh dậy, chợt muốn quay về lập tức với mẹ.

Trong giấc mơ, tôi đã mơ thấy cái phòng duy nhất của gia đình tôi. Cái phòng xưa lát gỗ đen nhánh, rộng gần chín mét vuông. Thời mở cửa, người ta thi nhau lên tầng và sửa nhà, cha tôi đã thuê thợ tháo gỗ ra bán và lát thay vào đó những viên đá hoa mát lạnh. Tiền bán gỗ, lát đá thừa ra, mua đủ nửa cái tủ lạnh cũ. Mẹ tôi bù tiền. Tủ đem về không biết kê vào đâu. Cha tôi dùng cái ròng rọc treo tủ lạnh lên cao, sát nóc nhà và mỗi khi cần lấy tiết đánh tiết canh, các thứ đồ ướp, gia giảm của món "*bún ngan gia truyền*", lại phải hạ tủ xuống bằng ròng rọc. Khi đó, nhà tôi vang lên tiếng rin rít của những bánh xe khô dầu. Tôi nhận ra, đúng ba giờ chiều, khu nhà tôi yên tĩnh tới mức có thể nghe thấy tiếng bước chân rón rén của bà già mù cũng tên Hương, sống ở tầng nóc nhà tôi. Mỗi khi muốn lên đấy, tôi phải vòng sang ngõ hẹp bên cạnh, chui qua cái cửa rất thấp mà người ta đòn rằng, đó là cái lỗ mà tự vệ thủ đô đã đục thông các nhà để gìn giữ từng mét đất Hà Nội. Rồi ngày nào cũng vậy, đúng ba giờ gì đó, tôi nghe tiếng nước chảy lóc róc. Có một lần, tôi đã chạy thốc tháo sang nhà bà già mù ấy để nhận ra, tiếng lóc róc nhát gừng kia, phát ra khi bà trong tư thế lưng cong, chân giạng ra, hơi cúi xuống, đứng ở chỗ hiên chìa ra chừng hai gang. Cạnh đó, chỗ bà khom khom lưng, chú Long đặt hai cái bếp dầu. Mặc dầu không nhìn rõ tất cả, tôi đoán bà đang làm việc gì và cảm thấy xấu hổ vô cùng. Tôi đã khám phá ra *tiếng nước rơi bí mật* kia! Sau đó, tôi vẫn không hề thiếu tôn trọng bà. Trong ngôi nhà này, ngoài mẹ tôi ra, bà Hương mù loà ấy hiểu và yêu thương tôi nhất. Bằng chứng là tôi còn tấm ảnh bà bế tôi hồi bé xíu, và tới tận hôm nay, vẫn ôm ấp, vuốt ve tôi mà kể về khu phố khi còn

https://thuviensach.vn

cha mẹ bà. Một khu phố hiền lành, yên tĩnh không chật hẹp như hôm nay và đầy những món ăn tuy không có biển *gia truyền,* nhưng nhiều cám dỗ của người Tầu. Bà mù nhưng khéo. Bà lấy bột nếp rây nhỏ, hòa nước, tráng bánh, rồi phơi trên cái nóc nhà sát bên cửa sổ. Lúc trời se se, lành lạnh, bà sai tôi quạt hồng than trong cái hộp sắt cũ có in hình bà đầm Pháp. Bà gọi nó là bánh Mị Châu. Bánh Mị Châu dẻo, lại trong trắng. Khi có hơi than nóng, chợt phồng lớn bất ngờ và có sắc hồng phớt như khuôn mặt thiếu nữ đang xuân. Nó thơm tinh khiết, để lại vị ngọt hậu rất lâu trong họng. Nhất là khi nhấm nó, chiêu một ngụm nước vối ướp hoa cúc vàng, hãm sẵn trong chiếc ấm tích cổ của bà. Tôi ngồi ăn bánh Mị Châu để bà lần sờ bàn tay trên da mặt tôi: "Cháu bà xinh ra rồi đấy!" Xinh ra rồi đấy! Nghe lời khen, tôi bỗng hít vào thật mạnh và thở ra. Tôi cảm thấy đôi vú nhu nhú quả cau của tôi cũng thở hít và ngưa ngứa đụng vào làn áo mỏng. Sau đấy, bà lần tới bên cửa sổ, với cái thanh tre già nâu màu thời gian, kê lên đùi làm phách và hát. Tôi không thích lắm điệu hát ấy. Lũ con gái chúng tôi thuộc lòng bài hát *If you had my love*[(1)] nhanh hơn tất cả các bài hát của bà Hương. Nhưng tôi vẫn nhận ra bà Hương có giọng hay và rất rõ lời. Đôi khi bà Hương không hát. Bà lấy cái máy nhạc cũ bỏ băng cassette vào, rồi lim dim đôi mắt loà để thưởng thức "*giọng ca của cụ Quách Thị Hồ, người ca nữ còn sót lại, độc nhất vô nhị!*" ấy là theo lời bà Hương. Tôi không hiểu *Thời Quân Thượng Thiếu*[(2)] có ý nghĩa thế nào. Cũng không hề biết thưởng thức, bà Hồ hát hay tới đâu mà bà Hương vẫn nghẹn ngào mỗi lần nghe lại. Một bữa, trong tiếng mưa giọt giọt rơi trên mái tôn, trong khí lạnh chầm chậm như sương khói lùa qua khe cửa chiều đông, bà Hương bật băng nhạc ấy lên và hỏi: "Cháu có nghe thấy gì ở trên cao không?" Không! Tôi nói. Cháu không nghe thấy ư? Đâu phải tiếng hát bình thường, chỉ có bốn nhạc khí và ba người thôi, mà là cả dàn thanh âm giao nhau của trời đất đấy! Tôi lắng nghe lời có đoạn: *Đàn ai một*

https://thuviensach.vn

tiê´ng Dương Tranh[3], chỉ thâ´y nao nao. Nhưng bà Hương cứ nhâ´t quyê´t bảo, rằ`ng đó là tiê´ng thâ`n nữ từ cao thăm thẳm dội tới. Có thật không, ở gian nhà thoang thoảng hơi rêu ẩm mô´c của bà? Tôi không hiểu thứ nhạc cổ â´y lắ´m. Tôi tìm đọc sách báo thâ´y người ta viê´t, đó là thứ nhạc nhã xa-lông, quý tộc! Quý tộc nào? Bà Hương là người dân dã. Mà nê´u có thứ nghệ thuật cho mọi đẳng câ´p thì tâ´t là siêu cao rô`i. Lại nữa, tôi thêm tin điê`u bà Hương tin, khi nhìn vào đôi mắ´t như hai lỗ dê´ của bà. Hai lỗ dê´ khô khô´c, giờ đây vắ´t ứa ra hai giọt trong vắ´t. Và có phải chăng vì thê´, sau lâ`n â´y, khi nghe lại vài lâ`n bài hát bà Hương yêu quý, tôi cảm nhận có điê`u gì đó, dẫu là sự cảm nhận còn mơ hô`, lãng đãng, trong tiê´ng đàn nhẩn nhảy, đôi khi dâ´m dẳng hoà với tiê´ng dô`n của sênh, của phách giòn giã, là tiê´ng cao hơn, nhẹ hơn, đâ`y đặn hơn, tiê´ng hát râ´t tròn trịa rõ ràng của *bà ca kĩ đệ nhâ´t*. Tôi cũng nhắ´m mắ´t. Lim dim. Mãi rô`i cũng tưởng ra non nớt trên cao lắ´m có thanh âm rộn ràng nào đó làm tôi lãng đãng bay lên, bay lên cao vút... Từ đó, tôi cho là, những làn điệu cổ xưa kia không hê` chứa đựng nỗi sâ`u thảm. Nó chứa châ´t điê`u gì, câ´t giâ´u, mang linh hô`n nào đó, xa lắ´c trên cao của riêng bà, thê´ hệ bà. Những cảm xúc â´y không chỉ từ lời ca, làn điệu của đàn, phách và sênh, nó dường như cộng hưởng, thăng hoa, bởi tiê´ng rơi chỉ tôi nghe thâ´y, khi những giọt nhựa trong suô´t tự hai lỗ dê´ kia vă´t ra, rớt nhanh, thâ´m vào sàn gỗ. Có lẽ hai nhăm năm vừa qua, sàn gỗ nhà bà đen hơn bởi những giọt nhựa â´y chăng? Tôi cũng không thể că´t nghĩa nổi, rằ`ng vì sao tôi có tâ´t cả cảm giác như vậy. Khi â´y, miê´ng bánh Mị Châu ướt thêm nước miê´ng và nước vô´i hoa cúc ngọt hơn chăng?

Tôi còn nhớ, có lâ`n bà nói: "Tên Hương là khổ lắ´m. Bà mong cháu lớn lên không khổ". Bà khổ thì rõ ràng rô`i, vì bà mù loà. Mẹ tôi bảo, hai nhăm năm nay bà Hương già vẫn như thê´. Ông Hương mâ´t từ lâu rô`i. Bà ở vậy với chú Long và khi chú lâ´y vợ thì cả hai vợ chô`ng vẫn ngủ chung với bà trên cái sàn gỗ rộng khoảng tám mét

https://thuviensach.vn

vuông. Vợ chồng chú Long không có con. Có lần tôi hỏi: "Cô Tuyết có thích trẻ con không?" Cô ấy cười bí hiểm. Bà Hương nghe rõ tôi hỏi mà chẳng bảo gì. Lát sau, bà ghé vào tai tôi thì thầm: "Bà mong có cháu bế lắm. Nó cũng muốn có con, nhưng sợ bà nằm chật! Khốn nạn! Chật một tẹo có sao đâu! Rộng lòng còn hơn rộng nhà, rộng cửa!" Như vậy mà tôi vẫn thích leo lên nhà đó vào những đêm đông sướt mướt. Mưa lanh canh gõ lên tấm tôn chìa bên cửa sổ trông xuống bể tắm. Tôi lên. Gõ vào tấm ván trên đầu, rồi gọi: *Vừng ơi, mở cửa ra!* Sổ là bà còn ba người con gái nữa. Cô Điệp, cô Hà và cô Huyền út ít. Gian phòng ấy không đủ chỗ ngủ cho năm mạng người! Cho sáu mạng người từ khi chú Long lấy vợ. Chiều cao của gian phòng không đủ làm cái gác xép. Ông Hương, ngày còn sống, đã đục xẻ hai bên tường, làm hai rãnh để đỡ những tấm ván tạo một gác lửng cơ động chỉ hình thành vào đêm. Mỗi khi người cuối cùng về muộn, muốn chui lên đấy, phải gõ vào một tấm ván và người bên trên tháo nó ra, rồi lại đóng nó lại, mới đủ chỗ cho người thứ ba. Tôi chen giữa các cô, ép thân như lèn cá. Để đôi vú còn săn chắc của họ cọ vào lưng. Nghe bà Hương rì rầm nói vọng lên trong bóng tối. Rằng *chúng mày cứ béo trương xác ra để chật chội nóng nực thế này!* Rằng *có chó nào nó lấy, cho ế xưng ế xỉa!* Tôi biết đấy là khi gian nhà bỗng nóng lên cả trong mùa đông và tôi vội tháo tấm ván chui xuống nằm bên bà, mong bà trở lại hiền hoà như ban ngày và lần mò trong đêm, dúi vào tay tôi miếng kẹo gừng cay cay ngòn ngọt, rồi bà nói: "Tao đưa con Hương *một thằng Trọng Thuỷ* để mày ngậm kì tan, rồi xéo ngay khỏi đây cho rộng chỗ!" Những khi ấy, tôi ôm riết bộ xương còm cõi của bà. Tôi biết, bà vì duyên cớ khác mà mắng yêu tôi. Bà hờn với vợ chồng chú Long. Trong đêm, cô Tuyết, vợ chú ngủ quá say, đã lăn sang đè đứt cả dây màn của bà. Muỗi vo ve bay vào cả đàn, đốt đỏ cổ chân bà. Tất nhiên là tôi không khóc, khi vuốt ve chỗ muỗi đốt vào sớm hôm sau, lúc bà bôi giấm lên đám nốt đo đỏ li ti. Tôi cũng không giận cô Tuyết. Thậm chí cảm thấy thương khi bà Hương giận cô. Thật vậy, người ta có phải

https://thuviensach.vn

gia súc đâu mà không thấy khó chịu, cứ phải chen chúc giữa những chiếc màn sàn sạt!

Tháng mười một. Mẹ tôi ốm. Tội quá, mẹ tôi ở nhà không ra chợ, vẫn tham công tiếc việc, ngồi mạng lại đôi tất nâu cho cha tôi. Mưa rầm rứt không ngừng rơi và mặt trời lờ mờ ong ong giấu mình trong những đám mây xám nặng nề trôi ngang thành phố. Gánh bún ngan của mẹ tôi không dám ngừng hoạt động vì sợ mất khách. Cha tôi đành mượn cô Công từ làng Lủ ra trợ sức. Tất nhiên, mẹ tôi vẫn phải gượng dậy, tra tra, nếm nếm nồi xáo. Tất nhiên, không chỉ là nước dùng hay thịt mềm hay cứng. Còn cả kỹ nghệ chan rưới, làm nóng, xóc bún thế nào, ngâm ớt, ướp tỏi, đánh gừng và pha chế nước chấm ngay trên thực địa, tuỳ theo khẩu vị quen thuộc của từng mặt khách ra sao. Điều ấy chỉ có mẹ tôi là thuộc lòng. Tất nhiên, vì thế mà mới có hai ngày đã khối người bỏ đi hàng khác. Tôi phụ giúp cha tôi rửa bát và chỉ chỗ cho khách để xe máy. Việc đang tồi đi như thế thì may sao mẹ tôi gượng dậy, nhưng không bán muộn như trước.

Thứ bảy. Tám giờ tối. Tôi tới nhà con Vân Hàng Trống mượn vở ghi bài tập vật lý. Tôi rất thích ngôi nhà của Vân. Không phải nó rộng rãi, lại vừa lắp hai tấm kính sáng choang thay cánh cửa gỗ cũ kỹ. Sự thích thú của tôi từ hồi còn được bên cha nó. Nhìn người đàn ông có bộ râu đen pha bạc dài tới ngang ngực, bôi bôi, phết phết trong xưởng nhỏ sau nhà, in trên những mảnh giấy mịn, mỏng tang, nhiều bức tranh ngộ nghĩnh. Nơi ấy, từ khi cha nó mất, vắng lặng như nhà mồ. Hai đứa cười rúc rích và bật nhạc nghe choang choang cũng chả ảnh hưởng tới ai. Bảo yên tĩnh như nhà mồ cũng không quá lắm, vì chẳng ai ngó tới đó, chúng tôi ngồi học giữa những đống *khuôn tranh không nói* của cha nó để lại. Những bộ khuôn từ khi chủ mất đi không còn sơn mực, khô đi và dần phủ lớp bụi dày. Nhiều tấm dựng sát tường. Mỗi khi mất điện, âm bản khắc gỗ hắt lên

https://thuviensach.vn

màu và khô´i rấ´t kỳ ảo, rập rờn trong ánh nê´n. Những người và thú như ở cõi nào chập chờn hiện vê`!

Hôm nay nhà Vân không vui. Ông anh nó đòi bán bộ cổ tập khă´c gỗ â´y để mua một con *A Còng*[(4)]. Nhưng mẹ Vân dứt khoát không nghe. "Bây giờ còn có kẻ cầ`n và người ta ở tận Pháp vê` *xin chê´t* mà mẹ không bán đi thì mấ´t cơ hội đấ´y!" - "Tao để đấ´y chả thô´i được! Mày không muô´n làm nghê` cha mày thì cứ mặc xác nó đấ´y, cho cha mày yên lành dưới đó!" - "Mẹ tưởng sau này, con cháu nó quay lại cái nghê` cổ lỗ sĩ â´y à?" Yên lặng một lát, lại nghe: "Rô`i chính phủ sẽ có ngày phải mang lọng tới rước những bộ ván này!" "Hực, hực!" Có tiê´ng cười gă`n. "Rước vào mă´t! Người ta bỏ cả vài tỉ ra trùng tu ngõ Câ´m Chỉ và biê´n thành *Phô´ Cổ ẩm thực* và khô´i kẻ vì thê´ mà có tiề`n. Hỏi ai đầ`u tư vài trăm triệu mua bộ ván mục này?" - "Kệ đấ´y! Tao van mày! Mày để cho tao và những tấ´m gỗ được yên!" - "Mẹ bảo thủ lắ´m! Con không làm! Con con sẽ không làm! Cháu con sẽ không làm cái nghê` chẳng bao giờ đủ ăn â´y của cha!"

Con Vân tiễn tôi ra ngõ rơm rớm nước mă´t. Nó bảo, sao cái đô´ng ván khă´c â´y không biê´n mấ´t đi sau một đêm? Năm nào cũng vài thă`ng *chỉ trỏ* mang vài lão Tây tới hỏi đô´ng ván đen đúa xam xám â´y. Năm nào mẹ tao và anh â´y cũng cãi vã như vậy.

Buổi tô´i. Phô´ phường quanh khu tôi vẫn nhộn nhịp như ban ngày tới khuya. Tôi buồ`n.

Tôi vòng qua phô´ Lương Văn Can, vòng qua hai ba cái phô´ nhỏ mà chẳng biê´t đi đâu. Thực chấ´t, những phô´ phường của chúng tôi chẳng còn làng nghê`, trừ phô´ Lò Rèn và Hàng Bạc. Thời gian đã, đang làm thay đổi bao điề`u theo nhịp sô´ng mới. Đang suy nghĩ miên man tôi chợt thấ´y bóng cha tôi vội vã rẽ vào một ngách nhỏ. Tôi gọi giật giọng, nhưng có thể tiê´ng tôi nhỏ, nên ông không nghe

https://thuviensach.vn

thấy. Không hiểu sao khi ấy tôi bước theo ông. Ngõ quành quéo lắm lối. Tại đây, không hề có ai quen biết của gia đình tôi. Vậy ông đi đâu? Tới cái ngõ cụt, những nóc nhà liên tiếp vẩy cá, mờ mờ trong sương khói bảng lảng. Tôi hồi hộp tiến vào sau cánh cửa, nơi ông vừa biến vào. Ai đã nói với tôi, đây có ba bốn phòng trọ? Tôi vừa định quay về thì từ cánh cửa sổ bên trái vọng ra tiếng nói quen thuộc của cha tôi. Tôi dừng lại. Cửa rất kín. Bên trái, trên cao có lỗ thông khí. Tôi tìm thấy chiếc ghế thấp bên hiên, kê dưới cái lỗ, bước lên kiễng chân nhìn. Tôi lờ mờ thấy chỉ hai nửa thân người trần truồng nhấp nhổm. Tôi thụp xuống tim đập nhanh. Sự tò mò lại thôi thúc tôi kiễng lên một lần nữa. Lần này, họ đã xoay đi hướng khác. Góc nhìn hẹp, chỉ thấy bốn bàn chân ngọ nguậy liên tục dưới ánh sáng cây đèn ngủ hắt trúng vào đó. Tôi cố mở to mắt. Trời ơi, đấy là đôi chân mang đôi tất có vết mạng khác màu của cha tôi. Tôi cố kiễng lên. Không thể nhầm lẫn được! Chính xác đôi tất tự tay mẹ tôi đã mạng, bằng chỉ khác màu, hôm mẹ nằm ốm ở nhà. Tôi bỏ chạy. Tôi khóc nức nở suốt dọc đường về, tận khi leo tới gác, ngã vào lòng mẹ.

Sự việc thực khủng khiếp! Những hình tượng tử tế, vụng về, chân chất nhưng thân thuộc tới đẹp đẽ của cha tôi hoàn toàn đổ sụp. Tôi nức nở, đứt đoạn kể cho mẹ tôi toàn bộ những điều trông thấy. Thú thực, khi đó tôi không chỉ ghê tởm mà còn căm thù cha tôi. Lòng căm thù người này có thể xuất phát từ tình yêu đối với kẻ khác và đó là một điều giản đơn. Tôi được mẹ lau sạch mặt, sau khi để tôi khóc no nê và khi tôi ngước lên, lại thấy khuôn mặt bà vô cảm, hoá đá! Câu chuyện có thể gây nên cú sốc rất lớn với người vợ khác và họ thường quát ầm lên như ngỗng, giống cô Yến đánh ghen năm ngoái trong xóm tôi.

Bây giờ, tôi đã có thể hiểu được những lý do tạo nên *khuôn mặt đá* ấy. "Mẹ thương con gái lắm!" Ngoài ra, bà không có biểu hiện, một

https://thuviensach.vn

tẹo nào tỏ ra tự thương lấ y bà. Giá như bà khóc! Đôi mắ t đẹp của mẹ tôi chẳng hề có một giọt lệ. Nó xa xôi, mơ hồ, mênh mông, khó hiểu. Dường như câu chuyện của tôi không mảy may làm bà cảm thấ y đường đột. Có nghĩa là bà đã biế t được tấ t cả chăng? Tôi ngạc nhiên hơn nữa khi sau đó, bà lẩm nhẩm, rằng cha tôi còn rấ t yêu mẹ. Rằng, mẹ còn rấ t yêu... Tại sao như vậy? Tôi gặng. Mẹ tôi cứ xoa mái tóc của tôi suố t mà không hề nói rõ thêm một chút nào. Tôi đau đớn ngạc nhiên lau nước mắ t ngược lên nhìn bà. Suýt nữa tôi chuyển sang căm thù cả trạng thái ấ y của mẹ tôi nữa, nế u tôi không nghe và đế m từng tiế ng chân quen thuộc của cha tôi, 13 bước, lên nhà. Ông vô tư oang oang cười, nói, tớn tẩy như con chó nhà con Xim đầu ngách, nhảy lên choi choi, sủa vang, sau khi thoả mãn no nê những miế ng xương ngan mẹ tôi thảy cho. Chỉ khi thấ y hai mẹ con yên lặng, nhìn ông lạ lẫm, ông mới tễn tò nằm xẹp bên góc nhà để nhường chỗ mọi khi của hai chúng tôi.

Đêm ấ y, khuya lắ m, tôi chợt thức dậy khi nghe tiế ng khóc. Sờ sang, thấ y bên tôi trố ng trơn và chợt nhận ra ảnh hình lờ mờ của mẹ tôi trong vòng tay của cha tôi sát mép tường bên kia.

"Để con biế t chuyện này, anh có lỗi!" Tiế ng khóc bị lèn giờ rức lên. Tôi hé mắ t. Hình như cha tôi siế t chặt mẹ tôi hơn. "Anh càng thương em!" Giọng cha tôi nghèn nghẹt. Yên lặng. Tôi cảm giác lơ mơ thân xác mẹ tôi rung lên trong tiế ng nấ c, trong vòng tay nhập nhoạng, những hình khố i chuyển động rấ t chậm, cuồn cuộn của cha tôi. "Hãy tha thứ cho anh!" Tiế ng cha tôi trầm nhẹ, thì thào. "Yên nào, kẻo con lại thức!" Khi ấ y, rõ ràng mẹ quay mặt sang tôi. Tôi nhận ra, trong màn đen, nổi lên hai con mắ t mở to, trắ ng, đen, thăm thẳm, loang loáng, có lẽ còn ngập tràn nước mắ t, nhờ ánh sáng từ vòm trời đầy sao chiế u qua khe cửa. Tôi muố n khóc thành tiế ng mà không thể được. Cổ họng tôi chèn cứng một cục đá và nước mắ t tôi cứ chan hoà ướt đầm cả gố i. Lát sau có tiế ng rung nhẹ của

https://thuviensach.vn

sàn. Mẹ tôi bước qua tôi và nằm đúng ở vị trí như hồi tối. Bà vòng tay qua ôm người tôi. Tôi rất sợ bà sờ lên mặt tôi hay đụng vào gối đã ướt nhèm. Tôi giả vờ nói mơ và xoay mình tránh vòng tay của bà.

Đêm. Lặng. Có tiếng rinh rích của bầy chuột trên đoạn ống nước cụt. Bây giờ bật đèn, nhìn lên sẽ thấy cả đàn, cả họ chúng nó kéo ra. Chuột có hôn hít loạn xị như con người không?

Sớm hôm sau, vẫn như mọi sớm bình thường. Mẹ tôi dậy từ bốn giờ và gánh bún ngan sang bên ngõ khi bảy giờ. Cha tôi thức lúc sáu giờ thì phải. Một ngày bình thường của chúng tôi lại bắt đầu. Tôi đi học mà chẳng nghe được điều gì. Chiều về, tôi một mình lần mò trong phòng nhỏ. Tôi thấy nhói thương cho bọn chuột khi nhận ra có những con chuột thân hình vừa khít với cái ống nước nhỏ xíu. Tôi xuống cầu thang. Lần đầu tiên, tôi có cảm giác ghê sợ cái nhớp nháp của tay vịn, đã mười sáu năm nay chưa bao giờ, chưa khi nào có cảm giác ấy. Tôi nhìn, thấy ghê tởm thứ ánh sáng nhập nhoà, ngày không ra ngày, đêm chẳng ra đêm. Đi qua bể tắm, thằng nhóc Tâm cười choe choét như mọi lần và bắt đầu ra dáng chờ tôi. Tôi *soi* nó không chớp mắt. Tôi quay mặt đi, dù khi ấy nó còn mặc nguyên cả áo quần. "Tao ghê tởm cả mày và tao!" Tôi thốt lên và đi ra phố.

Tôi ra Bờ Hồ. Có thể tôi phải học thực giỏi hay đại loại kiếm một công việc nào đó nhiều tiền để rời xa ngôi nhà này? Phải rời xa nó thôi vì tôi không thể *gia truyền bán bún ngan* như mẹ tôi và cam nhẫn sống với một tình yêu khủng khiếp như vậy. Tôi vào thang máy, lên tháp Cá Mập, gọi một li cà-phê đắng ngắt. Có thể một người con gái Hà Nội bắt đầu sa đọa từ li nước đắng này hay không? Tôi muốn đập phá. Tôi muốn gào thét. Tôi muốn thứ nhạc thật loạn, điệu Ráp hay tiếng vỡ, nghiến, va đập nào đó có thể nghiền vụn, xé tan tất cả các mạch máu của tôi. Tôi khóc. Trời sắp có dông, từ tầng cao có tia sét chớp nhằng, rọi sáng xanh cả trời và sầm. Gió mát nổi lên. Tự nhiên tôi nhớ tới bà Hương. Không! Tôi

https://thuviensach.vn

không thể sa đoạ, phản bội thành phố này. Hình như bắt đầu từ đêm qua tôi nhìn rõ hơn về nó. Nhìn rõ hơn từ chính những điều quen thuộc, thân yêu nhất trong chính ngôi nhà của tôi. Tôi khóc câm lặng. Mây lại dần quang đi. Hồ Gươm hiện ra phẳng như một tấm gương khổng lồ dưới kia. Gió mơn man trên làn da con gái, già 16 tuổi của tôi. Sương tơ dăng, bắt đầu lan ra, trùm lên dáng liêu xiêu của trăm ngàn ngôi nhà. Từ trên cao, nhìn xuyên màn đêm mà tưởng thấy con người lúc nhúc chuyển dịch trong nó bé như những con bọ. Nói thực, khi ấy tôi đã không vì hèn nhát mà khóc.

Cuối tháng sáu, bà Hương mất đột ngột. Chú Long bảo, hình như bà biết trước. "Không biết trước, sao mẹ tôi sai con Huyền đun một nồi nước lá thơm. Tắm xong, bà lên giường nằm rồi đi". Tôi đã nghe lỏm khi chú kể vậy với mẹ tôi. Tôi nhìn vào chiếc quan tài bằng gỗ sơn đỏ chót, có những con rồng vàng nhe răng ngoạm lấy quả cầu đỏ. Nếu bà Hương sống lại? Tôi tưởng tượng thấy bà bước ra khỏi quan tài, sờ sẫm đi về góc nhà. Thấy bà hát, thấy móm mém cười và trao cho tôi chiếc bánh *Mị Nương*, cái kẹo đắng *Trọng Thuỷ*. Khi ấy, lũ con gái của bà, cô Điệp quá thì, Cô Hà già lứa, kéo đâu về một đống những tay đàn nhị, kèn, sáo và họ ngồi chật ngoài rạp bắt đầu chơi thứ nhạc bắt chước tiếng khóc leo lẻo của cô Huyền út ít, thông minh và ngoan nhất nhà đang ngồi bên quan tài mẹ. *Tiếng nhạc ma* bay trượt lên quan tài, loang trên khắp mặt phố, cố cắt đứt những dòng suy nghĩ của tôi. "Sống dầu đèn chết kèn trống, cháu ạ!" Chú Long nói với tôi khi thấy tôi nhăn mặt. Tôi nhắm mắt lại, cố gắng hất văng tiếng khóc giả vờ của kèn sáo kia...

Sớm đưa bà Hương, người ta không thể khênh quan tài xuống theo cái ngõ quá hẹp, lắm vòng gấp. Quan tài được đưa qua cửa sổ, qua nóc nhà bên và từ đó hạ xuống mặt đất bằng ròng rọc. Tôi đứng dưới đường hồi hộp nhìn lên. Mặt trời sáng chói đúng vào

https://thuviensach.vn

hướng quan tài thả xuố´ng. Không nhìn thấ´y dây ròng rọc buông quan tài vì ngược sáng. Chỉ thấ´y lơ lửng chiế´c quan tài đỏ chói, vẽ con rồ`ng ngậm cầ`u đỏ, chao xuố´ng mặt đấ´t như bay chậm. Quan tài bà hồ`ng rực lên trong nắ´ng, chầ`m chậm trôi xuố´ng mặt phố´, hệt như con vật nào màu đỏ đang tiế´p đấ´t. Lúc hạ, hàng chục người dân phố´ vươn bao nhiêu cánh tay gầ`y guộc, gân guố´c đỡ lấ´y *con vật đỏ* như vụt mọc ra mấ´y chục cái chân.

Tôi theo bà tới tận Bờ Hồ`. Tiễn biệt, trời trở nên quang trắ´ng long lanh, phắ´t chuyển gió, xanh thẳm như bầ`u trời của mùa thu. Tôi nhớ bà có lần nói: "Bà tuổi rồ`ng. Cháu tuổi rồ`ng. *Những con rồ`ng Hương*! Bà mong *con rồ`ng Hương nhỏ* hạnh phúc!"

Người ta có linh hồ`n không? Nế´u có linh hồ`n thì linh hồ`n bà có phải dáng rồ`ng mà bay đi không? Con rồ`ng mang linh hồ`n bà liệu không mù loà như khi bà còn số´ng để được nhìn thành phố´ và phố´ cổ, nhìn lại một lầ`n ngôi nhà của chúng tôi không? Còn thành phố´, còn khu phố´, còn ngôi nhà hình ố´ng của chúng tôi, chúng có linh hồ`n không? Và nế´u có, chúng mang hình hài nào trong mười hai con vật?

Tôi trở về` nhà. Người ta cũng chỉ tranh thủ đưa tang bà để tiế´p tục nhao ra phố´, kịp đua tranh kiế´m số´ng trên các đường phố´ luôn ù ù điên loạn như trong một cố´i xay gió khổng lồ`. Chẳng còn ai ở nhà. Tôi lắ´ng nghe. Không còn gì nữa! Tôi rờ tay lên mặt sàn đá nhẵn, nơi bố´ và mẹ tôi nằ`m. Tôi thấ´y mồ` hôi nhà lan lạnh trên những ngón tay của tôi. Tôi chợt nhớ tới phiên bản bức tranh *Phố´ Phái*, định gửi cho cái thằ`ng *tóc chẻ ngôi giữa*. Tôi lấ´y bút xoá đi dòng chữ hôm trước tôi ghi: *Phố´ Cổ*. Tôi yên lặng nửa giờ để cảm nhận lại toàn bộ mọi sự kiện. Tính tháng, tôi đã hơn mười sáu tuổi. Tôi nắ´n nót viế´t hai chữ rấ´t đẹp Phố´ *Cũ* thay lên dòng chữ *Phố´ Cổ*. Chiề`u. Tôi ra bưu điện gửi bức tranh cho thằ`ng bạn. Lòng nhẹ như vừa nhảy qua một con suố´i rộng.

https://thuviensach.vn

Tháng tám năm sau, mẹ tôi vui vẻ báo cho cả nhà, sẽ dồn tiền để mua một căn hộ nơi chung cư mới xây ở ngoại thành.

Tháng tám. Đêm ấy mẹ tôi thì thầm nói với cha tôi:

- Vợ chú Long vô sinh rồi. Lớn tuổi quá, chai dạ con, bây giờ muốn sinh một mụn con mà chẳng được!

Hà Nội - Xuân 2003

https://thuviensach.vn

Phố cũ II

Bạn có vui không, nê´u hôm nay là ngày nhận bă`ng tô´t nghiệp tú tài và bạn bă´t đâ`u bước vào tuổi mười tám? Đa sô´ đám nữ sinh mặc tà áo dài tră´ng muô´t, sẽ trả lời tăm tă´p mâ´y ông phóng viên báo Hoa Học Trò ră`ng, chúng tôi sẽ vui cực và cười như hoa nở khi dứt nô`m.

Tôi bình thản báo tin tô´t nghiệp cho cha mẹ và là thực kỹ chiê´c áo dài lụa tră´ng vào đêm trước. Mẹ tôi bảo, Hương à, từ mai con thực sự là người lớn rô`i đâ´y! Mă´t bà đâ`y trìu mê´n, mở to, sáng và tôi có cảm giác từ bà truyê`n sang tôi sự â´m áp, hạnh phúc. Cha tôi dúi vào tay tôi tờ giâ´y hai chục ngàn còn láng coóng, rô`i bĩu môi với mẹ: "Khi mười tám tuổi, anh đã đánh hơn ba mươi trận và đào hô´ chôn tới tám thă`ng bạn!" Tôi không dám cãi cha tôi. Tự dưng tôi nhớ lời thâ`y Vương khi thâ`y kể vê` các danh nhân: "Mozart viê´t nhạc khi sáu tuổi. Vũ Trọng Phụng trình làng tiểu thuyê´t khi ông mười bảy tuổi..." Và, cô ca sĩ Lopez thâ`n tượng của lũ con gái chúng tôi, nổi tiê´ng khă´p thê´ giới khi chưa đâ`y mười sáu. Thê´ hệ cha tôi? Đi trận. Giê´t giặc. Gìn giữ một bờ cõi thô´ng nhâ´t của đâ´t nước... Biê´t bao gian khổ hy sinh để "Những kinh nghiệm, vô´n sô´ng chẳng còn hữu dụng trong thời bình", theo đánh giá của mẹ tôi. Còn lũ chúng tôi? Ăn hại?! Trẻ ranh!? Tôi nhói tim, thâ´y thương ông và thương mình.

Quả là buổi nhận bă`ng hôm đó tại sân trường nhộn nhịp hơn ngày thường. Sau vài tháng bận câ´p tập học, luyện và thi, giờ được nhìn lại nhau kỹ một chút. Những đứa con trai đứng khoanh tay, có đứa hôm nay tự nhiên ria mép lún phún và chỉ trỏ, chân đứng giạng, tỏ vẻ đăm chiêu. Lũ con gái túm tụm thành từng nhóm và bình luận, thă`ng này tô`, thă`ng kia quá lô´ và có đứa nhăn mũi khi đi qua

https://thuviensach.vn

mấy thằng con nhà mới phất lên *cứ ra cái điều* khi tới trường lấy bằng với mấy chiếc Dylan, A Công[(1)], láng nhẫy. Tôi biết trong lũ chúng nó, có đứa hôm qua vẫn chát thâu đêm, để sớm ra ngáp liên hồi như cá hồ Trúc Bạch gặp bữa trở trời. Tôi suýt bật cười. Thời này, người ta nếu muốn, đâu chỉ tứ khoái như các cụ *Khốt*. Phải là ngũ khoái. Không, cả hít hút và *chát chít* là lục khoái chứ!

Tôi chợt buồn. Thế hệ cha mẹ tôi, toàn bộ những đam mê gác lại cho một mục tiêu duy nhất, kiêu hãnh, cao thượng, đau khổ, mất mát... Và, chúng tôi đây, ai đã gieo mầm cho sự hoài nghi vào tất cả những khát vọng lớn lao để không hiếm những đứa chẳng tin *mịa*[(2)] vào điều gì, như chúng tâm sự trao đổi, nói toạc ra với nhau qua màn hình bằng những cái *nick* tây tầu?

Còn tôi? Thế là vĩnh viễn không còn tuổi học trò và rồi sau đây lại lao vào học thi như điên để kiếm một chỗ nào đó trong trường đại học cho mình và thoả lòng mong muốn của cha mẹ. Con Vân, bạn thân tôi liếm môi, làm ánh thêm chút màu son nâu: "*Vô tư đi,* mày!" Nó cười, nói rổn rảng, không hề có khuôn mặt đưa đám của lũ bạn cùng lớp. Đêm qua hai đứa đi uống nước trên Hồ Tây, nó chả bảo, tao sẽ lấy chồng, tao sẽ sinh con, tao sẽ mở một tiệm *gia truyền bán đồ lưu niệm* cho mấy thằng Tây ba-lô và thế là tàn hết đời! Tôi nhìn chòng chọc xuống mặt hồ Tây lấp lánh dưới vòm trời đầy sao và trăng, bao la xanh đen, sóng bạc cao lên trong gió, hình dung thấy cái tiệm bán đồ lưu niệm của Chương, anh Vân. Những mặt nạ, người, thú, đen, đỏ, trắng, vàng,v.v... Tôi tiếc cho anh Chương. Đã có thời, anh nó là thần tượng của tôi và Vân. Đẹp trai, học giỏi. Tốt nghiệp Mỹ thuật Công nghiệp loại *bằng đỏ chót* và cái gì cũng *biết*. Thế nhưng anh Chương mải chơi lắm. Hai năm liền làm việc ở đâu cũng chỉ độ ba bốn tháng lại bỏ. "Mẹ tao khóc hết cả nước mắt". Cũng qua Vân, anh Chương biến chứng từ khi cặp bồ

https://thuviensach.vn

với Huynh *râu dê,* dân làng chơi Hàng Bạc. Tôi nhớ, có lần anh Chương nói, cuộc đời khó nhất là nghề chơi! Bọn nghệ sĩ mới có tí, tưởng là ngang được *vương bá với vương quyền* là thứ ngu nhất hạng. Tất cả bị đè bẹp bởi *vương tiền!* Điều anh Chương nói, với tôi, tối nghĩa, khó hiểu, nhưng xem ra anh có ý chí kiếm nhiều tiền ghê gớm. Thoắt một cái, anh bỏ chơi bời, nhậu nhẹt, chăm bẵm làm ăn xoay đổi xoành xoạch, cải tạo nhà thành cửa hiệu. Tôi và Vân từ xưa như con chấy cắn đôi, có lẽ từ năm nay là kỳ điềm trời bắt mỗi người mỗi hướng. Ba tháng nay, mẹ nó ốm liệt giường, không thể hỏi nó sẽ thi vào trường nào. Hai đứa yên lặng tới nửa tiếng cho mỗi đứa đuổi theo một ý nghĩ. Rồi con Vân bộc lộ hết mọi sự suy nghĩ. Giọng nó lạnh tanh. Tôi lặng nghe nó nhẩm tính rằng, nhà chỉ có hai anh em. Anh nó dứt khoát sẽ chiếm cái nhà có mặt tiền rộng nhất. Nó sẽ ở gian nhà xưởng phía sau với *những tấm gỗ khắc âm bản câm* cha nó để lại và có chái mặt tiền nhỏ, ngang ba mét, nhưng mỗi mét những bốn nhăm cây vàng chứ chả kém hơn một phân! Đấy là sự thật. Sự thật thì có thể xảy ra và xảy ra nhan nhản ở khắp mọi phố ngõ quanh chúng tôi. Tôi yêu một phần, một phần muốn lảng tránh, kinh tởm và khinh bỉ, còn Vân thì nhơn nhơn nhìn vào tất cả. Kháng cự? Con Vân lại chấp nhận nó và chuẩn bị sẵn thái độ. Đứa nào đúng? Năm tháng hay điều gì làm mỗi lứa người có những điểm khác nhau? Thời kỳ cha mẹ tôi, cứ như họ kể lại, sớm vất vả, chinh chiến, nhưng không nhiều lo toan, lòng trong sáng. Chúng tôi có thể không như vậy! Cha tôi thường bảo: Bọn mày sướng lắm! Thời tao, cái quần lành không có mà mặc. Vâng, bây giờ chúng tôi gần xênh xang, no đủ. Nhưng hình như con Vân suốt ngày kêu *Vô tư đi* mà tôi chả thấy vô tư chút nào?

Tôi buồn. Chẳng nhẽ con người ta sinh ra, rồi đi theo đúng những con đường tẻ nhạt và chết đi đúng hạn kì, làm mồi cho giun dế? Tôi chợt nghĩ tới bà Hương loà. Bà già hàng xóm trên nóc nhà tôi năm nào, hay hát và yêu tiếng hát của bà Hồ. Tính ra, bà ấy

https://thuviensach.vn

sô´ng bảy nhăm tuổi. Hai nhăm năm mù loà. Ô, thê´ là bà già loà â´y đã đi hơn năm rô`i. Người ta có linh hô`n! Nê´u theo cuô´n sách *Quan niệm triê´t học Đông phương* cơ bản tôi vừa đọc, thì linh hô`n bà đã tới kỳ bước vào tâ`ng cảnh giới nào, hay còn chờ đợi ở cõi đâ´t âm u và giá lạnh để câ`u mong mỗi lâ`n giỗ, một vài tuâ`n hương của con trai bà, chú Long và mâm cỗ ê hê` thịt, chả, xôi, đôi khi cả xúc-xích tây, vài bó đô-la Mỹ âm phủ?

Tôi năm nay đã mười tám tuổi. Làn da mịn màng như ră´c phâ´n và cặp vú chẳng còn chum chủm quả cau nữa. Đôi khi tă´m, tôi nhìn vào gương, rô`i nhìn xuô´ng và chợt nhận ra tôi đang đẹp. Hôm nào, sinh nhật thứ mười bảy, chú Minh Kha, *chữa đô`ng hô` gia truyê`n* đâ`u nhà, dạo này không làm thơ mà chuyển sang *chụp ảnh nghệ thuật* cứ mời tôi có dịp vê` nhà cũ, lên phòng chú, để chú chụp tôi một *pô*. Tôi hay ngượng. Đứa con gái nào mười bảy chả hay ngượng, nhâ´t là khi đôi mă´t chú cứ xoay xoáy nhìn... Chú Minh Kha nói như doạ: "Chụp một cái ảnh để lưu giữ cái đẹp. Nay mai già không có cái mà khoe lại tiê´c. Hay cháu sợ?" Tôi có sợ gì đâu. Nhưng thú thực, không tin vào tay nghê` những nghệ sĩ lă´m nghê` như chú. Vả lại, những kiểu ảnh xi-nê â´y tôi không thích lă´m, cho là nó chụp trong các hiệu tân thời hôm nay, nhan nhản Studio khă´p Hà Nội nữa là. Thê´ nhưng chú Kha có lý. Ai chả sẽ già đi! Vậy cái đẹp tới và sẽ ra đi một cách vô nghĩa trong lô´i vê´t của một con đường cô´ định chăng? Tôi xoa ngón tay lên môi đang tươi, lên má như ră´c phâ´n hô`ng, di ngón tay vẽ lên bộ ngực hô`ng tră´ng ngâ`n của tôi những vệt ngoă`n ngoèo. Còn vẻ đẹp nào trong mi chẳng già nua, chẳng tàn phai?

Gia đình tôi đã rời phô´ cũ. Mẹ, vẫn bà bán *bún ngan gia truyê`n* thuê cửa hàng ở phô´ Hàng Cân và căn hộ ngoại ô chúng tôi có những hai phòng, dù cũ, nhưng cũng tránh đi sự chật chội, chung đụng có thể bội sinh lòng yêu trộn trong sự ghê sợ một cách bột phát như tôi hô`i mười sáu tuổi!

https://thuviensach.vn

Hôm quay lại thăm nhà cũ, *cái ô´ng* bớt đi bô´n hộ, bớt đi mười ba nhân khẩu, chẳng thâ´y rộng ra mâ´y như trong tâm tưởng. Vẫn ánh sáng nhập nhoạng, ngày chẳng ra ngày, đêm chẳng ra đêm. Cái bể nước đứng chơ vơ dưới luô`ng sáng duy nhâ´t giữa *ô´ng nhà,* vă´ng tanh, không có thă`ng oă´t Tâm đứng vâ`y cu như hô`i nó còn mười hai mười ba. Cái ngõ ra vào dường như hẹp hơn trước. Tôi lên thă´p hương cho bà Hương loà. Nhìn lên tâ´m ảnh. Tâ´m ảnh chú Long nhờ cửa hàng vi tính sửa lại, xoá đi hai *lỗ dê´*, tạo thành hai con mă´t. Đôi mă´t của máy vi tính trao cho bà cứ trân trân nhìn tôi, dại và lạ. Trong bóng kính và nê´n, mă´t vẫn như tứa ra hai giọt nước nhựa long lanh! Bọn chuột thâ´y người quen tới, rinh rích chạy làm đong đưa ban thờ, tâ´m gỗ nhỏ, hai góc có hai sợi dây thép néo vào tường. Tôi nhìn thâ´y cái máy nghe nhạc của bà Hương ngày xưa vẫn nghe ca trù, nay chú Long vứt bên hiên. Từ cái máy cũ này, suô´t bao năm vẫn phát ra giọng hát của *ca nữ bậc nhâ´t vô nhị* đây. Tôi vô tình bật vào ổ xả để chiê´c băng nhạc Sony nhô ra. Tôi đi xuô´ng đường qua cái cửa hẹp, *cái lỗ tự vệ thành Thăng Long ngày xưa đã đục ra giữ gìn từng mét đâ´t Hà Nội*. Trong túi có cái băng nhạc vừa xin được. Chú Long bảo, ừ, cháu lâ´y đi, ở nhà này chả ai nghe thứ â´y! Nghe nói, cô Huyê`n út ít của bà Hương loà vừa lâ´y chô`ng. Cô lâ´y một ông Tây nào đó trong công ty X phi chính phủ, nghiên cứu giúp ta vê` phòng chô´ng HIV. Dù sao cũng hơn thân phận hai cô Điệp và Hà "*ê´ xưng ê´ xỉa",* thoát cảnh phải ngủ trên những tâ´m ván nhét vào hai kẽ tường chỉ hình thành vào đêm, trong gian phòng chật thâ´p của vợ chô`ng chú Long. Nhưng cô Huyê`n có buô`n không, khi phải ở tận Úc một mình? Chă´c là buô`n! Là càng nhớ tới phô´ phường Hà Nội, cho dù chưa bao giờ tráng lệ như Mel của cô.

Tới cửa, ánh sáng bừng ra chói loà cả mă´t, y như thể vừa chui ra khỏi đường hâ`m thì gặp thă`ng Tâm oă´t ngày nào. "Hê, Hương, mày lặn đâu mà lâu lă´m tao mới trông thâ´y?" Thă`ng Tâm *oă´t* hâ´t đâ`u hỏi. Nó đã lớn, trông già hơn tuổi mười sáu. Nghe nói, nó

https://thuviensach.vn

bỏ học, đứng trông gian *hàng khô* cho mẹ nó trong chợ Đô`ng Xuân. Tôi cười, không nói, lướt qua mặt nó. Nó mặc chiê´c quâ`n Jeans, áo phông có con đại bàng xoè cánh. Cái đâ`u phun đẫm keo ướt nhượt, vài sợi vàng hoe như râu ngô. Bye! Nó chữa ngượng, đuổi theo tôi bă`ng một lời chào! Tôi có cảm giác khi đi qua nó, vẫn cái mùi âm ẩm do nhà cu cậu đứng vâ`n bên cạnh hô´ xí chung! Cô Tuyê´t vợ chú Long, khi nãy bảo : "Hơn xưa rô`i! Đỡ đi nhiê`u, bớt cảnh vò giâ´y, ho giục giã hô`i nào, cháu ạ!" Vâng, tôi hiểu, người ta đã xây hai hô´ xí tự hoại cho ngôi nhà và bô´n hộ đã tự xây chỗ vệ sinh riêng.

Tôi rẽ sang phô´ Hàng Trô´ng định thăm mẹ con Vân thì chợt nhớ việc nhờ thâ`y Vương chủ nhiệm Mười hai B chúng tôi. Nhà thâ`y ở phô´ Hàng Bông! Căn hộ nă`m trên một tiệm bán mũ. Tôi bước lên câ`u thang và thâ´y thâ`y đang tưới chậu hoa mộc. Mâ´y chậu hoa dành dành làm không khí ngọt ngào, thơm mát. "Em chào thâ`y!" "Lên đây Hương! Thâ`y đã mượn cho em tâ´t cả tài liệu ôn thi, các đê` thi mới nhâ´t rô`i" Tôi bước vào gian nhà mười sáu mét vuông của người đàn ông độc thân. Thâ`y Vương năm nay đã hơn bô´n chục tuổi. Nhà thâ`y đúng là *gia truyê`n dạy học,* chứ không phải gia truyê`n kèm học sinh ôn thi đại học hay tô´t nghiệp. Tôi đã ba lâ`n bước lên ngôi nhà này. Lâ`n thứ nhâ´t trong *Ngày nhà giáo*, lâ`n thứ hai là ngày sinh nhật thâ`y. Hôm nay, lâ`n thứ ba! Thú thực, đây là người duy nhâ´t trong trường, học sinh trung học chúng tôi tin cậy và yêu quý. Thâ`y dạy văn kiêm giáo viên chủ nhiệm lớp. Sự tin cậy người đời của mẹ, nhâ´t là của cha tôi, nhiê`u khi bă´t nguô`n từ những điê`u vớ vẩn cảm tính. Sự tin cậy người đời của lũ chúng tôi hôm nay không hẳn như vậy. Thâ`y là người duy nhâ´t nhă´c lũ chúng tôi mang ba cân táo Mỹ biê´u thâ`y là bâ´t hợp lý trong dịp *Ngày nhà giáo*. Lại cười độ lượng, sau khi nhận bó hoa tươi thă´m của lũ con gái *nhâ´t quỷ nhì ma*, chia cho mỗi đứa một đoá hoa phăng đỏ â´m mà thâ`y giới thiệu: "Hoa này của một người lính tận hải đảo vừa vê` thăm thâ`y". Thâ`y dạy hay. Râ´t dê` tiê´p thu và

https://thuviensach.vn

hấp dẫn (theo tôi, việc gì trên đời cũng cần hấp dẫn. "Hấp dẫn đẩy công việc đến nghề nghiệp, tới nghệ thuật". Ai đã nói vậy nhỉ?) Chính do vậy, tôi hiểu rằng, người mặc áo dài màu nâu có bộ râu dài kia là ông thầy; người mang bộ com-lê trắng là thân sinh ra thầy và kế bên là ảnh thờ mẹ thầy, một người có khuôn mặt rất đẹp, phúc hậu, giống hệt bà nội tôi. Họ bên nhau trên ban thờ, yên lặng bao lâu rồi trong mùi trầm? Trên tường không hề có chứng chỉ *Nhà giáo Ưu tú* như nhà các thầy cô khác, mà sự tin tưởng của học trò chúng tôi vẫn ăm ắp vì mấy duyên cớ cụ thể đại loại như vậy. Có thể vì thế tôi tự tin lên nhà thầy? Hay nữa, thầy là người duy nhất tin tưởng và động viên tôi, tự tôi, *vượt cạn* ở kỳ thi tốt nghiệp vừa qua và kỳ thi đại học này? Việc này lại có liên quan tới cha mẹ tôi. Khi mẹ tôi nói, Hương ơi, con đã là người lớn rồi đấy, nhưng mẹ tôi vẫn luôn lo sợ mỗi khi tôi tự mình làm việc gì. Với cha, ông rõ ràng coi tôi vẫn là trẻ ranh nứt mắt. Chính vì thế, tôi biết, cha mẹ tôi vẫn cho tiền để học thêm như mọi đứa, nếu tôi vòi. Nhưng sau những sự kiện xảy ra ở tuổi mười sáu và khi biết mẹ tôi còn gánh nợ những hai nhăm triệu khi bán gian phòng ở phố cũ để mua nhà ngoại ô, thì tôi quyết tự học để vào đại học. Nhưng cả cha và mẹ không tin vào sự quyết tâm của tôi. "Cả thiên hạ học kèm và học thi còn trượt oành oạch ra đấy, con ạ!" - "Cứ chủ quan. Cha không cần tiết kiệm!" Những lời như vậy thi thoảng vang lên, còn tôi thì cam chịu là đứa con bướng bỉnh. Đứa trẻ bướng bỉnh, không muốn tự mình hoen ố và lấy những giọt mồ hôi của chính mẹ làm hồ xây nấc thang học vấn cho mình!

Mùa ôn thi năm ấy trôi đi căng thẳng hết chỗ nói. Tôi học bò trên sàn đá hoa nhơm nhớp mồ hôi. Tôi cần phải chứng tỏ bản thân mình hơn là tránh đi cái nhìn ngờ vực của cha khi thấy tôi thi thoảng tư lự. Sự vật lộn có thể thái quá hay cơn áp thấp nhiệt đới số bảy ùa tới bất ngờ làm tôi lăn ra ốm mất đúng một tuần. Con Vân, tuần trước còn cười ngặt nghẽo mấy lần, khi chớp nhoáng tới chơi, thấy

https://thuviensach.vn

tôi nằm bò trên sàn đá viết viết, chép chép, thì tuần này mất hút. Tôi ốm ngày thứ ba mới biết nguyên do nó không tới. Mẹ nó đang hấp hối trong bệnh viện. Ngày thứ bốn, mẹ nó mất. Anh nó báo qua điện thoại.

Mẹ Vân mất ư? Tôi ốm, sốt hơn ba chín độ, không tới đưa bà như đã đưa tang bà Hương loà. Nghĩa tử là nghĩa tận! Cha tôi thay mặt gia đình tới phúng mẹ Vân. Sau này tôi được nghe kể lại, rằng đám tang mẹ Vân vắng. Nhiều người bạn bè bà đã ra đi trước đó. Dân phố gốc Hàng Trống cũng thưa dần, nhường chỗ cho đám người từ đâu, mới giàu lên, nên không mấy ai biết bà. "Tới chia buồn thì đông, nhưng đưa đám thì lèo tèo, ba chục người gì đó." Tôi vẫn hâm hấp sốt. Tôi nằm mà thương cho Vân. Nó giờ này chắc buồn vô tận, vì từ ngày cha nó mất, mẹ nó chính là nơi dựa dẫm duy nhất của nó về mọi mặt. Từ nay, nó sống với ông Chương quyết chí ham giàu ấy, không biết sẽ ra sao? Tối. Tôi thiếp đi sau khi uống thuốc, sau khi mẹ bắt xông trong cái chăn trùm kín và bị ép uống ngay một cốc nước lá cực nóng, đắng trào nước mắt. Tối đó, ngủ êm nhưng gần sáng lại mơ một giấc mơ thực lạ. Tôi mơ thấy tôi đi trong đám tang của mẹ Vân. Đám tang rồng rắn lượn từ Hàng Trống ra Bờ Hồ như *đám rước lân* rằm tháng tám. Đám tang không kèn trống, lại có nhã nhạc tưng bừng như điệu ca trù bà Hương loà hay hát. Và, không thể tin là trong mơ, vì sao tôi toàn thấy những con thú theo sau đám quan tài mẹ Vân. Cạnh tôi và Vân, một đoàn chuột cầm lọng và chú mèo đi nghênh ngang, vịn vào quan tài. Một đàn gà trống đông vô kể, đuôi cong sặc sỡ và nhiều chú lợn có những khoanh vòng xoắn... tất cả đều là súc vật, trừ bảy người khiêng quan tài lại là những đứa trẻ đóng khố và để tóc trái đào. Chúng bồng bềnh đi sau mẹ Vân làm tôi sợ hãi rú lên để tỉnh lại. Tới sáng, tôi nhớ lại, cái đám tang rõ ràng bước ra từ đám ván tranh gỗ khắc âm bản của tổ tiên Vân để lại. Đám ván khắc *không nói*, chết lặng bấy nay ở xưởng sau nhà, những buổi tối khi tôi và

https://thuviensach.vn

Vân mới mười sáu tuổi, thấy *chúng chập chờn, kì ảo trong những đêm mất điện, bên những cây nến thắp lung linh*.

Hôm sau, tôi dứt đau đầu và tới thắp hương cho mẹ Vân. Thực bất ngờ, gian phòng mặt tiền nhà Vân đã sơn sửa trắng lốp tự khi nào, làm ngôi nhà lạ lẫm sáng bừng lên, sau tấm kính thay cửa lớn trong suốt như pha-lê. Tôi bước vào, ngỡ ngàng khi thấy hơn một trăm bức ván cũ, những tấm khắc in tranh âm bản xưa phủ đầy bụi giờ được lau chùi và hình như còn quang một lớp dầu mỏng. Chúng được bày biện khắp nơi một cách kỳ khu. Những người lạ tíu tít ra vào và anh Vân đi đi, lại lại, chắp tay sau đít mồm ngậm thuốc xì-gà Mor dáng đăm chiêu. "Vân đâu, anh?" Anh Vân không thèm nhìn, hất hàm chỉ vào nhà sau. Tôi xuống nhà, qua cái sân gạch Bát Tràng đã được lau kỹ, sáng màu nâu óng. Nhiều chậu cây khuân về từ đâu tạo thành vẻ lịch lãm hết nói. Chái xưởng sau cũng hồng lên bởi nước sơn ngoại. Con Vân đang đứng trước gương và cạnh nó một đống áo dài, váy đầm. "Sao thế, mày?" Tôi hỏi, tay khư khư bó hương và buộc hoa huệ, loại hoa mà tôi biết, mẹ Vân thường mua cắm trên ban thờ cha Vân. "Có sao đâu. Ngày mai anh tao mở triển lãm, Marketing toàn bộ đám gỗ mục kia!" Con Vân vẫn chăm chú nhìn vào gương không chớp mắt. Nó thực lộng lẫy trong chiếc váy phớt tím như ngày hội hoá trang. Nó là nàng Jenny! "Mày thấy thế nào?" - "Thấy thế nào. Bàn thờ mẹ đâu?" - "Dưới bếp ấy. Anh tao vừa dọn tạm xuống đó!".

Tôi xuống bếp. Bàn thờ cha và mẹ Vân kê trên chiếc tủ cũ chen giữa đám xoong, nồi, chảo và vài thứ đồ cũ lỉnh kỉnh la liệt. Đám tường, mồ hóng và nước ẩm mốc bao nhiêu năm như một bức tranh siêu thực, giờ đây tạm làm phông cho hai chiếc ảnh như đang quở mắng trong ánh mắt nhìn thẳng vào tôi của cha, mẹ Vân. Tôi thắp hương. Nhắm mắt. Lầm rầm khấn. Mồm khấn, nhưng trong óc lại lầm thầm vọt ra ý nghĩ: Ta phải đỗ, ta phải học thực giỏi. Ta

https://thuviensach.vn

phải kiế́m thực nhiề̀u tiề̀n! Xin rồ̀i mà tâm tôi khi ấy chả yên lành chút nào. Tự nhiên như văng vẳng đâu, như từ tiề̀m thức xa vời của tôi:

...Mới ngày nào chẳng biế́t cái chi chi...[(3)]

Tom... Tom... Tom.....

Tôi lên nhà: "Tao không hiểu cái gì cả!" - "Hư, tao chán ngấy cái cảnh lại cãi nhau với anh tao, như mẹ với ông Chương hồ̀i nào. Mày biế́t đấy, để ông ấy bán quách đi cho rồ̀i. Bọn hoạ sĩ bè bạn anh tao bảo, những gà̀n năm chục ngàn đô đấy. Hic! Thôi, để tao yên. Đằng nào tao chả thi trượt! Mà có đỗ thì cũng về̀ nhà buôn bán thôi. Tao không có kiên nhẫn để đi xin việc khắp nơi và quỵ luỵ trước các tân ông chủ nhà nước hay tư nhân như đám tỉnh lẻ cam chịu."

Vân đi ra sân. Tôi theo nó. Đám khách lạ ùa ra và một gã râu ria lồ̀m xồ̀m, đà̀u lại trọc lố́c như bọn phát-xít mới từ đâu ra xoắn lấy Vân. Tất nhiên hắn có liế́c xéo sang tôi.

Tôi về̀. Rẽ qua nhà thà̀y Vương. Hừ, trong đà̀u tôi khi ấy cứ vang lên lời anh Vân nói:

- Cô tưởng là những tấ́m gỗ này tồ̀n tại mãi trong nghèo nàn ư? Cô tưởng là chỉ mình cô yêu những mảnh ván mục ấy ư? Nghệ thuật tồ̀n tại và phát triển nhờ tiề̀n. Nghệ thuật muố́n tiế́n lên phải dựa vào bọn giàu có như tôi nay mai. Cô xem những bức tranh của Pi-cát-xô, La Ganh, Van Gố́c đang trong tay ai, cho cả nhân loại còn mà thưởng thức mãi mãi. Những thứ đó rơi vào tay cô nhỉ? Ba ngày thì xông mố́i cả. Bộ sưu tập đồ̀ cổ, lớn nhấ́t nước, hôm nay có được, trong tay ai, cô biế́t không? Nế́u lăn lóc bảo tồ̀n ở mấ́y nhà ông bà nông dân, liệu có còn cái quai bình vôi sứt không? Cô chán bỏ mẹ! Cũng ngu dố́t như bọn nào đó thôi. Tôi không gìn giữ được di vật tổ tiên. Tôi lại cà̀n xe mới. Tôi nhờ mấ́y thằng nhà

https://thuviensach.vn

giàu giữ hộ. Tôi có tiề`n! Cả hai bên đề`u có lợi! Cô hiểu chưa? Xin cô! Lạy thánh mớ bái!

Ô! Anh Vân có lý. Tôi bại. Nhưng tôi vẫn áy náy và cảm thấ´y bấ´t nhẫn thế´ nào. Vậy lỗi tại ai?

Tôi lên thang gác nhà thầ`y Vương. Ra xuân, đám hoa mộc toả hương tinh khiế´t thoang thoảng bay, dâng lên không gian quanh nó một sự cao quý không sao tả nổi. Thầ`y đang ngồ`i đọc sách và đứng lên lấ´y ghế´: "Thầ`y trò mình ngồ`i đây cho dễ thở. Em học đế´n đâu rồ`i? Có khó khăn gì không?" - "Dạ thưa thầ`y, không ạ!" - "Có việc gì không em?" Thầ`y ân cầ`n.

Tôi im lặng. Lòng chợt bật lên câu hỏi, tại sao những khi tôi buồ`n, tôi lại muố´n lên đây? Tới bên thầ`y và dường như sau đấ´y, bao giờ cũng vơi đi cái gì đó nă`ng nặng và thấ´y thơ thới? Hôm nay tôi buồ`n. "Thưa thầ`y! Tình yêu là gì?" Thầ`y Vương đặt tách trà còn nghi ngút khói xuố´ng bàn, tỏ rõ vẻ ngạc nhiên trong ánh mắ´t hiề`n dịu trước câu hỏi của tôi. "Em yêu rồ`i phải không?" Thầ`y nghiêm túc và lo lắ´ng. Không, thưa thầ`y! Tôi đáp, không cười. Thầ`y có vẻ ái ngại. Thầ`y ơi, thầ`y là chỗ dựa lớn lao của em bấ´y nay. Thầ`y là người duy nhấ´t tin em có thể vượt qua tấ´t cả. Vậy mà thầ`y vẫn luôn coi em còn bé. Tôi muố´n nói với thầ`y Vương rằ`ng, tôi đã lớn. Rằ`ng, em đã là một thiế´u nữ và có quyề`n như bấ´t kỳ người lớn nào mà luật pháp đã ghi trong văn bản thầ`y đã dạy. Nhưng thú thực, sao tôi có thể khi nào cũng dũng cảm nói lên tấ´t cả những gì suy nghĩ. Nhấ´t là trước tôi, thầ`y Vương như một cái bóng lớn. Một tấ´m gương lớn về` lòng nhân ái...

Yên tĩnh lạ thường. Dường như khi ấ´y tôi cảm giác người ta nói đúng, mắ´t con trai, tai con gái. Tôi mười tám tuổi! Nghe thấ´y cả tiế´ng lá rơi nhẹ đụng xuố´ng thề`m xi-măng và tiế´ng gió nao nao thổi dọc hành lang. Thầ`y Vương trầ`m ngâm một lát, rồ`i nghiêm

https://thuviensach.vn

túc: "Tình yêu là một trạng thái tình cảm của muôn loài. Nhưng chỉ ở loài người, tình yêu mới biểu hiện là một bộ phận của văn hoá. Tuỳ theo lịch sử, không gian, tiế́n trình tình yêu nam nữ, trai gái, vợ chồ̀ng ..." Tai tôi ù ù như có con ong đập cánh và tôi không biế́t, không thiế́t thầ̀y Vương nói gì nữa.

Tôi đi xuố́ng phố́. Đây là lầ̀n đầ̀u tiên tôi lại thấ́y buồ̀n, thấ́y bấ́t an, khi rời khỏi nhà thầ̀y.

Tôi đã mười tám tuổi. Nhưng dưới con mắ́t của người lớn thì đa phầ̀n chúng tôi vẫn là lũ trẻ ranh. Một lũ trẻ ranh chỉ biế́t làm những điề̀u rồ̀ dại. Tháo phanh chạy như điên trên đường bằ̀ng những thứ xe ga bố́c nhấ́t. Một lũ trẻ ranh không thể tự tìm ra những con đường của mình, rấ́t dễ trượt ngã. Một lũ trẻ ranh biế́t gì mà yêu với đương trong thế́ giới đầ̀y cạm bẫy, sẵn sàng sập xuố́ng những con mồ̀i ngu ngơ, thơ ngây như thỏ.

Tôi đi trong ngõ cũ. Những cửa hiệu sáng choang làm cái ngõ như rộng và sáng thêm. Nhưng thực ra, tôi đo vẫn chỉ ba bước chân chiề̀u ngang. Tôi vòng qua Hàng Bông và leo lên tháp Cá Mập ngồ̀i một mình. Tôi không hề̀ khóc như ngày mười sáu tuổi. Tôi đã lớn. Chỉ còn ba ngày nữa là kỳ thi đại học bắ́t đầ̀u và người ta sẽ dứt khoát phải trịnh trọng ghi danh *Nguyễn Thị Kỳ Hương* vào một trường đại học nào đó. Tôi sẽ học thực giỏi và yêu say đắ́m một người con trai đàng hoàng tương xứng về̀ suy nghĩ và tâm hồ̀n để dẫn tới nhà thầ̀y Vương. Xa tắ́p nơi kia, Tháp Bút vẫn như cái bút bi rấ́t *mode* chọc lên nề̀n trời xanh. Hà Nội mấ́y năm nay đã rộng ra, nên lắ́m con đường mới, khu ở mới, cả những hàng cây mới. Và, Hà Nội *Mode* thay đổi xoành xoạch cũng là một cái mới. Đế́n như cha mẹ tôi cũng vác về̀ hai cái chảo chố́ng dính thay cho những cái chảo nhôm cũ kỹ. Những chị trẻ đẹp liên tục môi giới, *marketing*, đưa tin về̀ điện thoại cầ̀m tay hay trăm ngàn mặt hàng để sẵn sàng thay thế́ hàng hoá đã cũ. Ô-tô, xe máy, quầ̀n áo và nế́u cầ̀n, vợ chồ̀ng sẵn sàng

https://thuviensach.vn

thay thê´ đổi mới! Nhưng tại sao, chúng tôi đã lớn, mà ai cũng nhìn chúng tôi như ngày hôm qua, tháng qua và năm qua?

Hà Nội mở rộng, từ tháp Cá Mập nhìn ra, thực quả là mênh mông trong đêm biê´t bao ngả đổi thay dẫn ra bô´n hướng, những con đường ba mươi sáu phô´ phường mới hơn dáng bê` ngoài, nhưng vẫn giữ đường nét cơ bản, vẫn như xưa và vẫn là trung tâm thủ đô Hà Nội. Càng vê` khuya, thành phô´ lâ´p lánh trăm ngàn ánh điện lung linh lạ thường, quen thuộc. Phô´ cũ. Ngõ cũ. Những ngôi nhà mới! Đó là hai cảm giác của tôi bâ´t chợt tới cùng một lúc và chưa thể că´t nghĩa rõ ràng.

Tôi suy nghĩ miên man.

Thâ`y Vương đã lớn tuổi mà chưa có gia đình. Với nghê` nghiệp, thâ`y là một người thâ`y mẫu mực như tâ´m gương chưa vẩn trong con mă´t học trò trường tôi. Thâ`y là một con người tình cảm. Sự hiê´m hoi còn sót lại ở nê`n kinh tê´ hôm nay thương mại hoá trong từng tiê´t học dạy thêm lũ chúng tôi. Có bữa bàn vê` Kiê`u, thâ`y say mê giảng, làm khô´i đứa từ trước coi tiê´t văn là tiê´t tra tâ´n, há hô´c mô`m nghe mà quên cả tiê´ng chuông hê´t giờ. *Thê´ mới tài chứ , thê´ mới tình chứ*! Hôm nào khi nói vê` hai câu thơ: *Vừng trăng ai xẻ làm đôi/ Nửa in gô´i chiê´c nửa soi dặm trường*... Vậy mà thâ`y không lâ´y vợ?" Lâ´y vợ, đâu chỉ là sinh con đẻ cái, nô´i dài cái thân xác của con người? Đâu chỉ là nương tựa khi trái gió trở trời, kẻ ô´m, người đau?" Hôm nào thâ`y nói vậy. Vậy còn cái gì sau sự kê´t gặp â´y, tạo thêm giá trị gì cho tâm hô`n con người? Sự an bă`ng mỗi khi tới bên thâ`y, dẫu cho là trước đó ăm ă´p nỗi buô`n, có phải là một khía cạnh của tình yêu hay không? Hay là tôi yêu người đàn ông lớn tuổi gâ`n bă`ng tuổi cha tôi. Như thê´ nào là "*tình yêu là một bộ phận của văn hoá*?" Tình yêu của loài người nguyên thuỷ có văn hoá không? Những rào cản của hiện tại liệu có kê´t tội tôi là phi đạo đức không, khi tôi có thể yêu một người lớn tuổi kia? Nê´u như cha tôi và

https://thuviensach.vn

mẹ tôi biế́t, rằ̀ng tôi có một tình cảm như vậy thì câu chuyện sẽ như thế́ nào? Tôi cười. Không ai có thể hiểu tôi cười vì sao, bởi chính tôi cũng không hiểu được nụ cười của tôi cơ mà. Còn tình yêu của cha mẹ tôi. Trong bố́i cảnh năm nào chật chội trên Hàng Đào. Tình yêu của bà Hương với những băng ca trù. Tình yêu của cha mẹ Vân với những tấ́m khắ́c âm bản tranh dân gian...Tấ́t cả được sinh sôi và phát triển, chế́t đi dưới ánh sáng nào? Hay nó bị vô sinh như vợ chú Long, cô Tuyế́t, trong một hoàn cảnh và thời điểm nào đó?

Tháng bảy. Tôi có tin đỗ thẳng vào hai trường đại học. Tôi chọn Trường đại học Luật. Cha mẹ tôi làm một mâm cơm cúng tổ tiên và mời họ hàng tới dự đông đúc. Tôi báo tin cho thầ̀y Vương, tỏ lòng biế́t ơn thầ̀y bằ̀ng một lá thiế́p. Nhưng tôi quyế́t định không lên căn gác ấ́y nữa, ít ra là trong dịp này. Tôi không biế́t việc làm ấ́y đúng hay sai, thầ̀y Vương sẽ vui hay buồ̀n, nế́u tôi không tới. Còn tôi, dù như vậy, tôi vẫn buồ̀n. Có lẽ nỗi buồ̀n của tôi không ai hiểu nổi, vì tôi tự biế́t chính tôi cũng không thể cắ́t nghĩa gẫy gọn mình.

Vâng. Cuộc số́ng không giản đơn cắ́t nghĩa gẫy gọn mọi sự việc, con người. Bởi vì năm nay tôi đã tròn mười tám tuổi.

Xuân 2003 - Hà Nội

https://thuviensach.vn

Nhà ba hộ

Ngôi nhà không sô´. Con đường không tên. Nguyên xưa là đâ´t vật bùn ven hô` của một xưởng than quả bàng, sau bỏ hoang, đâ`y bụi gai, cỏ, rác, phân, xác súc vật thô´i. Con đường lô`i lõm hiện ra từ các vệt bánh ô-tô chở hải sản sơ tán đê´n cái nhà kho tạm một thời. Người quanh vùng lâ`n theo, đi bộ tă´t sang khu bên kia hô`, nơi có đường lớn gâ`n hơn vào trung tâm thành phô´.

Lô´i nhỏ luôn lép nhép bùn. Nước đọng. Những đám cỏ bánh chè. Đôi khi lác đác mâ´y con cuô´c mỏ hô`ng, chân đỏ, thân đen, ăn lẫn với đám gà nhà. Đường cong như cánh tay ôm dải cúc tâ`n sát cái hô`. Hô` cũng không tên, ba mẫu. Bên cùi chỏ cánh tay là khu tập thể của công ty thuỷ sản: tám ngôi nhà hai tâ`ng. Xuân và đông nô`m, nom như tám con tàu cũ rẽ sương, khói bê´p mù mịt. Dải cúc tâ`n lă´m dây tơ hô`ng, mùa xuân nhả mớ tóc vàng óng phủ trên màu xanh đông đã già.

Ngôi nhà quay lưng vào đâ`u hô`i một nhà tâ`ng, mặt ngoảnh đón gió hô`. Nhà rộng bảy chục mét vuông, lợp lá gô`i, xưa là kho tạm chứa cá khô, nước mă´m từ ga Giáp Bát vê`. Hê´t chiê´n tranh, kho không câ`n tới. Cỏ dại mọc xoá vệt ô-tô, chỉ còn vệt đi bộ. Rô`i người quay lại Hà Nội như kiê´n, công ty nhớ tới cái kho bỏ quên hai năm, cải tạo lại, lợp tâ´m phi-brô-xi-măng, quét vôi vàng, ngăn thành ba phâ`n không đê`u cho ba hộ.

Thật bâ´t ngờ, ba chủ dọn đê´n đê`u là vợ chô`ng mới cưới. Một tuâ`n, đám phụ nữ đã tường gâ`n hê´t lý lịch của nhau. Tôi, thương binh phục viên, cán sự ba, phòng bảo vệ công ty, ở gian giữa. Vợ chô`ng anh Phạn bán lòng lợn tiê´t canh, cô vợ tên Xuân, con gái lớn của bà phó phòng tổ chức ở chái hữu. Vợ chô`ng anh Thủ, chị

https://thuviensach.vn

Huyê`n, cán bộ kiểm nghiệm công ty ở chái tả. Hộ chị Huyê`n rộng gấ´p rưỡi hộ của tôi và Phạn. Lý do giản đơn là nó có sẵn bức ngăn gỗ, xưa là nơi thủ kho làm việc.

Được *chia nhà* là diễm phúc rô`i. Mè nheo hơn kém vài thước vuông làm gì!

Sự giố´ng nhau của ba hộ là ba cái cửa vào đê`u loại gỗ tạp, bản lê` să´t luôn kin kít và hở hoác trên, dưới, đón gió hô` lô`ng lộng thổi. Không có gió hô` thì thật không thể nă`m trong cái nhà trâ`n thấ´p lợp xi-măng tấ´m bă´t nhiệt như hun â´y. Lại mùa đông, khi gió heo may vê`, những ô´ng tre hu hú đón gió và bụi đấ´t lả tả bay từ vách tre trộn bùn rơm ngăn giữa hộ tôi và hộ Phạn. Trời nô`m, tường sau và trước nhiễm mặn cá khô, tứa nước đọng thành hột, toả mùi khăm khẳm, khó thở. Trâ`n bưng bă`ng cót, kín mà hở. Mùi của ba nhà, tiê´ng động cứ thông thô´ng từ hộ này sang hộ kia.

Chủ nhật, vợ chô`ng tôi hì hục dán giấ´y báo lên *biên giới* phía trái để che bụi. Phía phải vang lên tiê´ng đóng đinh cô`ng cộc, chan chát. Tôi đoán, anh chàng rể của công ty mới đi Tây vê` sắm chiê`u qua, da trắ´ng, nhễ nhãi phá hòm gỗ, sớm nay chă´c làm xong gác xép, thừa gỗ gia cô´ biên giới giữa hộ tôi và anh cho vững chă´c.

Buổi sáng tuâ`n thứ hai đi xê´p hàng lấ´y nước máy ở đâ`u nhà A3, gặp ngay Phạn. Hắ´n đang rửa cái thùng to còn dính cáu mỡ lòng và tiê´t lợn.

- Chào ông bác! Gớm làm gì mà chèn chă´n ghê thê´. Để hổng ra một tẹo cho thoáng. Đã bí rì rì các bô´ lại thi nhau bưng thêm. Đứa đê´ch nào nghe tiê´ng phì phò! Em cũng như bác, lúc mải *cái â´y* thì để ý đê´n ai.

Phạn bán tiê´t canh lòng lợn chợ cóc[(1)]. Gã vừa nói vừa đổ oà thùng nước đâ`y bọt màu hô`ng lênh láng khắ´p mặt đấ´t. Mă´t

https://thuviensach.vn

nháy với tôi nom vừa trải vừa bấ t cầ n.

- Ấ y, mình che chắ n gì đâu. Bụi quá!

- Nói là nói thế thôi, chứ ông bác có đổ tường xi-măng em cũng kệ. Phía em căng cái ni-lon xanh vừa dịu, vừa cách âm hế t sảy! Ông bác đi tây hôm qua mới lấ y hòm về. Bố n năm cái *Kích*[(2)], một đố ng hàng như núi. Tiên sư! Các bác sướng thật! Chả đầ u tắ t mặt tố i như cánh em!

Tôi không dám trả lời câu chửi đổng bấ t ngờ ấ y, tủm tỉm cười và lấ y thùng nước quảy nhanh về: "Tớ cũng như ông thôi!" Phạn có thể nhìn dáng cà nhắ c của tôi mà đoán ra điề u gì, chắ c thế, ái ngại mời với: "Em nói cái bác Thủ thôi! Bác xá cho! Chủ nhật này rỗi, tố i, ông anh sang em làm chầ u tiế t canh nhé. Đừng khách khí ông bác ạ. Trước lạ sau quen!"

Điề u mà Phạn vạch ra trầ n trụi ấ y là có thực, nhưng mà không đáng lo. Bởi vố n hay e thẹn, nên vợ tôi nhấ t quyế t bấ t động vào cái thời điểm mấ y nhà mới đi nằ m. Chúng tôi thường rón rén yêu nhau lúc gà n sáng. Khi ấ y chỉ có tiế ng chuột chạy, tiế ng gió đu đưa sáo trên các lỗ tre, tiế ng thở, ngáy đề u đề u của bố n đứa người ở hai hộ bên.

Sau ba tuầ n chúng tôi đã thuộc làu lịch ăn uố ng, khẩu vị từng bữa, sinh hoạt, yêu nhau - tóm lại, là mọi hoạt động của nhau. Tấ t cả như một mùi hỗn tạp, song vẫn phân biệt được, nhấ t là mỗi chiề u chủ nhật, ba nhà cùng nổi lửa. Mùi tỏi xào thịt bò của anh Thủ, mùi rau muố ng xào tóp mỡ của vợ tôi hoà trong mùi rượu đế thơm nức với tiế ng mỡ sôi lép bép, béo tanh khi nhà Phạn rán cá.

Mùa hè năm ấ y, gió quật từ hồ đem theo cả mùi ngai ngái và hơi tanh của bèo tây và bọt khí lòng hồ. Tôi thường đọc sách tới khuya

https://thuviensach.vn

bên vách đâ´t. Vợ tôi đã lăn ra ngủ, thở đê`u, đôi chân tră´ng nõn của nàng gác lên bức ngăn gỗ.

Tâ´t cả quen dâ`n như vậy. Nó cũng giô´ng như ta thở hít thứ không khí làng quê. *Hương làng* sô´ng ăn đời ở kiê´p bao đời với đa sô´ người Việt Nam, nhưng chẳng ai để ý. Khi ra thành phô´, vẫn nhơ nhớ một cái gì đó, thiêu thiê´u cái gì đó, xưa ẩn giâ´u trong vô thức, nay có dịp, hong hanh nhớ ra, gợi vê` cái làng xa kia mà chẳng nhớ rõ mùi gì.

Tuâ`n thứ tư từ khi lâ´y nhau, vợ tôi ghi một dâ´u thập to vật trên tờ lịch. Mới chín giờ tô´i, mà hai nhà bên đã tă´t đèn. Tôi đành tă´t đèn trâ`n và bật cái đèn ă´c-quy vẫn dùng khi mâ´t điện.

- Trời nhiê`u mây, gió nhẹ, nhiệt độ từ 18 tới 25 độ. - Tôi tă´t vội đài.

- Tiên sư mâ´y con *phò* bán trứng[(3)]. Bảo mâ´y lâ`n rô`i mà nó cứ chèn ngang vào đâ`u hàng nhà mình.

- Ngày mai anh sẽ bảo nó. Thôi, lại đây! Anh chúa ghét cái thứ khuy cài. Mai anh lên Hàng Đào mua cho em cái loại mới vê` của Thái! Mê`m và đẹp lă´m. Sờ vào, mát cả tay!

- Rõ dơ! Tay gì như hòn than thê´!

- Gớm... - có tiê´ng khúc khích, rô`i yên một lát.

Tôi cô´ tập trung cúi xuô´ng đọc tiê´p giáo trình thương phẩm để khỏi mang tiê´ng là nghe trộm.

- Anh yêu em như thê´ nào? - Có tiê´ng râ´t nhẹ từ chái phải vọng sang. Tiê´ng Huyê`n!

https://thuviensach.vn

Tôi bịt tai lại. Đầu ong ong mà vẫn nghe tiếng rinh rích của bầy chuột đùa chơi trên trần nhà. Bịt tai mới được mươi phút phải bỏ hai ngón tay ra. Khó chịu quá!

- Mùa đông bên kia lạnh lắm. Tuyết trắng xoá. Anh ở nhà một mình, ngồi nghĩ tới em!

- Nói dối!

- Thật đấy, đoá hồng của anh!

- Ai tin ma ăn cỗ?

- Nhìn trăng kia kìa. Có nó chứng giám cho anh!

- Bây giờ của anh rồi, *ván đã đóng thuyền*. Còn yêu thế không?

- Hơn chứ, cưng ơi! Anh yêu em bằng cả trái tim chỉ dành cho em!

Tôi chợt nhận ra, trăng lên thật. Tia sáng loang loáng như lưỡi kiếm màu vàng chém xéo qua khe cửa xuống vạt chiếu vợ tôi nằm.

Có tiếng gì chun chút như tiếng mở cái giác chữa cảm khỏi da thịt, như tiếng mút bóng từ miếng bóng bay vỡ, vọng từ chái phải. Lại nghe:

- Anh thích trai hay gái?

- Trai gái đều được tuốt! Gì cũng thích.

- Em thích con trai!

- Anh cũng thích con trai!

- Em thích con gái!

https://thuviensach.vn

- Thôi, gái trai như vậy cả. Đâ´y! Con gái nhé! - Có tiê´ng thở. Tiê´ng cựa mình. Rô`i tâ´t cả chìm trong im lă´ng như tuyệt đô´i. Một lát lại nghe tiê´ng sột soạt của áo quâ`n. - Ngày mai anh còn đi lên viện, có cuộc họp râ´t quan trọng! Thôi, ngủ đi, cưng!

Gió đêm nổi lên. Đập vào chỗ trâ`n nào kẹp không kỹ, dập lên dập xuô´ng. Hình như có tiê´ng thổn thức. Hay là gió?

Buổi sớm hôm sau tôi ra chợ. Đám hàng rong bán rau và trứng bày lâ´n ra hê´t cả lô´i đi. Mới sớm mà trời oi lạ. Những người ở ngoại thành kéo ra bán rau tự sản từ tinh mơ, những người buôn từ chợ rau Mơ cũng đã qua nhà tôi rình rịch từ khi trời còn tô´i. Cái chợ bé mà chẳng thiê´u gì. Tôm cá từ mạn Đuôi Cá tươi đành đạch trong các thúng sơn hay trên mẹt. Rau, dưa, hành, thơm, đủ cả. Quâ`y bán tiê´t canh lòng lợn ngay đâ`u chợ. Họ không trông thâ´y tôi. Tôi nhìn thâ´y Phạn thoăn thoă´t thái lòng cho vợ anh xê´p lên đĩa. Mùi cháo răm hành phả ra thơm ngậy. Tôi nín thở. Tôi quay mặt đi vòng nhanh, trô´n chạy cái mùi hâ´p dẫn. Cô`n cào! Tới chỗ bán đậu phụ còn nghe tiê´ng Xuân lanh lảnh: "Nhà em hãm tiê´t bảo đảm, nước luộc lòng sôi trăm phâ`n trăm. Các bác có chén tới ễnh bụng cũng *vô tư đi!*"

"Này con kia! Ông đã bảo không quang thúng chê`nh ểnh chỗ đâ´y cơ mà. Đổ xe của khách, ông bảo." Tôi quay mặt đi. Giọng Phạn! Có tiê´ng cười nô`ng khùng khục của ai đó. Tiê´ng ai: "Em đi đây, em đi đây!"

***

Tháng sau, phòng quản trị công ty cho người tới chuẩn bị mă´c nước cho ba hộ chúng tôi. Người ta đo đạc sau nhà và quyê´t định đào phía sau một cái hô´, xây bể nước. Công việc chẳng câ`n sự có mặt của tôi, nên tô´i vê` mới biê´t công trình ngày mai khởi công. Phạn chạy

https://thuviensach.vn

sang nhà Huyề`n, rồ`i quay sang nhà tôi: "Anh em ta mỗi người bỏ ra năm đồ`ng bồ`i dưỡng thợ. Chúng em tính giá lòng mua, đắ´t là hai lít chính hiệu *Con Nai Vàng*[4] nê´p lủi. Thôi thì cho bọn nó nhờn mép một tí, không mai bể nước lại rò rỉ thì chê´t cả nút." Vợ tôi lâ´y tiề`n đưa Phạn. Gã cầ`m tiề`n xỉa vèo vèo. Xong! Phạn cười, mùi rượu phả vào tôi: "Giàu mà kiê´t, anh ạ. Nó tưởng em lợi dụng chém nó, hỏi đi hỏi lại mâ´y đồ`ng bọ, như thanh tra không bằ`ng. Em cầ`n đê´ch gì mâ´y că´c đểu[5] của nó".

Nửa tháng sau bể nước xong. Cái bữa xả nước hồ`i hộp như đào vàng. Dòng nước trong vă´t lừ đừ dâng lên trong bể. Cô Xuân, cô Huyề`n chô´c chô´c lại ra ngó xuô´ng. Phạn và tôi xúc đâ´t, than xỉ làm một cái nề`n quanh bể. Từ nay chúng tôi đỡ chen chúc tranh nước quanh cái vòi công cộng. Cám ơn công ty. Công ty muôn năm! Phạn tự nhiên hô to như vậy, gã nằ`m lăn ra đâ´t, sau khi giội ào ào liề`n mâ´y xô nước lên cái thân hình khi nào cũng ám mùi lòng lợn và mùi rượu.

Vợ tôi dọn một mâm cơm đậu phụ và đĩa thịt vịt ra chiê´c chõng kê ngay đầ`u hồ`i nhà Phạn. Dù đã mời gia đình cô Huyề`n trước, nhưng cô Huyề`n cười cười từ chô´i: "Các bác cứ tự nhiên xơi, chứ nhà em hôm nay có hội nghị đã ăn cơm rồ`i". "Cán bộ có khác, suô´t ngày đi họp, lại đỡ cơm nhà!" - Xuân nói.

- Gớm ! Người đẹp vì lụa, lúa tô´t vì cứt. Â´y, em xin lỗi bác! - Phạn nhìn theo cặp mông căng lẳn của cô Huyề`n, tâ´m tă´c cái quầ`n hồ`ng cô đang mặc để nhận một cái véo rứt thịt của vợ.

Đêm â´y thực là dễ chịu hiê´m có. Gió phe phẩy, nhiệt độ chỉ 18 độ. Tôi nằ`m xuô´ng cứ thao thức mãi, có thể vì quá chén chăng? Trăng mười bảy và ánh sáng của muôn ngàn tinh tú loang loáng qua các khe hở phía trước nhà. Tiê´ng đồ`ng hồ` rí rách, chậm và thong thả thê´!

https://thuviensach.vn

- Lần này thì *trúng* thật rồi, anh ạ!

- Nói thật chứ?

- Tiên sư đứa nào lừa anh!

Tôi giật mình nghe tiếng ré lên nghẹt trong họng của Phạn sau đó. Tôi giả vờ ho đánh tiếng. Có tiếng đấm bùm bụp vào da thịt chắc nịch. Yên ắng một lúc, lại nghe :

- Anh yêu em không?

- Yêu!

- Yêu thế nào?

- Yêu đéo chịu được!

- Thật không?

- Đ. mẹ đứa nào nói dối!

Tôi thiếp đi sau tiếng rúc rích, tiếng chân chuột vẫn chạy trên tấm trần cót.

Tôi không hề biết rằng, gần sáng hôm đó vợ tôi cũng *trúng*, bắt đầu có trong người một mầm sinh linh. Sự kiện phải hai tháng sau mới xác định được. Ba tháng sau, vợ cho biết tin ấy, tôi vừa mừng vừa lo. Mừng vì mình sẽ có con. Lo vì cuộc sống thế này, hai miệng ăn với lương lậu chỉ đủ chi hà tiện, nay mai thêm trẻ, nuôi nấng ra sao? Tôi không dám nói điều băn khoăn ấy cho vợ biết. Còn vợ tôi thì hớn hở khi thấy nụ cười của tôi trong đêm. Chưa gì nàng đã dự kiến tương lai của cái hoa mới vừa hong noãn. Nào là đi học Trường Y, Trường Nhạc, nào là sẽ may cho nó đồ màu xanh; nào là đi học Bách khoa hay trở thành nhạc sĩ? Đàn bà trẻ bao giờ cũng

https://thuviensach.vn

lãng mạn như bọn thi sĩ â´y, còn khi đã có con, trăm công ngàn việc, họ có còn vậy không? Tôi không dám cười, lặng kéo vợ vào lòng, nhìn nước mă´t vợ cũng lặng ứa và chợt nhớ bao nhiêu mộng ước trước chiê´n tranh tôi
từng có.

Câu chuyện của chúng tôi nói nhỏ thê´ mà sớm â´y Phạn nghe thâ´y. Phạn chả hay dậy sớm uô´ng trà, rô`i đi lâ´y lòng và tiê´t từ ba giờ. Vài tháng sau, khi thau bể nước vì con chuột ngu ngơ sểnh chân, chê´t nổi lê`nh bê`nh, Phạn khoe: "Vợ em cũng có rô`i. Ba tháng! Mẹ em sờ bụng, xem tóc gáy bảo: con trai! Vợ chô`ng anh thì mong cháu đi học này, học nọ, chứ con em chả cô`n học gì hê´t. Chỉ cô`n biê´t đê´m là đủ! Đê´m không nhâ`m là đủ. Con trai cho học hê´t lớp năm, biê´t đọc báo. Con gái thì ở nhà giúp mẹ thái lòng, đê´m tiê`n! Hê´t!"

Phạn nhoẻn miệng cười, rô`i vỗ vai tôi. Nụ cười của gã ngoác tận tai, nom vô tư và râ´t thiện cảm . Nụ cười â´y xoá hê´t những nét râ´t săc cạnh ở khuôn mặt phong trâ`n của gã. Người ta, khi cười rõ hình thiện và ác, có phải thê´ chăng mà tôi quên đi hê´t nét mặt vô´n dĩ chờn chợn của gã, giữ lại nụ cười â´y suô´t bao nhiêu năm phiêu lạc sau này của mình. Bàn tay gã nặng và â´m đặt lên vai tôi. Tôi nghĩ, Phạn không đùa.

Mùa thu năm â´y đê´n sớm hơn mọi năm. Không gian trước nhà chúng tôi như rộng ra khi gió trở mình đùn hê´t bèo từ mặt hô` bên này sang bờ bên kia. Vợ chô`ng tôi cuô´c đâ´t, dọn bụi trô`ng rau ven hô` từ đâ`u hè. Thu tới, rau muô´ng vừa că`n thì cải lên xanh. Nom râ´t mát mă´t. Thâ´y vậy, vợ chô`ng Phạn cũng xí một khoanh. Cô Huyê`n cũng xí một manh, chạy dọc tới năm chục mét, rào kỹ mà chẳng trô`ng xới. Vợ chô`ng Phạn không mát tay, rau cải của họ chưa kín luô´ng đã vàng. Bù lại, mâ´y hàng ớt của họ râ´t tô´t. Xanh mướt và cho trái ngay. Phạn bảo, gã bứng cả gô´c từ nhà bạn, nên nhờ lạ

https://thuviensach.vn

đấ t và lắ m phân gà mà như vậy, chứ chả giỏi giang quái gì! Con người em như ớt ấ y, càng lạ càng tố t, nhiề u phân rác càng hay! Lạ là cái gì nhỉ? Tôi chẳng biế t gã muố n nói gì. Hắ n lại bảo, hơn ba chục tuổi mới biế t cái sở trường của hắ n là chọc tiế t và hãm tiế t! Ông anh biế t không, thọc con dao vào cái cổ mũm mĩm trắ ng toát để máu phun ra chói loà ấ y mà, chuyện ấ y đâu có giản đơn. Phải biế t! Phải *xử* chính xác lưỡi dao. Không run tay, chệch hướng. Chọc một cái, đứt màng trên. Gí cái thứ hai, trúng tim. Tiế t chảy hế t, không đổ màu tím, không còn một tiế ng kêu. Đấ y là nghề ! Nghe gã nói mà rởn người.

Những khi rau rộ, chúng tôi tỉa vài cây tươi roi rói chia cho hai nhà. Đúng là chúng tôi bắ t đầ u già trước tuổi, hay là khó khăn mà thấ y vui vui bên luố ng rau. Những câu chuyện bên cái vườn ấ y lan man đủ thứ. Tôi biế t thêm việc Phạn cũng từng ở lính. "Ông đừng nhìn tôi bây giờ mà đánh giá nhé! Tôi từng là học sinh giỏi, chẳng khi nào chịu tổng kế t các môn tự nhiên dưới điểm 9 đâu!" Phạn mở màn với câu như vậy.

Phạn vào Bình Trị Thiên hai năm, đánh dăm trận rồ i bị thương, ra Bắ c điề u dưỡng. Cả năm, anh đi xin việc khắ p nơi mà không có công sở nào nhận. Sau nhờ bạn đồ ng ngũ, làm ở lò mổ dạy cho nghề tiế t canh lòng lợn, lại tìm cả mố i bỏ hàng. Phạn kể: "Gia đình tôi gố c ở Nam Hà. Hai đời các cụ kỵ đề u đỗ đạt, làm quan cho triề u Nguyễn. Đời ông cũng bằ ng Tây, chữ ta đủ cả. Tới đời bố tôi thì ruộng nương cũng chẳng còn mà cái sở học, tiế ng Tây, những sự biế t của ông về Hắ c Sơn, Man, Chu Chi, Hê Min Uê(6), đại loại như vậy, trở nên thừa thãi. Chẳng kiế m đủ cơm ở Hà Nội, bố mẹ tôi lên Tuyên Quang khai hoang, rồ i lại xuôi Hà Nội. Xoay đủ thứ, sau chuyển làm hộp giấ y gia công, rang xay cà-phê. Khi sinh tôi, mẹ tôi chỉ muố n tôi sau này đủ ăn, nên đặt tên tôi là Phạn. Phạn là cơm. Mẹ tôi nói vậy. Người ta đói thì cầ n cơm. Cha mẹ tôi trong loạn lạc triề n

https://thuviensach.vn

miên, nên giản đơn mong tôi có ăn là đủ. Các anh chị tôi tên đẹp lắ´m, nào Hùng, nào Lan, Ngọc. Chuyện tôi lâ´y vợ là duyên sô´. Tôi quen cô â´y trong một lâ`n đi xem phim ở Tháng Tám. Gặp người ta gây gổ với nó. Tôi can thiệp. Sau đó nên vợ nên chô`ng. Vợ tôi như miê´ng mỡ gâ`u, ngu hơn tôi một chút. Cô học chỉ hê´t câ´p hai. Cái thời sơ tán, đạn bom, đi theo mẹ lang thang suô´t trên những chuyê´n giao hàng. Nô`i lành úp vung lành, méo úp méo. Chúng tôi hợp nhau. Trời cho lộc thì chả mâ´y chô´c tay dao tay thớt mà có của ăn của để!"

Đêm â´y, tôi nă`m nghĩ lại chuyện Phạn. Cái tên là lạ của anh â´y cũng có cả một lịch sử dă`ng dặc của mâ´y đời. Đời phức tạp quá hay con người ta trót mơ mộng nhiê`u, nên khi vỡ mộng thì quay lại thực tê´ với những điê`u giản đơn nhâ´t? Lạ thật, có còn xứ nào cái tên cũng cõng theo thân phận, ước mơ của một kiê´p đời không?

Vài lâ`n, khi cả bọn đang *làm vườn,* tôi thoă´t trông thâ´y bóng anh Thủ nhìn chúng tôi qua cửa sổ. Cái nhìn râ´t khó hiểu, gật đâ`u chào nhau mà tôi vẫn thâ´y có gì đó không că´t nghĩa được. Sao anh â´y không trô`ng hái gì nhỉ? Tôi tự hỏi, khi cô Xuân và vợ tôi vừa nhổ cỏ vừa thì thào. Họ thương: cùng kiê´p đàn bà mà sao chị Huyê`n vợ Thủ chưa
có gì.

Tôi bước vào năm cuô´i cùng tại chức nên râ´t bận. Tuy nhiên vẫn phải chuẩn bị vật châ´t cho đứa con să´p chào đời. Tôi đi làm thợ hô`, thợ chụp ảnh đám tang, đám cưới, làm điện trong tâ´t cả các ngày chủ nhật, cả ngày lễ, tê´t. Vợ tôi năng lên bà ngoại lâ´y tóp mỡ, dưa, thịt kho, cá kho. Vợ chô`ng Phạn thì xoay ra mua lợn tự mổ, bán kèm thịt. Có hôm, không mổ ở nhà chủ lợn, Phạn đèo lợn bă`ng xe đạp vê` chọc tiê´t ngay đâ`u hô`i. Hă´n làm thê´ nào mà không có một tiê´ng kêu. Sáng ra, thâ´y vệt máu mới biê´t đêm qua hă´n làm lợn ở

https://thuviensach.vn

đó. Tôi bảo, ông khéo thế! Gã hiểu ý tôi, cười: "Sợ làng xóm mất ngủ thôi, còn mấy ông bác thuế vụ, có phần cả rồi!"

Vợ chồng anh Thủ vẫn đều đều đi làm. Mỗi sớm, anh dắt xe máy qua cửa nhà, thấy tôi, gật đầu chào. Bây giờ anh để bộ ria đen nhẫy, cặp kính râm vừa khuôn mặt màu xám nom rất hợp. Mắt luôn nhìn thẳng như chưa bao giờ trông thấy chúng tôi. Tôi nghĩ, mỗi người có một cá tính và sống bên Tây rồi, nên như thế. Nhưng Phạn thì phản ứng ra mặt. Một lần đụng nhau ở chỗ bể nước, Thủ vụng về để rơi thùng múc nước xuống mà không sao lấy lên. Phạn nhổ nước bọt ra dáng khinh bỉ, đu xuống lấy hai chân khều cái dây lập lờ lôi lên. Thủ không nói gì, mặt hơi tái, xách xô nước đi về nhà không ra nữa. Cô Huyền ra kín nước thay chồng. Phạn múc nước giúp Huyền, lại xách cả hai thùng về để ở đầu hồi nhà Thủ. Không hiểu sao Phạn hay ác cảm với Thủ như vậy?

Sau tết, qua xuân, sang hè, cái bụng vợ tôi cao lên bao nhiêu thì công việc chuyền sang tôi bấy nhiêu. Vợ tôi yếu, người vàng nhớt. Cô ấy chẳng chịu ăn, hơi trở trời là kêu mỏi, đau. Vợ Phạn thì không như vậy. Cô quần quật từ sáng tới tối mịt như chưa từng có chửa. Cái bụng ưỡn ra phía trước, bước chân khuỳnh khoàng, nhưng vẫn thoăn thoắt đi trước gánh lòng, thịt chồng gánh. Đúng là trời sinh ra mỗi người một phận. Chúng tôi thường an ủi nhau, rằng có con thì hạnh phúc phải trả giá, thêm vất vả, neo bấn. Cô Xuân đôi khi e ngại nhìn vợ tôi, rồi lại bảo: "Sướng chán, nom con Huyền kia kìa, có cái đéo gì để sướng như tụi mình đâu!" Lời thì thế, nhưng mặt ngó không có ý ác. Vợ tôi nhăn nhó cười.

Tháng tám, vợ Phạn sinh trước. Một thằng con trai rõ to khoẻ, bốn cân hai, chân tay mũm mĩm, mắt đen nhìn lơ láo, miệng đỏ tươi như múi quýt hồng. Tôi hỏi Phạn, đặt tên con là gì? Phạn bảo: "Tiến! *Tiến lên,* ông ạ!"

https://thuviensach.vn

Hô`i â´y, Hà Nội chưa chơi *Tá lả*, mới có trò *Tiê´n lên*. Giá có *Tá lả* thì chă´c Phạn đã đặt tên con là Tá.

Vợ tôi vật vã hai ngày hai đêm trong Bệnh viện Bà mẹ Trẻ em. Mụn gái chưa đâ`y ký rưỡi, ủ trong lô`ng kính, chân tay đâ`y lông như con chuột con, nom râ´t thương. Phạn chă´c cũng như tôi chỉ mong mọi việc xong là vê` nhà với con. Khuôn mặt người ta có hạnh phúc là biê´t ngay, lúc nào Phạn cũng tơn tớn. Không biê´t nom mặt tôi có thê´ không?

Sự thật là như vậy! Nhưng bên niê`m vui dễ cảm nhận â´y thì Phạn râ´t vâ´t vả trong mỗi phiên chợ mà chỉ có mình anh. Tôi thì khỏi phải kể. Ai đã từng có con ở cái thời bâ´y giờ, cái thời mà mua một hộp sữa, một lạng sườn nâ´u cháo cho trẻ cũng phải cân nhă´c, đă´n đo mãi, phải nhịn ăn, nhịn tâ´t cả mọi sở câ`u vật châ´t, tinh thâ`n của người lớn như thịt tươi, xi-nê. Sự â´y, cho tận tới khi con gái tôi biê´t đi, biê´t chạy và đê´n lúc bảy tám tuổi, chúng tôi chưa hê´t vâ´t vả vì cháu luôn đau ô´m. Tim dị tật bẩm sinh, phản ứng râ´t nhạy với đủ mọi thời tiê´t. Sau, do tiêm gì đó động huyệt, chân cứng nhă´c, đại tiện đứng râ´t tội! Không khí trong nhà luôn căng thẳng, nhâ´t là những ngày nóng bức mà con khóc ngặt nghẽo, mê`m lả trong tay vợ tôi.

Có thể tâ´t cả những điê`u â´y đã làm cho một thă`ng tôi, một người quen với cuộc sô´ng 12 năm ở lính, chỉ quen châ´p hành mệnh lệnh, nay trở nên một người hê´t sức lúng túng chăng? Đi bộ xuyên rừng tô´t, kiê´m rau rừng tô´t, kinh nghiệm tìm nơi ẩn giâ´u, giữ cái mạng mình tô´t, nhưng chả biê´t gì ở cuộc sô´ng một cặp vợ chô`ng phải mê`m mại giải quyê´t những khó khăn khi rơi vào hoàn cảnh mà tôi kể trên. Tôi trở nên thường xuyên cáu bẳn vô cớ. Vợ tôi cũng hê´t cả sự dịu dàng của cô kỹ sư trẻ vừa ra trường. Cả hai kẻ chẳng đứa nào xâ´u, nhưng ngô nghê trước cuộc sô´ng gia đình vô´n chả giản đơn. Sau này nghĩ lại, tôi vừa xa xót vừa ân hận. Nhâ´t là nghĩ tới vợ tôi,

https://thuviensach.vn

người suố´t cả thời gian â´y phải chịu đựng quá nhiê`u, việc cơ quan, việc nhà, việc con cái ô´m đau. Song thường là, người ta có gục xuố´ng, thì mới nhận ra điê`u đã mâ´t. Đã mâ´t đi thì cái gì chứ tình cảm như con chim sổ lô`ng đã vụt bay mâ´t rô`i.

Chúng tôi cãi nhau vê` những điê`u râ´t lặt vặt trong đêm. Từ chuyện tôi hút thuố´c nhiê`u; chuyện đi hôm vê` tô´i chẳng buô`n nhă´n một câu; chuyện sao nhà bừa bộn thê´, đê´n cái đâ`u tôi luôn hôi, bố´c mùi trong căn buô`ng hẹp! Tâ´t tâ`n tật! Mọi sự cứ sinh sôi, châ´t đâ`y, lèn chặt trong cái hộ vô´n hẹp tí của chúng tôi. Tháng, năm, những giọt nước mă´t khô đi để lại khuôn mặt lâ`m lì và nặng trình trịch của vợ, cả mỗi khi cơm nước dọn ra; có khi bâ´t ngờ không duyên cớ, những tiê´ng bát vỡ tan tôi ném vào cái cửa đâ`y những khe hở. Trong khi đó, cuộc sô´ng của vợ chô`ng Phạn, Xuân vẫn hùng hục như ngày nào, vâ´t vả hơn, nhưng thực là thứ cây hoang dã bâ´t châ´p mọi thời khí, để những khi Phạn dậy muộn, chúng tôi phải nghe một câu chửi râ´t chói tai của Xuân:

- Trời ơi, đéo mẹ nó chứ, bảnh mă´t rô`i, mà bô´ con nó còn ôm nhau ngủ như chó thê´ kia?

***

Khi đứa trẻ đâ`u mới chập chững biê´t đi thì vợ Phạn lại chửa. Công việc đòi hỏi câ`n có người giúp đỡ. Lúc sinh con đâ`u lòng, mẹ Xuân tới, hai tháng quâ`n quật giặt tã đỡ đâ`n Phạn. Lâ`n này, Phạn dứt khoát không muố´n mẹ vợ vâ´t vả. Sáng xuố´ng nhà, chiê`u ngược vào phô´. Bà ngoại già rô`i, phải ngơi chút xíu chứ! Phạn bảo vậy.

Một cô gái thôn Linh Câ`u, đang tuổi xuân thì, em họ Xuân, tên Phượng. Tóc dài mượt đê´n ngang lưng. Hai tháng trời ra Hà Nội ở

https://thuviensach.vn

nhà trông cháu, không mưa đô`ng, gió bãi, tră´ng ra, mă´t luôn lâ´p lánh, đôi má mơn mởn như ră´c phâ´n.

Có người giúp việc, quán xuyê´n, tháo vát từ trông cháu tới cơm nước, vợ chô`ng Phạn rảnh rang đan tay làm ăn. Mà đúng khi â´y, Hà Nội đang rộ cao trào nhà nhà nuôi lợn, nên công việc giê´t mổ, tiê´t canh râ´t thuận. Phạn bận bịu lă´m, quâ`n quật suô´t tháng, suô´t năm, nhưng vẫn phởn ra hơn cả hô`i mới lập gia đình, lại bớt say ngâ´t ngư. Một bữa Phạn sang tôi bảo, sao vợ chô`ng tôi không thêm một nhau. Cho có lứa! Cho chó có đàn! Tre â´m bụi! Như cách nói của Phạn. Gã cười hoác cái miệng khi ghé tai tôi: "Hay máy ông anh tịt rô`i?"

Phạn thừa sức biê´t gia đình tôi khó khăn ra sao, nhưng điê`u gã không thể biê´t là tôi đã râ´t nhiê`u lâ`n phải tự giày vò với mình khi công ty mở chiê´n dịch giải toả hàng, điê`u cán bộ bảo vệ đi áp tải. Chỉ cô`n phẩy tay một cái, trút ngay vài can nước mă´m là có mâ´y tháng lương. Sự hao hụt vài chục lít nước mă´m sẽ được bù trừ dễ dàng bă`ng nước ruộng. Nhưng tôi không sao làm được cái điê`u giản đơn â´y. Can nước mă´m trở nên nặng như buộc đá mỗi khi định xách nó xuô´ng xe dọc đường. Hay, vì công việc chuyên môn, những lâ`n lập biên bản, giáo dục những người ăn că´p hàng hoá níu tay tôi lại; hay từ điê`u xa xôi nào, ẩn tàng một cái nhìn như quở trách con người thực tại của tôi khi â´y. Ai nhìn tôi? Mă´t vô hình! ở đâu, từ đâu nhỉ? Tôi cũng không tự lý giải ngọn ngành, mà chă´c Phạn càng không biê´t. Hay là gã biê´t mà không thèm nói, vì có lâ`n thâ´y tôi đăm chiêu, gã bảo: "Các ông là hay phức tạp lă´m. Đời ră´c rô´i quá rô`i, cứ để nó *thiên nhiên!*[7] Nghĩ nhiê`u là tổn thọ!"

Vợ chô`ng Thủ, Huyê`n vẫn chưa có con. Tôi ngửi thâ´y mùi thuô´c bă´c đủ loại thơm phức bay sang nhà tôi. Tôi luôn nhìn thâ´y khuôn mặt đã buô`n buô`n lại buô`n hơn theo năm tháng của Huyê`n. Anh Thủ vẫn qua cửa nhà tôi mỗi sớm. Cái Mô-kích đã thay

https://thuviensach.vn

bă`ng *chiê´c xe Hon-đa đâ`u bă`ng máy cộc, long lanh giọt lệ*[(8)], nhưng khuôn mặt thì chẳng đổi, vẫn là cái gật chào râ´t lịch sự, bộ ria nhẵn nhụi và kính nâu nhạt.

Năm â´y hay mâ´t điện. Mâ´t điện thì ngày cũng như đêm. Ngôi nhà của chúng tôi biê´n thành lò thiêu. Riêng chái nhà Thủ ở hướng Nam, lại có bóng cây lớn phủ lên và Thủ trổ thêm cửa rộng đă`ng hô`i, nên râ´t mát. Buổi chiê`u, bên hô`i â´y, trẻ con hai nhà hay làm sân chơi. Phượng cũng bê´ cháu ra đó cho uô´ng sữa, ăn bột, hóng gió.

Tháng bảy, Cô Huyê`n đi dưỡng bệnh trên Tam Đảo một tháng theo tiêu chuẩn công đoàn. Chă´c ở nhà buô`n, chiê`u nào anh Thủ cũng ra chơi với trẻ con. Nom người vậy mà dỗ trẻ còn tài hơn cô Phượng. Anh bê´ con Phạn rung rinh trên tay, cười nă´c nẻ. Tôi nhìn ra chợt thâ´y thương anh. Căn hộ chật ních tiện nghi, lương lậu đủ chi, lại thâ´y anh luôn có khách tới mua bán đô` phim giâ´y, chă´c kiê´m ăn được. Thê´ mà anh chưa có một đứa trẻ! Nom đôi mă´t và cái miệng có ria xanh kia nựng trẻ tươi ron rón, chă´c cũng thèm một mụn con?

Cuô´i tháng bảy, trời chợt đổ cơn mưa chiê`u bâ´t ngờ. Cô Xuân từ chợ đội mưa vê` lâ´y thêm nước mă´m, thâ´y dãy quâ`n áo chưa kịp rút, ướt sũng trên dây phơi. Xuân ngó vào nhà chẳng thâ´y cô em đâu. Linh tính thê´ nào, cô đạp mưa, chạy xô cửa nhà Thủ. "Con em tớ còn ôm cháu. Mặt gục xuô´ng. Thă`ng khô´n nạn đã cởi hê´t khuy áo của con bé dại dột. Thê`n lễn vú vê, hêu hê´u cả rô`i. Tớ điên hê´t cả người, chả kịp nói gì, lao vào giật con và tát ngay một cái lệch mặt thă`ng khô´n nạn." Hai tuâ`n sau Xuân vẫn kể hệt như vậy với vợ tôi.

Đêm â´y, tôi tưởng tượng lại câu chuyện qua lời thuật của vợ. Tôi thâ´y Thủ mặt tái với vệt tát đỏ, cúi mặt xuô´ng. Thâ´y tiên nữ làng quê của tôi hớt hải ôm áo đội mưa chạy vê` nhà. Thâ´y Xuân chạy

https://thuviensach.vn

ngược ra chợ báo tin dữ, Phạn mặt tím lại, nhưng vẫn bình thản thái thịt xế´p lòng. Tôi nghĩ Phạn sẽ vác dao xông vào băm cho Thủ mâ´y nhát. Nhâ´t là vợ anh cứ sâ´n sổ quát: "Bỏ dao thớt đâ´y cho tôi, vê` cho nó biê´t thê´ nào là mỡ chài với mỡ khổ!"

Vậy mà im như thóc. Tô´i â´y, Phạn vẫn sang tôi uô´ng trà, nhưng lâ`m lì, không hé răng vê` chuyện đã xảy ra.

Mưa chiê`u làm nhẹ không khí cho vợ chô`ng tôi ngủ thiê´p từ chín giờ. Có lẽ hai giờ sáng, tôi chợt tỉnh vì tiê´ng thì thào từ nhà Phạn vọng sang: " Tôi nói như thê´ đủ rô`i. Đàn bà như cô biê´t đéo gì!"

Có tiê´ng thút thít. Không biê´t Xuân khóc hay cô Phượng khóc. Lại nghe.

- Em cô vú vê nòn nõn như thê´, làm đê´ch gì không có đứa thích. Nó chưa tụt quâ`n em cô là may rô`i. Xử như cô chả ra sao, lại tan nát hê´t! Lỗi ở con mả mẹ kia nữa. Con gái phải biê´t giữ mình. Các bà, cái gì chả đổ tội dâm ô trụy lạc cho đàn ông! Đàn ông, đàn bà đê`u là đàn. Còn thă`ng Thủ, tôi có cách của tôi. Sao cho nó sợ mà lại biê´t rõ bộ mặt nó, cho nó biê´t rõ cái mặt mình. Khóc gì nữa. Ngủ đi, mai còn chợ. Con Phượng muô´n lên thành phô´ thì thiê´u gì chỗ. Bạn bè tôi, dân giang hô`, tứ chiê´ng, đủ cả! Không thiê´u thă`ng chô`ng ra chô`ng. Các bà thời này cứ tưởng, mới một tí là tru lên như chó, khóc thảm như thiên hạ khóc Kiê`u â´y! Bà biê´t Kiê`u không? Hay đê´ch biê´t nô´t? Cũng như cô em cô thôi. Đẹp mà, thời nào chả chê´t! Không đẹp thì chó nó dòm, một quan cũng chả đă´t, tiê`n đâu chuộc ông via. Nín ngay cho tôi nhờ! Thê´ đâ´y! Chán quá! Đời ơi là đời! Lý thuyê´t lă`ng nhă`ng với cô chán bỏ mẹ. Ngủ đi cho nhanh, để mai còn chợ búa!

https://thuviensach.vn

Tôi bàng hoàng. Thì tôi cũng là thứ chẳng ra gì. Tay đây, vai đây, sức vóc đây mà như bị vòng kim cô thít chặt. Xoay xoả như thế nào, kiểu nào cho vợ con mát mặt? Tôi nín thở, cắn răng để khỏi đấm mạnh xuống giường.

Buổi chiều hôm sau. Biết Thủ có nhà, Phạn rủ tôi sang. Tôi từ chối. Nhưng Phạn quyết kéo tôi đi. Anh không lo! Phạn này chả dẫn ai vào thế cùng đâu, gã nói vậy và kéo tôi xềnh xệch ra cửa.

Cái bàn gỗ lát có tấm kính và bộ uống trà men sứ tây long lanh trước khuôn mặt tái nhợt của Thủ. Tay anh run run, nhưng còn chút bản lĩnh để mở cửa, lịch sự mời chúng tôi vào nhà. Đôi mắt Thủ vốn vô hồn, giờ đây nhớt nhát, khó tả quá. Tôi ngoảnh mặt đi chỗ khác, nín thở. Không khí căng, im như khi tôi lên dây mí đàn ghi-ta.

Phạn vào đề ngay. Tiếng anh nhỏ, nhưng gằn:

- Nói cho ông biết! Vuốt mặt phải nể mũi! Đánh đĩ thiếu đéo gì nơi. Nó là em tôi! Chúng tôi không phải là chó! Cho ông một nhát thì dễ hơn chọc con lợn. Nhưng như thế thì tiệt cái thứ giềng tỏi xóm gừng. Ông định lợi dụng nó thì phải dứt khoát sang xin lỗi vợ tôi, xin lỗi con Phượng. Còn muốn có con vì vợ thiếu trứng, hoặc yêu thực nó thì báo vợ. Có gan! Tôi cho ông quan hệ thoải mái. Đ...mẹ! Đừng có lập lờ! Hẹn cho ông ba ngày! Nếu không làm thì nói một câu cho nhanh! Nhắc lại, chúng tôi quyết không phải giống chó! Nhưng...!

Phạn chợt dừng nói. Anh đứng phắt dậy. Tôi giật thột người.

- Thôi! Đủ rồi! - Phạn kéo tôi đứng dậy, đi luôn.

Suốt vài hôm, tôi không thấy bóng Thủ. Hắn biệt đi hai hôm, lại về. Tôi không rõ việc Thủ có gặp Phạn không và nếu gặp thì gặp ở đâu, nhưng thấy Phạn trở lại vẻ tơn tởn xưa. Thậm chí còn tỉnh bơ huýt sáo như chưa hề có chuyện gì. Mãi nửa năm sau, Phạn mới bảo,

https://thuviensach.vn

nó thực hèn, đạo đức giả, cố làm sang, tách ra khỏi hàng xóm láng giềng. Đi mẹ đâu cho khuất, chứ còn ở gầm trời này, phải thở khói bụi này! Nhưng may là nó còn biết thương vợ một chút. Còn không thì em bảo, Phạn này không thích đùa dai.

Chuyện chỉ biết đến vậy. Mắt gã khi ấy kinh thật! Quắc sáng như điện, chớp lạnh cả sống lưng tôi.

***

Hết đợt nghỉ, Huyền về và sự việc Thủ với Phượng chìm trong lãng quên. Cũng còn do sau đó hai tháng Phượng về quê, thế chỗ là một chị cứng tuổi, cũng em Xuân. Đùng một cái có tin vợ Thủ có mang. Một năm sau, sinh một cháu gái rất kháu khỉnh. Con Thủ đầy tháng, cô Huyền tổ chức đầy tháng cho con, xe pháo chật cả dãy bên hồ.

Chúng tôi, hàng xóm láng giềng cũng sang mừng vợ chồng Thủ. Vợ tôi và Xuân bàn nhau đi mua quà mừng. Họ mang về một cân đường, hai chục trứng gà, một bộ quần áo lọt lòng rất đẹp trên Hàng Đào làm quà mừng đầy tháng. Từ nhà Thủ, xong việc, Phạn vào tôi uống nước. Hết tuần trà thứ hai, gã ghé vào tai tôi nói: "Ông có thấy con bé giống ai không?" Tôi trừng mắt lên ngạc nhiên. Phạn cười bảo: "Nó chẳng giống ai cả. Thụ tinh nhân tạo đấy! Như lợn ấy mà. Ông không biết chuyện này đâu. Nhưng tôi thì biết rõ!" Tôi có cảm giác bất nhẫn, nhưng chợt nhớ lại việc gặp vợ chồng Thủ ở viện bữa nào mà họ cứ né mặt. Có thể như vậy thật. Trầm ngâm một lúc, Phạn lại nói: "Cái hôm nó gặp tôi để nói chuyện con Phượng, có lúc điên tiết, tôi đã tính thí cho một nhát, đạp mẹ nó xuống hồ. Đến lúc nó cúi mặt xuống, kể chuyện rằng vợ chồng phải thụ tinh nhân tạo thì mình lại thấy cơn giận dữ, căm thù cái bộ mặt đểu giả của nó biến đi đâu hết cả."

https://thuviensach.vn

Từ ngày có con, Thủ chẳng thay đổi gì, vẫn khuôn mặt như hôm nào, nổ máy xe nhè nhẹ qua cửa nhà tôi.

Gia đình Phạn cũng thêm đứa nữa là ba mố´ng, hai trai một gái. Vợ chồ`ng tôi vẫn ở với nhau. Chúng tôi hoàn toàn tan vỡ về` mặt tình cảm, nhưng bệnh tật của đứa con gái vẫn níu chân nhau lại. Có bận, tôi bỏ nhà một đêm, sau lâ`n tôi thư từ với một bạn gái cũ tận Huế, bị vợ nghi ngờ trai gái, vặn vẹo, rồ`i ném thẳng vào mặt một câu nói khinh bỉ: "Anh là đứa phản bội. Từ bộ đội về`, thực khố´ rách áo ôm! Bây giờ no xôi chán chè lại định mèo mả gà đồ`ng, hả? Muố´n bỏ mẹ con tôi thì nói cho rõ ràng rồ`i chia tay!"

Tôi không muố´n thanh minh cho sự hèn hạ và kém trải đời của tôi khi â´y. Tôi không đủ sức chịu đựng và hiểu ra nguồ`n cội câu nói nặng nề` của vợ. Tôi cảm thấ´y bị xúc phạm nặng nề`. Tình cảm của cả hai như con chim sẻ già bị bẫy vào lồ`ng, càng cố´ vùng vẫy càng xơ xác. Chỉ còn nước chim tự cắ´n lưỡi chế´t hay vụt bay đi khi cửa lồ`ng vô ý hé mở. Như thế´, vợ tôi và tôi là hai bóng ma buộc vào đứa con tật nguyề`n.

Năm 1988, con gái tôi đã hơn mười tuổi. Cơ quan có đợt đi Đức. Tôi quyế´t định ra đi mong: "Có tiề`n mà tay vẫn sạch". "Cũng nên biế´t ở xứ khác, người ta số´ng thế´ nào", vợ tôi nói vậy. Chúng tôi quyế´t định, nế´u tôi đi thì bán căn hộ â´y để vợ tôi có cái mà chi tiêu chữa chạy cho con. Vợ tôi cũng muố´n đi chỗ khác. Cô â´y bảo, đấ´t â´y xúi quá, nên con cái không ra gì. Nế´u bán căn hộ â´y, tính cả đấ´t chúng tôi chiế´m được trước, sau nhà làm vườn, chái bế´p công ty mới làm cho ba hộ sau nhà, vị chi khoảng hai cây rưỡi. Tôi hoa hồ`ng một phòng nhỏ ở khu tập thể gầ`n nhà mẹ vợ bên Tương Mai, còn dư ra vài chỉ. Thế´ là quyế´t!

Vợ tôi đánh tiế´ng cho cô Huyề`n vì biế´t cô gióng tiế´ng mua nhà. Dây dưa hai tuầ`n, ông Thủ dứt khoát chỉ trả cây tám. Chuyện

https://thuviensach.vn

bán chác nhà tập thể khi â´y chẳng phải che giâ´u như xưa, nên đê´n tai Phạn. Tô´i chủ nhật, Phạn sang hỏi giá và không bớt một că´c, hẹn tuâ`n sau chô`ng đủ hai cây rưỡi. Vợ tôi mừng rỡ, sớm sau vay tiê`n mẹ đặt
cọc cái phòng nhỏ nói trên. Đùng một cái, tô´i thứ hai vợ tôi lại nhận tiê`n đặt cọc của cô Huyê`n. Ba cây! Căn hộ này ba cây! Vợ tôi báo với tôi giọng mãn nguyện.

Tôi không biê´t xử lý ra sao. Trời ơi, nửa cây với chúng tôi là cả gia tài lớn. Bảo vợ giữ lời với Phạn thì mâ´t toi nửa cây. Tôi tră`n trọc tới nửa đêm, nhưng không sang nói lại với Thủ hoặc là thưa lại chuyện với Phạn. Đêm tô´i, tôi quay vê` nhà Phạn lâ`m râ`m: "Phạn ơi, tha thứ cho vợ chô`ng tôi!"

Ngày giờ tôi đi Đức được quyê´t định chính xác. Ngày giờ chúng tôi chuyển đi, bứt khỏi nơi chúng tôi sinh sô´ng, chung đụng mười hai năm trời trong cái nhà ba hộ, đã xác định. Vợ chô`ng tôi vào đêm trước ngày chuyển nhà không sao ngủ được. Con gái đã ngủ, chúng tôi ngô`i yên lặng nhìn nhau không nói một lời. Cô â´y đang nghĩ gì nhỉ? Bao lâ`n tôi tự hỏi.

Phải hai ba tiê´ng sau đó, cô â´y phá tan sự im lặng, buột hỏi: "Anh có yêu em không?"

Tôi im lặng. Tôi cảm thâ´y thời gian nặng và chậm tới như ngàn khô´i bộc phá ở đâu đây. Mãi sau mới nói: "Anh thương em!" Vợ tôi că´n môi, nhìn tôi không chớp đê´n một phút và lặng lẽ đi tới bên cửa.

Đêm â´y, tôi linh cảm thâ´y cuộc đi của tôi là cuộc chạy trô´n vô vọng hay cô â´y cũng cảm thâ´y điê`u â´y mà mọi sự nói chuyện phút chia tay đê`u trở nên vô nghĩa và dô´i trá?

https://thuviensach.vn

Cuộc dọn nhà diễn ra trước khi tôi đi Đức hai ngày, rất nhanh và không kèn trống. Tôi và vợ sang chào Phạn. Vợ Phạn vẫn cười chúc chúng tôi may mắn. Phạn thì chẳng nói nửa lời. Mắt gã lơ lơ nhìn đi đâu. Mãi lúc ra cửa gã mới hạ một lời gọn lỏn: "Thôi, ông đi!"

Gã giận là phải! Tôi nghĩ.

Tôi ngoái lại mảnh đất. Con đường. Cái hồ. Ba căn hộ!

Khi ấy bất chợt xuất hiện bảy sắc huyền ảo của chiếc cầu vồng dẫn từ bên bờ bên này sang bờ bên kia hồ. Tôi dụi mắt. Không! Cầu vồng! Cái hồ nửa nắng, nửa mưa tạo thành cầu vồng, bắt đầu từ cái dải đất bên này vắt sang bờ bên kia.

***

Thực ra câu chuyện chỉ nên kể đến vậy. Nhưng thật bất công, nếu quên nhắc tới việc vợ tôi đã hết sức kiên trì theo đuổi chữa bệnh cho con gái tôi. Qua bàn tay của giáo sư X, với hai lần phẫu, mổ tim và mổ chữa xơ cứng cơ tứ đầu đùi, con tôi đi lại hoàn toàn bình thường. Tất nhiên cũng phải tốn kém. Con gái chúng tôi học xong đại học và ra trường, nay công tác tại một viện khoa học. Nửa năm, sau khi nó khỏi bệnh, tôi nhận được thư và đơn ly hôn của vợ tôi gửi sang. Thư khá dài, nhắc lại thêm đau buồn. Nhưng không bao giờ tôi quên được đoạn thư sau: "Em biết, anh không yêu em. Sự cầu mong một gia đình, sau lần anh cãi nhau với chị dâu anh, dẫn đến việc chúng ta đột ngột quyết định từ mới quen biết thành vợ thành chồng. Đốt cháy giai đoạn, cả em và anh đều ngộ nhận. Tuy mỗi người ngộ nhận một dạng khác biệt. Chia tay, em cầu mong cho anh sẽ chẳng khi nào mắc lại khuyết điểm ấy. Không thể có một gia đình thiếu một tình yêu đích thực..."

Tôi về phép. Chúng tôi ly dị. Tôi thề chẳng bao giờ quay lại nhà ba hộ. Nó không có tội gì, nhưng tôi không muốn nhìn lại quá khứ,

https://thuviensach.vn

kỷ niệm một thời chật chội! Vì thế, mấy năm liền, dù vẫn về Việt Nam ăn tết với anh chị tôi, nhưng không khi nào tôi ghé qua nơi đó.

Sự đời chẳng giản đơn giữ một câu thề.

Tết vừa rồi, tôi lại về thì gặp con cả của Phạn đi cùng chuyến, ngồi cạnh ghế. Vô tình hỏi chuyện, mới nhận ra cậu bé mũi xanh lét, ngày nào cha cậu định quyết số phận cậu chỉ học hết lớp Năm, biết đếm là đủ. Thằng mũi xanh ấy, vừa tốt nghiệp Đại học Kiến trúc tại Đức với số điểm cao tuyệt đối và được ở lại để làm tiếp bằng tiến sĩ. Vậy là tôi quay lại nhà ba hộ với sự háo hức qua những lời kể của con Phạn: "Bố mẹ cháu vẫn nhắc tới bác. Mẹ cháu vẫn hay tới thăm vợ bác. Mà sao cả hai bác không đi bước nữa, hở bác? Chú Thủ sinh thêm con gái nữa. Vẫn ở đấy, nhưng bây giờ nổi tiếng lắm. Chú ấy lên ti-vi, viết cả thơ, mới đỗ tiến sĩ mỹ học gì đó! Cô Huyền lên Hồ Tây xây một biệt thự, sống hẳn trên đó với con. Bố mẹ cháu dạo này bỏ bán lòng lợn tiết canh, chuyển sang mở hai cửa hàng bia hơi. Người làm thuê bây giờ ở quê ra đầy, nên bố mẹ cháu không phải đầu tắt mặt tối như trước nữa."

Tôi bàng hoàng không nhận ra con đường cũ. Một dãy phố dù lộn nhổn nhưng đúng là phố, hiện ra bên hồ không tên xưa. Mặt hồ vẫn nhiều bèo tây và tôi cảm thấy hẹp lại. Tôi chẳng còn trẻ để xúc động, dù nhận ra cái mùi tanh tanh của nước hồ ngày nào. Ngôi nhà của Thủ và Huyền rộng tới hơn bảy chục mét, cao vót lên với cái tháp tròn Ba Tư. Tháp muốn nghiêng trùm lên ngôi nhà ba tầng của Phạn. Được báo trước, Xuân ăn mặc rõ nuột nà, còn Phạn thì nghiêm chỉnh trong bộ com-lê màu xám rất điệu. Họ đã bốn cháu, nom cũng khác trước, đẫy ra và tóc đều đổ muối tiêu cả lượt.

Chẳng đứa nào chịu chỉ biết đếm cả! Gã cười toác tận mang tai khi tôi nhắc chuyện cũ và chỉ sang nhà bên: "Xem kìa! Ông tiến sĩ mỹ học xây cái nhà nửa tây, nửa ta cứ chực nuốt tôi. Tôi thu xếp

https://thuviensach.vn

xong cửa hàng bia hơi nữa cho ổn, sẽ bán nhà này, nhường khu này cho lão và chuyển hẳn đi, anh ạ. Con cái đề̀u muố́n vậy. Chúng nó bảo, bố́ mẹ lưu luyế́n gì đây? Sau này người ta sẽ chẳng phá tấ́t đi để xây lại hế́t cho mà xem! Bây giờ chả đứa nào nó nghe mình, nên mình khéo phải theo chúng lên khu mới làm nhà mới, cho đời chúng chuyển hẳn sang cái đấ́t khác đi. Ông anh và tôi cố́ số́ng chờ xem bọn trẻ chúng nó có cơm cháo gì không, rồ̀i nhắ́m mắ́t. Mà đế́ch ai biế́t được con tạo nó vầ̀n thế́ nào, ông anh nhỉ?"

Phạn đặt tay lên vai tôi. Mắ́t ấ́y, môi ấ́y, hơi rượu thơm nức phả vào tôi để tôi nhận ra gã đã rũ sạch nỗi bực xưa.

Mưa xuân lắ́c rắ́c lẫn trong nắ́ng nhạt. Bụi cúc tầ̀n sót bên kia đường mới nhả đám tơ hồ̀ng vươn lên chua chúa những sợi lua rua vàng óng, cỏ́ bứt lên, trong ảo huyề̀n mưa nắ́ng, khỏi màu xanh đông già, cũ.

Nước Đức - 2001

https://thuviensach.vn

Làng bên sông

Cách có con sông, bên kia làng tôi là thành phố. Tôi đã nhiều lần sang bờ bên kia bằng đò ngang, ấy vậy mà rất lạ là cứ mỗi lần bước chân xuống đò đi tới giữa sông, tôi có cảm giác như chính nơi đó có bức tường vô hình ngăn cách, chia đôi toàn bộ không gian và dường như cả thời gian. Tất nhiên, nhìn vào thành phố đêm đêm, tôi thấy đẹp và yên tĩnh hơn, nhất là vào những buổi chiều, tôi với mẹ ra bãi làm cỏ ngô về muộn. Gió rì rào, rì rào thổi... không khí chùng xuống, nắng nhạt đi, ngai ngái hoa cỏ, khô cong, thơm dễ chịu. Bạn hãy tưởng tượng đi, về tới ven làng tôi thì tối. Từ mặt đê, cái làng chìm xuống một màu đen, còn bên kia, tôi ngoảnh sang, lấp la lấp lánh như trăm ngàn ngôi sao tỏa sáng. Khi ấy, tôi được sống trong một vùng đất mà thủơ ấu thơ, khi những ước mơ khát khao, chưa bị tuổi đời, sự nếm trải làm rạn nứt thì mọi thứ đều thanh bình và êm ả.

Có buổi, dạo ấy tôi mới chín tuổi, theo cha tôi đi bắt ếch *năm mà,* ngồi chờ cha tôi dùng thuổng, móc, tìm và tận diệt, tóm từng chú ếch vàng ươm định ngủ đông, tôi chợt nghe thấy tiếng ì oàm rất lạ như có một con thú gì rất lớn kêu oàm oàm bên sông vọng lên. Tôi hoảng sợ, gọi thất thanh bố tôi và chỉ ra bờ sông. Có gì đâu, đó là tiếng sóng vỗ mạnh vào đầu một con phà đang neo. Đêm vắng quá, lặng quá, tiếng vỗ dội vào không gian một âm thanh ma quái. Chuyện ấy gây ấn tượng với tôi mãi.

Nếu tôi không nhớ lầm thì mùa hè năm ấy nắng rõ nắng. Nóng tới hơn 40 độ ngoài nắng. Tôi nhìn rõ những con cóc cụ, miệng đớp đớp trong bóng râm ở bụi tre gai. Dưới gốc gạo chỗ quành ra bãi, cạnh lò gạch thì phải, còn thấy bốn con chuồn chuồn đuôi bấu vào nhau miệng hớp nắng. Tôi *ở* nắng bãi. Những hàng ngô

https://thuviensach.vn

khi â´y xanh và thẳng căng. Bẹ xanh và ức vươn ra rõ óng, bóng. Đòng phơi phới ứa nhựa. Tôi nhìn thâ´y chú châu châ´u ngô to. Tôi hò lũ trẻ đuổi theo và tóm được nó. Hai cái càng choanh chách cô´ đạp. Nó giãy giụa hòng thoát khỏi ngón cái kẹp trong ngón trỏ của bàn tay búp hô`ng. Tôi bóp nó trong tay. Này, Lý ơi! Tôi gọi đứa em gái, tới mà xem lớp phâ´n hô`ng trong bộ cánh mỏng. Những hai lớp cánh cô´ đập, đạp, như múa như vờn. Bãi sông gió từ sớm tới tận khuya. Tôi chạy giữa hai luô´ng ngô. Đâ´t bãi mịn và ướt, lô´i đi đâ`y cỏ xước mọc chơi và đám gai xâ´u hổ chạy xô ra đâm nát gót chân tôi, cỏ may vương đâ`y hai ô´ng quâ`n. Tôi vướng sương vê` muộn. Tóc bê´t sương như mưa, nước đọng trên đâ`u lá ngô rớt xuô´ng. Tôi bị cảm.

Đêm đó, tôi sô´t hâ`m hập và không ai biê´t. Mẹ tôi cũng không hay rã`ng sô´t như thê´ là nguy hiểm. Tôi co giật động kinh. Tôi toát mô` hôi hột, tới sáng thì đỡ. Từ đó, cứ một tháng tôi bị co giật một lâ`n. Nhưng tôi vẫn ảo mộng với những điê`u chỉ tôi biê´t vê` con sông, đâ´t bãi, cánh đô`ng với bờ gió quen thuộc và tiê´ng ì oàm mỗi khi gió cuộn lên, vỗ sóng vào cái hô´c đâ`u con phà đang neo ngoài bê´n đậu.

Bãi giữa sông những đêm mưa lớn, nước duê`nh lên tận đâ`u bãi và đưa ngâ`u bọt vào tận chân đê. Bọt cũng hô`ng hô`ng khi â´y. Từng dòng cuô´n, quặn lên là phù sa đỏ ngâ`u, tôi vớt nước vào lòng tay, cát li ti vảy chói lên lâ´p lánh. Tôi khi â´y mơ hô` và cả tin. Chúng tôi nghe tiê´ng mưa, rào rào đổ, lộp bộp gõ tâ`u lá chuô´i tơ tướp. Bà tôi già lă´m, lưng gập xuô´ng, bà nhai trâ`u thuô´c, giã vỏ, nát toét trong cái cô´i nhỏ với cái xiên ba chạc chìa ra như ba cái răng. Cô´i bă`ng bạc. Ghi chú là vườn nhà tôi trô`ng să´n dây cho bà lâ´y nhai thêm độn trâ`u thuô´c. Vị ngọt, lành. Bà tôi già quá rô`i, nên cả ngày chỉ từ nhà ra vườn và từ vườn vào nhà với đủ việc lặt vặt. Cũng phải thôi, vì mă´t bà kém rô`i, chân tay chậm chạp. Thê´ nhưng

https://thuviensach.vn

mỗi đêm, khi bà kể những câu chuyện cũ, bà linh hoạt hẳn lên. Những câu chuyện thời bà con gái và cả những câu chuyện huyề̀n hoặc không ai có thể bịa tạc ra.

Câu chuyện đêm bà kể rõ khuya làm bọn tôi rùng mình. Bên bãi đấ́t kia là con nước chảy. Những mô đấ́t nhoét ra, tiế́ng lội bì bõm. Hàng tre bên bờ sông phấ́t phơ run rẩy. Bà tôi thì thào: "Tổ cha chúng mày! Có mắ́t mà không thấ́y. Bên bãi đấ́t ấ́y có hai con ế́ch vàng. Cứ khi mưa, chúng ra. Đứa nào trông thấ́y, đi theo, không cho chúng nó biế́t, tìm thấ́y được một nắ́p hầ̀m, dưới đó có vàng. Vàng giá trị lắ́m, biế́n nghèo thành giàu, biế́n đấ́t thành ruộng, thành ao cá, nhà to cửa rộng." Tôi nằ̀m nghe. Tiế́ng bà tôi giàu âm vực. Thấ́p tha thấ́p thỏm gọi dậy từ bờ vực trí nhớ mỏng manh của tôi vềề̀ một miềề̀n xa lắ́c, nơi ấ́y không phải là làng tôi.

Tiên sư cha cái mả cao ấ́y. Bố́ tôi chửi vọng. Ông đi suố́t đêm mà ông không tóm được chú ế́ch nào. Mưa suố́t, nặng hạt lắ́m và con sông rộng ra nữa. Nhìn trong đêm không biế́t đâu là bế́n là bờ. Ông lại kể khác đi, lâu rồ̀i, xưa lắ́m, nơi chỗ ấ́y là cái gò hôm nay ấ́y, có một đứa ăn mày chế́t rụi chế́t rập. Ai đi qua cũng ném xuố́ng đó một nắ́m đấ́t. Đấ́y là mả *Ông Đố́ng*. Thiêng vì người ta chế́t bờ chế́t bụi, chế́t bấ́t đắ́c kỳ tử. Đào lên là thấ́y xương chứ cóc khô gì. Ừ lâu rồ̀i, mưa có xói vào đó thực và thấ́y nhô ra một khúc xương trắ́ng. Tôi nhặt vềề̀, bà tôi thì thào: xương trâu, xương chó đấ́y, vứt quách đi. Nhưng ở chính chỗ có khúc xương trắ́ng ấ́y, tôi còn nhìn thấ́y tòi ra chiế́c lưỡi lê gỉ hoen nữa. Tôi không sao phân biệt được các loại xương. Sao lại có lưỡi lê ở đó? Có người đồ̀n, năm đói, cũng dài cả trăm năm và xưa lắ́m rồ̀i, Tây nó cứ giế́t người là quẳng xác xuố́ng, tiện tay thằ̀ng Tây quăng luôn lưỡi lê ngập máu.

Tháng tư rồ̀i tháng năm, tới tháng tám nước sông trong vắ́t lại. Tháng bảy người hai bên vớt cá bột. Những cái lưới ngâm trong dòng

https://thuviensach.vn

xiết. Cá li ti bằng đầu tăm thế mà dân làm cá biết đực và cái, cá chép và cá mè. Đòng đong cân cấn thì là loại không ai nuôi.

Năm ấy, tôi không nhớ là tháng mấy. Tiếng súng ầm ì xa tắp vọng về. Những chiếc máy bay lạ, màu trắng, bay vắt qua đám mây xám và thả xuống tít tận bờ biển những tờ truyền đơn của người Mỹ.

Bố tôi đi trận lần thứ hai. Tháng tết. Mẹ tôi ra đầu ngõ, tay cầm gói bánh ướt nhũn. Mưa vẫn rào rào gõ trên những tầu lá chuối. Bấy giờ hàng duối cạnh mả *Ông Đống* bắt đầu khoe ra quả vàng vàng cho chúng tôi hái ăn. Có đứa làng bên doạ, trên cây duối có rắn. Đứa nào ăn phải quả có vết cắn, nọc độc ngấm vào là chết. Tôi không sợ rắn. Nhưng hãi nọc rắn, vì thế khi tới gần cây duối, tôi thường hát, hay nói thực to. Quả thực là nghe tiếng động rắn sẽ bỏ đi, có lần tôi trông thấy có con rắn hổ bò ngang.

Tôi lớn phổng không ngờ. Tôi biến thành người chèo đò ngang. Con sông từ khi ấy dường như thu nhỏ lại. Chừng hai trăm sải là sang bờ bên kia. Đêm đêm tiếng gọi đò ứa đầy mặt sông, không cho tôi ngủ yên. Đò ơi! Ơi đò! Tiếng gọi tha thiết, văng vẳng như có người nhại lại. Còn tiếng mưa gào trên mặt sông bị gió ném ngược con đò chèo ngang thì tôi nghe rõ vẳng sang.

Tôi không biết mẹ tôi mất khi nào. Bấy giờ là mùa nóng. Mẹ tôi trong buồng tắm. Tắm xong đầu chưa khô, ướt nhoẹt, bà bước không qua nổi bậc lên xuống nơi cửa nhà tắm. Mẹ tôi đói lả mà đi tắm. Bà gục xuống cấm khẩu ngay. Xác bà được đứa cháu con chị tôi kéo ra. Khi đó là năm 1968. Hà Nội không có ai. Chiến tranh loang ra và sơ tán như đèn cù, khi chạy nơi này, lúc chạy chỗ kia, rồi lại quay về làng. Chị tôi kể lại, mẹ chia gạo ra ba hũ, phần nuôi con, phần gửi cho bố, cho tiết kiệm mặt trận, phần sa sẩy, rơi vãi. Nhà nợ nần, bởi nuôi chúng tôi ba phương bốn hướng sống, nên bà là

https://thuviensach.vn

con nợ, vay giựt gạo khắp làng. Sau đám tang, nhiều người cho vay tới đòi nợ. Tôi ra mặt sông. Sông vắng quá. Chẳng có ai gọi đò mà qua kiếm ít bạc lẻ chạy chợ cho bà tôi đỡ bữa. Khốn nạn, bà tôi hu hu khóc. Bốn miệng ăn dỗ thì vay nợ là phải. Tứ tung thất tán. Tôi viết thư cho cha tôi. Ông ân hận lắm, viết thư về dạo ấy. Ông nói, ông chủ quan, nào biết nuôi người tốn bao nhiêu. Mẹ tôi ngậm câm chín suối. Bà bất đắc kỳ tử trong buồng tắm, nên cái sọ bị nhà thương cưa đôi. Họ nghi ngờ cái chết không xác định. Mãi gần đây, sau này, khi anh tôi rời cốt bà từ Bất Bạt lên nghĩa trang Thanh Tước, anh tôi reo lên, bà đây rồi, cái sọ bổ đôi! Khốn nạn, năm trước, đưa hài cốt bà lên Bất Bạt, xe phải đưa chung hơn chục bộ cốt nữa. Anh tôi sợ bọn nhà táng phân phối đưa nhầm cốt mẹ tôi.

Tôi không biết được là khi ấy bố tôi đang lội trong con suối chảy màn màn giữa một cánh rừng đại ngàn. *Nước xâm xấp. Dưới lòng suối, lá rụng chàn chạt một nửa thước chứ chả chơi. Vục mặt xuống uống thứ nước đen quánh. Hàng vạn con nòng nọc cung quăng bơi toả ra.* Tôi từ mặt sông nhìn thấy, ở trong đó, *ông khuềnh khoàng bước. Bàn tay thục xuống khoả nước. Bàn chân ông giẫm phải cái gì cưng cứng. Ông lôi lên. Cái quai ba-lô, nhấc lên theo cả rong rêu. Nhấc cao tay nữa, xương trắng lả tả rơi xuống. Những đoạn xương ống vàng xám. Cái mảnh áo mục. Ông thọc tay vào cái túi cóc, trong đó có nhét cái bật lửa Zippo. Bố tôi thử bật. Cái xác bị bắn hạ chìm lâu rồi giữa lòng suối, mục mẹ hết cả thịt, ruỗng hết da, tới vải bạt lính cũng tữa ra thế mà cái nắp bật lửa còn kín lắm và ngọn lửa Zippo bùng cháy. Lửa vàng sáng trắng cả góc rừng. Bố tôi gìn giữ nó, chiếc bật lửa ấy như một báu vật. Ông cho nó vào túi áo, khâu giữa hai làn vải Tô Châu. ở chiến trường, cha tôi bảo, có được ngọn lửa là quý và hiếm. Một tiểu đội giờ có thêm một cái bật lửa làm ông cao hứng đọc một câu như thơ: trời xanh bỏ giữa rừng ông có lửa.* Quả thực, về sau cũng

https://thuviensach.vn

phải sống trong cảnh ngủ rừng tôi mới thấm thía vì sao ông quý cái bật lửa thế. Lửa cho ông bớt lạnh, bớt cô quạnh trong rừng già. Khốn nạn. Ngọn lửa màu vàng ệch. Khi bấy giờ ngọn lửa không có khói. Năm sau về nhà ông tra vào thứ xăng lấy từ xe máy Simson. Lửa lên mà khói muội bay đen.

Lại còn kể, *đêm ấy vượt qua ngọn núi, xuống thung lũng là bản. Đi chậm hai giờ mới tới chỗ có nước. Bọn anh nuôi múc nước ấy nấu cho lính toàn đại đội ăn uống. Bọt ngầu lên khi nồi nước sôi. Bọt dày đúng nửa gang tay. Sớm hôm sau cha tôi ra bãi nước, hơn hai chục người đàn bà Lào đang rửa ráy, họ tạt nước đùn lên từ những hốc nước, bao nhiêu cái hố đào tạm không sâu lắm. Thảo nào, nước bẩn thế. Không nghi ngờ gì nữa, cha tôi nghĩ vậy, những người đàn bà Lào rửa quần, giặt váy, táp nước lên làm sạch thân thể họ cả khi họ bị kinh nguyệt. Tôi nghe lời kể của cha tôi, ngước lên, ngỡ nhìn thấy con chó ngăn ngắn liếm quẩn giữa đùi một người đàn bà.* Cha tôi bảo, *nghe rõ là giọng con người rên rỉ. Tôi lại nghe thấy tiếng chó hú. Tiếng hú của loài chó nhà trong rừng vẫn não nùng, nhưng là tiếng tru mãn nguyện sung sướng. Tiếng tru dài và ai oán lắm.*

Tôi hàng ngày vẫn chèo đò, kiếm đủ mua gạo, mắm, cá khô cho hai chúng tôi. Bà tôi là ba. Cô tôi là bốn, có thu nhập từ đất bãi. Tôi và con Lý tạm đủ ăn và đi học. Thành phố bên kia vẫn ánh đèn đêm đêm và tôi vẫn chờ hai con ếch vàng từng đêm. Tiếng kêu cợt nhả vội vã. Đấy là giọng kể của bà tôi. Năm sau nữa, bà tôi mất. Không ai nghe được câu chuyện về đôi con ếch vàng ấy nữa.

Năm 1970, bố tôi bị thương trở về. Ông lặng lẽ nghe kể về cái chết của mẹ tôi. Người đi vội vã, biền biệt, công nợ thế mà chưa hết buông tha cái nỗi nhục của một người đàn ông. Mang về ít tiền, mua cái quạt trần, suy nghĩ một đêm, cha tôi gán nợ, tám chục bạc là giá bên kia phố. Cha tôi gọi người làng tới, bán quạt trừ hết

https://thuviensach.vn

nợ. Sớm sau, cha tôi bảo, thế là xong, tới lượt thầy, thầy nhất quyết không để các con lo mãi.

Dưới bờ đê con sông là bờ sâu. Rồi bãi cát và đến bờ, lại sông và bãi giữa. Có ai đo hết lòng sông? Tháng ấy phà qua lại nhiều. Có con phà neo ở bãi giữa đêm đêm vọng về tiếng ì oàm. Tôi doạ bọn trẻ mới lớn. Ma đấy... thuỷ quái đấy. Nhiều đứa tin lắm, ra mặt sông trân trân nhìn sóng, chúng có nghe thấy gì đâu. Chỉ tôi nghe thấy. Tôi nhìn thấy trên bãi giữa có ánh lửa bập bùng. Hình như mẹ tôi đang còn sống ngoài đấy. Cô tôi soi gì ngoài đấy và tháng bảy cha tôi quyết thay vì trồng rau là khai phá đất bãi mà trồng cà. Cà tím hẳn hoi.

Thời bấy giờ người ta bắt đầu bắc con cầu nổi qua sông. Cầu phao, ghép bằng những cái phà, xích, và những tấm ván. Một đêm, buổi sớm thì đúng hơn, bên làng tôi có cái xưởng chượp sản xuất nước mắm. Chị là bác sĩ của trạm y tế coi sóc tình trạng sức khoẻ hơn ba trăm nông nhàn gánh chuyển nước mắm. Hai mẹ con đêm ấy không đi đò của tôi, lần theo cầu phao, dưới ánh điện nhập nhoạng. Bọn công nhân cầu đói ăn, quá ẩu, chúng dồn cầu lại mà chừa ra một cái hố lúc về ăn tối. Đứa con gái mới mười ba tuổi. Chị tên là Nam. Con ơi, cái hố ấy sâu quá, giữa cầu phao biết đâu mà tìm? Sóng. Bóng đêm nuốt chửng đứa trẻ. Bóng tối sâu thẳm và gió nuốt chửng tiếng gào, theo gió làm tắt lịm. Không, tôi có nghe thấy tiếng kêu của người mẹ ấy khi tôi đang ở giữa sông. Gió xoáy hất ngược tiếng cầu cứu lên cao. Tiếng sóng vỗ vào những phao ngang làm cầu át đi tiếng kêu cứu. Tôi chèo ngược sóng. Tôi nhìn xuống dòng xoáy, gọi ma lam ma làm.

Cha tôi không tin chuyện đó. Thuê ba bốn thợ quăng lưới, thả câu, móc, xiên. Cha tôi làm việc đó không phải nghĩa cử gì đâu. Ai dám gánh chịu cái chết do thói vô trách nhiệm của người khác? Nhưng ông tìm xác cô bé để chứng tỏ ở đây còn có người có trách

https://thuviensach.vn

nhiệm với khúc sông này. Xác cô bé mười ba tuổi chìm ba ngày. Ngày thứ tư nổi lên phơi bụng trắng phớ, tóc phật phờ. Con gái, nên nổi lên là nằm ngửa. Chị Nam khóc lên khóc xuống. Tháng bảy nước con sông ngầu bọt. Màu tươi nâu. Phù sa đầy. Tôi ngó xuống, nhìn tận đáy là nước sông tháng tám, tháng chín mùa cốm hoa vàng.

Thực ra chỉ còn tôi và bà tôi, ở trong cái ngôi nhà nhỏ bé. Khi mẹ tôi chết ấy mà. Còn khi cha tôi về, thì con Lý đã đi B được ba năm. Em tôi bỏ dở lớp 10 vào miền Nam. Nó đi. Tôi đưa qua bãi giữa. Nó bảo đi khi nào thống nhất thì về. Con Lý có giọng hát tuyệt vời. Nó vào đội quân xướng ca của Tổng cục Chính trị.

Tôi từ đó hàng ngày chờ nó về. Tháng bảy năm ấy, nước sông Hồng lên cao lắm. Cha tôi gầy mõ, ông đêm làm bảo vệ canh chượp, ngày vẫn xuống đồng bãi. Phù sa đỏ quệch bám vào ống chân của ông, những sợi lông chuyển sang màu gạch. Ông bước trên mặt đất. Đất bãi in hình bàn chân đất. Tôi chua xót nhìn. Mùa hạ, thi thoảng tôi vẫn lên kinh giật. Và vẫn dội về tiếng ì oàm từ cái vực xoáy neo một con phà.

Năm 1971 thì phải, con Lý viết thư từ Tây Nguyên ra, nó bảo sốt rét, bị ra. Ốm *tha già thải*. Nó đi hết hai tám ngày đường thì tới Quảng Bình.

Tôi thường thức khuya nhận thư, đọc thư Lý. Bây giờ tôi đã lớn rồi. Tôi bắt đầu mọc ria mép. Nhìn khuôn mặt tôi, thấy cũng ra dáng đàn ông. Đàn ông phải ra trận. Nhưng nhà tôi đã có con Lý ra trận, anh tôi đi thanh niên xung phong, tức là nhà có người ra trận. Nhưng tôi nhất quyết bảo, mày phải lên huyện khám. Tôi đi khám sức khoẻ loại A3 vì răng lệch lạc hai hàm, lại quá nhẹ cân. Ai biết tôi giở chứng động kinh mỗi tháng? Thế là tôi vào đội quân dự bị. Đóng ở xã nhà, chèo đò và đêm đêm vác gậy đi tuần. Tuần từ điếm tới

https://thuviensach.vn

bờ sông thì dừng lại và đi ngược vê` làng. Cứ thế, tôi đi hê´t một ngàn phiên tuâ`n tra thì bô´ tôi vê`, con Lý vê`.

Tôi kể tiê´p vê` những lá thư kì lạ của em tôi. Thư con Lý nó viê´t.

Thư nó lem nhem viê´t dưới mưa thì phải. Nó kể hát trong rừng ra sao, mưa thê´ nào, những cánh rừng đen thẫm. Thư nó viê´t, trong Trường Sơn lă´m người quen quá. Qua rừng nào cũng gặp không người làng, người xã, thì người bãi giữa, người huyện. Gọi nhau ơi ới. Nó đi qua mười sáu trạm. Người quen gặp ở trạm, đứa nào cũng giâ´u đô`ng đội, thương nó đàn bà, con gái, dúi cho nó một lon thịt, lương khô, cá sâ´y phơi. Thê´ là đâ`y sức khoẻ. Vì măng hê´t, nó thâ´y rau gì cũng hái nhét vào bụng, cho có sức mà xanh lướt vẫn hát, đi, bươn ra khỏi cánh rừng. Tổ nó, bô´n đứa con gái thì phải, muỗi đô´t lă´m vào, sô´t phù thũng. Gan cứng ra. Gan chính là ổ chứa vi trùng, xác của vi trùng thải qua máu vì sô´t rét, lách sa xuô´ng quá rô´n! Nó kể, đi ngoài cũng sợ muỗi că´n đít. Trời ơi, ngó xuô´ng vo ve, vo ve, lâ´y lá chùi đít lại ngờ lá han, ngứa quá. Đi vào rừng tă´m, phải lên đâ`u nguô`n. Năm â´y con Lý và hai đứa nữa lên đâ`u nguô`n tă´m, quâ`n áo để trên bờ. Một tổ lính *B quay,* hai thă`ng đực đi theo. Rình bọn nó tă´m dưới suô´i. Con Lý bảo, có ăn nă`m gì đâu. Nhưng lên bờ thâ´y mâ´t hê´t quâ`n áo và một trong ba cô có mang. Cái thai ra tới Bă´c thì sổ. Bây giờ tôi vẫn chưa hiểu hê´t cái thảm hại của đám quân đàn bà ra trận mà dính phải tai hoạ là bụng to vượt mặt mà xuyên rừng, qua trạm.

Riêng cái Lý nhà tôi thì có duyên. Nó gặp một thă`ng cha cùng huyện. Thă`ng đó bây giờ là em rể tôi, hàm đại tá. Tê´t rô`i, hai đứa vênh vang mũ áo vê` làng. Con Lý cười. Thâ´m thoă´t đã hai mươi nhăm năm chả ít.

Thê´ mà con Lý không gặp được thă`ng người yêu nó trên đường từ binh trạm cùng đi ra. Thă`ng â´y tên là Ý, cũng dân bãi. Nó ở làng

https://thuviensach.vn

trên, chỗ khúc đê có cái bụng máy bay ưỡn xuố´ng muố´n dập mình vào con đê. Thă`ng cha â´y đi sau nó một trạm đường. Trên Boloven, nó đạp phải mìn cháy phố´t-pho, khi nhìn rõ giữa hàng rào dây thép bùng nhùng có quả bí đỏ. Nó đã nhìn trước nhìn sau, bàn chân nhón nhén đi giữa chỗ trố´ng thê´ mà đụng, cái râu mìn chôn khéo quá, cái râu mìn phố´t-pho. Lửa trùm lên. Cháy lem nhem từ bẹn tới nửa mặt. Chỗ nó bị thương núi cao lă´m, thă`ng người yêu con Lý sau kể: Cả tiểu đội cáng nó thay nhau uố´ng nước cho đẫy để đái vào thân mình nó. Nước đái có chấ´t làm phố´t-pho tă´t. Gay go lă´m, thă`ng ý nói, khói tră´ng bố´c lên khă´p nơi, nơi nào đái vào là tă´t. Chỗ bẹn kín, khói lên nhiê`u, phải đái vào đó nhiê`u nhấ´t. Nó điê`u trị trong binh trạm tám tháng thì ra Bă´c an dưỡng. Khi ra Bă´c, người nó toàn sẹo, sẹo to nhấ´t ở bẹn. Nó cười, không că´t của quý là may. Tôi bảo, mày đuổi kịp em tao thì nước mẹ gì? Đúng rô`i. Nước mẹ gì mà vẫn hy vọng. Vẫn đuổi kì cùng. Vê` sau hai đứa vê` làng, thă`ng đâ`y sẹo â´y dạy học ở Bách khoa bẽn lẽn cười chữa ngượng. Lý ơi, thời đó cách nhau một ngày đường mà sao khó theo thê´.

Tôi hình dung thấ´y đường Trường Sơn quanh co kỳ cục. Nước ở sông Sêpôn mùa khô trong vă´t. Cha tôi bảo, năm â´y ông cũng ở vùng đó. Địch đánh, đơn vị ông bật sang tận đấ´y. Cha tôi đóng khố´, ở lẫn với dân Lào. Thuyê`n độc mộc đánh cá dưới sông, tóc dài ngang vai, người đen như củ súng. Thê´ mà hai cha con không gặp nhau.

Lại tổng động viên. Tấ´t cả đi vào làm trận đánh cuố´i cùng. Lại chuyện tôi đi bộ đội. Đấ´y là khi con Lý vê`. Tôi đâ`u quân đợt chót. Cha tôi tiễn tôi qua bãi giữa. Ông nhét vào túi tôi cái bật lửa Zippo, dặn, nhớ giữ lấ´y nó! Tôi khâu nó vào hẳn túi trái. Làm vật bấ´t li thân. Khi ở nhà làm thă`ng chở đò, bọn nhân sự binh trạm, tiểu đoàn xét duyệt cho tôi vào đội quân gùi thô`. Gùi thô` là một công việc hê´t sức nặng nhọc. Phải đèo nặng, leo dố´c, că´t rừng bấ´t kể thời tiế´t hay máy bay, thám báo thê´ nào. (Có thể vì thê´ mà tôi học được

https://thuviensach.vn

nhiê`u điê`u hay, cái mới ở làng quê tôi không hê` biế t, để sau này cứ nhớ lại thời â´y, tôi că´n răng vượt qua tâ´t cả nỗi nhọc nhă`n của một thời bao câ´p. Tâ´t nhiên, tôi cũng học cách văng tục khi nặng nhọc. Văng tục lúc bực bội ở rừng khi â´y, dường như còn góp phâ`n xả hơi, nhâ´t là trước cái chê´t một tích tă´c). Tôi ở tổ chuyên vận chuyển thương bệnh binh ra Bă´c. Cao điểm bô´n lẻ tám. Họ chỉ tôi cái gùi có cái đâ`u nhô lên. Đúng phải tay thương binh cùng huyện, ở xã trên. Tôi phải đi mười hai giờ vượt trạm. Đi một lát, cái đâ`u trên gùi tỉnh dậy nheo nhéo hỏi, nói. Hă´n hỏi, cậu có thích thơ không? Tôi bảo, có. Thê´ là hă´n đọc *tràng giang đại hải,* lă´m bài thơ tôi cũng chả biế t của ai. Bình thường, khi đơn vị nghỉ ngơi, liên hoan, hay lúc rỗi, đọc thơ cũng thinh thích. Nhưng khi leo dô´c, lên lên xuô´ng xuô´ng, thở gâ´p như chó, gùi thon thót đập đau cả lưng, giọng hă´n lại the thé, lúc nào cũng léo nhéo ở gáy, thực là khó chịu. Tới gâ`n đỉnh, dô´c đá tai mèo đâm ngược. Mưa cứ lụt sụt đổ mỡ trên những vệt đi. Hă´n thẽ thọt: "*Em ơi, cô´ lên là qua trạm. Cao điểm này, anh qua hô`i xưa có bô´n giờ. Cẩn thận không trượt chân.*" Tôi nghĩ, đ. mẹ, ông tương một cái thì mày xuô´ng vực. Lúc vượt sông, tôi bảo, qua sông ông anh đừng có quặc cựa gì nhé. Nhưng bụng nghĩ, bây giờ cho hă´n ra, bọc trong túi ni-lon làm phao cho nổi, cứ léo nhéo điê´c đít, ông thả cho mày trôi một nhát, biế t thê´ nào là lễ độ với cái thă`ng Utiti bă´n đạn khói trên đâ`u.

Cúi sát xuô´ng thâ´y mùi thum thủm. *Mùi đéo gì mà thô´i thê´. Cứt hay sao? Mày ỉa cả trong gùi à?* Tôi că´t cái sậy con, đục, vặn làm cái ô´ng thông khí cho hă´n. Bê´ hă´n ra khỏi gùi để làm cái bao cho hă´n qua sông. Trời ơi! Chỉ là cái đâ`u xanh ngọ nguậy trên cái thân mình trọc lông lô´c. Thảo nào hă´n nhẹ thê´! Cả cứt lẫn đái hơn hai chục cân. Tứ chi cụt hê´t.. Cái mùi khắm, thô´i ở nơi chân chưa hàn mô´i. Nước vàng ri rỉ ra cả ngoài bông băng. Tôi trân trân nhìn, rô`i bâ´t chợt muô´n quỳ xuô´ng mà lạy. Tĩnh trí, lâ´y cái ni-lon trùm nhẹ lên, còn trông thâ´y hă´n cười, hàm răng tră´ng ởn. Chúng

https://thuviensach.vn

tôi lặng lẽ qua sông. Bình thường chỗ này cạn, lội qua được, bây giờ lũ vê` bâ´t ngờ, nên phải trôi xuôi tới ba trăm mét mới sang bên kia bờ. Cứ bô`ng bê`nh trên mặt sông. Mưa vẫn dăng màn màn. Hă´n lại nheo nhéo ngâm:

Xuân Dục, Đoài Đông hai cánh lúa

Bữa thì em tới, bữa anh sang...

Tới giữa sông, mưa to lă´m. Giọng hă´n cao hơn:

Anh đi bộ đội sao trên mũ

Mãi mãi là sao sáng dẫn đường.

Khi â´y nước từ tóc trôi xuô´ng, mưa táp chéo mặt, trộn ứa đâ`y nước cả hai hô´c mă´t của tôi.

Ướt nhượt một ngày với hă´n, tới chỗ nghỉ, con người ta thèm một vùng khô rang. Tôi ước ao đặt hă´n, Anh, Người Lính â´y lên một vùng đâ´t thật cao, thực khô, phơi phới gió, đựng đâ`y hương thơm của trời đâ´t, rừng cỏ núi hoa. Không hiểu sao khi đó tôi lại nghĩ vậy. Rô`i nhớ quặn nă´ng bãi, bước chân thênh thang chạy dọc triê`n nước, trong mùi nă´ng, mùi nước, mùi đô`ng chiê`u... có cỏ mâ`n trâ`u êm lă´m, mọc rệ hai bờ đi ra bãi giữa. Mẹ tôi bảo, sau tháng qua xuân rau khúc mọc.

Năm 1978, tôi gặp lại cái đâ`u biê´t nói â´y bên trạm an dưỡng huyện. Bâ´y giờ anh có hai chân giả, hai tay giả. Riêng cái giọng vẫn thê´. Giọng thật. Tôi im lặng nghe lời anh kể, những câu chuyện của anh, không ai tin được là *Người Lính* â´y cụt hê´t tứ chi mà vẫn dai dẳng sô´ng. Anh còn cười nói, muô´n vê` làm giáo viên câ´p một ở thôn xưa. Đâ´y là ước mơ trước chiê´n tranh. Nhưng ai cho anh làm

https://thuviensach.vn

việc nữa? Ai lại bắt một người như thế đi dạy học, nhất là bấy giờ giáo viên đầy ứ hự còn chưa có trường. Anh tới nhà tôi vài bận, cứ tới là lũ trẻ nhỏ bâu tới. Nghe kể về những trận đánh, rừng, thú, sông, rạch miền Nam. Người ta chả ai dám nói gì. Thông cảm với mọi câu chuyện của anh, nhưng không một ai có thể chia sẻ hết về một con người thân xác chỉ còn cái đầu ngọ nguậy vẫn ứ tràn những câu chuyện thực. Chuyện thời nay khó mà tin được! Riêng tôi biết, lời của cái đầu Anh *Người Lính* ấy không bịa tạc tí nào. Một trăm phần trăm sự thật. Những câu chuyện có thực không bao giờ cần có tư tưởng gì hết. Tự nó, tự sự thực làm nên tư tưởng. Đã là sự thực tức là tư tưởng, những câu chuyện của cái miệng ấy là từ sự không có tư tưởng.

Chiến tranh chấm dứt. Tôi về tới làng lại làm bãi, kiêm thằng đưa đò ngang. Cha mày xưa đưa đò ngang, làm vườn làm bãi. Tới đời mày vẫn thế. Thế thì sao?

Đêm đêm, bao nhiêu năm mà tôi ra tới giữa con sông vẫn có cảm giác ở giữa dòng có một dải phân cách. Như sông có bên đục bên trong. Bờ có bên bồi và bên lở. Nhìn sang bên kia bờ, một chòm sao? Không, đó là ngàn dãy điện dài lấp la lấp lánh ngày càng nối dài thêm. Yên tĩnh thế mà sao tôi không thấy bên bờ phía làng tôi đẹp như thời xưa. Một màu đen xanh thui thủi. Rõ tệ.

Cha tôi sống hết giai đoạn bao cấp thì ông mất. Ông có đủ thời gian đóng góp cho công việc nhà nước, nên có tiền hưu. Biết bao nhiêu công nợ ông trả cho hết. Lại găm tiền khắp nơi mới chết chứ. Ông ốm tới tháng sau tết mới đi: *Cho đỡ khổ, con cái được ăn tết*. Tôi nghe ông kể lể, rằng đêm qua cha nằm nghe mưa buồn thế. ừ! Mưa mùa đông buồn lắm! Tôi nằm nghe tiếng mưa lộp bộp gõ lên lá chuối ngoài nhà. Lại nghe tiếng ì oàm vọng về. Năm ấy là năm đầu tiên trên Hồ Gươm bắn pháo hoa. Trên phố nó bắn pháo hoa! Ông nhỏ nhẻ. Tiếng pháo chiến thắng

https://thuviensach.vn

nghe â´m hơn, nhiê`u màu hơn pháo bă´n mù mịt ở chiê´n trường. Tôi cười, khóc rõ to như thă`ng điên sau khi *ông đi*, vì lục lọi khă´p nơi được hơn mươi triệu. Đúng là ông giữ lời hứa với con cháu, không để bọn tôi phải lo nợ nâ`n, tang lễ. Anh em nhà tôi đă´p mộ ông, to nhâ´t làng. Chôn nơi cao, lại có hai dãy hoa bó như cái nia. Ông chê´t thực nhẹ. Tôi chăm ông tới phút chót và viê´t cho ông cái điê´u văn kể rõ công tích. Đoạn đâ`u ghi: *Cha tôi là lái đò. Năm... giặc Pháp chiê´m Hà Nội, ông đi lâ`n thứ nhâ´t...*

Có lẽ cứ như thê´ thì chả có gì nói nữa. Bâ´t chợt thời thê´ thay đổi. Sự đổi thay như tiê`n định mà không bao giờ hẹn trước.

Con sông thì vẫn chảy như thê´. Có đổi dòng gì đâu. Muô´n đổi dòng phải ba trăm năm. Nhưng rô`i hê´t thời bao câ´p, người đi buôn, đi công việc qua sông tâ´p nập hơn. Tôi vâ´t vả, nhưng còn có dịp kiê´m thêm bát cơm, manh áo.

Chuyện đời thực kỳ cục quá. Nhiê`u người ở làng giàu lên. Xây nhà hộp như bên Hà Nội. Nhưng khi tới giữa sông, nhìn lại thì mâ´y ngôi nhà có điện le lói như sao hôm, sao mai. Tôi lại nhớ chuyện kể của bà tôi vê` đôi ê´ch vàng. Tôi nă`m nghe tiê´ng mưa, nghe ê´ch kêu và cứ nghĩ, tưởng con ê´ch này gọi con ê´ch kia, gọi tôi đê´n một nă´p hâ`m. Nó kêu: ộp, ộp! Đi theo tôi, đi theo tôi! Tôi bảo, đi đâu, già rô`i. Hơn bô´n mươi nhăm tuổi chứ còn trẻ trai gì?

Rô`i lă´m sự bâ´t ngờ thực. Có tin đô`n đâ´t làng tôi că´t vào thành phô´. Lên phường.

Đâ´t lên hương. Người ta bán ruộng công, tư để phô´ hiện ra. Bă´t đâ`u từ bê´n phà, đâ`u câ`u phao, sau lan mãi lan mãi, ngược dòng phô´ chạy tuô´t, vượt qua một cái ao rộng dài, xoá nhoà chân đê. Tôi không bao giờ ngờ được là chỉ trong có vài năm mà biê´t bao thay đổi.

https://thuviensach.vn

Tôi đi ngược ra đầ̀u cầ̀u phao. Nơi con gái chị Nam mấ́t. Nhớ sóng nuố́t chửng cái thân bé mới mười ba tuổi. Nhớ con bé khi ấ́y, chế́t mà da dẻ vẫn nõn nường, da bụng có hơi trương lên, nhưng không sao, vì tuy quầ̀n nó có rách toác ra, vẫn thấ́y chỗ ấ́y màu trinh trắ́ng và đôi môi tím. Chố́n ấ́y, xưa là quán nước Cả Ngãi. Nghe đồ̀n, Cả Ngãi đi bộ đội, mãi tận tới sau chiế́n tranh với Căm-pố́t thì về̀ làng. Nhà hắ́n ở tận xóm thượng, cắ́m liề̀u một gian ra gầ̀n đầ̀u phà, đua làm dân tứ chiế́ng chơi với giang hồ̀ thảo khấ́u. Nhà nuôi con chó béc-giê khôn lắ́m. Cả Ngãi từng đi chiế́n trận, sau về̀ bán rượu lậu, bún lòng, dắ́t điế́m cho bọn lái xe đậu chờ phà. Tuy thế́, trong làng ai quá nghèo khó, túng đói có vay giật gì, Ngãi đề̀u giúp, thậm chí có khi hứng lên cho không vài lon gạo. Thế́ mà tay *anh hùng* ấ́y chế́t vì thằ̀ng bé bố́c vác có mười bảy tuổi. Thằ̀ng bé vừa đi tù một năm về̀, chẳng biế́t Ngãi từng tuố́t gươm, mã thượng có tiế́ng anh hùng nơi đầ̀u sóng ngọn gió với đời. Hai người cãi nhau vì mấ́y đồ̀ng nợ. Thằ̀ng bé kia cắ́m sổ, cứ ấ́m ớ chưa chịu thanh toán. Nó vòng ra sau bế́p nấ́u nhà Ngãi. Con chó trân trân nhìn. Nó vớ cái bơm, bấ́t ngờ giáng một cái vào đỉnh sọ Cả Ngãi. Ngãi gục xuố́ng bát cháo ăn dở. Hộc một tiế́ng, máu toé lên, bắ́n vọt tận đỉnh ngọn tre. Tại đây có vế́t máu đen chảy mãi, chảy mãi lan qua vũng cát. Nước lũ năm ấ́y đỏ quạch. Dân làng bảo điề̀m gở. Chỗ Cả Ngãi chế́t, sau vụ nước, đấ́t hồ̀ng lên, có đào mãi xuố́ng cũng vẫn một màu còn nạc thâm hơn thế́. Dân gọi đó là bãi máu Cả Ngãi.

Nơi bế́n cô gái chế́t tươi vì chân bước lầ̀m vào chỗ xoáy của cây cầ̀u phao năm ấ́y có tin đồ̀n là gái trinh hiế́n non cho lão Bá đoạn sông Hồ̀ng này. Tôi chợt nghe năm ấ́y không còn tiế́ng ì oàm nơi đầ̀u con phà vẫn chế́t neo ở bế́n đỗ. Nhưng nơi nào cũng thấ́y dấ́u vế́t của người làng tôi. Từng thước đấ́t một.

https://thuviensach.vn

Những câu chuyện bất ngờ về đất ruộng ở làng thì nhiều lắm. Người mạnh tay bán, người thì mua. Vài người làng sợ mất đình, nên nhiều người hô hào làng không lên phố. Trong số ấy có con Lý và thằng chồng nó ở Hà Nội về cứ nhắn nhe bảo tôi đừng bán chác đất đai gì cả, vì mồ mả, ông cha, tổ tiên. Tôi bảo, lũ chúng mày ở Hà Nội, nếu còn hơi hướng nông dân về đây làm ruộng cho biết. Tôi vẫn đau người mỗi khi trở gió. Có bận ra tới giữa sông nhức hết cả xương.

Cây gạo mùa ấy, tháng ba tháng tư tháng năm gì đó, ở ngã ba ra bãi, bỗng nở ra rõ nhiều hoa đỏ, rồi sau vãi bông trắng xoá, vãi màu tơ bay dọc huyện. Nếu bà tôi sống lại, nhất quyết bà sẽ bảo đó là điềm tốt. Vâng, điềm tốt. Gốc gạo người ta băm nát, tróc lấy vỏ, nạo bằng được vỏ, về giã với nước giải trẻ con để đắp vào những chỗ đau đớn của kiếp người. Ở chỗ gốc gạo ấy nhựa ứ ra sưng phù. Tôi cũng ra đó nạo một đoạn vỏ, đắp ba ngày chưa khỏi nhức.

Quả thật có quy hoạch làng tôi vào thành phố thật. Xã cho họp cả làng. Phổ biến chỗ này quy hoạch, chỗ kia đền bù. Làng nháo nhào, sôi động như vỡ đê. Nhiều ý kiến và người đông đúc tới dự hôm đó. Cái anh cụt hết tứ chi, giờ như lên lão, cũng thủng thẳng với xe lăn tới. Gặp tôi, lão nói, quy hoạch, tiến lên là tốt, đừng biến làng này thành đất của người hàng tổng là được. Chúng mình là những người lính, phải ủng hộ những cái làm cho xã hội tiến lên. Còn cái chỗ canh đê ấy thì không được biến thành hàng quán, để lấy chỗ cho tớ hóng mát với lại khi có lũ lụt, thiên tai, trái gió trở trời, còn có nơi mà tập hợp thanh niên. Chả ai hỏi ý kiến của tôi cả. Mà có hỏi thì cũng ai biết tâm hồn người ta thế nào giữa dòng sông. Phải cả đời làm bãi và chèo đò như cha tôi và tôi, ở giữa dòng phân cách mới hiểu cho hết, khi ấy nó thui thủi thế nào.

https://thuviensach.vn

Đầu năm, tôi gọi em tôi về, bán đứt một nửa vườn nhà. Tôi vẫn chèo đò cũng được, nhưng tôi muốn nhà tôi là một thành viên của dân thành phố, muốn không còn dải phân cách giữa con sông nữa. Làng lên thành phố, xã thành khu rồi. Sao riêng nhà tôi cưỡng lại sự đổi thay của dòng nước? Cũng như có ai có thể ngăn nổi khao khát, tới tuyệt vọng của tôi - bằng bất cứ giá nào cũng phải phá tan cái dải phân cách sừng sững như bức tường giữa sông kia.

Tất nhiên tôi vẫn chưa bao giờ quên biết bao câu chuyện của làng tôi. Tôi ghi lòng tạc dạ, toàn bộ những gì đã xảy ra. Tôi chối bỏ ý kiến của con Lý, khi nó ở Hà Nội về nhất quyết bảo là cố mà giữ lấy làng. Nó biết quái gì. Cái làng tôi này, không thể để nó lẻ loi tồn tại, khi mà công ăn việc làm sống dở chết dở. Phải sống khác đi thôi, cho là dân làng tôi quyết định giữ gìn mả Ông Đống, cái điếm canh đê, hai ngôi đền trong và ngoài bãi, để còn có cái linh thiêng tới tận thế.

Đêm ấy, tôi lấy chiếc bật lửa trên ban thờ bố tôi ra ngắm nghía. Tôi đốt đèn. Tôi lấy giấy bút ra ghi. Giấy trắng muốt, ghi lại, kể hết hình thế của làng, câu chuyện của cả nhà tôi, những bà, mẹ, con Lý, thằng ý, những đứa dân làng tôi và bến sông. Viết tới đâu, để mực không bao giờ bay màu, tôi phun nước hành giã, trộn vài giọt chanh lên tới đó[(1)]. Tôi vừa viết vừa như bay lên qua bãi giữa. Tới giữa sông thì không thấy ranh giới ngày xưa nữa. Thành phố vươn mãi ra, nhấn chìm ranh giới làng tôi. Tôi bay lên nữa thì không thấy đâu là thành phố. Cứ lên cao đi, nhìn xem, cả thành phố là một làng lớn, cao nữa thấy cả nước tôi là một làng lớn, như thời gian vượt qua biết bao lam lũ và biết bao số phận trong cái làng của chúng tôi.

Bây giờ là năm 2009. Toàn bộ giấy tờ của tôi viết dài chín nhăm trang được cho vào trong một cái chai đậy kín. Tôi tới mả Ông Đống. Chôn chín thước. Tôi *chôn xuống cho ngày mai* mọi sự

https://thuviensach.vn

chuyện của làng tôi. Câu chuyện làng không hề có trong lịch sử huyền thoại về một chốn bây giờ là nơi nổi tiếng. Tôi đã chứng tỏ cho thiên hạ biết, nơi đây, tại chỗ này đây xưa có một cuộc sống, một làng với biết bao nhiêu đau đớn, hạnh phúc, có cha, mẹ, bà, con Lý, mối tình của chính nó với thằng không bao giờ là em rể của tôi... Thế mà những đủ năm mươi năm mới hãi hùng chứ.

https://thuviensach.vn

Trong bão tuyết

Bây giờ là tháng 12. Sau Noel, tất cả, cả thời gian, dường như đóng đông lại bởi nhiều ngày lễ và nguyên nhân chính là thời tiết quá tồi tệ. Băng như pha-lê bọc lấy cây cối, treo như thạch nhũ, rủ dưới đường thoát nước ngang mái nhà. Mặt sông, hồ đanh cứng một lớp băng trong suốt. Và, gió xoáy thổi ào ào những hạt trắng rắn cưng như cát, suốt từ sáng qua đêm, ngày lại ngày. Mọi năm ấm hơn, thời điểm này hoa Forytchia[(1)] đã bắt đầu xé vỡ băng giá, xé toạc lớp vỏ khô rộp vì bỏng lạnh, khoe những mầm tơ để ít bữa rực hoa rộm vàng như nắng hạ. Năm nay, Forytchia khi cành trơ khấc lá, chao đảo thảm hại trong bão gió, cố lay lắt sống qua cái buốt cứng hàm của mùa đông.

Trước đó ba tháng, tại vùng hẻo ở có đứa bạn bị những người đồng hương *đột vòm*[(2)]. Bọn chó hoang tha đi của gia chủ, bạn gái vợ chồng hẻo 15 ngàn Euro tiền hàng. Lại cách đây không lâu, tám nhà nữa bị cạy tung cửa. Chúng khuân đi cả đồ vật cũ. Tin ấy như một đợt gió hoang mang ập vào nhiều gia đình Việt lương thiện. Vợ hẻo sợ hãi, nhưng cô tin ở kinh nghiệm và bao sự từng trải của chồng.

Hẻo bình tĩnh dặn thằng con riêng của vợ: "Tao ở nhà thì không nói gì. Nhưng đi vắng, bọn trộm có lọt vào, cứ cho nó lục. Đừng sợ, đừng chống cự. Chẳng thằng nào trên đời này đẩy cửa là bắn luôn, hay chém phăng đầu chủ nhà. Còn nếu nó đông mà tao ở nhà, con chỉ có trách nhiệm gọi điện thoại cho cảnh sát. Còn lại là việc của tao". Đứa trẻ vừa mười tám tuổi, đứng trước hẻo, bảy lăm! Nếu ai hơi tinh đời, nhận ngay ra nó như một chú dê tơ vừa nhu nhú mầm sừng và đối diện là con sói già. Nó nhìn bộ dượng không chớp và "dạ"

https://thuviensach.vn

nhẹ. Thực ra, thă`ng bé cũng từng *nê´m trải*. Năm còn ở Hà Tây với ông cậu, cũng từng lang thang trô´n nhà *đi bụi* mâ´y tháng. Còn khi bà ngoại và ông cậu tô´ng nó ra khỏi nhà, chút xíu nữa nó đã trở thành bụi đời chuyên nghiệp trên sân ga Hàng Cỏ. Nhưng quả thực, nó chưa thâ´y ai như "lão già" này. Cái gì cũng không lọt khỏi mă´t lão, dù một lời nói dô´i xâu vừa lỗ kim.

Tuy nhiên, ở đời không thể chủ quan được! Đừng khi nào để mình rơi vào cảnh huô´ng bị động! Hă´n nghĩ vậy và tìm cách giâ´u tiê`n. Tổng sô´ 25 ngàn Euro. Hă´n đê´m hai lâ`n sô´ tiê`n trước khi niêm phong chiê´c phong bì chô´ng ẩm, lại viê´t sô´ tiê`n lên mặt phong bì, cẩn thận ghi ngày tháng. Hă´n để tiê`n trên hô´c nóc tủ ngoài hành lang, nơi có *hộp công tác*[3] lõm vào. Hă´n nghĩ, giâ´u chỗ này, tưởng sơ sài nhưng sẽ gây bâ´t ngờ. Hă´n chặn hai cuô´n địa chỉ điện thoại nặng trịch lên cái gói tiê`n. Tại đó có cái hô´c nhỏ, nê´u ai kéo cuô´n điện thoại, túi tiê`n sẽ rơi ngay xuô´ng đó mà chạy xuô´ng đă`ng sau chiê´c tủ cao nặng đã bị phích bă`ng hai bộ ô´c vào tường. Việc giâ´u tiê`n sau ngày bạn hă´n bị *đột vòm*. Ba tháng rô`i!

***

Hôm â´y là chúa nhật. Gió thổi khô´c liệt hơn. Lạnh tới mức hă´n và vợ nghỉ hai buổi chợ. Thời gian ngày nghỉ như dài ra, trôi chậm lại. Hai buổi chợ mâ´t đứt hai trăm Eu là ít! Đúng vào tuâ`n lương của Đức. Đúng ngày sát Noel! Vợ hă´n cứ đi ra lại đi vào. Luôn chép miệng và ngó ra ngoài trời.

- Năm nay việc buôn bán thực quá tô`i tệ. Mình đã ăn lẹm vào *vô´n cái*. Bù vào tiê`n ăn của nhà ta, chi nước thải, nước nóng trội ra, và điện, chi chữa xe, tiê`n bảo hiểm sức khoẻ, từ năm thêm thă`ng con em, bảo hiểm ép tăng nữa. Tâ´t cả hơn tám ngàn. - Hă´n nói với vợ.

https://thuviensach.vn

- Vâng, em biết. Từ khi đổi tiền mới, cái gì chẳng tăng giá. Tốn kém! - Người vợ đang nhặt nhạnh mấy túi ni-lon bao bì gấp xếp cẩn thận, để dùng cho bao việc lặt nhặt trong nhà, mà nhẽ ra phải chi mấy chục sent từng tháng.

- Đồng USD lại tụt rồi! - Hắn nhả khói thuốc lên trần nhà. Tách một cái, mẩu thuốc bay lên lọt đúng vào cái gạt tàn để cách hắn hai tầm với. Màn hình nhoang nhoáng chuyển từ tin tài chính sang tin Mỹ mang lính đi chuẩn bị choảng nhau. Khuôn mặt hắn bị ánh sáng hắt ra, nhợt nhạt, hơi lạnh. Cái đi-văng cũ, da mềm màu huyết dụ, vừa là chỗ ngủ của hắn vừa là nơi tiếp khách, phát ra tiếng kêu ọt ẹt.

- Ông xem thế nào. Kỳ phép này của ông, mang USD về mà chi. Em tính, để Euro lại, sau này có giá đấy - Tiếng người vợ nói vọng vào.

- Ừ, sẽ mang tiền USD về. Cô ở lại, khi tuyết gió quá đừng tham mà ra chợ. Bây giờ hai đứa đã có tuổi. Có giàu thì giàu rồi. Ngộ nhỡ, cô ốm lăn ra thì chả bõ. Tôi thu xếp xong mọi việc ở Hà Nội sẽ sang ngay với ba mẹ con. - Hắn nhẩn nha.

Cái câu *có giàu thì giàu rồi* mỗi lần gã nói làm người đàn bà đau thót tim. Chị vẫn thế. Số tiền hơn bảy chục ngàn USD gửi mẹ đẻ của chị ở Hà Tây đã tiêu tan trong một năm. Mẹ chị đã dùng tiền ấy đầu tư cho cô em bà ở Sài Gòn. Bà dì chị phá sản, tiền tan như khói. Chị đau xót cắn môi mỗi khi nghĩ lại. Không tin mẹ thì tin ai? Dầu khi ấy hắn đã can, chị biết gửi ai giữ tiền hơn mẹ chị. Hai đứa chưa lấy nhau, chia tiền sòng phẳng xong, phải gửi về nhà. Hắn, nam giới, *chôn* tiền ở đâu chả được. Chị, nữ nhi, chắc nhất là gửi mẹ. Thôi thì cơ sự đã như vậy, chả nhẽ con lại cắn xé, ăn thịt mẹ trở lại. Chị chỉ trách mẹ một điều, vì tham lãi to mà tự động sử dụng số tiền ấy. Vỡ lở rồi cũng không dám nhận lỗi về mình, lại chửi chị,

https://thuviensach.vn

thành người mang tiếng. "Con cái gì, nó là hạng chỉ nghĩ đến tiền, mà quên tình mẹ con!" Cắn răng mà nuốt nước mắt với họ đương. Chị chỉ biết khóc. Phải rồi, ở quê, ai cũng nghĩ chị giàu có, tiền như nước. Về phép, cả họ có quà. Có ai biết cái nỗi tha hương, mặt gục vào tuyết giá, nhịn ăn nhịn tiêu, nhịn cả tình cảm. Hừ, cái đau nhất là sau đó để hắn, chồng chị, có thể khinh rẻ. Trong khi tiền hắn *chôn* ở anh em, bè bạn hắn cứ nguyên vẹn, lại sinh sôi ra. Đau lắm. Đau quá. Giá như chết được! Khi ấy, chị đã nghĩ, chết mà hai thằng con, đứa khỏi nghiện, đứa không bỏ học thì dám chết. Chết cho nhẹ mình mình, để con cái vơ vất sống như con chị, người ta còn đào mả lên mà nguyền rủa! Sự ấy diễn ra lâu rồi. Thế mà nhớ lại, đau thắt! Nước mắt cố kìm lại vẫn lã chã. Khổ quá, chị biết mẹ tiêu dùng thế nào, vặn hỏi cho rõ từng khoản, lập tức đứa con chị bị đuổi khỏi nhà! "Chị nhiều tiền, nuôi lấy nó, kẻo mang tiếng tôi là ở nhà trông cậy vào tiền ở nước ngoài. Tôi là con ở nuôi anh em chị. Bây giờ lại là vú già nuôi con chị ư?" Trời ơi, người chứ có phải là cục đá mà gói mang con đi ngay được. Vậy mà thằng bé thốc tháo ra khỏi nhà. Anh ấy nghe tin, khẩn cấp bay về. "Gia đình tôi sẽ nuôi nó!" Chị vẫn biết ơn chồng khi hắn đón thằng bé về nhà bố đẻ, rồi lại tìm cách đưa được sang với chị. Nghĩ đi tính lại, chị thường đổ cho số kiếp. Kiếp người đàn bà mang chữ Quý, ngày nào ông giáo già ở làng đã bảo số con lận đận, mãi tới già mới được lộc của con cái! Cái ngày ấy chị như nụ hoa tầm xuân vừa hé. Nõn nường nhất huyện. Tin sao được! Càng lớn lên chị càng tự biết mình đẹp. Không đẹp, sao thời ấy bao hoạ sĩ về làng, tới tận nhà xin vẽ chân dung chị. Tưởng là lấy cái người hoạ sĩ ấy, thế mà trời không cho, anh đi bộ đội chưa đầy hai năm thì mẹ chị dứt khoát bắt chị lấy người bạn của ông cậu chị. Rồi tan. Tan là phải. Chị có yêu chồng đâu. Hai năm đi Đức, chắt chiu được đồng nào, chồng cũ tiêu hết, hai đứa trẻ trốn học không biết, về phép lần đầu tưởng cắn răng mà sum họp, lại hóa ra chuyến về chỉ cãi nhau về tiền. Chửi tục, cật vấn, lục soát, thậm chí hít ngửi cả cái bờ áo chị

https://thuviensach.vn

mỗi khi ra phố về. Trăm cái giả định hư đốn đập vào đầu chị. Năm sau ra tòa. "Ngôi nhà này mày đừng bao giờ quay về nhé". Khốn nạn, nào chị cần gì của cải, mặc cho cái ngôi nhà ấy tuy của cơ quan phân cho anh ta, nhưng ai đã tu sửa, nâng tầng, ai đã nuôi con cả mười năm bao cấp, mà gã thì suốt năm tháng lênh đênh tứ xứ với cái nghề đo đường và cái máu *xoè bài*! Tưởng sau cái đau chồng con sẽ hết hạn má hồng, ai dè lại tới hạn chính mẹ đẻ chị gây nên. Thằng lớn ở với chồng và dì ghẻ chán đời nghiện ngập. Dỗ nó cai nghiện, ngon ngọt bao ngày về phép, vừa bước chân chưa hết hơi chăn hai mẹ con, đã nghe tin nó lại đâu vào đấy. Đôi khi chị không hiểu được thời cuộc bây giờ. Người chồng cũ không nói làm gì. Gã coi chị là kẻ thù là nhẽ thường tình, có thể hiểu được. Còn mẹ chị? Tại sao lại như vậy? Cứ nghĩ tới mẹ là như có một cục cứng chồi từ đâu chẹn cứng lên ngực. Nào chị có phải kẻ bất hiếu. Chị nhớ bao nhiêu là bao nhiêu những ngày còn nhỏ. Những ngày bao cấp về nhà, cha mẹ bòn vón cho gia đình chị. Chị cũng chu toàn tất cả mọi sự với mẹ khi có đồng ăn, đồng để. Thế mà đùng một cái, cả thiên hạ làm giàu, mẹ đốc chứng làm giàu, lỡ mang cả số tiền lớn như thế đánh bạc với đời, để tới cơ sự này? Hay là bởi chị cứ rộng rãi quá, làm ai trong nhà cũng nghĩ, sang Đức này có thể xúc vàng ngoài hè phố, hái đâu cũng ra tiền. Khổ quá, giá như người ngoài thì đã đành. Chính là con người chị tin tưởng nhất ở cõi đời sau những tan nát của chị. Cũng tưởng đi nước ngoài kiếm tiền thì an ủi cho cái phận mình. Thế mà chính cuộc đi kiếm tiền này, lại là cuộc li loạn có bao nhiêu điều, mà một người đàn bà như chị chẳng bao giờ muốn mang tiền ra đánh đổi! Trong bao đau đớn khi chia tay với chồng cũ, chị nhận được sẻ chia từ người đàn ông bây giờ là chồng chị. Vừa về ăn ở với nhau nơi đất khách, mâm cơm cúng tổ tiên cũng là mâm cơm cưới với hơn mười kẻ cùng cảnh chưa hả hết mùi rượu duyên rổ rá cạp lại, thì mọi tai họa cứ sồn sồn kéo tới từ sau nỗi đau thứ hai. Khổ quá, tệ nhất là trong số tiền mà mẹ phá đi cũng có cả tiền của anh ấy. "Anh cứ đưa tiền, rồi ở đây em gửi mẹ

https://thuviensach.vn

mua lấy mảnh đất mà dung thân về già của hai đứa mình". Cuộc đời luôn chênh vênh thế nào. Chị thở hắt ra nghĩ tới hơn hai chục năm qua, từ ngày đi lấy chồng, như trời phạt chị. Bây giờ, điều an ủi duy nhất là thằng thứ hai qua được bên này. Chị trút được mối lo nặng nề bấy nay. Thằng bé lại biết sợ bố dượng. Cũng may là chưa khi nào nó ăn cắp của ông ấy. Nghĩ tới con, chị lại trào nước mắt. Hình ảnh thằng cả bị bố nó xích vào chân giường như lưỡi dao đâm ngập vào tim chị...

***

Hắn chợt bật dậy. Thế là chỉ còn hơn tuần nữa hắn lại được trở về Hà Nội. Được nhìn thấy những ngôi nhà, đường phố, nơi hắn lớn lên. Gặp bè bạn và tha hồ bốc phét với chúng trên *đê chó*. Nghĩ mà khoái. Có lẽ phải tính toán lại số tiền mang về chi cho việc bốc xây mộ song thân, lại cho việc xây nhà sắp tới trên mảnh đất năm chục mét mà ngày xưa hắn kịp mua, trước khi giá đất cứ vùn vụt nhao lên.

Hắn đi ra hành lang. Chợt nhìn lên nóc tủ nơi hắn giấu tiền. Cuốn sách hơi lòi ra ngoài. Hắn chột dạ. Nhảy phắt lên, luồn tay vào.

Có đường lạnh chạy dọc sống lưng. Hắn giật tung hai cuốn sách nặng. Cái hốc trơ trọi. Một con nhện hoảng hốt chạy từ nóc trần sát đó và những sợi tơ màu khói chăng ra cả tay hắn.

- Mẹ nó cầm tiền ở đây à? - Hắn giật giọng hỏi.

Người vợ từ bếp chạy ra.

- Tiền nào?

- Tiền tôi giấu ở đây này. Đâu?

https://thuviensach.vn

Người vợ hoảng hô´t, mặt tái xám, đứng như trời trô`ng giữa hành lang căn hộ.

Gâ`n hai chục phút sau, cái tủ bị tháo vít khênh ra. Nhìn rõ dăm con gián nhỏ xíu chạy hô´t hoảng.

***

Cả nhà bị lật, rũ tung từng thước thảm. Những cuô´n sách và toàn bộ giường tủ, quâ`n áo. Những chậu cây, đáy ti-vi và cả đă`ng sau những bức tranh.

Đã bô´n tháng nay hă´n có ngó ngàng gì tới sô´ tiê`n đâu. Công việc làm ăn quá hô´i thúc hàng ngày cũng chả để hă´n và vợ thở nữa là ngó vào cái thứ coi là nguô`n vô´n dự trữ kia. Trời ơi, đây là toàn bộ sô´ tiê`n sau hơn mười lăm năm còn lại từ bàn tay chai cứng như thép của hă´n. Có thể đùa được đâu! Mười lăm năm xa quê, lang thang ba bô´n nước, bao nhiêu chuyện xảy ra. Bao người thân yêu nhâ´t mâ´t đi mà hă´n chẳng thể có mặt để dẫu là chỉ khóc. Gia đình cũ tan nát. Gặp người đàn bà cũng có sự đau đớn tương tự, gă´n bó. Tưởng xây dựng được tổ â´m mới. Tiê`n đã mâ´t hơn bảy mươi ngàn rô`i. Còn lại khoản cuô´i này, khoản từ ngày cha hă´n mâ´t, hă´n *tổng động viên* tiê`n quay lại Đức.

Hă´n đi đi lại lại không nói. Nhưng thực ra trong hă´n cô`n lên biê´t bao câu hỏi. Ai? Ai đã lâ´y sô´ tiê`n này?

Hă´n cô´ gă´ng bình tâm. Cách đây hơn hai tháng, lâ`n â´y hai nhà Việt Nam nữa ở liê`n khu hă´n sô´ng, bị bọn trộm cùng một lúc, chờ gia chủ ra khỏi nhà, đã cạy cửa tự nhiên khuân đi tâ´t cả những gì có giá trị. Hă´n có bàn với vợ di chuyển sô´ tiê`n xuô´ng hâ`m. Rô`i sau đó vì công việc, hình như không làm việc â´y. Nói chính xác hơn là vợ chô`ng có bàn, rô`i sự làm ăn túi bụi của vụ Noel làm cả hai không kịp tiê´n hành thay nơi câ´t tiê`n xuô´ng hâ`m nhà. Hay là vợ

https://thuviensach.vn

hắ´n? Hắ´n hỏi lại vợ lâ`n nữa. Người vợ yên lặng một lát, rô`i ngẩng lên nhìn vào đứa con gái đang đứng nép bên cánh cửa: "Không, em hoàn toàn không tự động làm việc â´y."

Họ vẫn kiên nhẫn lục lại lâ`n nữa khắ´p các phòng. Họ lục tung cả thùng rác, lục cả vào đô´ng sách vở của đứa con gái còn nhỏ. Lại xuô´ng tận tâ`ng hâ`m, nơi vợ và hắ´n dự tính chuyển tiê`n xuô´ng đó, dưới những tâ´m gỗ đẹp mà hắ´n nhặt nhạnh để định đóng một giá sách cho thă`ng con riêng của vợ. Không, những thanh gỗ đâ`y bụi. Không một vệt tay!

Đứa con gái sáu tuổi đứng tựa vào cánh cửa, giờ bước tới ngã vào lòng mẹ. Nó không hiểu việc gì đã xảy ra. Nó thâ´y khuôn mặt râ´t Boese[(4)] của cha nó. Nó thâ´y bộ mặt sợ hãi tái nhoét của anh nó. Nhâ´t là khuôn mặt mẹ nó khi nào cũng xăm xắ´p nước ở mắ´t! Từng â´y với nó, một đứa bé sinh ra ở Đức, là một sự ghê gớm quá rô`i. Nó khóc.

Hắ´n lôi tuột đứa trẻ vào phòng ngủ của hai mẹ con, â´n xuô´ng giường. Ngủ đi! Bô´ sẽ tìm thâ´y tiê`n, ông già Noel sẽ tới gửi nhiê`u quà Noel cho. Hắ´n dỗ con. Con bé sợ hãi nhìn cha nó. Ôm cổ cha nó mà hôn rô´i rít. Bình thường chả mâ´y khi nó làm vậy. Nhưng hôm nay nó sợ. Sự sợ hãi vô´n là bản năng của con người ta? Cũng chẳng thể hiểu ai đã dạy loài người điê`u đó ngay từ khi chập chững vào đời, hay là cuộc sô´ng luôn bâ´t trắ´c đã ngâ´m từ máu cha mẹ vào tận nhau thai? Hắ´n cắ´n môi, nhê´ch mép hé gượng cười, nói với con: "Con đừng sợ. Ngủ đi." Hắ´n hôn vào má con bé như cắ´n.

Đêm, không ai chợp mắ´t tới sáng. Hắ´n đi đi lại lại, hê´t bật nhạc lại xem ti-vi. Rô`i yên lặng, rô`i hét lên. Chỉ có câu hỏi duy nhâ´t miê´t xoáy lên trâ`n chạy vang cả ba phòng trong căn hộ: "Tiê`n! Tiê`n â´y ai lâ´y? Trộm? Đứa nào? Ai? Sao nhà không có vê´t cạy

https://thuviensach.vn

cửa? Sao chúng không khuân cái đầ̀u DVD thu phát modern, nhẹ tênh, có bán lại ở chợ Việt Nam cũng được cả ngàn? Ai?"

Họ không tìm ra câu trả lời. Suố́t ba tháng qua, không có khách ngủ lại. Có ngủ lại cũng là ngủ với hắ́n hay với vợ, sao có thể biế́t tiề̀n ở đâu mà ban đêm mò ra lấ́y rồ̀i chuồ̀n? Vô lý, vô lý! Chỉ có tao và mẹ mày biế́t. Mày có biế́t không? Nó ở đâu?

Cứ như thế́ tới khi mặt trời soi rõ những con gió vẫn quấ́t mạnh ném tuyế́t ngập tới nửa mét trên thị xã, trên cánh đồ̀ng.

Bữa ăn nguội buổi sớm thực yên lặng. Nghe rõ tiế́ng bánh mỳ khi bẻ ra thả vào sữa. Tiế́ng nuố́t sữa của đứa trẻ. Một lát, hắ́n nói chậm, nhưng gằ̀n:

- Một mấ́t mười ngờ. Bây giờ chỉ có ba người. Không ai ngoài chúng ta. Tao? Mẹ mày, hay mày? Chả nhẽ tao lại ăn cắ́p tiề̀n của tao? Mẹ mày thì không rồ̀i. Mẹ mày không thể phản bội lại tao. Điề̀u ấ́y mày chắ́c hiểu.

Hắ́n nuố́t một ngụm Netcafe rồ̀i nhìn vào mặt thằ̀ng bé.

- Mày nghĩ kỹ đi. Tao không khẳng định mày lấ́y. Nhưng tao hỏi, mày có vô tình thấ́y nó mà giấ́u đi không? Hay là mày tưởng số́ tiề̀n ấ́y của khách rơi ra? Mày biế́t tính tao đấ́y. Tao căm thù nhấ́t trên đời tính ăn cắ́p. Nhặt được của cải, không phải của mình làm ra cũng là sự ăn cắ́p. Là phản bội, nhấ́t là bây giờ mày biế́t số́ tiề̀n ấ́y là của tao, của mẹ mày, của chính cả mày và em mày. Nhưng tao thề̀ có tổ tiên tao, nế́u mày thú nhận, xin lỗi mẹ và em, tao sẽ tha thứ. Tao chỉ van mày từ nay nên thành thực. Đừng nói dố́i và giấ́u tao điề̀u gì. Đừng trách tao nghi mày. Nghĩ kĩ đi. Mày thiế́u trung thực với tao, dẫu là khi mới bước chân sang đây tao đã nói cả trăm lầ̀n về̀ điề̀u ấ́y. Mày luôn trố́n học đi chơi. Mày bỏ đi cả tuầ̀n kì tế́t năm trước sang nhà chú Tâm khi tao và mẹ mày về̀ Việt

https://thuviensach.vn

Nam. Bao nhiêu cái lặt vặt nữa, chứng nào tật ấ y. Vậy sao tao có thể tin mày? Mày hứa với tao học chăm chỉ, học lý thuyế t lái xe. Tấ t cả chỉ là hứa suông. Mày thích chơi điện tử, vào nét hơn là rèn luyện để trở thành người đàn ông đủ tài mà chố ng chọi với cuộc số ng!

Người vợ ngồ i né mặt, với nhìn sang đứa con gái nhỏ. Thằ ng bé thì cúi gằ m mặt xuố ng. Tấ t cả những điề u ấ y không sai với nó.

- Nhưng con không lấ y và không biế t số tiề n ấ y. Con thề !

- Thề ! Tao thề được như mày. Vậy ai đã lấ y tiề n? - Hắ n chau mày. Giọng nhỏ, đanh sắ c và cặp mắ t sáng tóe lửa như mũi mác phóng vào mắ t thằ ng nhỏ.

- Con thực không biế t! - Thằ ng bé lé mắ t lên yế u ớt nhìn dượng nó. Nó hiểu, con người này đã đố i xử với nó rấ t tố t. Tố t hơn cả cha nó. Chả thế nó từng nói với bà giáo Hega trong kỳ nghỉ đông vừa qua: "Dượng em rấ t được, ông ta biế t em ố m. Biế t em bấ t kỳ ở đâu, còn cha đẻ em không bao giờ biế t em đang ở đâu từng ngày. Chỉ tội dượng em tính nóng hơn lửa. Ông ta rấ t thương mẹ con em. Bà hiểu không?" Nó lí nhí: - Quả thực con mải chơi. Con từng ăn cắ p ở nhà. Nhưng từ ngày sang đây con không ăn cắ p. Con biế t bố rấ t ghét và con đã thề với bố về điề u ấ y rồ i! Con có lỗi là còn hay nói dố i. Con sợ bố mẹ mà nói dố i, chứ con không muố n nói dố i!

- Mày sợ. Mày sợ, nên để con chim mà mày luôn mồ m kêu yêu nó, chế t rét trong lồ ng, khi mày chạy đi chơi suố t cả tuầ n lúc tao và mẹ mày vắ ng nhà. Mặc kệ băng giá hành hạ con vật. Vậy ai tin mày? Nế u mày là con đẻ tao, tao sẽ đập chế t, hiểu chưa?

- Bố ơi ! Con xin bố tha cho anh! - Đứa bé gái cấ t tiế ng, nó sắ p khóc. Nó chạy từ lòng mẹ nó tới bên anh. Tự nhiên người đàn bà nước mắ t chảy lã chã. Thằ ng bé cũng âm thầ m khóc.

https://thuviensach.vn

Yên lặng.

Hắ´n dịu giọng:

- Mày nghĩ kỹ đi. Ai cho mày ngày hôm nay? Tao đã quỳ xuô´ng van nài bô´ tao, chị tao nuôi tạm mày khi mày đói gâ`y trên sân ga trở vê` với mẹ mày. Tao lại chạy ngang chạy dọc đưa mày sang đây cho mày hê´t cái cảnh có mẹ mà như không. Tao să´m cho mày từ cái áo tới cái quâ`n. Tự tay tao. Tao cũng từng như van mày, hê´t ngọt tới xẵng rã`ng là đàn ông thì phải kiêu ngạo mà tự tay mình làm ra tiê`n. Mày nghĩ lại đi, con. Tao với mày chả ruột thịt gì. Sao tao lại că´n răng nhớ thương con tao ở quê hương để chăm cái đứa chẳng máu mủ như mày? Bởi vì mẹ mày đâ´y, hiểu chưa con. Mày thâ´y nó rơi ra mà nhặt được thì đưa cho mẹ mày. Tao thê`, hai thă`ng đàn ông, thê` có hương hô`n cha mẹ tao, rã`ng tao sẽ không trừng phạt...

Hắ´n nghẹn lại vì xúc cảm thực sự. Không khóc, nhưng giữa ngực hă´n có một dòng chì chảy nóng giẫy bò ngoă`n ngoèo trong từng đường gân mạch máu. Hắ´n cô´ giữ mặt lạnh:

- Thôi, tao nói vậy là đủ. Cho mày suy nghĩ từ giờ tới tô´i. Nê´u mày chứng minh được tiê`n này người ngoài vào lâ´y. Hay là vợ tao, mẹ mày, lâ´y tiê`n của chính chúng tao? - Hắ´n cười gă`n. - Mày nói đi! Sự thật ! Tao không câ`n nói tới nó nữa. Tao sẽ lại làm lại từ đâ`u. Tuy là mày biê´t đâ´y, cơ hội kiê´m tiê`n chẳng bao giờ như ngày hôm qua. Tao già rô`i. Nhưng tao sẽ không sợ. Tao yêu thương tâ´t cả, nhưng tao căm thù sự phản bội và không sợ bâ´t cứ khó khăn nào, nhâ´t là nó tới từ kẻ thù của tao ở đời. Tao chô´ng cự đê´n cùng! Mă´t hă´n đột nhiên toé sáng.

***

Bóng tô´i bă´t đâ`u trùm lên thị xã. Ngoài kia, tuyê´t vẫn trùng trùng rơi. Chỉ còn một ngày nữa là Noel. Những ngọn nê´n điện,

https://thuviensach.vn

những đèn hoa nhấp nhánh sáng cháy trên các khung cửa muôn nhà, nhập nhòa vào từng đợt tuyết trắng như sữa trên mặt kính, làm khung cảnh đêm huyền kỳ thêm.

Con bé bám tay vào thành cửa sổ. Nó nhìn sang dãy nhà bên kia đường. Tại đó có mấy người đi lại thấp thoáng trong gió. Ở nhà nó đang xảy ra điều gì? Bằng giờ này mà vẫn chưa thấy ông Noel tới. Mọi năm ông già ấy với cái áo đỏ tươi và chiếc mũ cũng đỏ tươi đã tới phát quà cho nó. Chắc năm nay ông ấy giận gia đình nó mà không tới. Muốn ông già Noel tới, phải học giỏi và không được cáu kỉnh. Bố nó nói vậy. Nó thì học tốt rồi, vậy thì chỉ tại bố mẹ nó đang cáu kỉnh mà ông già Noel không tới thôi. Quay lại nơi hai bố mẹ nó đang ngồi bên nhau nói chuyện rất nhỏ, nó hỏi: Tại sao bây giờ ông già Noel chưa tới, papa? Mẹ nó nhìn đứa con cố nói nốt một câu với chồng: "Em nhục lắm rồi. Đã hỏi nó rất kỹ rồi. Em van anh đừng tống nó về Việt Nam. Cho nó tới Muenchen đi vặt lông gà vậy. Nó về nhà chắc nghiện như thằng anh nó. Thế thì em tự vẫn!"

Hắn ôm con gái vào lòng, vuốt tóc đứa con gái. Mọi năm giờ này hắn đã đóng bộ ông già tuyết từ hầm đi lên giả giọng ồm ồm, xì xồ tiếng Đức, phát quà cho con hắn. Bây giờ thì bụng dạ nào mà làm việc ấy. Hắn nói dối: "Con à, năm nay bão, xe hươu của ông ấy hỏng bánh rồi, ông ấy cũng già hơn cả ông nội con, không tới được đâu!" - "Thực không, papa? Ai nói cho papa biết xe ông ấy bị hỏng?" Hắn ôm đứa nhỏ vào lòng: "Bố gọi điện hỏi rồi mà. Nhưng thế nào ông ấy chả gửi quà cho con. Để sớm mai bố ra mở hộp thư. Chắc có quà, con ạ. Ông già Noel tốt lắm. Bây giờ ngủ đi!"

Tuyết vẫn ù ù đập vào cửa cho tới sáng. Phòng thằng lớn vẫn lom dom cái đèn học. Ánh sáng chiếu qua khe cửa hở một vệt như mũi lao đâm sang nơi hắn ngồi hút thuốc suốt đêm. Hắn ôm mặt muốn khóc mà chẳng thể.

https://thuviensach.vn

Hắ´n nhớ lại cả cuộc đời hắ´n. Khuôn mặt luôn khó đăm đăm của người vợ cũ. Ngôi nhà nhỏ của tổ tiên mà khi chia tay, hắ´n cắ´t phăng như cắ´t một khúc ruột, cho đứt con người nguyêˋn rủa kia chỉ vì đứa con gái bệnh tật. Những ngày trôi dạt bên Nga. Cái phòng nhỏ khói a-xít lơ lửng, dày đặc quyện che kín cả trâˋn nhà. Cuộc di dời đâˋy mạo hiểm qua nhiêˋu biên giới. Hắ´n chưa khi nào thua ai cả. Vậy mà tại đây hắ´n mâ´t mát bao nhiêu mà cuô´i cùng lại bị phản bội. Trời ơi! Giá mà hắ´n biêt rõ ai lâ´y sô´ tiêˋn này! Hắ´n sẽ đâm ngập dao vào giữa tim kẻ nào ăn *cướp cạn* của hắ´n. Hoặc băm nát đâˋu mà ném vào rừng cho chó sói cắ´n đi từng mảnh. Sự nghi ngờ bao giờ chả là nghi ngờ! Hắ´n không phải là loại người làm điêˋu không có băˋng cớ. Cuộc sô´ng của hắ´n cũng bao lâˋn chịu oan uổng ở quân ngũ, ở cơ quan, ở đời, nên hắ´n thận trọng. Còn chính xác thăˋng chó âˊy lâ´y tiêˋn nhỉ! Hắ´n đau đớn chừng nào bởi như vậy không chỉ là mâ´t tiêˋn! Hắ´n nhớ tới ngày xin gia đình hắ´n đón thăˋng nhỏ vêˋ nhà, cha hắ´n là con người của ngày xưa thủng thẳng: "Dây bâˋu đeo lâ´y quả bâˋu. Thê´ gia tộc hai đăˋng của nó đâu?" Hắ´n quỳ xuô´ng: "Đây là con của người đã chia sẻ bâ´y nay với con ở bên đó. Con không thể bỏ rơi bè bạn khi hoạn nạn. Con sẽ lâ´y cô âˊy làm vợ. Thăˋng bé không phải con của con. Nhưng nó là người. Cha hãy vì con mà thương nó!" Thê´ mà bây giờ thăˋng âˊy dám phản bội lại hắ´n. Hắ´n giận dữ miêt tay xuô´ng cạnh bàn. Ngón tay cái hắ´n ứa máu. Hắ´n chả thâ´y đau. Thản nhiên liê´m.

Hắ´n đau khổ tới cùng cực.

Thực ra, con người như hắ´n thật đáng thương. Khuôn mặt hắ´n có vêt sẹo dài trên trán. Đâ´y là vêt thương của chiê´n tranh, ngày hắ´n đánh vào giải phóng thị xã Tuy Hoà. Còn cái vêt sẹo to như con giun ngoằˋn ngèo chạy từ bả vai tới xuô´ng tận cổ tay trái là nhát dao kỷ niệm của đám thợ hoàn kim tại Nga, vừa là ân nhân vừa tí nữa là kẻ thù của hắ´n. Ân nhân vì khi nước Nga sụp đổ, hắ´n mâ´t hêt cả

https://thuviensach.vn

tiền sau chuyến đi tận Kavkaz đổ bột nghệ bị đám cướp lạ chí súng vào đầu mà lột sạch. Đang lang thang ngoài ga, đói tưởng chết thì gặp họ lôi về nhà cho ăn, cho mặc và cho cả chân giúp việc tách vàng trong cái phòng ngột ngạt. Tí nữa là kẻ thù, vì bữa tiệc cuối năm, say, cả lũ say mèm vì hơn mười chai Vodka. Thỏi vàng vừa cô lại trong túi quần hậu của tay nhóm trưởng không cánh mà bay sau giấc ngủ trên thảm, giữa đám vỏ chai và thức ăn bữa bãi. Thế là chúng kéo hắn, cái thằng vô gia cư bị nghi ngờ nhất vừa mới quen chưa đầy ba tuần lên, với sợi dây dù trói ngược cánh tay, treo lơ lửng trong phòng bếp. Hắn có *chôm* đâu mà khai? Con dao bếp Nga sắc đã lướt nhẹ từ vai tới cổ tay để máu rỏ lõng võng như cắt tiết gà xuống nền bếp. Người ta lại lập tức hạ hắn xuống cấp cứu và theo luật giang hồ hắn được tặng lại nhát dao ấy cho kẻ cứa hắn, khi thằng mất vàng tìm thấy thỏi vàng nửa kí rớt ra sau bồn cầu toa-lét hồi đêm trong trạng thái say xỉn. Có thể sự oan uổng ấy làm hắn thận trọng hơn với thằng bé trong vụ này. Thận trọng thôi, chứ khả năng nó *chôm* là nhiều. Bởi hai trường hợp khác nhau. Hắn hư đốn giang hồ, nhưng không có tiền sử trộm vặt. Hắn giang hồ cũng vì biết bao điều của cuộc đời, chứ thực ra hắn sẽ giữ được bộ mặt không tới nỗi nào, nếu được sống trong ăn học tử tế và đừng đói nghèo. Vâng, đúng như vậy. Hắn bất giác sờ tay lên đôi má sọp lại. Giá đầy đặn hơn. Giá xoá đi nét phong trần, con mắt sáng và cái mũi thẳng, đôi môi trái tim hồng lại, phải là một khuôn mặt đẹp của đàn ông!

Tiếng đồng hồ vẫn tích tắc từng giây đủ cho cả ba con người trong ba phòng nghe rõ. Chỉ có đứa con gái nhỏ là ngủ. Nó mê gì? Môi son hé cười và đôi tay hồng nắm lấy búp-bê cô Công Chúa Tuyết.

***

https://thuviensach.vn

- Tôi đồ`ng ý. Ngay sau tế´t Tây, thă`ng con bà sẽ đi xuố´ng phía Tây chỗ bọn thă`ng Tuấ´n *Tanh* nhổ lông gà. Nó không được ở đây nữa. Để cho thă`ng Tuấ´n *Tanh* trị nó, cho nó biế´t thế´ nào là lễ độ. Không học hành gì nữa. Mà cũng còn đâu tiề`n cho nó ăn học tiế´p. Mười tám rồ`i. Ở Đức này, mười tám là phải tự lập. Các bà mẹ như cô không học ra điề`u gì khi xem phim tài liệu về` đại bàng sao? Đại bàng mẹ lấ´y cánh đủn con xuố´ng vách đá, khi con chim nhỏ vừa đủ lông. Con chim non chấ´p chới, sợ hãi đập cánh và nó nhao vào luồ`ng khí bay lên! Muố´n con bà thành đại bàng hay mãi mãi như con gà nhép nép vào cánh mẹ? Vả lại khi hai thă`ng đàn ông phản bội nhau, không tin nhau, thì số´ng cạnh nhau tấ´t có ngày xảy ra hậu hoạ. Tôi không sợ nó, nhưng tôi sợ chính tôi! Tôi hy vọng cái ưu điểm của con bà là chăm chỉ lao động, được rèn giũa bấ´y nay sẽ giúp nó nên người. Còn ở lại với tôi - không thể được! Tôi cũng nhắ´c lại với bà là nế´u tôi phát hiện chính xác, nó đã lấ´y tiề`n của tôi, thì bà liệu tìm nó và bắ´t nó phải quỳ xuố´ng trước em nó. Tôi sẽ biế´t, trước và sau sẽ biế´t. Số´ tiề`n ấ´y không thể là cái kim mà giấ´u được. Nó phải tiêu. Phải gửi về` cho bố´ đẻ nó. Phải mua xe mới chẳng hạn...! - Hắ´n và vợ bỗng đồ`ng loạt thở. Không phải thở dài. Tiế´ng thở hắ´t ra, nhưng ở hai người đề`u có ý nghĩa khác nhau tới đố´i nghịch.

Bên ngoài có tiế´ng chuông.

Thă`ng bé ra mở cửa. Đó là bạn gái của vợ chồ`ng hắ´n. Một người đàn bà tứ tuầ`n, quắ´t queo như trái quéo héo.

- Em nghe tin hai bác có việc không may! Có mỗi mình em ngủ lại đêm ấ´y. Anh chị ơi, em cũng bị đập hộp, mấ´t tiề`n, sao mà nỡ lòng nào nhặt được tiề`n của hai bác!

Chưa đặt đít đã đặt mồ`m - Hắ´n nghĩ - Ai bảo cô nhặt tiề`n?

Người đàn bà sà tới bên thă`ng nhỏ:

https://thuviensach.vn

- Cô mong cháu lên làm, mà nhà có việc, không đi làm, sao không báo cô? Cô không gọi điện cho mẹ cháu thì sao cô tìm ngay người khác thế chân cháu. Khổ quá, anh ạ. Quán ế cả năm, bây giờ tụi nó mới đi mua sắm. Em bỏng rộp hết cả tay vì dầu đây mà vẫn phải lăn vào. Thôi, cháu còn nghỉ đông có hai tuần. Việc xảy ra đã rồi. Để cháu lên làm tiếp với em xem sự thể ra sao. Gớm, khổ anh chị quá. Nhà em mất tiền còn cái quán nó đỡ, chứ anh chị thì... ấy, hay năm nay chị cũng sao Thái Bạch chiếu như em nhỉ?

Người đàn bà kéo đứa con trai và vợ hắn vào phòng nhỏ. Từ đó vọng ra tiếng rì rầm. Hắn yên lặng hút thuốc tại phòng khách và nửa tiếng sau, lòng hắn đau thắt, rồi bời khi nghe rõ tiếng thét của thằng con vợ trong phòng:

- Con sẽ tự tử, con sẽ chết để chứng minh cho cô và dượng là con không biết gì!

Dẫu sao, hắn vẫn là tên giang hồ những có gốc gác một gia đình tử tế. Hắn nhảy bổ như cắt bay vào phòng thằng nhỏ. Hắn nhìn rõ, thằng bé nước mắt lưng tròng. Người đàn bà đang ôm lấy đứa trẻ và vợ hắn lại ôm lấy vai người đàn bà.

Hắn quay ra ngoài. Ôm lấy đầu gục xuống mặt đệm sa-lông. Lấy cái gối úp lấy mặt.

Nửa tiếng sau. Hắn ra chốt cửa, sau khi người đàn bà và thằng bé lí nhí chào hắn. Từ hành lang vọng lên tiếng bàn bạc rì rào. Tiếng nhỏ nhưng bay lên, đập vào trần, rót xuống đôi tai tinh như tai chó sói của hắn:

- Hay là cô và cháu ra ngân hàng vay tiền nói là sửa chữa quán để bù tiền mất của cha mẹ cháu?

Có tiếng thằng bé, không rõ lắm:

https://thuviensach.vn

- Cô muố́n gì cháu cũng làm...

Tiế́ng xe nổ máy êm êm. Hắ́n hình dung ra chiế́c xe của họ bò loằng ngoằng trượt trên con đường còn nhầy nhục giá băng. Trời lại sắ́p tố́i rồ̀i và tuyế́t vẫn không ngừng rơi.

***

Mười một giờ đêm. Chỉ còn tiế́ng nữa là hế́t sang ngày Noel.

Con bé đã ngủ. Người vợ hắ́n giấ́u mặt xuố́ng gố́i, nhưng thực ra không ngủ. Thế́ là đã ba đêm hắ́n không ngủ. Hắ́n rấ́t mệt. Hắ́n tới bên bàn thờ thắ́p một nén hương cho cha mẹ hắ́n và bật nhạc. Tiế́ng nhạc giao hưởng làm thần kinh hắ́n dịu lại. Hắ́n uố́ng một cố́c vita tổng hợp và dựa lưng vào đi-văng.

Bóng người mở cửa rón rén vào hành lang. Bóng đen tới cửa nhìn hắ́n. Hắ́n nín thở vẫn giả vờ ngủ. Bóng đen tới bên chỗ hắ́n giấ́u tiền và trèo lên bậc gờ tủ. Hắ́n bật ra nhanh như tia chớp giật tóc bóng đen và tung đầu gố́i lên. Hắ́n dang tay chém như máy vào gáy đố́i thủ cho tới khi chỉ còn là cái xác mềm nhũn. Hắ́n cười. Rút con dao bấ́m ấ́n nút và cửa mạnh, đứt rời bàn tay thằng chó ăn trộm gọn như vế́t đạn cắ́t mà hắ́n nhìn thấ́y ở đâu. Sợi gân giật giật làm hắ́n tố́i mắ́t. Cái mặt bị lật ngửa và hắ́n nhận ra khuôn mặt quen thuộc của đứa con vợ. Hắ́n thét lên, không thể như vậy!

Tiế́ng thét làm người vợ choàng tỉnh. Chị chạy ra, chồng chị vẫn đang vật vã trên đi-văng và nói gì ú ớ.

- Anh! Tỉnh dậy, tỉnh dậy!

Hắ́n choàng tỉnh. Ngơ ngác ngồi dậy. Mồ hôi đầm đìa trên khuôn mặt phong trần của hắ́n.

https://thuviensach.vn

Đèn bật sáng trưng. Mười hai giờ kém bố´n phút. Bây giờ là sắ´p sang ngày 25 tháng cuố´i cùng của năm.

Hắ´n để vợ quay lại với con. Ra vố´c nước lạnh vỗ vào mặt. Tự nhiên sau giấ´c ngủ, hắ´n thấ´y nhẹ lòng, dẫu buồ`n tê tái. Hắ´n tới bên con trong phòng ngủ. Tự nhiên hắ´n nhìn vào cái tủ đựng đồ` chơi của con. Những ngăn kéo xế´p nhiề`u đôi tấ´t xinh xinh và những con giố´ng xinh xinh. Như có một ma lực xui khiế´n, hắ´n mở ngăn kéo sát đấ´t, mò tay vào cái hộc bé dưới thanh gỗ vừa rộng đúng bàn tay dài sáu chục phân.

Bàn tay hắ´n đụng vào hai tập giấ´y. Cái sức nóng ở tiề`n hay cảm giác của máu sói làm hắ´n giật thột.

Đây rồ`i!

Hắ´n giật ra, ánh điện chiế´u sáng hai gói tiề`n. Mà tại sao hai gói tiề`n?

Cái gói của hắ´n, dày hơn, bên trong. Giấ´y còn nguyên niêm phong và dòng chữ hắ´n ghi. Cái gói mỏng hơn, bên ngoài. Tung ra một sấ´p tiề`n Mỹ và Euro. Không hiểu sao hắ´n bình tĩnh đế´n thế´. Hắ´n quay người lại giơ hai tập tiề`n lên:

- Ai giấ´u tiề`n vào đây? Lại cả tập tiề`n này nữa?

Người vợ lật sấ´p người lại, nhao lên:

- Trời ơi! Tiề`n à? Thấ´y rồ`i à? Trời ơi, con ơi! - Chị líu cả lưỡi.

Hắ´n lạnh lùng:

- Hãy giải thích ngay lập tức vì sao bà phản tôi. Tiề`n này ở đâu ra? - Hắ´n quẳng tập tiề`n mỏng một cách khinh bỉ xuố´ng đấ´t!

https://thuviensach.vn

Người vợ oà khóc.

Chị quỳ xuố´ng thảm.

***

- Hãy cho em nói. Anh hãy giế´t em đi, nhưng cho em nói lời cuố´i! Đây là tiề`n em ăn cắ´p của hai chúng ta giấ´u riêng. Nó là hai ngàn bảy trăm USD và hai trăm rưỡi Euro. Hôm qua, chính hôm qua em sợ quá giấ´u vào đó. Vâng, mỗi ngày em lấ´y ra năm ba chục và cấ´t riêng. Còn em không biế´t tại sao số´ tiề`n kia ở đấ´y. Anh và em cũng có lầ`n bảo giấ´u nó vào đấ´y, nhưng có ai làm đâu nhỉ? – Chị suy nghĩ một lát, rồ`i trở nên bình tĩnh. - Sau đó anh bảo mang xuố´ng hầ`m! Hãy giế´t em đi! Chỉ từng kia tiề`n ăn cắ´p, em đủ tội chế´t vì phản bội anh. Vâng, em đã phản bội. Từ ba năm nay, anh luôn cáu mỗi khi em gửi tiề`n về` cho con trai em. Vâng, nó nghiện, nó láo với anh, nó khố´n nạn, nhưng nó là con em.- Tự nhiên giọng người vợ rấ´t chậm và rành rọt. Chậm cùng với những giọt nước mắ´t chậm đổ xuố´ng mặt thảm. - Nhưng em hy vọng nó sẽ hế´t nghiện. Anh đã thù nó tới xương tuỷ khi nó chửi anh. Anh đã nuôi thă`ng em nó và dạy nên người. Nhưng chắ´c anh sẽ chẳng bao giờ cho nó một đồ`ng sau này, nế´u nó có vợ và con. Anh là đàn ông, anh tỉnh táo hơn và chỉ ra biế´t bao điề`u em lầ`m lỡ, nhưng anh ơi, anh không biế´t trái tim của em đau đớn cực khổ ra sao, khi nghĩ, dù thoáng qua thôi, tới hòn máu của em, dẫu nó là hòn máu khố´n nạn. Vì thế´ em quyế´t định chuẩn bị một chút thôi cho nó... Hãy giế´t em đi! Em ích kỷ, phản bội anh, con gái và... Nhưng bố´n năm nay không làm ăn ra tiề`n, em sợ, sợ tới ngày nào đó chúng ta sẽ không còn một đồ`ng dự trữ. Chúng ta còn có xã hội ở đây. Không sợ rét và đói. Thă`ng bé em nó sẽ lớn lên, đi làm và không lo gì. Còn thă`ng kia. Giọt máu của em?

https://thuviensach.vn

Người đàn bà bò lê´t tới chân hă´n. Nước mă´t ngập đâ`y hô´c đôi mă´t mà bao lâ`n hă´n đã thương xót hôn vào...

Ngay khi đó, con bé gái thức giâ´c. Nó bật ngay ra lao vào mẹ nó và ôm ghì lâ´y cổ mẹ. "Mẹ, Ma ma, Ma mi!" - Nó rô´i rít gọi.

Hă´n đứng như trời trô`ng.

Khi â´y, từ đâu như có trăm ngàn mũi mác că´m sâu và ngoáy mãi, tàn nhẫn, vào con tim hă´n. Khuôn mặt câm lạnh. Nhưng thái dương hă´n, sợi máu giâ`n giật vì biê´t bao điê`u, chớp mă´t phanh phui, đan nhau: chà đạp, hành hạ, cởi phá những điê`u trong u tô´i, với cả sự hoan lạc tới điểm cuô´i của kẻ biê´t được bí mật của sự thật.

Không hiểu sao, dẫu là còn mong manh tơ vò điê`u chưa tỏ, hă´n chợt nhớ tới khuôn mặt đẫm máu của thă`ng con vợ trong mơ. Hă´n ngă´t lời vợ:

- Thôi, câm đi! Gọi ngay điện cho con. Nó là người đâ`u tiên phải biê´t ră`ng chúng ta đã tìm thâ´y tiê`n. Điê`u â´y quan trọng nhâ´t. Còn tôi và bà să´p chê´t cả rô`i. Hiểu chưa? Đô`... - Hă´n nghẹt lại.

Nói rô`i, hă´n quay phă´t ra phòng khách. Ngô`i xuô´ng ghê´. Lâ`n đâ`u tiên sau hơn 15 năm lưu lạc, hă´n khóc. Lòng hă´n có một điê`u mênh mang râ´t buô`n mà hă´n, và chỉ hă´n, biê´t lí do của nó.

Người vợ chạy từ phòng sang. Đứa con gái lon ton sau mẹ.

- Gọi eng gọi eng vê`! - Nó nói tiê´ng Việt thực ngọng nghịu dễ thương.

- Con nó vê` từ hơn một tiê´ng rô`i! Cửa hàng đã đóng cửa.

https://thuviensach.vn

Hắ´n nhíu lông mày. Đầ`u hắ´n vọt ra câu hỏi. Hơn một tiế´ng sao chưa vê` tới nhà? Hay là? Hay là không có xe Bus? Hay là nó còn đang lê trong đường tuyế´t, đường rừng từ bế´n Bus vê` nhà?

Hắ´n vơ vội áo lông dày, vọt xuố´ng cầ`u thang, không nói với vợ nửa lời. Hắ´n chạy ra ô-tô. Nổ máy. Trời lạnh, tiế´ng kin kít của máy đê` mãi mới nổ được càng làm cho hắ´n số´t ruột. Đừng, đừng, mọi sự đừng xấ´u nhé! Hắ´n nhấ´n ga cho xe chồ`m rẽ tuyế´t và lao hệt như viên đạn bay xé gió tuyế´t vê` con đường rừng vắ´ng tanh. Hắ´n bật đèn pha cháy rực cả con đường trắ´ng xoá.

Tới mười phút sau không chính xác, chiế´c xe quay một vòng bên bìa rừng cạnh một bóng nhỏ ngồ`i im như tạc bằ`ng đá trên một thân cây gỗ nằ`m ngã xuố´ng bìa rừng từ đầ`u cơn bão tuyế´t vụ đông năm ấ´y.

Hắ´n hố´i hả mở cửa xe, hố´i hả lao như con sói vào đứa con non của sói.

Hắ´n nhìn thấ´y khuôn mặt thằ`ng bé. Đôi mắ´t vẫn nhắ´m. Trên vai áo khoác dạ, những bông tuyế´t trắ´ng muố´t, tinh khiế´t, sáng rực dưới ánh đèn pha ô-tô. Hắ´n ôm choàng đứa con. Thọc tay vào ngực đứa trẻ, xoa lấ´y xoa để....

Nửa giờ sau. Hắ´n và người vợ ngồ`i bên đứa trẻ được xoa tuyế´t toàn thân, rồ`i ủ chăn ấ´m đã tỉnh dậy. Nó ngơ ngác nhìn.

Hắ´n cười. Nụ cười sau bố´n ngày chế´t nay lại hồ`i sinh. Nụ cười làm khuôn mặt hắ´n đẹp lạ lùng. Cái đẹp của người đàn ông giang hồ` từng trải và đau khổ khi được cười hạnh phúc.

- Con ơi, thấ´y tiề`n rồ`i!

Thằ`ng bé nhỏm dậy. Nó ngơ ngác và, chợt hiểu. Nó cười.

https://thuviensach.vn

Ba con người, đúng hơn là bố´n con người ôm chầ`m lấ´y nhau và họ đề`u im lặng để nước mắ´t người này quyện với nước mắ´t người kia.

***

Những ngày sau đó, không ai lục vấ´n sổ´ tiề`n lớn kia, hắ´n hay vợ hắ´n, hay con hắ´n, đã cấ´t. Bổ´ ai mà nhớ ra trong mấ´y ngày tuyế´t gió có bao nhiêu trận tuyế´t? Vả lại, mọi điề`u quan trọng nhấ´t đã sáng tỏ. Đấ´y là hắ´n nghĩ vậy.

Cũng thực kì lạ, cái lão trời già lắ´m chuyện. Gió như thế´, bão như thế´ mà thoắ´t một cái, băng lại tan và mặt đấ´t hiện ra. Mặt đấ´t đen tuyề`n, nhưng không lạnh.

Ven đường, cạnh chỗ thă`ng bé ngồ`i hơn một giờ trong đêm, có bụi hoa Forytchia, cành chua chúa vươn mãi. Mới ấ´m một tẹo thôi mà đã chi chít mầ`m vàng chói. Màu non ấ´y, ai nhìn kỹ đề`u cho là nắ´ng sớm đọng vào đó báo hiệu xuân sẽ về`...

24/12/2002 - Nước Đức

https://thuviensach.vn

Thật là giản đơn

Hoàng tới New York vào đầ̀u mùa hạ. Cha mẹ cậu tới Mỹ với nhiệm kì công tác nhiề̀u năm, nên họ quyế́t định mang cậu theo. Tấ́t nhiên là tố́n kém, và cậu bé không thể quen ngay được với đấ́t nước mới toanh này. Thật đế́n là vô cùng lạ với thành phố́ New York, bởi ngay tuầ̀n đầ̀u, tại nơi ở mới cậu đã kiế́m được tới ba mươi nhăm con tem có chữ New in trên hình những đứa trẻ ba màu da khác nhau khuôn mặt rấ́t thân thiện.

Việc học tập tấ́t nhiên có khó khăn một chút, nhấ́t là năm đầ̀u tiên để tập nói và tập viế́t, nhưng rồ̀i sẽ đâu vào đấ́y, như lời bà giáo Rébecca, đã nói với mẹ cậu. Nế́u ai hỏi rằ̀ng, cậu có thích thú tới Mỹ không, cậu sẽ ngay tắ́p lự trả lời: thích chứ. Còn gì sung sướng hơn là được ở với cha mẹ, hàng ngày không phải lo lắ́ng vì bấ́t cứ điề̀u gì, ví như đi học, ở đây đúng là một trò giải trí. Việc ăn uố́ng như ở Việt Nam là chán nhấ́t, bởi vì số́ng với bà nội được chiề̀u, nên cậu lười cả khi ăn. Khi được mẹ phân công giúp bà thu dọn bát đĩa, cậu thấ́y thà đi làm việc nào đó nặng nhọc còn hơn, như chẻ củi giúp bà chẳng hạn. Còn ở đây, cậu chỉ có trách nhiệm ăn đồ̀ trong các bọc ni-lon hay giấ́y màu và tố́ng vỏ vào thùng rác.

Tấ́t cả đề̀u hài lòng! Việc không hài lòng Hoàng phải giấ́u nhẹm đi, ví dụ không hề̀ có lắ́m bạn như hồ̀i ở Việt Nam; lại nữa, phải học tụt xuố́ng hai lớp. Đôi khi cũng chợt nhớ một bầ̀u trời mênh mông và cánh đồ̀ng xanh luôn rì rào gió thổi. Một thoáng nào đó thôi, đấ́y là thời cậu ở với bà ở ngoại thành Hà Nội. Bố́ mẹ thường xuyên đi nước ngoài, ông thì mấ́t lâu rồ̀i. Cậu chỉ còn biế́t ông qua tấ́m ảnh thờ. Ông là liệt sĩ. Bà thường hay kể về̀ ông rằ̀ng, ông hy sinh ở chiế́n trường và chưa tìm thấ́y hài cố́t. Những tấ́m huân chương của ông để lại và khuôn mặt với nụ cười của ông rấ́t

https://thuviensach.vn

hiê`n. Cậu thích hơn cả là khi bà kể vê` những con vật nơi quê hương. Những con vật trong các câu chuyện cổ tích và cả những con vật hoang dại nhỏ bé có mặt khă´p trên cánh đô`ng mà bà lại râ´t tường tận và cậu cũng thường cùng bọn trẻ trong xóm hay săn đuổi.

Chính điê`u đó trở thành lợi thê´ của Hoàng, khi cậu nói với một thă`ng bạn mới quen để khoe, có chuyện mà kể vê` nơi cậu từng sô´ng, một xứ sở tâ´t nhiên là xa lạ với đứa bạn ở nước Mỹ. Thật là chán khi ai đó chả có cái gì mà kể! Đúng là không nên để ai coi thường mình, cha cậu dặn vậy, dẫu chưa có ai coi thường cậu ra mặt, nhưng khi cậu như con chim chích bay trong thành phô´ sôi động này thì nên thận trọng là hơn. New York, đúng là một thành phô´ vĩ đại, nhưng không nên nghĩ nó quan trọng quá, hơn cái bản quán gô´c gác mà chính cậu tự biê´t là nghèo lă´m. Đó là tâm trạng hiện tại của cậu.

Mãi tới gâ`n nửa năm đâ`u tiên ở Mỹ, học lại từ lớp năm, một hôm, trên đường đi học vê`, cậu mới phát hiện ra cùng khu nhà có thă`ng Jac. Chúng làm quen với nhau lúc cùng bước vào câ`u thang máy. Câu chuyện quen biê´t giản đơn, nên bè nên bạn, khi Jac đã giúp cậu râ´t tự nhiên, nhặt hộ cậu chô`ng sách vở đổ tung ra, lại khuân hộ tới tận cửa. Không ai hiểu vì sao, khi Hoàng mang chô`ng sách nặng bước vào thang máy chúng xổ tung ra trên sàn câ`u thang bữa â´y.

Jac năm nay 11 tuổi, ở tít trên tâ`ng lâ`u 52. "Trên đó râ´t nhiê`u gió. Mày có lên đâ´y với tao không?" Chúng rủ nhau như vậy vào chiê`u thứ sáu tuâ`n đâ`u của mùa hè năm nay. "Tâ´t nhiên. Thê´ mày không sợ cha mẹ mă´ng à?" Không! Jac nói. Cha mẹ tao đi cả ngày. Nhà chỉ có tao. Ba giờ kém hai phút thì có thă`ng Vandam. Vandam là ai? Nó là em tao. Mày có biê´t tại sao nó tên là Vandam không? Không à? Vandam chính là tên tao đặt cho nó đâ´y. Vandam vô địch! Thă`ng Jac giơ nă´m tay dứ dứ vào không khí. Thì ra nó râ´t mê gã Vandam. "Thê´ mày đê´n từ đâu?" - "Việt Nam!" Hoàng bảo.

https://thuviensach.vn

"Việt Nam, nó ở đâu?" Jac nhăn mặt ra vẻ suy nghĩ như cha nó vẫn làm. Xa lắm! Hoàng cũng chỉ biết trả lời vậy. Cậu khoát tay chỉ về một phía mà bản thân cũng chả hiểu nổi là có thể đi từ phía ấy để tới Việt Nam hay không? Câu chuyện chỉ tới vậy, bởi cửa thang máy tầng số 17 đã mở để Jac đi tiếp. Lúc cửa thang máy sập lại, cậu kịp nhìn thấy thằng Jac còn cười rất tươi và tiếng chào của đứa bạn cùng nhà mới quen kịp vọt ra: Bye! Bye!

Chúng gặp nhau liên tục vào các bữa ăn trưa sau đó. Đây là căng-tin, ở sân sau của trường học. Hoàng nhận ra Jac là đứa mau miệng và rất hay hỏi: Có cần giúp gì không? Thằng bạn Mỹ kéo ghế ngồi cạnh Hoàng chủ động. Hoàng tỏ ra lịch sự hơn khi múc súp đưa lên miệng. Cậu cảm thấy nên cẩn thận vì mẹ đã dặn: "Ngay tới cả khi ăn, cũng đừng để người ta nhận ra là chúng ta có *cách ăn khác vì xuất phát từ kiểu đánh chén khác*." Tiếng thìa chạm nhẹ vào đĩa súp. Hoàng hơi xấu hổ, ngước mắt nhìn đứa bạn Mỹ. Thế nào? Có chuyện gì mới không? Jac lên tiếng. Thực ra, Hoàng chỉ thấp hơn nó thôi, chứ tự cảm thấy mình hơn thằng Jac bắt đầu từ buổi hôm nay về độ khôn nhạy của một kẻ biết là thằng bạn mới tuy học cùng hệ lớp năm, nhưng kém tuổi mình. "Tao muốn nói với mày là thành phố này rộng lớn như vậy, nhưng chúng mày không hề có thú vật như ở quê tao." - "Thế à?" Jac thực sự tỏ ra muốn nghe chuyện. "Ừ! Mày có biết *con cuốc* không?" Hoàng bắt đầu và đẩy cái đĩa kem ra khỏi cái khay: "Mày ăn đi, tao không muốn ăn cái của nợ này, cái này cho *bé bi*." Mày nói gì? Jac hỏi. Con gì cơ? Sao mà thành phố lại có thể có thú vật? Không xạo đấy chứ? Thằng Jac nhận đĩa kem của Hoàng. Nó vẫn thích món tráng miệng bằng chuối tiêu rán tưới kem hơn, nếu phải trả tiền. Nhưng tội gì, đây tuy không có chuối tiêu rán, nhưng là của biếu. Trong khi đó Hoàng trợn mắt, giải thích: "Không phải đi đâu cả, ở ngay cạnh nhà tao, bên nhà là cánh đồng. Người ta trồng lúa gạo. Mày biết không?" Thằng Jac lắc đầu. Lúa gạo thì nó biết, cũng chỉ trên

https://thuviensach.vn

phim ảnh, nước Mỹ trô`ng lúa gạo nhiê`u như lúa mỳ, nhưng ngay ở thành phô´ mà trô`ng lúa gạo thì lạ. Lại có thú nữa!? Nó nghĩ, Hà Nội chă´c giô´ng như châu Phi, nơi mà nó đã nhìn thâ´y thê´ giới động vật trong nhiê`u thước phim chiê´u ở chương trình du lịch. "Mày không hiểu tao rô`i! Chỗ tao có những con cuô´c thân đen, chân hô`ng và sô´ng chung với gà". "Mày nuôi nó à?" Jac hỏi. "Không, đó là thứ hoang dã, mày biê´t không?" Thă`ng Jac nhăn mũi: "Mày nói gì? Con đó tên là gì?"

Hoàng không thể nói *con cuô´c* là gì vì thực châ´t nó không tìm ra cái tên tương đương. Hoàng đáp ngay: "Tâ´t nhiên là thú hoang, không ai nuôi nó cả, nhưng tao vẫn cho nó ăn chung với bâ`y gà nhà của bà tao?" - "Thê´ hả, thê´ là gà hoang. Được rô`i. Mày viê´t tên con vật đó vào đây." Jac đưa cho Hoàng quyển vở. Jac tính, tô´i nay vê` bật máy lên, â´n một cái, sau khi đê` tên, và sẽ in ra cái ảnh con vật có tên là *cuô´c*. Nó đúng là một loại gà hoang mà ở những bìa rừng, trảng cỏ trên thảo nguyên không thiê´u. Jac cười, nó sẽ làm điê`u đó, để chứng minh cho thă`ng Hoàng biê´t là không ai có thể bịp nó bâ´t kỳ điê`u gì cả. Nước Mỹ sẽ có tâ´t và biê´t hê´t. "Năm mươi cent nhé, mai tao sẽ cho mày biê´t thê´ nào là *con cuô´c* của mày." - "Sao? Cược hả?" - "ừ!" Hoàng rướn đôi lông mày lên, cậu có trong túi những năm USD, chứ năm mươi cent thì bõ bèn gì. Hoàng vô´n là đứa hào phóng từ trong bụng mẹ, tỏ ra phớt tỉnh cái lời thách thức của đứa bạn: "Tao trả cho mày một đô". Chúng tạm biệt nhau sau bữa ăn trưa ở căng-tin nhà trường và vỗ tay vào nhau, hệt như trên phim, khi người ta như đã thân quen nhau từ lâu rô`i.

Đúng ra là Hoàng đã hứng lên mà kể như thê´, chứ cậu chưa hê` nhìn thâ´y* cuô´c. *Bởi chính cậu chỉ biê´t vê` con cuô´c *thân đen, chân hô`ng, mỏ đỏ qua lời bà tả. Còn thực tê´ thì đã râ´t nhiê`u lâ`n rình rập trên cánh đô`ng, nhưng cậu chưa bao giờ nhìn rõ ràng một chú* cuô´c. *"Khó lă´m, cháu ạ, nó lủi nhanh lă´m!" Bà cậu nói thê´*

https://thuviensach.vn

lại càng làm Hoàng tò mò và bỏ ra mấy buổi chiều để rình ở thửa ruộng nước nghe nói có nhiều hang cuốc. *Suốt cả tháng chẳng thấy gì cả! Một chiều sẩm, ven con đầm, thấy thoắt cái bóng con chim đen đen lủi nhanh qua những bụi niễng. Cậu có cảm giác, đó là con vật cậu đang săn tìm. Đuổi qua đám sậy thấy mất hút. Chờ mãi đến tận khi trăng lên, từ mặt đầm hơi sương lờ phờ bồng bềnh trào dâng tựa khói lướt, chỉ nghe tiếng ếch, tiếng giun dế ran ran. Hoàng xuýt, giậm chân. Và cậu giật thót mình. Con vật thoắt vút khỏi đám sậy, niễng, chập chờn đập đôi cánh, khi thoáng khi hiện, chơi vơi mất hút trong màn sương. Hoàng về, cậu mang cả vào giấc mơ đêm ấy tiếng đập phần phật cánh bay sắc màu tía và xám. Đấy là con vịt trời, hoặc một coi bói cá! Một thằng bạn cậu nghe kể đã nói vậy. Cậu cãi, rõ là con vật ấy từ đó bay lên và không hề thấy gì nữa. Chả nhẽ* con cuốc *có thể biến ngay thành con vịt trời nhanh tới vậy?!*

Một đêm trăng nữa, chợt nghe thấy tiếng kêu lạ cạnh bờ ruộng nước rất gần nhà. Tiếng kêu thon thót giữa dêm thanh vắng. Thủng thoẳng, hoang dại, khắc khoải như tiếng âm hồn trong những câu chuyện của bà: cuốc... cuốc... "Con cuốc, bà ơi!" Nó thầm thì. "Đúng nó đấy!" Bà nghiêng tai nghe. Hoàng lao khỏi bàn học như tên bắn, chạy ra ngoài đồng. Đêm rất lặng và trăng soi vằng vặc, trôi ngang là những áng mây tơ. Cậu chạy một hơi trên những bờ cỏ đã ướt đẫm sương. Tiếng kêu bỗng nhiên bặt tắt. Cậu suýt phát khóc, vì chỉ thấy những con cào cào ma thi thoảng tanh tách bayào lên và trăm ngàn đốm xanh lẹt, lập loè trên bờ đầm đen bí hiểm. Cậu đã nằm nín thở, bò, căng mắt trong đêm, cố đợi một lát, rồi bỗng thấy chờn chợn, chạy thốc tháo về với bà.

Hè nữa, ấy là dịp bố mẹ đi công tác biền biệt ở nước ngoài trở về, cậu chợt lại nghe tiếng cuốc *khi họ đang thì thào bàn việc tìm*

https://thuviensach.vn

kiê´m hài cô´t của ông cậu đã bao năm. Cậu không thể ngủ được, nghĩ miên man tới câu chuyện bà kể vê` sự tích* con cuô´c. *Có thật như lời bà,* con cuô´c *chính là linh hô`n những người nhớ nước, vì nước tới chê´t đã hoá thân thành không? Tại sao có tiê´ng kêu mà chẳng bao giờ thâ´y nó? Hay con cuô´c *trên cánh đô`ng của cậu cũng không có thực, chỉ là những linh hô`n mà Tiê´ng Kêu kia chính là linh hô`n con người có thật, còn* con cuô´c *thì hoàn toàn không có. Nê´u thê´ thì đáng sợ quá. Hay là linh hô`n ông của cậu đã biê´n thành* cuô´c *vê` kêu trên cánh đô`ng làng, cho nên bô´ mẹ và bà đã tô´n râ´t nhiê`u thời gian mà họ chẳng bao giờ tìm thâ´y xương cô´t của ông. Như vậy thì tội cho ông quá. Cứ suô´t đêm lang thang và kêu mãi...!*

***

Buổi tô´i hôm đó, thă`ng Jac chợt nhớ tới Hoàng. Đâ´y là lúc cha nó, một chuyên gia tin học đang dán mă´t vào tivi theo dõi tình hình chiê´n tranh ở đâu đó. Nó rướn cặp mă´t xanh biê´c hỏi mẹ: "Việt Nam ở đâu?" - "Sao con lại hỏi thê´?" Mẹ nó giật mình quay lại nhìn Jac. "Có một thă`ng Việt Nam mới tới đây. Nó kể vê` những *con cuô´c*!" - "Nó ở đâu?" Người mẹ Jac đưa cái tờ giâ´y lau nơi mép bàn của Jac vừa rớt xuô´ng mâ´y giọt sữa. "Nó ở tâ`ng 17." - "Tâ`ng 17? Con không được chơi với nó nhé?" - "Tại sao, hả mẹ!" - "Không tại sao gì cả. Nói chung, người Châu Á và người Ả Rập là một bọn nguy hiểm." Thă`ng bé cúi mặt xuô´ng uô´ng nô´t ly sữa và tiê´p tục đuổi theo ý nghĩ vê` đứa bạn thâ´p hơn nó tới năm phân... Trong khi đó, mẹ nó bă´t đâ`u băn khoăn trước câu hỏi của đứa con cưng. Có thực nó là Việt Nam? Bà gặng và lo âu khi Jac bảo: "Thật!"

Người mẹ Jac cũng chưa khi nào tới Việt Nam, và bà không biê´t một tí gì vê` cái xứ sở â´y cả, nhưng những câu chuyện của cha bà vê` những năm tháng chiê´n tranh ở đó thực hãi hùng. Bà chợt nhớ tới chiê´c chân giả và dáng đi chung chiêng của ông với vê´t sẹo

https://thuviensach.vn

gô`m nhiê`u bướu thịt phô`ng lên nơi đâ`u gô´i cụt. Bà thâ´y chúng mỗi lâ`n cha bà tháo chiê´c chân giả bă`ng nhựa ra, gác đùi lên một cái ghê´ bên cạnh. Chiê´c chân giả đó của hãng Đại Bàng, nó giô´ng hệt chân thật, từ màu da tới sự cử động râ´t nhẹ nhàng, bởi nó được chê´ tạo tại nước Mỹ, bă`ng công nghệ tiên tiên nhâ´t, dành cho những sản phẩm thuộc thê´ kỉ 21.

Chính vì lẽ đó, bà mẹ Jac khi tă´t đèn phòng ngủ của hai đứa trẻ, Vandam và Jac, vẫn tră`n trọc mãi. Bà có cảm giác hình như có điê`u nguy hiểm mơ hô` từ đâu đang đe doạ con bà, mà chính bà không rõ. Bà vừa nhă´m mă´t thiu thiu lại choàng tỉnh vì thâ´y hiện lên một người da vàng, đội mũ vải và câ`m khẩu súng liên thanh bước vào thang máy với con bà. Bà quay lại phía chô`ng: "Anh có biê´t ở ngôi nhà này có một gia đình Việt Nam không?" Người chô`ng nghe tiê´ng vợ, chợt quă`n lưng, quay sang trái, nhưng đôi mă´t vẫn nhă´m tịt: "Em nói gì thê´? Việt Nam? Đâu ra? Điê`u đó anh chưa khi nào nhìn thâ´y. Đâ´y là đôi vợ chô`ng người Nhật chứ. Bọn họ để xe vào hâ`m ở ngay trước xe nhà ta. Thôi, ngủ đi. Ngày mai anh sẽ hỏi đô`n cảnh sát." - "Không! Việt Nam mà. Em không an tâm tí nào cả. Họ ở tâ`ng 17. Jac nó nói vậy"

Ngày mai không có chuyện cha Jac tới đô`n cảnh sát. Cả nhà đi nghỉ cuô´i tuâ`n ở trang trại của họ, cách khu nhà gâ`n trăm dặm Anh. Tại đó, thă`ng Jac đi câu và ăn bánh mỳ quệt mứt trên ghê´ xích-đu mà cha nó làm bă`ng những đoạn bô` đào cứng. Thă`ng Vandam thì suô´t cả ngày ở trong ngôi nhà gỗ với mẹ nó và chơi bài trên màn hình trực tuyê´n cùng thă`ng bạn ảo. Jac giật được con cá, nó lâ´y thước ra đo và thả con cá xuô´ng nước khi thâ´y chú chưa đủ độ lớn quy định. Đúng lúc nó thả con cá nhỏ xuô´ng nước thì nó nghe thâ´y tiê´ng súng ở cánh rừng bên trái vọng lên.

Đoành đoành! Lại hai phát đạn nữa lên tiê´ng. Jac bỏ câ`n câu, chạy vê` phía â´y. Jac đứng lại, nó thâ´y cha từ ven rừng bước ra, đi

https://thuviensach.vn

ủng, ông cầm trên tay hai con chim dính đạn. Jac chợt hiểu và không biết vì sao nó nhớ tới câu chuyện của Hoàng. Nó chạy nhanh tới bên người cha và hét lên: "Cha làm cái gì thế? Tại sao cha lại bắn chúng?" Thằng Jac bật ra câu hỏi nghiêm chỉnh. Người cha nhún vai. Chính bản thân ông cũng biết là ông không cần thịt chim đến mức phải nổ súng để hạ sát hai con gà hoang này. Nhưng đó là "một thói quen của một sự vui chơi bị lãng quên vốn đã ngấm vào máu con người từ thời cổ, khi con người phải giết thú hoang để lấy thịt." Đấy là sau đó hơn một tuần, bà giáo của Jac đã giải thích như vậy. "Điều ấy, chỉ có những nhà nhân chủng học mới lý giải nổi, còn hiện tại, người Mỹ thừa thịt mà đa số vẫn thấy cần phải nổ súng để tìm kiếm chiến thắng. Chiến thắng, đó là một khoái cảm đáng lưu ý của thời đại chúng ta, chí ít là cho nước Mỹ giàu có, thừa thãi vật chất.", "Vì ít ra hai phát đạn giết hai con chim nhỏ thực sự mang lại khoảnh khắc khoái cảm về chiến thắng, chứ không phải thảm sát để lấy lợi từ hai trăm gam thịt." Những kiểu lí luận như thế của người lớn rõ ràng là khó chấp nhận với một đứa như Jac. Nó khó hiểu, khi những người lớn có nhiều cách lý giải về một hành vi của họ. "Cũng thế, cho nên nước Mỹ của chúng ta có rất nhiều đảng phái" Bà giáo nói rõ thêm với Jac, nhưng nó thấy mọi lời nói ấy đều chả có ý nghĩa gì với khu rừng và con suối của nó cả. Người ta thích giết nhau, tàn sát tất cả không chỉ bằng súng săn! Sau vụ tháp đôi, nó đã nghe người ta kháo nhau
như vậy...

Họ đi vào nhà. Thằng Jac không muốn câu nữa. Nó chán nản ngồi vào bàn một cách bực bội ra mặt. "Sao thế?" Mẹ nó hỏi. "Cha đã bắn bọn gà hoang, mẹ ạ. Không chừng đó chính là *con cuốc* của thằng Hoàng!" - "*Con cuốc* nào?" Bà mẹ hốt hoảng nghe đứa con nói. "Mẹ nhìn kìa, tay cha có máu." Thằng Jac lại nói. Bấy giờ cậu em, Vandam mới rời ghế và hốt hoảng níu lấy áo mẹ. Quả thực, trên ống tay áo người cha khi ấy có một vệt máu còn tươi lắm.

https://thuviensach.vn

***

Bọn chúng ngô`i trên thành lan can của đường tàu điện ngâ`m ngay sát cổng trường. Jac móc trong cặp ra tâ´m ảnh mà Vandam, em nó chụp con chim cha nó bă´n hạ trong vỉa rừng. Vandam in từ máy lade của nó theo yêu câ`u của ông anh. Tâ´m ảnh râ´t nét. "Đây có phải là *con cuô´c* của mày không?" Jac hỏi. Hoàng ngó vào tâ´m ảnh. Con vật trong ảnh râ´t thảm hại, ngoẹo đâ`u, vê´t máu đỏ râ´t rõ còn bê´t trên vòng cườm của nó. "Không! Không phải *con cuô´c*! Trả tao 50 cent đây!" Hoàng cười. "Tao đã bảo, lông nó đen, chân hô`ng và không có vòng cườm ở cổ như con này".

Thă`ng Jac móc túi lâ´y ra đô`ng xu, sòng phẳng dúi vào tay Hoàng. "Tao nhâ´t quyê´t đòi lại trong một dịp gâ`n đây!" Nó nói với Hoàng. "Mày sẽ hô´i hận đâ´y!" Nước Mỹ không có gì là không có, không thâ´y. Có điê`u, có thể chúng đã bị bă´n ráo cả trước khi chúng tao biê´t là câ`n phải vui vẻ với súc vật. Cái câu này là câu của bà giáo hôm qua nói. Jac hơi ngượng khi muô´n nói lại câu không phải của nó, nhưng nó không thú nhận điê`u â´y, mặt chỉ hơi xịu xuô´ng. Hoàng ngâ`n ngừ một lát, rô`i trả lại Jac tâ´m ảnh và bước xuô´ng mặt đường. "Đi vê` nhà thôi. Tao trả mày tiê`n. Chúng ta còn cơ hội." Đâ´y là lâ`n đâ`u tiên ở thành phô´ xa lạ này, Hoàng hành xử như người lớn, khước từ một món được cuộc chưa rõ ràng, chưa có kê´t cục cuô´i cùng. Hoàng do dự nhận thâ´y cả hai đứa đê`u không biê´t con vật đó là con gì. Nhỡ là *con cuô´c* thật thì bâ´t nhẫn quá. Cậu không dám lừa dô´i một đứa bạn như Jac, nhưng thâm tâm vẫn cô´ gă´ng không tin đó là con cuô´c. Không thể có con cuô´c thực, nhâ´t là ở đây là nước Mỹ. Cậu chợt nhớ tới những việc liên quan tới con vật â´y ở quê nhà.

Chúng lên tàu đi vê` nhà. Trên đường vê`, Hoàng kể cho Jac vê` mùa lúa chín trên cánh đô`ng và nhiê`u trò chơi của mình. Hoàng nói, trong gió ăm ă´p mùi thơm! Jac hỏi, thơm như mùi gì. Hoàng

https://thuviensach.vn

nói bừa là mùi lúa thơm rất giống mùi cốm. "Mùi *cốm* là mùi gì?" Jac lại hỏi. Thằng Hoàng không có từ *cốm* của tiếng Mỹ. Cậu nói bừa: "Đó là mùi giống như mùi bánh chín, táo chín, hay đại loại cái gì thơm hơn cả cái đang chín." Thế là cơn đói xồng xộc kéo tới với Jac, vì nó vốn luôn háu đói. Hoàng còn kể cả việc nướng những con vật có cánh cứng trong bếp lửa mà nhai làm Jac rùng mình. Thì cũng kinh thật! Jac hình dung ra hình ảnh của những người da đỏ trong các bộ phim chiếu miễn phí ở trung tâm giáo dục thanh thiếu nhi. Hoàng bảo Jac, không việc gì phải sợ. "Đấy là những con châu chấu hay tương tự như vậy, bụng có mùi thơm vô cùng. Nó tên là gì nhỉ?" Hoàng vỗ tay vào trán hai lần: "Phải rồi, đó là *con cà cuống*!" Lại một cái tên mới lạ hoắc với Jac. Thế thì Hoàng đúng là một *tay chơi da đỏ* thực sự.

- Nhưng mày có tin là bọn tao bây giờ cũng đang cấm việc giết thú vật một cách bừa bãi không? - Hoàng chợt hỏi thằng bạn. - Có một nhà văn già lắm ở quê tao viết hẳn một cuốn sách về con dế. *Con dế*, mày biết không? Chúng tao chỉ bắn chim và giết gà, chó, bò, ngựa khi đói thôi. - Hoàng nói hoàn toàn theo bản năng, hay là lời nói ấy giống như sự giải thích của cô giáo vừa nói với Jac chiều hôm qua?

Bố ai hiểu được. Jac nghĩ. Nhưng rõ ràng là mọi am hiểu của thằng bạn Việt Nam về cuộc sống cũng làm cho Jac thấy thích thú. - Tao không hề lừa dối mày đâu, Jac ạ. Chúng tao có một cánh đồng đầy cả *cuốc* và rắn. Nhưng ở quê tao, người ta chưa thừa thãi thịt và vì có người còn thích thưởng thức chúng, thành ra bây giờ quê tao còn có cả quán thú rừng nữa." Đấy là sự thực mà Hoàng muốn chia sẻ với người bạn của mình trên đường về, sau khi chúng vò nát tấm ảnh chụp hai chú chim lạ bị giết và ném vào thùng rác công cộng.

https://thuviensach.vn

Quả thật, khi đó Hoàng thoáng buồn khi cố gắng diễn tả mọi điều cho đứa bạn biết về quê hương mình. Tự nhiên, cậu kể miên man sang chuyện ông cậu bị giết trong chiến tranh, bởi cậu tự lý giải qua suy luận của mình về cái chết của ông, khi nó có thể liên quan tới những *con cuốc*. Nhưng chuyện này thằng Jac lại nghi ngờ, câu chuyện đến là trừu tượng! Sao một loài vật lại biến hoá từ những linh hồn con người? "Đấy là một câu chuyện phịa, hết sức vớ vẩn mà mày tự nghĩ ra!" Lần đầu tiên Jac phản ứng mạnh như thế và tí nữa chúng cãi nhau to, nếu Hoàng không tự kiềm chế, vì bấy nay Hoàng biết thằng Jac rất tốt và thực sự thân thiện với cậu.

Chúng ta, bạn đọc hãy cùng tôi ý thức rõ hơn là, nước Mỹ hiện nay đứng đầu thế giới về nhiều sức mạnh. Chính vì thế, bọn trẻ không thể bịa tạc gì hơn những điều mà tâm hồn của chúng chứa đựng, cất giấu, hay những sự việc như vậy đã xảy ra trên thế gian này; với chúng, mọi việc phải là hiện thực hiển nhiên, phải rõ ràng như ban ngày, có thể ve vuốt hay hít ngửi, sờ mó được.

Thằng Jac vẫn hậm hực. Có thể là câu chuyện giữa chúng sẽ làm nổ ra một trận đôi co mới. Nhưng điều bất ngờ đã xảy ra trong chớp mắt. Khi chúng bước ra khỏi xe điện ngầm, thì New York lâm vào tình trạng mất điện; sự cố đó đã chấm dứt cuộc cãi vã trên. Chúng lập tức quên ngay những câu chuyện vừa trao đổi, khi thấy trước mắt bao cảnh tượng khác thường. Nhạy cảm hơn, Hoàng phát hiện ra điều đó, khi thấy mọi sự nháo nhào ngay trên cửa đi vào ngôi nhà chúng ở. Người ta từ trong những lỗ hầm túa ra đường phố và thất thanh kêu. *Mất điện! Mất điện! Khủng bố!... Chúa ơi, hãy cứu chúng con!* Đại loại là chúng nghe vô khối tiếng kêu hỗn loạn tương tự như vậy.

Ngay lập tức, thằng Jac móc túi lấy điện thoại hỏi về trung tâm tư vấn cho thanh thiếu niên để mong lời giải đáp. Thưa rằng chỉ có

https://thuviensach.vn

tiê´ng tút tút mà không thâ´y một ai có thể hâ`u chuyện bọn trẻ. Riêng Hoàng của chúng ta thì chả biê´t sợ là gì. Cậu dường như không hê` có ý thức câ`u viện một ai, kể cả việc cái *thẻ điện từ* của cậu khi lướt trên phím ở cửa ra vào nhà không tác dụng nữa. "Chạy lên nhà tớ, trèo qua cửa sổ phòng tă´m, Jac ơi!" Cậu thét lên thích thú, vì trong khoảnh khă´c này, cậu bỗng cảm thâ´y đây là lúc cậu là người lớn, thủ lĩnh hơn thă`ng bạn Mỹ kia.

Đó là thời điểm mới bă´t đâ`u sự hoảng loạn trong ngôi nhà chúng ở. Ngôi nhà cao hơn cả những đám mây mùa hạ nặng trĩu hơi nước, việc lên xuô´ng của thang máy hoàn toàn bị đứt nghẹn. Thă`ng Jac chạy theo Hoàng như một cái máy và vượt lên trên Hoàng như nhiê`u lâ`n. Chúng phải nghỉ lâ´y sức tới sáu bảy lâ`n gì đó và, ngay nơi nghỉ ở tâ`ng 15, Jac chợt nghe rõ tiê´ng gọi râ´t quen thuộc của thă`ng Vandam, em trai nó. May mà nơi đó có nhiê`u ánh sáng do người ta lă´p tại đâ´y những tâ´m kính lớn. Jac tìm ngay thâ´y cánh cửa đang khép kín, nơi vọng ra tiê´ng của thă`ng em đang thâ´t thanh đâ´m cửa và gọi mẹ, gọi anh. Câ`u thang máy ngay kê´ đó chứ đâu xa. Jac hét lên: "Tao đây! Đừng sợ và la lên như thê´!"

Nói vậy, nhưng Jac râ´t lo lă´ng khi đưa bàn tay nhỏ bé của nó â´n liên tục vào nút mở mà cánh cửa câ`u thang vẫn khép chặt. Nó ra sức đâ´m một cách vô vọng vào tâ´m gỗ màu hơi ngà râ´t cứng.

"Vâng... em... Anh cứu em với!" Tiê´ng thă`ng Vandam càng thôi thúc, lọt qua khe hở vọt ra cũng làm cho Hoàng thâ´y cô`n cào, cậu giậm chân liên tục: phải chờ có điện. Hoặc là tìm cách nào lọt vào đứng cạnh Vandam thôi. Cậu nghĩ vậy. Nhưng làm sao có thể lọt vào thang máy được. Hoàng chạy lăng xăng, cậu bă´t đâ`u bô`n chô`n. Tiê´ng thă`ng Vandam chợt lịm dâ`n và hai mươi phút trôi qua, bọn trẻ hơi sợ, khi không còn nghe thâ´y tiê´ng khóc của thă`ng em chúng nữa.

https://thuviensach.vn

Gọi lính cứu hoả ngay! Thằng Hoàng chợt nhớ ra lời giảng tại lớp mà bất cứ đứa trẻ nào sống ở xã hội văn minh này phải biết. Chúng đồng loạt móc điện thoại di động, nhưng không hề có ai đáp lời chúng, hệt như tình cảnh khi hai toà nhà cao nhất của thành phố bị tấn công năm nào. Thằng Jac thực sự muốn khóc, nhưng nó không thể tỏ ra yếu đuối trước mặt Hoàng.

Phải nói là thời gian chỉ mới hơn tiếng trôi đi, nhưng thực sự là cơn thảm hoạ đối với thành phố hiện đại tới mức con người đã trở thành nô lệ cho phương tiện kỹ thuật mà chính họ đã sản sinh ra. Cũng bởi như thế, nên cả hơn chục người lớn đều tỏ ra rất lúng túng, khi phát hiện có một đứa trẻ cần thoát khỏi thang máy, nhưng họ không có một phương án có khả năng giải cứu cho cậu bé kia. Bây giờ chính người mẹ của Jac tìm thấy chúng, bà là nguyên nhân làm cho hành lang nơi có cửa cầu thang máy dồn ứ, chật chội và ồn ã hơn, khi bà cứ đấm vào cửa thang máy một cách bất lực với đôi bàn tay thanh mảnh. Phải gọi lính cứu hoả tới. Đã nhiều lần vài người đàn ông bình tĩnh hơn kêu lên, nhưng không ai liên lạc được với trung tâm để gọi lính cứu hoả, khi chính nơi đó cũng mất điện. *Khốn nạn. Cái gì cũng dùng điện?* Ai đó kêu lên!

"Con tôi sẽ chết mất!" Bà mẹ Jac vẫn rên rỉ khi bà vừa được ngửi long não của một viên bác sĩ nào đó từ tầng 19 mang tới. Họ bất lực đứng trước cửa thang máy giờ đây có thằng bé bị nhốt đã im lặng đáng sợ. Người ta lại lộn xộn một hồi nữa khi mẹ thằng Jac than thở, rằng Vandam, thằng bé con bà có thể lên cơn hen bất kỳ. "Em tôi bị giam trong đó sẽ chết!" Thằng Jac bỗng gào lên như một con chó và chưa khi nào cuống cuồng như vậy.

Suốt mấy tiếng đồng hồ trôi qua Hoàng vẫn bám sát Jac. Cậu không làm gì hơn được là cố tìm cách bậy cửa, nhưng đó thực là một hành động vô nghĩa, khi những người lớn và khoẻ hơn chúng nhiều lần đã bó tay. Không hiểu sao khi ấy cậu lại dại dột tới bên

https://thuviensach.vn

người mẹ của Vandam và đặt một cánh tay lên vai bà, hệt như những phim cậu nhìn thấ´y khi người lớn muô´n thân thiện hay chia sẻ. Hành vi â´y của cậu ban đầ`u làm người mẹ thấ´y chờn chợn. Bà khẽ rùng mình. Nhưng Hoàng không nhận ra điề`u đó, cậu lại tự nhiên nă´m lấ´y một bên tay bà mẹ, khi thấ´y Jac đưa hai tay nă´m lấ´y tay trái của bà. Lập tức mẹ Jac cảm thấ´y bàn tay cậu bé Việt Nam â´y cũng bình thường như bàn tay của Jac, thậm chí â´m nóng hơn, nhấ´t là trong lúc này.

***

Thê´ rồ`i cảnh sát cũng tới. Thành phô´ đã quá nhiề`u tai nạn khắ´p mọi nơi và lực lượng cứu hoả không gầ`n bằ`ng đô`n cảnh sát, tuy vậy, sự có mặt của cảnh sát làm bà mẹ Jac tức điên lên vì cho rằ`ng họ đã quá lề` mề`. Cảnh sát không quen với lô´i cạy cửa bằ`ng tay, họ cứ lầ`n sờ tấ´m cửa một cách vụng về`, làm bà mẹ Jac và một vài người đã tức điên, nói ngay là *trò mèo thô bỉ*. Một viên cảnh sát xin mọi người hãy kiên nhẫn và bỏ đi, hẹn vài phút quay lại. Thực ra là hơn nửa tiế´ng, rồ`i họ cũng khuân lên một cái máy đẩy nhằ`m kéo banh cửa ra. Nhưng khi máy sắ´p vận hành thì ai nấ´y mới ngớ ra là chiế´c máy này hoạt động bằ`ng điện! Tiế´ng mắ´ng nặng nề` văng tràn ứ hành lang làm hai tay cảnh sát mặt đỏ lựng mà không thể nhận ra, ai đã thoá mạ họ trong hành lang tô´i, chật và bí? Cầ`n phải có điện! Họ phân bua với đám người bắ´t đầ`u có vẻ sẵn sàng làm nổ tung cả toà nhà. Chính khi â´y, Hoàng chợt kéo thô´c thằ`ng Jac chạy nhanh như ma đuổi theo cầ`u thang bộ xuô´ng dưới đường.

Chúng lao qua đường rộng mà không gặp trở ngại của xe cộ, bởi khi â´y nhiề`u người tràn ra đường làm nghẹn cả con lộ rộng. Hoàng nhớ ra cái cửa hiệu có bày bán những cái cưa, rìu và dao... Chúng gõ rô´i rít vào cửa tiệm. Người bán hàng thận trọng nhìn chúng qua cửa kính thắ´p sáng bên trong toàn nê´n là nê´n và chúng trông thấ´y một nòng súng ngắ´n run rẩy trong tay người bán hàng. "Chúng tôi

https://thuviensach.vn

cầ̀n một cái cưa máy!" Thằ̀ng Jac là đứa hét lên đầ̀u tiên khi nhìn thấ́y cả hơn chục cái cưa máy. "Mở cửa ra!" Hoàng hét to hơn. Tiế́ng hét của chúng lọt qua cái khe thả thư. "Không bán chác gì cả. Mày không thấ́y là không nơi nào có điện à?" - "Không! Em tôi đang kẹt trong cầ̀u thang máy. Nó sắ́p chế́t." Cái cửa hé mở một cách phân vân, đủ cho hai đứa trẻ lách qua, lọt vào trong tiệm. Thằ̀ng Jac móc ra dăm tờ đô-la nhàu nát, nó tóm lấ́y chiế́c máy cưa đã cũ: "Chúng tôi chỉ mượn tạm nó!" Người chủ tiệm ngớ ra như đứng trước hai kẻ cướp hung hãn, không có sự phản kháng nào, lại còn kéo cửa giúp Jac khi chiế́c đòn tay của máy cưa vướng vào cánh cửa. Chiế́c máy thực ra rấ́t nặng. Nhưng khi ấ́y một con người đang đầ̀y hung hăng thì có đủ sức cầ̀m lấ́y chiế́c máy cưa nhấ́c cao lên. "Bỏ xuố́ng!" Thằ̀ng Hoàng bảo. "Mày không thấ́y là nó chạy bằ̀ng xăng à?" - "Tìm ra đâu xăng bây giờ?" - "Tới trạm xăng!" - "Không có điện thì ai bơm xăng cho chúng ta!" Hoàng nói và lấ́y một chiế́c rìu. ánh nế́n lung linh làm lưỡi rìu phản chiế́u tia sáng như chớp. Tấ́t nhiên là người chủ quán lấ́y bằ̀ng được ba đô-la, đúng giá ghi trên cán rìu. Chúng băng qua đường và leo lên toà nhà nhanh tới phi thường.

Những người lớn, ngạc nhiên tới muố́n nổ con mắ́t, dạt ra khi thấ́y hai đứa trẻ lao tới cạnh cửa cầ̀u thang máy. Hoàng bổ cái thứ nhấ́t vào cánh cửa. Lưỡi thép sắ́c cắ́m ngập tới nửa phân và ngoan cố́ đứng chế́t lại. Cái sức mạnh đầ̀u tiên mà Hoàng thể hiện đã phản bội lại đôi tay chả mấ́y sức mạnh của cậu. Lập tức Jac lao vào, mắ́m môi mắ́m lợi ra sức kéo, song cái rìu vẫn như mút chặt thêm vào cánh cửa. Bấ́y giờ, trông bà mẹ Jac thực đáng thương, bà gầ̀n như quỵ xuố́ng rên rỉ: "Các người đâu, hãy giúp chúng!" Người ta hiểu ra và lao tới, thi nhau bổ rìu vào cánh cửa. Chúng ta không nghe thấ́y gì hơn ngoài tiế́ng rìu phằ̀m phằ̀m chém vào cửa thang máy làm bằ̀ng gỗ rấ́t chắ́c của hãng *Nea*, khoá điện của hãng *Boss* và những con lăn với viề̀n thép bọc cửa đề̀ rõ to chữ *National in Germany*. Cả New York khi ấ́y tưởng chỉ rề̀n vang tiế́ng rìu phát

https://thuviensach.vn

ra từ hành lang của toà nhà. Sau khoảng hai mươi phút gì đó, người ta kéo cậu bé Vandam mặt mũi tím tái, cậu còn đang co rúm, dán chặt mình vào góc cùng của thang máy, mặt dính đầy vụn gỗ.

***

Người viết lại câu chuyện này không hề cường điệu thêm một điều gì to tát hơn mọi việc đã xảy ra. Chỉ biết sau đó tất cả đám người lớn công kênh hai đứa trẻ và chiếc rìu được Jac đưa cao trên tay chúng.

Dường như ở khu nhà ấy, chả khi nào có cảnh mọi người cùng một lúc ùa xuống cái sảnh ngoài ngôi nhà làm chỗ trò chuyện, nếu không có sự cố mất điện. Người ta thấy cậu Hoàng bấy giờ đã thấm mệt, lảo đảo chạy lại với cha mẹ khi nhận ra họ cũng đang nhớn nhác đi tìm cậu. Khi đó, dưới đường đầy ánh sáng, bà mẹ Vandam lúc này đã bình tĩnh lại, nhất là cha Vandam cũng vừa về. Bà chợt nhìn rõ cái chân trái của Hoàng cũng xỏ chiếc giày thuộc hàng chân giả, giống hệt chiếc giày người cha bà vẫn đi, bên chân bị mất ở cuộc chiến Việt Nam. Bà giật thót, thốc lại gần thằng Jac và cúi xuống, hỏi rất nhanh: "Jac! Con có biết thằng bạn của con có cái chân giả không?" - "Biết chứ!" Jac cười thản nhiên: "Phải tôn trọng những người tật nguyền và không được để cho họ biết là mình quá chú ý tới tật nguyền họ phải gánh chịu cơ mà! Ông ngoại vẫn thường nói vậy!" - "Đúng, đúng! Nhưng cái chân ấy là cái do hãng mà ông con đã làm. Gần đây, nó chỉ cung cấp thiện nguyện cho những người bị thương trong cuộc chiến ở Việt Nam. Làm sao Hoàng có nó?" Thằng Jac sững ra một lát, rồi chạy thẳng tới chỗ Hoàng: "Này! Mẹ tớ muốn biết, vì sao cậu bị thương ở Việt Nam?"

Hoàng thực sự bất ngờ vì câu hỏi ấy. Bởi câu hỏi ấy đã đụng vào nhiều vấn đề còn liên quan tới cái chết của hai người bạn thân nhất ở Việt Nam mà bấy nay Hoàng không muốn nhớ và

https://thuviensach.vn

tiế t lộ cho bấ t kỳ ai. Vâng, buổi chiề u đó! Trong đầ u cậu bỗng hiện ra khố i lửa màu da cam của quả bom bi mà máy cày đã xới tung lên khi bọn trẻ đuổi theo con vật mà chúng đinh ninh rằ ng đó là con cuố c. *Nó không muố n nhắ c tới cái chân của nó bị giập nát, tướp ra những sợi gân trắ ng ởn, để nó nhiề u năm không được chạy trên đồ ng làng, dù rằ ng nó chưa bao giờ trả lời được nhiề u câu hỏi còn lửng lờ trong đầ u....*

Nhưng một người như Jac thì không nên giấ u làm gì. Hoàng chợt quay lại thực tế và cười rấ t vô tư: "Có gì đâu. Đơn giản thôi mà. Lâu rồ i. Tớ đuổi theo một chú *cuố c* và một quả bom bi đã phát nổ" - "Đơn giản! Đơn giản? Có thật là đơn giản!? Sao cánh đồ ng lại có bom?" Thằ ng Jac hỏi giật. "Cũng chả biế t nữa! Đơn giản là khi tớ lớn lên, vẫn thấ y trên cánh đồ ng làng, thi thoảng lại có bom bi nổ!"

Thú thực khi đó Hoàng cười giòn lắ m, dẫu là Jac với Hoàng không thể nào hiểu được vì sao trên thế gian đã lắ m việc xảy ra đến như vậy. Do đó, Hoàng chỉ kể giản đơn như thế. Nhưng khi lắ ng nghe rõ cuộc nói chuyện của bọn trẻ, thì người mẹ của Jac chợt sững người. Bà thoáng rùng mình. Bà muố n nói một lời gì đó với Hoàng mà cổ họng cứ nghẹn lại. Yên lặng. Có nói gì thì khi ấ y Hoàng cũng chẳng nghe được, bọn trẻ lại thản nhiên quay về với câu chuyện *con cuố c* của chúng. "Này, Jac này - Hoàng nói: - Mày phải nhớ là trong tấ t cả
các cánh đồ ng ở Việt Nam có rấ t nhiề u *cuố c* và rắ n đấ y nhé..."

Chính lúc ấ y hai viên cảnh sát tiế n tới kính cẩn đưa cho cha mẹ tờ biên bản và họ cũng mời ngay hai đứa trẻ tới làm chúng đứt ngang câu chuyện. Viên cảnh sát đọc to lời ghi để ba nhân chứng cùng cha mẹ của hai đứa trẻ cùng ký vào đó: "Việc phá cửa thực hiện bằ ng một cái rìu."

https://thuviensach.vn

Vâng! Đơn giản thế mà không biết. Nó là chiếc rìu chỉ để chặt cây. Nhưng tổ tiên chúng ta ngày xưa không chỉ để chặt cây... Đúng ra là chúng ta đã hay quên những sự việc tưởng là giản đơn lắm!... Có ai đó kêu lên và giọng đứt đoạn, chìm ngập trong tiếng cười nói oà ra trên hè đường New York đang ùn ùn dòng người tràn ra tránh nóng từ khắp mọi ngôi nhà cùng đêm xuống.

Xin nhắc lại là chưa bao giờ ở toà nhà ấy người ta có dịp tìm hiểu nhau và thân mến với nhau trên đường phố như vào cái ngày đơn giản là mất điện, một ngày lịch sử của mùa hè New York 2003, cái ngày xảy ra câu chuyện mà tôi ghi lại trên đây.

https://thuviensach.vn

Thất Huyền Cầm

Chúng tôi phải qua rất nhiều thủ tục mới được tay trưởng phòng kỹ thuật Viện Khoa học hình sự cho sử dụng chiếc máy đọc văn bản kín. Bạn tôi, nhà sử học Dương Trung Nam thận trọng trao chiếc hộp cho viên trung tá còn trẻ, đeo kính gọng Titan rất *mode*. "Xin anh hãy cẩn thận cho. Cuốn sách trong này nằm dưới lòng đất nhiều năm. Động mạnh sẽ tan vỡ!" - "Vô tư đi! Tôi biết, tôi biết." Viên cảnh sát cười. Dường như mọi sự nguy hiểm với cảnh sát đều là trò đùa! Anh ta đặt chiếc hộp đựng sách vào băng chuyền nhỏ, bấm nút; y như hải quan kiểm tra hành lí trên các cửa khẩu sân bay.

Đúng là thời đại công nghệ tin học! Chúng tôi hồi hộp theo dõi. Trên màn hình hiện ra lờ mờ hình ảnh cuốn sách. Chỉ sau vài thao tác gõ gõ, bấm bấm bàn phím, màn hình xuất hiện rất nhiều đường thẳng cắt ngang, bổ dọc, xiên chéo và, như có phép thần, trước mắt chúng tôi hiện lên ảnh nổi một pho sách vuông vức. Những trang sách trong hình ảo lật như chớp để không đầy hơn hai mươi giây công việc đã kết thúc.

Theo lời viên cảnh sát, tia *laser* đã quét lên cuốn sách, đo đạc, chụp lại tất cả các dấu vết và dựng lại nó trong không gian ba chiều. Phần mềm của máy tính đã kiểm soát, phân loại tất cả các vết tích và bóc tách, sắp xếp từng mặt của mỗi trang sách. "Sự đo đếm, chụp các mặt cắt chính xác tới phần triệu milidem!" Anh ta giải thích.

Việc dịch cuốn sách ngay sau đó cũng thực hiện bằng một cú nhấn phím. "Program này do một tay rất trẻ viết. Sự chuyển đổi ngôn ngữ tuyệt vời tới độ có thể bắt chước hệt giọng văn của *Sử ký Tư*

https://thuviensach.vn

Mã Thiên hay đại loại một giọng cổ văn như thế!" Viên trung tá tiếp tục nói nghiêm túc: "Bây giờ, nếu các anh muốn, chỉ cần gõ lệnh: *truyện ngắn hiện thực phê phán, giọng Nam Cao*. Máy sẽ viết ngay một truyện ngắn, y hệt như văn phong Nam Cao. Kể cả loại văn chương gần đây có tên rất kêu là *Hậu hiện đại!* Tha hồ *logich* hay *phi logich*, *phi lý* hay *ẩn dụ, đa tuyến*... Có điều, *máy viết* chứ không phải *người viết,* nên vẫn chỉ là sự lặp lại. Lắm mẹo vặt, rất kĩ thuật, nhưng không có chi tiết sáng tạo, thiếu không khí đời sống vốn sinh động, văng hồn người, gọi là *văn bản lập trình, y* như những trang văn của bọn đưa ra ý kiến: *viết văn không cần cảm xúc, không cần vốn sống*.

Tất nhiên, cái chỗ mà Dương Trung Nam trót đụng ngón tay, hôm mới tìm thấy cuốn sách cổ ở giếng Hoàng Thành, đã tan ra thành khói thì không máy nào đọc được. Chính vì thế mà bản dịch nhiều chỗ mất chữ, đành phải thêm vào văn bản vài từ mới cho rõ nghĩa; vì thế xin các nhà phê bình văn học tôn kính chiếu cố, kẻo lại bảo chúng tôi bắt chước tồi văn của người xưa, giả mạo văn bản cổ.

Để bạn đọc tham khảo văn bản này, tôi xin chép cả ra sau đây.

***

... (Mất chữ - ghi chú của Dương Trung Nam)

Năm Mậu Thân, Tôn Sỹ Nghị chia quân làm bốn đạo tiến vào nước Nam. Để công việc được suôn sẻ, trước đó, Nghị sai Thống ngầm cho tâm phúc luồn về nước.

Một tối, có kẻ tới Tây Hồ, vào đền Quán Thánh, lén lút dán bùa yểm sau lưng thần Trấn Vũ.

https://thuviensach.vn

Qua đêm tới sáng, bên sông Hồng, quãng bờ tả Bồ Đề bỗng tự đâu dạt về đoạn trúc bám vào đất, rồi nảy ra độc một đọt măng. Măng vun vút lớn, thoắt thành cây trúc sắc vàng tươi, thẳng tắp chọc thẳng lên trời, nom xa như tia chớp.

Khúc sông ấy có hai cha con người đánh cá, cha tên Nguyễn, con tên Thanh. Thanh mồ côi mẹ từ khi nhỏ, nên rất yêu cha, không rời nửa bước. Một đêm người cha nằm mộng, thấy có người tới lay mình dậy. Nói, ngày ấy, tháng ấy, năm ấy, cho con trai bỏ nghề sông nước, lên bờ hành khất. Tỉnh giấc, thấy trăng tròn ngang đầu, trong sương mù bàng bạc như có ai vừa đi trên mặt nước, rẽ sóng trắng xóa ra xa, rồi mất hút.

Mùa đông Đinh Mùi. Cha con cả ngày không đánh được con cá nào. Đến chiều tàn, đang loay hoay quăng chài bên bờ tả, chợt nghe bên bờ hữu có tiếng ai gọi đò rất gấp. Thanh động lòng, nói cha chèo sang. Mùa đông, gió bấc hun hút, mưa phùn buốt thấu xương, trên bờ không một bóng người. Lại đói và mệt, cha con cắm thuyền vào đúng nơi cây trúc mọc. Thanh lên bờ kiếm củi nấu cháo. Thấy cây trúc đẹp, cầm dao muốn chặt. Vừa vin vào, trúc tự gẫy ra đoạn đẹp nhất, dài nửa thước, có bảy lỗ kiến đục, đều nhau như người khoét. Lên thuyền lấy dao tiện sơ đã thành cái tiêu. Lúc chờ cháo chín, buồn, đặt tiêu lên môi. Từ xưa, Thanh chưa khi nào thổi tiêu. Bấy giờ môi người gặp trúc, trúc tự ngân lên, chứ không phải người thổi. Âm thanh phát ra rất huyền cảm, hân hoan khôn xiết. Đúng lúc, có bầy cá lớn từ đâu tới mừng giỡn, đua nhau tự nhảy vào lòng thuyền.

Người cha thấy vậy, bấm đốt tay thấy đúng ngày ấy, tháng ấy, năm ấy. Nhớ giấc mơ xưa. Lấy cá đổi đủ gạo, gà, rau, hương nhang, làm mâm cúng linh thần, tổ tiên. Hai cha con hạ lễ ăn uống. Nguyễn để con ngủ say liền cõng lên bờ, rồi phóng hoả đốt thuyền, nhảy vào trong vòng lửa mà hoá.

https://thuviensach.vn

Tự đấ y Thanh không còn phương tiện, buộc phải lên bờ làm hành khấ t và thổi độc một điệu. Thổi mãi, thổi mãi, tiế ng tiêu càng nhuầ n nhuyễn, điêu luyện. Sau này có kẻ nhớ, chép lại khúc tiêu ngày ấ y, đặt tên là khúc *"Gọi đôi"*. Đấ y là tiế ng tiêu trầ m, buồ n, khắ c khoải, day dứt không yên; nhưng quyế n rũ, lay động, làm nhiề u người rơi lệ, động lòng mà tặng Thanh cơm áo qua ngày.

Lại ở Đàng Trong, có gia đình đào nương, vợ tên Hương, trước sinh hạ một đứa gái, tên Huyề n Cầ m. Đứa bé khi chào đời trong nhà đầ y hương xạ. Cầ m vừa sinh, tóc mề m tuyề n đen đã dài đế n gót chân. Vợ chồ ng yêu con lắ m, nhưng vẫn thở ngắ n than dài vì tới mười lăm tuổi, đứa trẻ vẫn không nói, muố n gì ra hiệu. Lại chẳng khi nào cười, nhưng mỗi bận mẹ hát, cha đàn, mặt nàng tươi như hoa cỏ tiế t xuân. Thấ y thế , cha Cầ m bày cho con các ngón sở trường. Cầ m thông minh khác người. Ba ngày vững nhịp, bảy ngày nắ m hế t âm luật, chín ngày tự nghĩ ra những khúc điệu nghê thường. Ai được nghe, thảy đề u kinh ngạc, cho là kì nhân.

Một ngày nọ bên Hương Giang, những người chèo đò trên sông thấ y từ đâu bay về con chim lớn, nhả xuố ng một hạt cây, rồ i hướng tới nhà Cầ m, liệng ba vòng, kêu chín tiế ng. Tại nơi chim nhả hạt, mọc lên một loại cây xanh tố t sum suê, thân gỗ mề m mại. Có kẻ trong thành tự khoe đọc nhiề u sách thánh hiề n, ra xem gọi tên cây là Ngô đồ ng. Đầ u năm Mậu Thân, chiề u ngang cây được nửa thước. Huyề n Cầ m ra hiệu đòi cha mẹ đẵn cây ngô đồ ng, tự mình vẽ kiểu, nhờ thợ khéo đóng một cây đàn. Lại tự cắ t suố i tóc mề m, óng đen tựa mun, kế t thành bảy sợi dây, mắ c lên đàn. Vừa so cung, hộp đàn rung vang. Huyề n Cầ m ôm đàn lướt ngón, buông thứ âm nhạc huyề n diệu; khi êm ái, rì rào như nước chảy, khi cuồ ng nộ như sấ m chuyển đấ t rung. Người cha đế m sợi dây đàn, lấ y tên con ghép vào, đặt tên đàn là Thấ t Huyề n Cầ m.

https://thuviensach.vn

Cuố i năm Mậu Thân, Quang Trung tự xưng Hoàng đế, kể tội bọn Tôn Sỹ Nghị, chiêu thêm binh mã, chia thành năm đạo, làm lễ tại Phú Xuân, tiế n ra Bắ c. Cô gái 16 tuổi giả trang, buộc vuông lụa đỏ lên mái tóc ngắ n, ôm đàn, từ biệt cha mẹ theo Quang Trung.

Viên tiểu tướng coi việc lấ y binh, thấ y Cầ m câm, mặt mũi non nớt, bèn đuổi về. Cầ m không về, tha thiế t tỏ ý quyế t theo, làm y phải chuyển ý, sai lo việc củi lửa cơm nước.

Quang Trung tiế n ra Thanh Hoá. Việc binh như lửa cháy, quân sĩ gặp tiế t đông giá rét đi mới vài ngày đã mỏi mệt. Thấ y vậy Huyề n Cầ m mang đàn chơi. Nghe đàn, ai nấ y bừng bừng phấ n khích như vừa uố ng liề n ba chung rượu ngon. Đòi đi ngay. Quang Trung thừa thế nước lên, núi chuyển, đố c quân lấ n chiề u, mượn sớm mà đi. Đi một ngày sau bằ ng ba ngày trước. Chỉ dăm hôm đã tới Tam Điệp, hội binh với bọn Ngô Văn Sở cho quân ăn tế t trước. Lại hẹn bảy hôm sau ăn tế t lại ở Thăng Long.

Quang Trung có viên sử quan, tên Dật. Dật xưa vố n gố c Chàm, là môn khách của Nhạc. Sau Nhạc yế m thế , bỏ Nhạc theo Quang Trung. Dật vố n xuấ t thân trong đám giang hồ, học hành chút ít, lại rấ t có khiế u văn chương, đam mê nhã nhạc. Khi nghỉ ở Tam Điệp, gặp đêm gió bấ c mưa phùn, lòng dạ bồ n chồ n, bèn vời Huyề n Cầ m mang đàn ra sau núi đánh chơi. Cầ m chố i từ. Dật coi Cầ m là đám tiểu tố t, giận lắ m, nên không chép kể việc Cầ m trong chính sử. Y còn viế t truyề n kì, đưa cho đám binh lính mang huyên truyề n trong dân. Nói, quân năm đạo, chia nhiề u cơ, cơ chia nhiề u tổ ba người, thay nhau khiêng cáng, nên thầ n tố c. Văn Dật vố n lỗi lạc. Nhưng lòng kiêu bạc, bụng dạ lại hẹp như lỗ kim, nên văn tuy lạ mà không chính, khéo mà không thanh. Nói theo Cam La đời Tầ n, ấ y là thứ "quỷ văn" sinh trong tâm thức điên loạn. Nhờ tài, có giọng riêng, đầ y sức mê hoặc và ám ảnh, nhấ t là với đám thảo dân thường vố n nhẹ dạ, cả tin, thiế u bản lĩnh. Thiên hạ sau này vẫn có kẻ tựa

https://thuviensach.vn

vào Dật mà luận! Hỏi quân trang đã nặng, lại khiêng cáng nhau thì sao đi nhanh bằng tự thân. Thế mới biết sách có loại nguỵ thư, gốc quỷ dai dẳng, u ám, rơi rớt tới hôm nay!

Trong quân còn có tên Hiệp, xưa là giám mã cho Quang Trung. Trong trận đại thắng Xiêm có công, được cất nhắc. Hiệp vốn *ái*. Nay thấy Cầm mày ngài, mắt phượng, ngỡ trai tuấn tú, mê lắm. Đêm mò vào. Mang sở đoản, bàn chuyện văn chương nhã nhạc. Cầm im nghe, sắc mặt không giận, không vui. Sau, Hiệp lộ chân tướng. Đầu nắm tay, cuối quỳ xuống van vỉ, rồi hôn hít sờ soạng, đưa tay Cầm vào chỗ kín. Cầm không thuận. Hai bên giằng co va chạm một hồi. Cầm mảnh dẻ yếu ớt vẫn cố thoát hiểm tay *võ biền bạo dâm hót giọng văn*. Lúc Cầm bị đè ngửa ra đất, Thất Huyền Cầm tự nhiên rung lên giận dữ. Hiệp tỉnh ra, sợ chạy. Cầm ôm đàn, hai hàng lệ rớt rơi như ngọc vãi, tự nhiên cất lên lời. Than rằng: "Thậm nguy!"

Hiệp nhờ đêm ấy phát hiện Cầm giả trai. Muốn lấy công, sớm sau phát giác với Quang Trung.

Huyền Cầm bị đè cổ, mớ tóc ngắn sổ chớm vai chờ chém vì tội dối trá. Cố ngửa mặt lên, xin cất lời khảng khái kể hết việc lai sử. Nữ tướng Bùi Thị Xuân bấy giờ trong quân, đứng ra bênh vực Cầm. Quang Trung cảm khái việc lạ. Tha! Lại kể tội trái luân thường đạo lý của Hiệp, thét võ sĩ mang chém. Cầm thưa, đạo lớn bao trùm thiên hạ sinh trước cả muôn loài. Hoàng đế nên tuân theo nó thì bền. Nay Hiệp cơ thể do cha mẹ sinh ra đã vậy, chỉ nên xét tội ức hiếp, không nên lấy *ái* mà khép tội. Quang Trung nghe. Khen, biết nhẽ tự nhiên. Hiệp làm hoạn quan từ ấy.

Có người bảo, Quang Trung đã tha lại nghe theo Cầm vì thấy Cầm quá đẹp. Vời Cầm tới nghe đàn, yêu lắm, định sung vào đám hầu nữ. Nửa đêm Quang Trung đang ngồi tính kế đánh Tôn Sỹ

https://thuviensach.vn

Nghị, bỗng nghe tiếng Thất Huyền Cầm xa vẳng lại. Khúc nhạc ban ngày nghe êm ái lạ thường là thế, trong đêm vắng lại như trăm ngàn mũi mác thích vào óc. Sớm sau Quang Trung sai người chu cấp cho Huyền Cầm ba chục lượng vàng, rồi đuổi. Cầm không van tiếc, lấy vàng, cảm tạ Quang Trung, cứ nhằm hướng Bắc mà đi trước quân sĩ hai ngày.

Bấy giờ ở Thăng Long thành, Tôn Sỹ Nghị biết Quang Trung hành động, vẫn giữ vẻ bình tâm, ngày ngày uống rượu, đánh cờ. Mỗi tối, y sai người tới quan sát sắc khí hình tượng thần Trấn Vũ, rồi mới yên trí đi nằm.

Huyền Cầm đi tới đâu đàn cho đám nông phu nghe tới đó. Lại dùng vàng giúp nhà nào thật đói khổ, nói thác là của Quang Trung. Nhờ thế quân Quang Trung sau đi đến đâu, dân chúng vạn nhà hưởng ứng, đồng thanh, kẻ dâng tiền bạc, người giúp công sức. Tính ra, trai đinh theo thêm mười vạn. Khí thế rất lớn.

Cầm vào tới Thăng Long, bèn lên Tây Hồ đánh đàn. Tiết đông, vào lúc chiều tà, sương bạc đang dăng kín cả mặt hồ bỗng tan dần.

Lại nói, người thanh niên thổi tiêu tên Thanh, mấy đêm bồn chồn không yên, chẳng ngủ, thường uống rượu thậm say cho quên. Chiều ấy, Thanh nghe tiếng đàn, sực tỉnh, quăng góc rượu dở, xốc áo, cầm tiêu thổi điệu *Gọi đôi*, lần theo lời Thất Huyền Cầm trong gió mà tới. Giờ Hợi thì Cầm và Thanh gặp nhau.

Bấy giờ không có ai biết rõ thế nào. Có một đoạn phú của Ngô Thì Nhậm sau viết, chẳng hay kể lại việc đó chăng:

...Một tiếng ngô đồng/ thơm bừng quán vắng/ ngửa trông lên trời/ Trúc vàng như nắng/ ánh khói chập chờn/ Người tiên lại chăng?/ Sóng cầm cuồn cuộn/ Tiếng địch thổi chăng/ Chim chóc

https://thuviensach.vn

hót lượn/ Người bừng giấc chăng/ Cá rồng ẩn hiện/ hồn nước lại thăng...[(1)]

Trai gái gặp nhau, lấy tiếng nhạc thay lời thiết tha tao nhã. Tiếng tiêu đầy, trầm, kiên quyết. Tiếng Thất Huyền Cầm khi sắc như nước, khi mềm nhẹ như mây. Cả hai riêng mà thành chung, quấn quít, run rẩy hoà thanh, tạo thành thứ âm nhạc phi thường, chưa bao giờ đất Thăng Long được nghe. Tự đâu có đàn chim lớn, đông không đếm được, kéo về bay lượn, hót vang cả khúc sông. Ngay khi ấy, vị từ đền Trấn Vũ, trong chập choạng hương nến, thấy bức tượng như chợt rùng mình, vươn vai sau giấc ngủ dài. Sợ, rập mình xuống đất, vái lạy liên hồi, thấy chớp xanh tự đâu phóng ra, vút tận trời, vỡ thành ngàn vạn ngôi sao nhỏ rơi xuống quanh Thăng Long. Trên mặt Tây Hồ, dân đánh cá còn thấy nước cuộn lên như sôi. Có kẻ trông thấy con trâu rực rỡ sắc vàng, nổi lên chỗ nước cuộn, bơi một vòng, kêu một tiếng tha thiết như gọi ai, rồi lặn đi đâu không rõ. Mặt hồ văng vẳng tiếng chuông, tiếng khánh hoà theo tiếng tiêu, tiếng cầm, tiếng trâu vàng, âm âm vang tới tận Hồ Gươm. Quân sĩ Tôn Sỹ Nghị đi tuần thấy nổi lên một con rùa đen dài tám thước, ngang năm thước, đầu to như cái thúng, hai mắt như hai bó đuốc, giận dữ trừng trừng nhìn bọn ngoại bang. Chúng hoảng sợ bỏ chạy, cấp báo chuyện lạ tới Nghị. Nghị đang đánh cờ nghe tin rùng mình, toát mồ hôi hột, buông rơi cả quân cờ trong tay lúc nào không biết. Suốt đêm không ngủ, sớm hôm sau Nghị sai người đến Quán Thánh, không thấy lá bùa sau lưng bức tượng thần. Từ đền sớm ấy quét dọn, vun rác rưởi lẫn vào đám lá rụng. Đốt. Khói hắc ám bay xám cả một góc đền.

Nghị sai thám tử dò xét khắp nơi, biết việc lạ khởi từ cặp trai gái kia, đoán là linh khí trời Nam tụ hội, bèn sai lính đi bắt. Huyền Cầm và Thanh được tin, chạy ra hướng sông. Quân Nghị đuổi gấp. Tới sông, cả hai dắt tay nhau toan nhảy xuống sông

https://thuviensach.vn

cho nước cuố´n đi. Chợt thấ´y từ đâu có chiế´c thuyề`n nhỏ lao đế´n như tên bắ´n. Người chèo đò tóc râu cước bạc, gõ chèo hát:

- Mong người tri kỉ chừ, hai phương trời

Lòng ta lòng ta chừ, giờ gặp tri âm

Lòng trời lòng ta chừ, đố´i mênh mông

Nhìn nước nhìn mây chừ, không thẹn thùng

Hoà xong một khúc chừ, hế´t một chung

Hế´t một chung thơm chừ, rồ`ng gặp mây

Giờ ai việc nấ´y chừ, mệnh người yên ổn

Mệnh nước yên ổn chừ, đế´n hẹn lại lên[(2)]

Lại giục Cầ`m và Thanh mau xuố´ng thuyề`n. Đám lính của Nghị bắ´n tên xuố´ng như mưa bấ´c. Tên bay tới thuyề`n đề`u lả tả rơi xuố´ng nước. Ra giữa dòng thì neo lại. Bảo Thanh: "Ngươi xong việc rồ`i!" Rồ`i nói với Huyề`n Cầ`m: "Còn người thì chưa, giờ hồ`n phách nhanh theo ta xuố´ng Ngọc Hồ`i cho kịp".

Việc kế´ đó thuật lại sau này, mỗi người một khác.

Kẻ nói, dứt lời lão già, một mũi tên lạc bay thẳng xuố´ng thuyề`n cắ´m đúng yế´t hầ`u Huyề`n Cầ`m. Tự đó một dòng huyế´t đỏ phụt ra chẻ đôi cây tiêu. Nước sông Hồ`ng mùa đông trong vắ´t, sau ngày ấ´y vẫn giữ sắ´c phớt hồ`ng. Khi cây tiêu bị chẻ đôi, Thanh ngã ra bấ´t tỉnh. Sau dậy, không nhớ việc xưa, cũng chẳng thấ´y ông già và Huyề`n Cầ`m đâu, nhảy xuố´ng nước bơi như cá, đi đâu chả rõ.

https://thuviensach.vn

Thuyề̀n nhỏ trôi tới Ngọc Hồ̀i mắ́c lại. Đấ́y là trúng ngày mồ̀ng năm tế́t Kỉ Dậu, Quang Trung đánh Ngọc Hồ̀i. Ban đầ̀u cả trăm thớt voi xông lên, bị thầ̀n công của Hứa Thế́ Hanh bày trận bắ́n cản dữ dội, tung vòi giậm chân thình thịch tại chỗ. Bỗng gió đưa về̀ văng vẳng tiế́ng nhạc từ phía bờ sông. Trăm thớt voi đồ̀ng thanh rố́ng vang, chẳng chờ quản tượng thúc búa, cũng nhấ́t loạt ào lên. Người người thấ́y thế́ như chẳng biế́t chế́t, hợp thành một khố́i "đông như kiế́n cỏ, thế́ lực ồ ạt như triề̀u dâng"(3). Ngọc Hồ̀i tan, Quang Trung coi như cầ̀m chắ́c thắ́ng trong lòng tay.

Người khác nói, Cầ̀m trúng tên. Trước khi viên tịch, hét lên một tiế́ng chẻ cây tiêu làm hai mảnh. Khi Thanh tỉnh lại, không thấ́y ai, tựa nước trôi về̀ Gián Khẩu theo quân Quang Trung lập công, rồ̀i được cấ́t làm tướng. Đoạn sau nói về̀ trận Ngọc Hồ̀i như trên.

Còn có lời đồ̀n khác là, Thanh không nhớ việc xưa, nhảy xuố́ng nước theo dòng trôi mãi, sau dạt vào làng Linh Hoa. Nhà họ Phạm, thấ́y Thanh giỏi đánh cá, khéo việc ruộng, yêu mà gả con gái. Thanh xin ở riêng, sinh con đẻ cái đông đúc, lập thôn Linh Hoa ven sông Thái Bình. Mãi mãi đánh cá, làm ruộng. Thôn này tới nay vẫn còn lệ dịp tế́t Nguyên Đán, lấ́y thân chuố́i làm hình nhân trôi sông, vớt lên đem về̀ miế́u thành hoàng làng làm lễ nhập hồ̀n. Dân thôn Linh Hoa tới ngày nay khi nông nhàn vẫn khoét tiêu, sáo rấ́t tài, mà không ai biế́t thổi cho ra hồ̀n tiêu. Có đứa trẻ nghịch cắ́t ngắ́n, mắ́c vào diề̀u bay lên, tự cấ́t tiế́ng vi vu, não nùng luyế́n tiế́c xa xôi, suố́t đêm ngày không mỏi, bay xa trăm dặm. Nhiề̀u làng khác bắ́t chước diề̀u sáo, nhưng tiế́ng kêu không nơi nào vang xa như diề̀u sáo Linh Hoa.

Tại khúc Chương Dương, hơn chục năm sau có người tên Du họ Nguyễn, tự xưng là khách thơ, một đêm có việc đi qua, nghe trong tiế́ng nước trôi văng vẳng khúc tiêu, điệu cầ̀m đan hòa, vọng từ mặt sông vẳng lên. Du tự đó hứng khởi lạ kì, nôn nao tâm dạ, mãi sau yên

https://thuviensach.vn

được khi đã đặt bút viết hết Truyện Kiều. Sau, không làm được khúc nào hay hơn. Có lẽ, Kiều của Du thâm *Huyền khúc cầm tiêu* đêm ấy, gói được hết cái tình ý bách khoa người Nam, nhờ thế sống mãi.

Tất cả là vậy, chép cả ra đây. Con cháu đời sau biết *câu chuyện Cầm Tiêu* mà hiểu vì sao ta không coi châu báu ra gì....

Năm...

Thăng Long.

https://thuviensach.vn

Miếu Ông Bổi

Tê´t qua, có dịp vê` một làng gâ`n Hà Nội, thăm lại một người bạn đã lâu không gặp. Tại đó phát hiện có ngôi miê´u nhỏ râ´t cổ kính rêu phong. Bên ngoài miê´u đặt một con hổ đá, chứ không phải chó đá như thường gặp ở các làng Bă´c Bộ. Thâ´y tôi chú ý tới ngôi miê´u, bạn tôi mời vê` một người chưa già, chẳng trẻ. Rượu xuân vui tới nửa đêm, người kia rỉ rả kể thông một mạch mâ´y chuyện, tôi ghi lại sau. Cũng chả biê´t hư thực ra sao, nê´u ai thâ´y có sách nào ghi lại việc kể sau, có sai sót gì xin chỉ để hiệu đính sửa chữa.

***

Làng này xưa tên gọi là Mỗ Tương. Trải qua nhiê`u thăng trâ`m, thay tên mới, nay tên cũ không ai nhă´c tới.

Thời Tây Sơn, không nhớ năm nào, trong làng có Nguyễn Bổi nổi tiê´ng ham học, thâ´y ai hơn mình đê`u tìm đê´n thụ huâ´n, kê´t giao. Khi quân Thanh kéo vào xâm chiê´m nước ta, Bổi bỏ bút, cầ`m gươm vào Đàng Trong theo vua Quang Trung.

Sinh ra không phải để cầ`m gươm múa giáo, nên với các ban võ nghệ giữa đám sĩ tô´t, ông đê`u bị xê´p thứ bét, bù lại biê´t kể chuyện cười dân gian, đọc thơ vui, làm quân sĩ thường quên cả nặng nhọc. Có người mách việc â´y với Quang Trung. Quang Trung cho gọi lên, hỏi: "Nhà ngươi biê´t làm cho quân sĩ vui. Có biê´t làm cho ta vui không?" Bổi ngay thẳng hỏi lại: "Đâ´ng quân vương thâ´y binh sĩ vui, lòng có vui không?" Quang Trung khó chịu, vẫn trả lời: "Vui!" Bổi bèn nói tiê´p: "Thói thường, vua chúa hay tìm vui chô´n cung nữ, khuê đài, nhã nhạc... Nay bệ hạ ra trận, như các vương giả đời xưa, nên lâ´y

https://thuviensach.vn

chiế́n thắ́ng làm nguồn vui lớn. Thần xin có kế́ nhỏ dâng lên bệ hạ làm nguồn vui nhỏ!" Quang Trung là bậc anh hùng kiệt hiệt, trăm trận trăm thắ́ng, lần này đối địch với quân Thanh, biế́t phải thận trọng, đang bày mưu kế́ chưa xong, nay thấ́y giữa đám tốt đen có đứa nói cứng, nghi ngờ lắ́m, hỏi gấ́p, kế́ gì? Bổi vẫn nhẩn nha, hỏi lại: "Quân Thanh có nhiều hơn quân ta không?" Quang Trung chau mày: "Quân Thanh hơn hai chục vạn". Bổi hỏi tiế́p: "Quân Thanh có tinh nhuệ không?" Quang Trung trừng mắ́t! Bổi cúi đầu, mỉm cười: "Bệ hạ đừng vội nóng giận." Quang Trung nghiêm sắ́c mặt: "Dân Bắ́c Hà ăn nói vòng vo quá. Quân sắ́p ra trận. Thành bại của tướng là sống chế́t cả vạn người. Đâu phải chuyện để đùa vui. Nói ngay, đúng ta thưởng, hồ đồ, chém làm lễ tế́ thần linh, an lòng binh sĩ". Bổi vẫn bình tĩnh, không tỏ ra run sợ, biế́t là lúc Quang Trung lắ́ng nghe mình, bèn nói một hơi không nghỉ:

- Nói về thế́, quân Thanh trong đồn lũy, một người có thể chọi năm, địch mười. Bệ hạ tiế́n binh ra đấ́t mà đa phần sĩ phu ham vui, nhu nhược, dân chúng vốn rặt tham lợi nhỏ, danh hão... chỉ khi bị nhục thì lập tức bấ́t cần, trở nên khí phách, can trường, mạng sống chế́t coi như rơm rác. Xin bệ hạ hãy làm cho nhà nhà biế́t cái nhục người Nam, khi quân giặc lấ́y Thăng Long như đi vào chỗ không người, coi người Nam ta như chó ngựa... Lại đem cái lợi sau khi chiế́n thắ́ng mà tuyên truyền, hẳn muôn người ở Bắ́c Hà này sẽ liều chế́t theo bệ hạ. Được vậy, hai chục vạn quân Thanh chắ́c không đông bằ̀ng dân cả nước Nam. Quân Thanh đã tinh nhuệ, so với tiền quân bên bệ hạ chẳng thua kém gì, lại trong đồn lũy, là thế́ mèo nằ̀m đợi chuột. Ta tiế́n vào Thăng Long, thế́ nào cũng qua Ngọc Hồi. Xin bệ hạ, chọn một ngàn tay đao ngắ́n, voi trăm thớt. Thần xin có mẹo nhỏ biế́n họ thành dũng sĩ, không sợ súng to đạn lớn, đồn cao lũy dày của Hứa Thế́ Hanh.

https://thuviensach.vn

Quang Trung nghe. Sắc mặt chuyển từ căng thẳng sang bình thường. Thấy Bổi dừng lại, bèn giục, nói tiếp, nói tiếp. Nguyễn Bổi bèn tiến sát Quang Trung ghé tai nói thầm chỉ hai người nghe thấy. Kết bằng câu: "Cứ thế! Cứ thế!"

Quang Trung nghe xong, cười lớn, nói, được lắm, hợp ý ta!

Từ bữa đó, Quang Trung giữ Bổi ở bên mình.

Bên Quang Trung, Bổi tỏ ra người lắm cơ mưu, lại biết lựa lời nói với dân chúng, nên quân sĩ dọc đường ra bắc theo Quang Trung rất đông. Trận Ngọc Hồi, Bổi sai lính kiếm rặt thứ sẵn ở nơi thôn dã, chặt tre pheo làm xương, lấy rơm rạ, kết bùn ao đắp lên, làm tấm mộc lớn cho quân sĩ; lại kêu gọi dân chúng quanh vùng, bất kể ai, miễn có lòng, trong đêm tối đốt lửa, gõ mõ, thanh la, chiêng, trống. Quân Thanh trong đồn tưởng quân ta có ức vạn. Hứa Thế Hanh tuy là danh tướng, có đạn to, súng lớn, lại ở trong Ngọc Hồi hào sâu, lũy cao, nhưng vào trận, trong tiếng động dậy đất, thấy quân ta cứ ào ạt xông lên, nên lòng người hoảng loạn, dũng khí tan biến. Ngọc Hồi nửa đêm bị san phẳng. Ngọc Hồi mất, Thăng Long như ngôi nhà không cửa. Quang Trung đánh mấy trận nữa, toàn thắng.

Sau khi quét sạch quân Thanh, một đêm Bổi dẫn quân sĩ đi tuần, tới đoạn Chương Dương. Bến vắng, sông sâu. Chợt thấy mặt nước vẳng lên tiếng đàn thống thiết như mời gọi. Lắng nghe, tâm dạ chao động, bồn chồn. Bèn sai lính chèo thuyền ra, tịnh không thấy bóng người. Bên bờ có một thuyền câu, bắt lái thuyền lại hỏi, mới hay trước khi đại phá quân Thanh, đây là chỗ có người con gái tên Huyền Cầm vì nước xả thân, rồi hoá ở khúc sông này[(1)]. Thất kinh, đêm ấy Bổi sai quân sĩ sắm lễ, tự mình dâng hương, rồi cắm thuyền nghỉ tại đó. Nửa đêm vừa chợp mắt, bỗng nghe trong tiếng nước chảy có tiếng đàn Thất Huyền Cầm như đưa

https://thuviensach.vn

đẩy con thuyề`n. Nhỏm dậy, thấ´y trong sương bay khói nước có người con gái, tóc mây mượt mà, làn da, khuôn mặt toả sáng, tươi tố´t như hoa cỏ mùa xuân, ôm đàn tủm tỉm cười. Bồi hỏi, người từ đâu tới? Cô gái cấ´t tiế´ng, đấ´t này của người Nam, sông này của nước Nam, hỏi vậy có vô duyên không? Bồi bố´i rố´i, tỏ vẻ biế´t lỗi, lại xin mỹ nhân đàn nữa. Mỹ nhân nâng đàn, tay mề`m lả lướt, ngón ngọc nhẩn nháy cung phím, rung vang trên mặt nước, theo gió bay khắ´p thứ âm nhạc Bồi chưa khi nào từng nghe; cung bổng như tia nắ´ng ban mai, cung trầ`m như sóng biển thì thầ`m vỗ, xuyên thẳng tâm can, thấ´m sâu cả vào lục phủ ngũ tạng Bồi. Cảm động, muố´n nắ´m tay mỹ nhân. Nhưng cứ đưa tay ra là cô gái biế´n mấ´t, lẫn vào sương khói. Với mãi, lỡ chân rơi xuố´ng. Không thấ´y sông đâu, chỉ thấ´y vực sâu thăm thẳm. Hoảng sợ cố´ vùng vẫy, chợt tỉnh giấ´c mà không rõ hư hay thực. Cảm rõ tiế´ng đàn lưu luyế´n ở tâm thức, hương xạ mỹ nhân còn vương vấ´n đâu đây.

Sau đêm ấ´y, Bồi thấ´y bồ`i hồ`i, chợt nỗi nhớ quê dâng đầ`y, da diế´t. Thân xác như nhẹ không, mọi ham muố´n đề`u thấ´y tầ`m thường. Vài ngày sau, Bồi từ chố´i việc ban thưởng của Quang Trung dành cho, nằ`ng nặc xin lui về` làng cũ, lại làm thứ dân.

Sau này có người hỏi: "Ông khó nhọc với nhà Tây Sơn, được yêu thế´, là lúc hưởng phú quý, sao lại về`?" Bồi đáp: "Sinh ra ở Mỗ Tương, gố´c là nông dân. Người ta, gố´c gác nông phu, trong li loạn, đa phầ`n thường là liề`u chế´t hạng nhấ´t, song thời bình nế´u có quyề`n chức, dù to hay nhỏ, đề`u tìm cái vui thú, hưởng lạc làm đầ`u. Tìm mọi sự thoả mãn tới cùng cực mọi dục vọng khiế´n không chỉ riêng mình đứng bên vực thẳm, mà còn dẫn quố´c gia tới bại vong, đổ nát. Từ khi ta nghe tiế´ng đàn bên sông, tự giác ngộ, thấ´y trên đời này, điề`u khó nhấ´t, không phải là khám phá, chinh phục thiên hạ, khó nhấ´t, cầ`n thiế´t nhấ´t là tự khám phá bản thân. Biế´t được vậy, tấ´t bao lo lắ´ng, ưu phiề`n tự tan biế´n mà vui số´ng. Việc quan

https://thuviensach.vn

trường vô´n cà`n nhiê`u sở đoản, thủ đoạn, luôn phải đô´i phó, ham hô´ nó, tức tự chuô´c lâ´y bâ´t an. Người ta ở đời cà`n vui sô´ng và bình an. Việc lớn nhâ´t, nặng nhọc nhâ´t của một đời người, ta đã trả xong rô`i, vinh hoa phú quý vô´n là phù vân, lại tựa vào kẻ khác, ă´t như loài tâ`m gửi. Tựa người khác mà sô´ng, muô´n là mình cũng khó được là mình. Rô´t ráo, cây đổ thì loài sô´ng nhờ tâ´t chê´t."

Quả thực, Bổi sô´ng như đã định. Vải chọn thứ mộc, ăn thường dùng thức quê mùa, gặp việc gì, dẫu buô`n vui thê´ nào cũng bình thản ứng xử, nên khuôn mặt khi nào cũng tươi mới.

Vê` làng ông mở lớp dạy học. Cũng không nhiê`u trò. Có điê`u là, ai tới xin học đê`u xem tướng rô`i mới nhận. Có người tò mò lại hỏi vì sao, Nguyễn Bổi nói: "ác thiện đê`u hiện ra bản mặt, người thiện đọc mười cuô´n sách may sáng thêm ra một điê`u; kẻ ác đọc một cuô´n sách làm thêm mười điê`u xâ´u". Khách hỏi: "Sách vở không thay đổi được sô´ phận ư?" Đáp: "Không! Người vô duyên, chữ nghĩa đâ`y mình càng thâm hiểm sâu ác. Có duyên, tự giác ngộ. Hình tướng sẽ thay đổi, nên nói tướng cao hơn sô´!"

Bổi vê` già vẫn ham trau dô`i kiê´n thức. Ông không chỉ ham đọc mà còn thăm thú nhiê`u nơi, học nhiê`u điê`u hay ở thiên hạ vê` khuyê´n dụ cho dân làng. Mỗ Tương biê´t nghê` làm giâ´y, nay thêm nghê` thêu, khảm, nên nhiê`u người no đủ.

Việc dạy trò, cuô´i đời ông có thuật dùng tay sờ bài của trò mà biê´t hay hoặc dở. Có khách, xưa nay vẫn mê´n mộ ông tới, thă´c mă´c, hỏi, đọc bă`ng mă´t, sao lại dùng tay dờ? Nguyễn Bổi đáp: "Văn người ta, hay dở là từ khí châ´t nội tâm. Khí tạo độ đậm nhạt của dòng chữ trên mặt giâ´y. Kẻ tiểu khí, nông cạn, khi viê´t không làm chủ được mình, buô`n vui bâ´t thường, chữ nghĩa lên xuô´ng, gợn cả trong ngón tay ta."

https://thuviensach.vn

Lại hỏi, thế nào là hay dở?

Bổi vuốt râu, thản nhiên:

- Văn chương, đọc mãi, viết mãi cũng thành trơn tru. Đấy mới chỉ như vỏ cây, nước sơn bên ngoài.

Khách lại hỏi: "Có trước thì có sau?" Bổi tiên sinh rót đầy chén rượu cho khách, khen biết vấn đáp. Nói tiếp: "Viết văn giống đóng thuyền. Đóng thuyền phải nổi trên nước, chở được mới là thuyền. Vậy trước hết cần đạt! Thuyền cũng có dăm bảy loại. Thứ chỉ để chuyên chở vật nặng, thứ chở người, loại chở trâu bò, chó, ngựa... lại phải theo thế nước, lòng sông, nên dài ngắn, to nhỏ tất đều khác nhau. Thợ giỏi là kẻ đóng được nhiều loại thuyền. Loại ấy hiếm. Đa phần thiên hạ chỉ giỏi sơn phết, văn thơ tràng giang cũng chỉ một bài, khác chi đóng thuyền một kiểu thì không thể đi cùng khắp sông nước". Khách cãi: "Thăng Long có nữ sĩ dòng *Tân kì nhân* nức tiếng làm thơ chỉ vài người hiểu. Cao lương mĩ vị đâu có cho kẻ tầm thường?" Bổi cười: "Nguỵ văn thường lộng ngôn. Thứ văn *xảo ngôn lộng ngữ* cũng là dạng quê mùa biến tướng. Cũng là loại "dĩ cùng tắc biến" mà thôi. Bây giờ khối kẻ ở Thăng Long tự nhận là *Cây Văn* nhưng mấy kẻ biết, *Cây Văn* hình dáng ra sao? Người làm ra văn khác chi người làm ra thóc, gạo, rau củ... Văn chương nên lấy gốc vì người, rễ bám vào *đất, nước* tất có hồn cốt phong hoá; cành lá sum suê, tán rộng, bao dung được nhiều tầng lớp."

Khách hỏi: "Xin nói rõ hơn đường văn thế nào?" Bổi đáp: "Đường văn như đường cày trên mặt ruộng. Nông phu làm ra thóc gạo, nuôi dưỡng con người. Người văn là người dùng chữ mà lay động, dung dưỡng tâm hồn kẻ khác. Đấy là hay. Muốn thế phải biết đau nỗi đau của đời, vui với hạnh phúc của người, giãi bày ngay thẳng tấm lòng *tôi* mà hợp với *ta*, san sẻ được với *ta*. Chữ nghĩa muốn người tin, nên bình nhiên, êm ả chảy. Uốn éo tưởng kỳ khu dụng công là

https://thuviensach.vn

hỏng. Xảo ngôn, mưu mẹo chỉ như anh thợ khéo. Lạm dụng đại ngôn là cái thùng rỗng. Văn chương suy cho cùng, không phải là bao nhiêu chữ, biết bao nhiêu việc. Có khi kiệm lời, nói hết được tâm ý của vài người, vài việc đã là tài. Hay phải như gió lớn, sóng cả: lay động, dung dưỡng, an ủi, khích động... được tâm hồn người. Văn bậc thượng thừa cổ, kim đều làm hết thảy mọi tầng lớp cảm động!" Lại nói, văn chương có ba loại, loại *nói tới mà không tới* là vất, loại *nói tới mà tới* là đạt, loại *không nói tới mà tới* là siêu thặng, tuyệt chiêu trong thiên hạ. Đấy không phải là lời ta.

Khách lại hỏi, sách thiên hạ vô kể, tiên sinh học thế nào? Nguyễn Bỉnh bảo: "Khách có cuốn gì không?" Khách đưa ra cuốn sách mới mang từ Trung Hoa về. Nguyễn tiên sinh điềm nhiên đốt, hoà tro vào rượu đầu be uống cạn. Xong, vuốt bụng ba cái, rồi lựa bút viết ngay một bài thơ, khách thấy toàn là đầu chữ của mỗi chương sách mình viết. Đọc, thấy rõ lời lẽ dung dị, tao nhã thần tiên, ý tứ gói gọn cả bộ sách vạn chữ nói trên mà không thấy bóng dáng của người ở đâu nữa.

Khách phục lắm. Lui ngay. Không hỏi nữa.

Học trò theo ông tới khi ông mất cộng lại chỉ chưa đầy trăm người. Ông thường tuỳ theo tính khí từng người mà khuyên nhủ sự tiến thân. Có người học dăm năm đi thi, nghe ông ra làm quan, có kẻ nghe ông về cày ruộng, có kẻ vâng lời về đánh xe ngựa. Tuy chức phận khác nhau, nhưng ai ai cũng đủ ăn. Và, quan trọng hơn là tất cả, tự họ đều thấy vui sống và bình an.

Sau Bỉnh mất. Không đau đớn gì. Một tối vào nằm rồi đi như ngủ. Có người bảo, gần sáng có tiếng đàn như xa như gần. Quả thực trong nhà sớm ấy tràn ngập mùi hương hoa tinh sạch. Yên tĩnh lắm. Mộ rồi cũng chẳng xây đắp to cao gì. Một đêm mới đùn thành gò cao. Thiêng! Ai có việc gì khó khăn tới cầu, ông cũng ứng

https://thuviensach.vn

mộng, chỉ lối thoát. Trong làng, khách văn dần quên ông, nhưng những phường thợ vẫn nhớ, đóng tiền của, lập miếu thờ, gọi nôm na là Miếu Ông Bổi. Hàng năm, các phường giấy, thêu, khảm đều có lễ. Lễ to hay nhỏ tuỳ thời, nhưng bao giờ cũng không thiếu sách mới của thiên hạ để dâng. Những bộ sách được dâng, nếu thực hay, sau lễ hội đều đổ sắc thắm vàng như qua lửa. Sách dở, ba ngày tự mục, mủn, tan vụn thành cát bụi.

Làng Ngọc Hà - Bính Tuất

https://thuviensach.vn

Nuốt sách

Bâ´y giờ Nguyễn Ánh vừa tiêu diệt được nhà Tây Sơn, đóng đô tại Phú Xuân. Đâ´t nước liê`n bờ cõi, không còn chiê´n tranh triê`n miên như trước, nhưng tại Bă´c Hà, đám sĩ phu kẻ nhớ nhà Lê, người tiê´c nhà Tây Sơn, kẻ thờ vua mới là Nguyễn Ánh. Vì thê´ có người bảo: *"Đâ´t nước yên bình, nhưng tâm thức bâ´t yên*."

Mỗ Tương, thời xa xôi trước đó, đám tuỳ tướng của vua ta, sau khi đánh tan giặc xâm lăng ngoại tộc ra quâ´y phá kinh thành, đã được đức vua ban thưởng theo công tích. Ngoài việc được thăng phẩm trật, và thưởng chiê´n lợi phẩm, họ còn được mang vê` xóm Vạc hơn chục tù nhân dòng tộc hậu duệ của giặc Chê´. Trong sô´ đó, có kì nữ gô´c gác hoàng tộc. Dung nhan mặn mà, đàn hay múa giỏi, nhưng khuôn mặt khi nào cũng ủ dột sâ`u não. Làng có ba họ lớn Trịnh, Nguyễn và Hoàng.

Năm nọ, có con trâu điên lô`ng trên cánh đô`ng, suýt húc chê´t người họ Trịnh. Một gã nông phu họ Nguyễn dũng cảm, liê`u thân vác cày đón đâ`u, quật bừa mâ´y cái, hạ thủ trâu. Để trả ơn, nhà họ Trịnh bèn cho không gã lực điê`n nữ nhân kia. Ba năm sau, sinh được một bé trai. Đặt tên Huy, đệm là Phâ´t. Họ Nguyễn trong làng Mỗ vô´n không có thanh thê´, muô´n con có chữ, bèn să´m lễ, tới miê´u Nguyễn Bỏi, cầ`u xin râ´t khẩn thiê´t. Canh năm, mộng, thâ´y có người lay dậy, chỉ mặt nói: "Ông sinh con tinh hổ. Môi dày. Quâ`ng mă´t thâm. Bản ngã, thông minh, sau có danh tiê´ng, nhưng là danh tiê´ng của loài câ`m thú". Cha Phâ´t Huy nghe vậy, sau đó buô`n lă´m, nhưng vẫn cô´ cho Huy lên Thăng Long ăn học.

Phâ´t Huy tới *tam thập* vẫn chưa làm được trò trô´ng gì. Nhiê`u khi phải phiêu dạt. Được cái, chịu khó, chẳng từ nan việc nào, miễn có

https://thuviensach.vn

tiền để sống. Thậm chí có lúc sa cơ, nhập bọn lũ thảo khấu, liều thân buôn lậu qua biên giới. Có lúc lại thay lốt, dạy trẻ trâu kiếm ăn qua ngày. Tới bốn chục tuổi, Huy vẫn là thường dân. Không biết vận chưa tới, Phát Huy lòng đầy oán khí, ấm ức tiết cả ra mặt. Vì vậy khuôn mặt y vốn thô kệch, quê mùa, tù hãm, nay lại thêm hai quầng mắt xám, nom càng nặng nề, âm u.

Bấy giờ, chính sách của Nguyễn Ánh chú ý tới Đàng Trong nên đời sống dân Bắc Hà, sau nhiều cuộc chiến triền miên rất thảm hại, kể cả đám quân sĩ từng có công đánh dẹp nhà Tây Sơn.

Phát Huy tìm về Thăng Long, thân cô thế cô, y muốn giao du với đám văn sĩ mà chưa có dịp. Bấy giờ, ở nam Thăng Long bọn văn sỹ Ngọc Chung Tử, Đặng Ân, Thụ Nguyễn, Thuỵ Vũ, Thị Anh... thường hay tụ họp đàm đạo văn thơ, vui vẻ lắm. Có dịp quen với Đặng, Phát Huy ngỏ lời muốn nhập bọn. Biết y là kẻ mới lập bập về Thăng Long, lạ nước lạ cái, Đặng vốn nhân từ, vui vẻ nhận lời tiến dẫn. Vốn một thời lam lũ, đa phần bè bạn là đám giang hồ, Phát Huy không tường luật lệ giao du nơi đô hội, y hỏi, thưa Đặng tiên sinh, em ra mắt mang gì tới? Đặng nghĩ Huy nghèo, bảo, bọn này đủ rượu nhạt, đến với nhau là đủ. Về nhà, Phát Huy nằm nghĩ, cho rằng, thời thóc cao gạo kém, chắc bọn họ cũng đói, bọn sĩ phu khách khí hay nói vậy, chắc thử rộng hẹp lòng mình. Nhỏm phắt dậy, giắt mấy tiền vào cạp quần, ra chợ. Y tính, sáu người, thể nào có kẻ cũng mang rượu thịt tới, ngày đầu mình cũng không nên bủn xỉn. Mua một chân giò lớn, nặng tới ba cân, đem về vườn nhà thui đen, cẩn thận bọc lá chuối.

Đúng hẹn, Huy đến. Thấy cả bọn đã tới từ trước, đang uống rượu bình thơ. Phát Huy rút phắt chân giò thui từ túi vải nhàu nhĩ, quệt mồ hôi hột, đặt xuống chiếu. Đám văn sĩ nói trên vốn là người tứ xứ, nhưng về Thăng Long đã lâu, dẫu có đói cũng chẳng ai nghĩ, sự ra mắt của Huy quá thực tế tới tầm thường là vậy, đều

https://thuviensach.vn

trợn mắ t, lè lưỡi. Để tỏ lịch thiệp, Đặng mời Huy an toạ, khen chân giò béo. Vố n nhạy cảm, Huy hiểu ánh mắ t của mọi người. Nghĩ, mình bị chê mọi rợ quê mùa, ngượng lắ m. Bụng tức giận vẫn cố cười. Từ đó, y nuôi thêm mố i căm hờn phải nén.

Số ng ở Thăng Long vài năm, giao du với đủ hạng văn nhân, lại ngậm hờn bấ y nay, y suy nghĩ nhiề u đêm, lao tâm khổ tứ, mọi sự dồ n kế t vào đúng tế t Nguyên Đán năm ấ y, Huy phát tiế t làm thông chín khúc luận nhiề u việc ở thiên hạ.

Văn Huy có giọng riêng, mang sắ c lạ, chẳng giố ng ai bấ y nay trong đám văn nhân Bắ c Hà. Những chuyện y bàn ở chín khúc, mang sự suy ngẫm, nung nấ u rấ t riêng về nhân tình thế thái, đặc biệt là cái hư hỏng của người đời. Sĩ phu Thăng Long bấ y nay khiế p nhược trước sự trả thù của nhà Nguyễn với bầ y tôi của Nguyễn Huệ, giờ có người nói hộ lòng mình, nên văn Huy được truyề n tụng. Cũng có người xét nét nói, văn Phấ t Huy kiêu bạc, lạnh lùng, thiế u cái bao dung, nhân ái của văn nhân. Quả vậy, văn y hồ n vía sắ c nhọn, toát lạnh, bàn tới người mà như con hổ bình thản đang rau ráu nhai xương, nuố t thịt, con rắ n cạp nia trợn mắ t nuố t gọn con vật lớn trong rừng. Đôi khi, thấ y như y cười man dại, sờ nắ n, vạch, bóp, ỉa đái,v.v... tự nhiên chẳng kiêng kị những dung tục tầ m thường, đặt cả lên giấ y trắ ng, gây bàn ra tán vào. Thiên hạ đa sự, Phấ t Huy nổi tiế ng khắ p Thăng Long bấ y giờ.

Từ vô danh tới hữu danh chỉ là khoảnh khắ c ngắ n, Huy thoắ t thấ y mình như *đệ nhấ t thiên hạ,* thêm kiêu ngạo, dầ n chả coi ai ra gì. Ngay đố i với bạn bè thủa hàn vi, các danh sĩ Thăng Long như thi sĩ Ngọc Chung Tử, văn gia Ngô Bội, là hai kẻ từng quảng bá văn Huy, giúp y giao du trong đám văn chương khắ p Thăng Long, cũng bị y gọi là đứa, là thằ ng; vắ ng mặt tỏ lời khinh bỉ, xáp mặt thì lạnh lùng như người chưa từng gặp gỡ.

https://thuviensach.vn

Sau chín khúc â´y, Phâ´t Huy có viê´t thêm dăm cuô´n sách nữa, không tự biê´t bút lực đã cạn. Những sở đoản của y hay dùng như đô´i thoại, ngôn từ să´c gọn, ẩn dụ khéo léo, hàm ý sâu să´c, giờ mang nhai lại, không được như xưa. Văn y, rặt sự khéo chửi xéo thiên hạ, mà sự cay độc vô´n là sở đoản, có lúc được coi là tuyệt kĩ, giờ dùng nữa, thiên hạ nghe nhiê`u thâ´y tâ`m thường. Thói thường, ngay ở chợ, chửi mãi, lại thiê´u cái ý vị, thâm sâu, thừa tục tĩu... thiên hạ nghe nhiê`u thành nhàm chán, nhạt nhẽo.

Biê´t vậy, Phát Huy trở bút, bàn đủ thứ trên đời. Khô´n nạn thay, trời chỉ cho y chín khúc, nay ham muô´n nặng sâu, càng viê´t càng phô bày kiê´n văn nông cạn, kiê´n thức hẹp hòi. Các chiêu thức, xảo thuật *mù mờ, lập lờ*, hai mặt, vô´n dung doạ được đám ít đọc, giờ đây chỉ gây chút bực mình cho kẻ chẳng muô´n rác tai. Có người ôm bụng cười khi thâ´y rõ y tham vọng không cùng, lại hay lạm bàn tới Phật đạo, v.v...

Biê´t mình cô độc trong đám văn nhân, Huy cô´ tập hợp vài kẻ quanh mình, chẳng kể bọn giang hô`, lưu manh, cả lũ chuyên vay nặng lãi, gây thanh thê´. Có kẻ bày y làm quán *Tửu hoa văn đài* vừa kiê´m tiê`n, vừa thu nạp đệ tử. Quán mở ra được ba bô´n năm, cũng nhiê`u kẻ hiê´u kì mò tới. Trong quán, các món chó, gà, dê, lợn đê`u sẵn; đôi khi có món lẩu thập cẩm đặc biệt, gọi là *khẩu tục nhục bản năng,* bán đă´t gâ´p ba bô´n lâ`n giá thường, nên khách khứa cũng thưa thớt dâ`n, hê´t kẻ tò mò, chẳng còn ai lui tới nữa. *Tửu hoa văn đài* hoang phê´, thành nơi chó ỉa, mèo đái.

Năm nọ, Thăng Long có hội thả diê`u thơ ở Vân Các. Phát Huy vô´n chẳng biê´t làm thơ, như cũng mò tới. Thú chơi thơ vô´n là thú chơi tao nhã được người Bă´c Hà râ´t trọng. Thơ thiên hạ nhiê`u cung bậc, có cao và thâ´p. Tới hội, Phâ´t Huy lớn tiê´ng luận vê` thơ phú, một mặt đem thơ đám tay chân, thân tín ca ngợi hê´t lời, một mặt vơ đũa cả nă´m đám thi nhân, không kể cao thâ´p, xa gâ`n, già

https://thuviensach.vn

trẻ, lớn tiếng chê bai, coi họ như cỏ rác. Nhiều người biết y có tài châm chọc, lời lẽ đanh ác, đều tránh. Phát Huy trơ trọi trong đám hội, muốn sự chú ý của người đời, tỏ ra chẳng sợ ai, như tự nhập đồng vào các nhân vật y đã phóng tác, giả say, gạt đổ các bình hoa Thuỷ tiên các bậc trưởng lão thường bày cho thanh tao trong lễ hội xuống đất, rồi vạch quần đái tồ tồ vào đống hoa giữa thanh thiên bạch nhật.

Trong đám tới thả thơ năm ấy, có người dáng đậm, kiểu quê mùa, thấy nghịch cảnh, bèn tới bên chỉ mặt, cất lời mắng Huy. Điệu bộ nhẩn nha, nhưng lời lẽ tao nhã, ý lý rạch ròi, phân minh, phê phán toàn bộ văn chương lẫn hành vi bấy nay của Huy. Y ngượng lắm, vì từ xưa chưa có ai luận hạch về y rành mạch, đen trắng tới vậy. Y tím tái, uất kết như có cục đá chặn ngang cổ. Đám tay chân của Huy muốn bênh, kẻ nắm tay, đứa phùng mang trợn mắt toan xông lại. Từ trong đám đông thảo dân có người xưng là khách thơ, tự nhiên đến đứng bên gã nhà quê, trừng mắt lửa. Huy thấy vậy, bối rối, đám tay chân cũng chùn tay. Trong đám văn nhân, có lão già đã rụng hết răng, họ Hoàng, xưa vốn được nhiều người tôn trọng, nay vừa được y mời chén rượu lạt ở đầu hội, chả nghe, không biết đầu đuôi sự việc ra sao, thấy cả bọn Huy lúng túng liền bênh vớt, nói bừa một câu: "Thôi, về đi. Chấp gì bọn lợn cỏ bẩn thỉu".

Bị lên án giữa thanh thiên bạch nhật, kẻ phê lại chính danh, xưng rõ họ tên, tuổi tác, quê quán, nên Huy căm lắm. Về nhà, cả tháng trằn trọc không ngủ, viết một đoản văn mấy ngàn chữ, đối đáp lại việc ở sân thả thơ. Biết tài mình không thể át được lí lẽ của người kia, Huy một mặt khen vờ mấy dòng, mặt khác trở trò vu cáo, bịa đặt nhân thân hai người trên, lấy hình hài của người mà chê bai, bỉ thử, lại bôi bác, đặt vài hư chuyện. Xong, y cho người phát tán khắp nơi. Việc tới tai nhiều người, có kẻ nói, thương thay cho Phát Huy, mơ ước làm đại nhân mà xử sự như đứa chơi bi đánh đáo.

https://thuviensach.vn

Năm Phát Huy đã luống tuổi, thường lảm nhảm nhiều câu vô nghĩa một mình. Tự cảm thấy cô độc. Có người mách nên về làng nằm mộng bên miếu Ông Bổi sẽ biết lành dữ. Vốn chẳng tin ai, nhưng tính toán thấy cũng không tốn kém lắm, y về làng, tắm gội, bỏ ít bạc lẻ mua dăm bộ sách mới, vác chiếu tới miếu Ông Bổi chờ mộng. Nằm hai đêm chưa thấy linh ứng; tới đêm thứ ba, về khuya, đã mệt mỏi, vừa thiêm thiếp ngoài thềm, thấy có người tới lay dậy, dẫn vào trong miếu. Chợt sênh nhạc vang lừng. Từng chồng sách người đời dâng cúng đang cháy đượm trong lò hoá. Có tiểu nữ từ hậu cung ra, bưng bê rượu, đổ tro sách lắc đều, đoạn rót rượu ra mấy chén lớn. Ba bốn vị trên toà tự nhiên cạn uống, rồi đàm luận từng câu từng lời trong sách của thiên hạ tiến mà không sai một chữ.

Thấy thế, Huy sợ lắm, nhưng vẫn khấp khởi, trộm nghĩ, bấy nay, mình bị chê là kiến thức lỗ mỗ. Giá biết thuật này? Thầm đoán, chắc họ dùng loại rượu đặc biệt, bèn rập đầu lạy, xin một chén rượu. Ba bốn vị trên điện thấy thế cười lớn, rồi cũng sai thị nữ ban cho y một chén. Y đón chén rượu, uống. Miệng chén chưa rời môi đã thấy bụng đau quặn. Kịp chạy vội ra ngoài miếu nôn thốc tháo. Ba người trên cao cười ha hả. Người râu dài ngồi giữa, như bức ảnh truyền thần Nguyễn Bổi treo chính giữa ban thờ, bấy giờ cất lời:

- Duyên trời cho bọn ta gặp ngươi chốn này. Phép ấy chỉ dùng cho bậc thượng thừa, chính nhân, không chỉ đọc vạn sách mà phải có chân tu, trải đủ, thấu mọi kiếp khổ nạn, biết cái đau của thiên hạ, biết nỗi vui của trăm nhà... nhận đủ uy khí trời đất nước Nam này. Ngươi tinh hổ, cậy có chút tài mọn trời cho mà không tự biết mình, chỉ gầm ghè cắn người, bất kể cả bạn cũ, kẻ ân nghĩa với ngươi tới khi sắp chết cũng bị ngươi bỉ báng, coi họ như ruồi muỗi nhặng xị... Mà tật ấy chỉ của loài cầm thú, không bao giờ có bạn bè đồng loại. Thấy người phê phán mình thì chơi trò vu khống bịa tạc. Đấy

https://thuviensach.vn

đâu là quân tử chính nhân? Thích nói tới Phật mà không thấu lời Phật dạy, trước không tự hiểu mình, sau là càn rỡ, rặt lời bệnh hoạn ma quỷ, vậy là chỉ đọc mà không học. Như loài vẹt kia, có ăn cao lương mỹ vị, đào tiên vườn Vương Mẫu cũng chỉ ỉa ra cứt xanh. Tâm khí sinh từ lục phủ ngũ tạng. Lòng dạ ngươi hiểm ác, tăm tối, tức lục phủ ngũ tạng hỏng hết, sao có thể tiêu được tro sách như bọn ta. Thôi, về!

Dứt lời, tất cả biến hết.

Huy thấy mình nằm tơ hơ trên sàn gạch lạnh. Nhìn ra ngoài, bãi cỏ y vừa nôn ra mật xanh mật vàng đã cháy sém, táp đen, bốc mùi tanh hôi không ngửi được. Hoảng sợ, chạy về nhà ốm liệt, suốt ngày đêm chỉ uống nước mà nằm nôn ra rớt dãi xanh đen, tanh tưởi đến chó đói cũng không dám gần, có trót ngửi phải, đều chạy tứ tán mất tăm.

Vài bữa nữa, chất nôn ra nhạt dần tới lúc sắc trong lại thì thấy sảng khoái. Bệnh vài ngày sau tự lui, trở lại bình thường. Càng về già, y càng cô độc. Thảng có ai tới thăm, tỏ ra bất cần nhưng đêm tối vẫn ngửa mặt lên trời, than sinh bất phùng thời.

Về già, y lui về vườn cũ, nơi tổ tông để lại, biết phận câm lời. Từ đó tự thấy nhàn thân. Nhưng không viết gì nữa.

Năm cùng tháng tận, Huy không ốm mà chết. Người nhà theo lời dặn đem xác thiêu. Lửa khét hai ngày, mùi hôi tanh toả ra ám cả một vùng. Lửa tắt, thấy trong đám đất dưới giàn thiêu có khối kết rắn như đá, nom tựa hình đầu hổ nhe răng, trợn mắt như chực cắn xé ai. Người nhà cho là điềm xấu, đem chôn nơi đám đất gần miếu. Vài ngày có trận mưa lớn, đầu hổ trồi lên, chó mèo thảng qua đều tránh. Dân làng thấy vậy, bèn rê khối đá ấy đặt ngoài cửa miếu thay cho chó đá giữ cửa.

https://thuviensach.vn

Mâ´y miê´ng đâ´t xưa nơi Huy nôn xuô´ng, trô`ng cây gì cũng không mọc, nuôi chó mèo nơi â´y đê`u chê´t. Thảng có ở gâ`n thì cả chó với người đê`u gâ`y yê´u xác xơ. Nay vẫn vậy.

Ngọc Hà - Xuân Bính Tuâ´t

https://thuviensach.vn

Vô danh trận mạc

....Chiến tranh là nơi ngọn cỏ

Cao hơn tất cả chúng ta

Những người lính đã bị đốn ngã

Xanh xao hơn mọi hận thù...

Thơ Nguyễn Việt Chiến

Đó là Lu. Tôi nhặt nó trong một bản nhỏ cháy toang hoang, nham nhở, còn nguyên mùi khét vì đạn cối giã xuống từ chiếc C130 bay tuần đêm. Lúc sắp qua bản, tôi chợt nghe thấy tiếng rít yếu ớt vọng lên từ lòng đất, như là những âm thanh mơ hồ hay gặp trong chiến tranh. Không phải! Khi tôi đá gạt cành cây bị đạn chém rụng xuống mặt đất, lộ ra lòng hố tối thẳm và trong nó, một đôi mắt đen, lấp láy dưới ánh đèn pin. Hoảng hốt vài giây, nắm chặt hơn báng súng, tôi nhìn thấy một xác chết ôm đôi mắt kia trong lòng. Nhìn kĩ nữa, đứa trẻ chừng tám chín tuổi, đầu vỡ toác, gáy dựa vào thành hố, mắt trắng hoang mang, trân trân nhìn ngược lên trời. Mảnh đạn dài, nhọn, đầy gai góc đóng đinh trên vai. Máu đã khô, đen thành vệt chảy xuống đầy hai bàn tay đang ôm chặt con chó nhỏ. Con chó cố giãy giụa hòng thoát khỏi đôi tay của thằng bé. Khi không nhoi ra được, nó nghển đầu, mắt tha thiết cầu khẩn. Để đưa nó lên, tôi gần như phải bẻ gãy ngón tay của người đã che chắn cho nó.

Cả tiểu đội dừng lại, quây tròn tôi và chó. Không, nó chưa được gọi là chó. Con dách! Đã bé lại còm nhom. Tóm gáy nhấc lên. Toàn da và xương. Lông vàng xơ xác, tanh tưởi. Trên trán có ba đốm rất

https://thuviensach.vn

đen. Cái thứ chó, vì đói và khát, tiế́t mùi tanh hay vì nó bị ủ trong máu, xác đã lên mùi của cậu bé kia, qua những ngày nóng bỏng trên cao nguyên? Nó yế́u quá. Hai ba lần thử đặt nó trên mặt đất, Lu cố́ rướn lên, rồi lại khuỵ xuố́ng, run lên từng đợt! Giá nó to độ *bố́n bát* thôi? Sẽ có ngay cách giải quyế́t rất lẹ của một lũ người luôn đói và khát! Giá nó đủ sức mạnh để chạy được, chắ́c nó sẽ biế́n ngay vào rừng để tránh xa *bọn người* lạ hoắ́c. "Nó chế́t mất" Thằng Tâm người Hàng Bạc, lính vừa nhập ngũ, cao, gầy khẳng như cái com-pa, cúi xuố́ng, hạ ba-lô, kéo khẩu AK47 báng xế́p ra sau lưng, thử gãi nhẹ lên đầu nó.

Chúng tôi gọi tên nó là Lu. Đừng nghĩ đó là một tên Tây. Nó cũng như là Vện, là Lêu, là Êu Êu. Còn khi gọi Lu Lu thì có vẻ Tây rồi! Không phải tụi tôi muố́n vậy. Ban đầu gọi một từ Lu gọn lỏn, nó chưa nhận ra là gọi nó. Chó mà! Thế́ là phải gọi hai lần từ Lu, quen miệng thành Lu Lu. Vậy là từ ngày đó, con chó số́ng sót của cái bản đã bị hủy diệt ấ́y, được coi là thành viên thứ bảy trong tiểu đội Hà Nội. Đấ́y là tôi muố́n nói tới sự chia chác khẩu phần ăn của sáu người cho nó, chứ yế́u ớt, còi hoi như nó thì làm được trò trố́ng gì để đỡ đần cho thằng lính! Chúng tôi nghiền nhỏ cơm hoà nước thành thứ cháo *hạng nhấ́t* cho nó liế́m. Tóm được dăm con cá suố́i nhỏ về kho với me rừng, tôi lén tiểu đội, chan cho nó ít nước hiế́m hoi. Giá mà có sữa, trứng bột như hồi chuẩn bị đi B dài nhỉ? Thằng Bảo, dân Hàng Thiế́c, thố́t ra. Mơ ước thần tiên! Hão huyền! Tôi mắ́ng. Quả thực vậy, muố́i cũng thiế́u, thèm mặn! Mì chính và muố́i được gìn giữ như của báu. Đôi khi nhón trộm vài hột, thả vào lưỡi. Sung sướng quá! Nói gì tới đường sữa cho chó! Thế́ mà nó qua được. Ba ngày đã nhởn nhơ quanh lán. Năm ngày nhảy tưng tưng khi chúng tôi từ rẫy hay đi tuần tra về. Nó bắ́t đầu có da có thịt sau hai ba tuần gì đó. Lông không xác xơ nữa, mỡ dần, rõ sắ́c vàng điểm chấ́m đen và, nhanh nhẹn ra hồn chó. Cứ thế́, theo ngày tháng, nó biế́t thêm ra. Chúng tôi cũng dần *quen hơi bén tiế́ng* với

https://thuviensach.vn

nó. Những người lính sống âm thầm trong rừng, xa dân, xa bản, một con chó cũng làm cho cái lán vui vui. Một tháng sau, lần đầu tiên nghe nó sủa. Nhách... nhách... nhách... Tiếng kêu của chó, tiếng của sinh linh suýt chết, dầu còn mong manh, va vào núi đá, vọng trượt trên những tàn cây, cũng gợi lên điều gì rất xa xôi trong tôi.

Đám lính Hà Nội, tiểu đội trưởng Hạnh chai sạn, đánh nhau từ Bắc vào Nam; từ tôi, thằng Hoàng, thằng Lưu, Bảo... những cựu chiến binh dày dạn bom đạn, biết thế nào là Huế Mậu Thân đẫm máu hay chiến dịch Lam Sơn 719 của địch, tới thằng Tâm, thằng Khanh (rất hay bốc phét) vừa nhập ngũ, chưa từng biết *tè sũng quần* khi phải xông lên trước làn đạn, thực ra tâm hồn đều như nhau cả. Bởi tất cả chúng tôi đều là lũ vừa buông sách bút trường lớp phổ thông là khoác áo lính. Kinh nghiệm chiến tranh, không phải là một giá trị vĩnh cửu, chỉ giúp lũ cựu binh tồn tại, chiến đấu. Con người ta, trong đời người, còn phải va chạm thế nào ngoài xã hội, ứng xử ra sao với mọi phức tạp của đời sống *người bình thường* nữa chứ. Chúng tôi chẳng hề biết gì ngoài trận mạc. Đã chẳng biết gì tức là sẽ không bị nhuốm *một vệt đen* nào thường dội ngược trong đời sống. Chúng tôi đều có đôi mắt trong veo như ngọc, trông thấy thoáng lũ văn công, lao xao dưới suối, tắm hở nửa cái lưng có vài giây mà thổn thức cả tháng... Vậy, chúng tôi nhanh chóng yêu mến Lu là dễ hiểu. Tuy nhiên với Lu, mỗi người nhìn nhận, đùa giỡn, ứng xử với nó một khác. Ví như thằng Tâm, cũng hay cho nó ăn đấy, nhưng mỗi lần cho ăn, thường vỗ vỗ vào đầu nó và nói như hát: "*Mau với chứ, vội vàng lên với chứ!*... Sáu bát, sáu bát!" Hê hê, tôi biết tỏng cái thứ thân thiện kiểu ấy. Nó là thằng gầy nhẳng mà háu đói nhất. Với anh Hạnh thì lại khác. Anh có thể ngồi yên bên nó, gãi đầu và xoa lưng, cù vào ức nó cả giờ. Ngược lại, khi tiểu đội bận, đi vắng cả, nó cũng hàng giờ im lặng, ngúc ngoắc hai tai, để nghe anh kể lể gì đó. Tôi cứ đinh ninh khi ấy, anh đã nói

https://thuviensach.vn

với Lu như đã từng kể với riêng tôi, vê` một bà chị bô´n mùa đi đội than, quảy nước mă´m, gánh củ nâu từ những chiê´c thuyê`n có hai cánh buô`m với bao nhiêu miê´ng vá ngoài bê´n Phà Đen... Tụi tôi vào lính với hoàn cảnh, nguô`n gô´c khác nhau. Anh Hạnh sinh ra trong một nhà nghèo. Bô´ mẹ mâ´t sớm, phải ở với chị, phải đi bóc vỏ cây, ở những cái bè gỗ trôi từ mạn ngược vê`. Người như vậy, không thể sô´ng vô tư như đám con cái viên chức cũ, hay con cán bộ kháng chiê´n. Có thể do từng trải, anh là người câ`n kiệm, biê´t nhặt nhạnh từ chút giẻ cũ lau súng tới mẩu să´n gẫy ngoài nương cho nô`i cơm bọn tôi thêm một lâ`n xới. Thă`ng Hoàng thì trái lại với anh Hạnh. Nhà nó giàu *nứt đô´ đổ vách*. Theo lời nó kể, nhà nó toàn bán gạo mậu dịch mua gạo tám xoan vê` ăn. Giò lụa că´n ngập răng. Thịt gà nhả bã. Có phải vì đói mà nó bô´c phét như thă`ng Khanh không, nhưng tôi biê´t, mẹ nó quen mẹ tôi, bán vải ở chợ Đô`ng Xuân. Một bà đậm người, cổ thường đeo chuỗi ngọc xanh màu hoa lý. Hoàng râ´t hay trêu Lu. Đôi khi ngu xuẩn nă´m cả đuôi nó kéo ngược. Lu kêu lên thảm thiê´t, nó giận Hoàng vài hôm. Nhưng Hoàng cũng hào phóng. Có bữa, đang că´n dở miê´ng thịt nhím béo lă´m, thâ´y Lu trân trân nhìn, nó vứt ngay lên cao để Lu nhảy lên tợp lâ´y... Tâ´t nhiên với tôi, Lu gâ`n gũi nhâ´t. Đêm lạnh, nó nhảy lên sạp, chui vào cuô´i chăn làm â´m hẳn đôi bàn chân tôi.

Mùa mưa cao nguyên năm â´y thực đáng sợ. Mưa cứ rơi hê´t ngày này tới ngày khác, phá hỏng tâ´t cả các con đường vận chuyển. Xe từ Bă´c không thể vào được tới mặt trận. Khẩu phâ`n gạo tụt xuô´ng, đâ`u mùa mưa là năm lạng, sau ba lạng và xuô´ng hai lạng một người. Lĩnh gạo vê`, vừa mở dây buộc, bọ đen nhảy lên tanh tách. Đãi kĩ cho bớt bọ, mọt thì bột gạo trôi hê´t theo nước suô´i, còn trơ lại lõi gạo. Đãi không kĩ thì bát cơm đă´ng chát. Să´n cũng vừa đen vừa mô´c. Cũng may là khi đó chúng tôi không phải đi đánh nhau. Chúng tôi trông kho đạn của tiểu đoàn, làm rẫy và thi thoảng tuâ`n tra trên những lô´i mòn ven sông, bảo vệ vòng ngoài cho căn cứ của sư đoàn.

https://thuviensach.vn

Thế là sướng lắm rồi! Còn có cái mà *sột soạt*, tọng cho đầy cái dạ dày luôn xẹp lép, dù làm rẫy cực nhọc lắm. Tại đó, không như hồi đánh và giữ Boloven, thú như trong chuồng, tha hồ bắn. Những cánh rừng khộp bằng phẳng trên cao nguyên chỉ sẵn cú, sóc và chuột. Còn rừng xanh có cheo và các thú khác nhưng *không được nổ súng lộ căn cứ*! Chỉ còn cách đặt bẫy thú, săn bắt cá. Muốn nổ súng phải đi thật xa, cả ngày đường. Bẫy thú thì bọn "*cày đường nhựa*" tụi tôi hoàn toàn ít kinh nghiệm. Chỉ còn cách vớ được bất kì con gì cũng tống vào dạ dày, kể cả loài quạ tanh và dai, bọn vẹt chỉ toàn thấy đầu. Tới mùa măng le mọc, đi tìm lỗ *dúi* mà đào tới cùng và truy bắt. Những khi ấy, càng lớn Lu càng đắc dụng. Nó hít thật lực, hai chân trước cào cào, như báo hiệu hướng hang của *dúi*. Thèm chất tanh, đi đặt câu, nhưng chỉ trong mùa khô, khi các con suối hẹp lại, cạn đi để cá quả và trê hay cắn mồi. Muốn ăn cá lớn, phải đi xa nữa, tới con sông luôn xiết chảy. Đổi cái võng đôi Tô Châu mới, nửa cân muối mỏ, được bộ lưới bén của dân Lào dài chừng hơn hai chục mét. Tìm chỗ nước lặng, hay nơi suối gặp sông mà thả lưới. Cũng nhiều khi dùng bộc phá đánh cá. Nếu đánh, chỉ với lượng TNT rất ít, cắt ngắn dây cháy chậm sát kíp, tính sao khi nổ đủ độ sâu hai mét, cho người trên bờ chỉ nghe tiếng ục rất nhỏ, trầm và thấy nước sôi quẩn lên là lao ngay xuống vớt cá. Sông cao nguyên, đoạn nào lòng lắm đá, xiết chảy, cá mõm trâu nhiều lắm. Đánh một phát cháy nhanh, cá nổi ệch bụng, trắng phớ trôi theo nước xiết. Nhảy ào xuống, bơi theo mà nhặt. Phải nhanh tay, nhanh mắt không cá trôi mất tiêu. Phải *có nghề*, mồm ngậm cá, tay cầm cá và ngón chân cũng kẹp cá. Khi còn nhỏ, Lu cứ chạy ven bờ sủa nhặng, làm tôi rất bực. Lúc xong việc, chúng tôi quây quần bên đống lửa nướng cá ăn cho đỡ mệt vì rét và đói. Lu rất có kỷ luật, dù cá thơm như thế nào, cu cậu cũng chỉ chồm hỗm ngồi yên, mắt đăm đăm vào kẹp cá đang thả mỡ rơi xèo xèo xuống giàn lửa. Nó là kẻ biết chờ đợi, kiên nhẫn chờ mấy cái đuôi cá nướng tụi tôi bẻ chia cho. Có lần, tôi bảo: "Ăn thế thôi. Chẳng làm gì lại kêu nhặng lên. Mày là

https://thuviensach.vn

chó, công cán gì mà ăn như vua! Biết tội chưa?" Đúng thế. Tôi chưa biết cá Anh Vũ mạn Việt Trì *tiến vua,* hình dáng thế nào, nhưng có thằng công binh quê ở Việt Trì mách: "Vùng này, cả vùng sông chân Bolôven, *mõm trâu* nhiều, thực y như loài cá *Anh Vũ* Việt Trì, chỉ tội cá *mõm trâu* đen hơn và béo hơn." Lu có thể nhận ra tôi nghiêm túc, nên có vẻ sợ và chắc hối hận. Nhìn mặt nó thì biết. Cu cậu chứng tỏ thái độ bằng cách thè ngay lưỡi liếm nịnh vào tay tôi. Tôi tin rằng, giống vật hiểu được tiếng nói con người. Chỉ có điều nó không nói ra mà thôi. Bằng chứng là hai tháng sau, trong một lần đánh cá, khi chúng tôi đồng loạt nhao xuống dòng nước xiết, Lu cũng nhào theo và, thoắt càm lên bờ một con cá khá lớn, rồi lại nhao xuống thả trôi tới hơn ba trăm mét để kiếm thêm con nữa. Tất nhiên, dù tụi tôi vì thiếu đói mà keo kiệt, vẫn phải để nó xơi nguyên một con cá. Thời gian vèo một cái hết mùa mưa. Chúng tôi sắp thu hoạch rẫy. Lúa rất mẩy và ngô nếp căng sữa chưa từng thấy. Khi này, Lu đã thực sự trở thành một chàng chó cường tráng và bắt đầu đỡ đần tụi tôi. Nó lùng sục suốt đêm ngày đuổi lũ chuột và sóc, cả những con khỉ nhanh lại *khôn như chấy*. Tôi không thể tưởng tượng rằng, sao nó bắt chước nhanh tới vậy. Đó là lần thấy tôi bò trườn giữa những cây lúa đang trĩu hạt, tiếp cận, đủ tầm bắn, một chú hoẵng đang giác, lạc vào ven rẫy, nó cũng *ngậm tăm* bò ngay bên cạnh và lao như tên bắn ngay sau khi khói súng vừa loang trên đầu nòng. Đó là chiến công đầu của Lu. Con hoẵng bị bắn sượt đầu, đạn trượt xuống cổ nên còn sức chạy. Lu đã kìm giữ nó, nhao tới cắn tới tấp vào chân hoẵng để tôi bồi tiếp *phát bắn hành tiến* một cách hiệu quả. Chúng tôi không hề tìm hiểu nó là giống chó gì mà khôn tới vậy. Nhưng chắc chắn nó không phải giống chó ngoại. Bởi tới khi trưởng thành, hơn một năm tuổi, khi lớn hết cỡ, nó vẫn nhỏ và có khuôn mặt như bất cứ con chó nào tôi gặp dưới xuôi. Sau này, nghĩ về nó, nhớ lại, kiểm chứng qua bao nhiêu giống chó ngoại quốc, tôi càng tin ở điều đã nghĩ trên. Nó giản đơn là chó, đã trải qua khát, đói, hoạn nạn, vui buồn cùng chúng tôi

https://thuviensach.vn

và bấ t chấ p mọi thời tiế t khắ c nghiệt trên cao nguyên. Mỗi ngày, nó được chứng kiế n thêm, tham gia vào nhiề u công việc của thằ ng lính. Nó vừa là bạn vừa là chiế n hữu.

Nói tới danh hiệu này, xin đừng nghĩ rằ ng những người lính dễ dãi. Người ta, nơi trận mạc, không thể đùa cợt với sinh mạng của chính mình. Phải có thử thách, vượt qua những dấ u mố c, sự kiện nào đó, mới xứng đáng được công nhận *vừa là bạn vừa là chiế n hữu*. Mà phẩm chấ t cao ngạo nhấ t của người lính là dũng cảm và không phản bội. Hai điề u này Lu đã thể hiện. Dũng cảm là đương nhiên rồ i, còn trung thành không phản bội thì không chỉ căn cứ vào một thời điểm, nhấ t là khi *thuận chèo mát mái*. Phẩm chấ t trung thành có lẽ là bản chấ t của loài chó, nhưng ở Lu lại thể hiện cả hai điề u nói trên một cách rõ nhấ t trong một chuyện bình thường tại khu rừng mùa mưa năm sau.

Nói về Lu, không phải toàn ưu điểm. Nó cũng có *khuyế t điểm*. Có cái nó sửa chữa. Thành khẩn sửa chữa. Ví dụ như không được sủa, chỉ được rít hay gừ gừ khi có vật lạ, người lạ; khi hành quân tuầ n tra không ồ n ào bắ ng nhắ ng, thì nó sửa được. Nhưng có cái nó chẳng chịu sửa chữa. Đấ y là từ khi đã tám tháng tuổi, mỗi lầ n chúng tôi họp hành, kiểm điểm vào thứ bảy hàng tuầ n, cu cậu tuy ngồ i im chầ u rìa nhưng lại có hành vi không nghiêm túc chút nào. Mặc ai nói gì thì nói, nó thản nhiên hế ch háng và ngửi hít, liế m láp vô tư *con chim*. Điệu bộ dâm đãng một cách trơ tráo. Một lầ n, chúng tôi đang bị chính trị viên xuố ng quạt cả tiểu đội về vài tội, nó điề m nhiên tái diễn vở như thế, lại để con cu thò ra nhọn hoắ t và đỏ hỏn. Điên tiế t, chờ cấ p trên đi rồ i, tôi đã bợp cho hai cái: "Láo, láo quá. Bận sau đi ra góc rừng khuấ t mà làm trò ấ y!" Cu cậu chạy biế n. Nhưng lầ n họp sau vẫn chứng nào tật ấ y.

Còn câu chuyện của mùa mưa năm sau, đơn giản là thế này. Giữa mùa mưa, ngô bắ t đầ u kế t sữa trên rẫy, tiểu đoàn đột ngột điề u

https://thuviensach.vn

người đi bổ sung quân số´ cho một đại đội đang chố´ng lấ´n chiế´m ở vùng giáp ranh. Vì cả đại đội trông vào rẫy để chố´ng đói, nên phải để người ở lại. Anh Hạnh bảo, cậu ở lại với Lu nhé. Trông rẫy tấ´t nhiên không có gì nguy hiểm như đi đánh nhau. Nhưng sẽ cô độc, buồ`n. Tôi muố´n đi với anh em. Hạnh vỗ vào vai tôi nói, cậu với Lu hợp nhau, bảo được nó. Thôi, ở lại! Đấ´y là mệnh lệnh! Tôi và Lu tiễn anh em ra Bế´n Rừng, sang sông.

Bởi còn lại một mình, tôi phải ngủ ngay tại chòi canh rẫy. Ăn ngủ tại đó, rấ´t tiện cho công việc, nhưng lại xa nước. Thực chẳng may cho tôi. Tiểu đội vừa đi được ba ngày thì tôi lăn ra số´t rét. Số´t rét ở đời lính Trường Sơn là lẽ thường. Nhưng lầ`n đó, không hiểu sao đã uố´ng tới hai liề`u *Phòng ba*[(1)] mà bệnh không thuyên giảm. Tôi lên cơn từng chập, dày hơn mọi lầ`n và nằ`m liệt trên đệm cỏ ở cái lán thổ tả ấ´y. Ăn uố´ng thì giản đơn. Vì có ăn được cơm đâu nữa. Cũng chẳng thèm ăn, chỉ khát ngọt. Cố´ lầ`n ra rẫy, vặt ngay ngô non, rau cải xanh hay bí ngô non mà nhai tạm. Lu cũng đói đấ´y, nhưng tôi không thể nấ´u cho nó. Nó không số´t, nó khoẻ, nên chịu được. Hay *nhịn đói* chắ´c là sở trường của loài thú. Tới ngày thứ ba, đã cạn sạch hai ố´ng bương dự trữ nước. Tôi rấ´t khát. Đêm, cơn số´t làm tôi thiế´p đi và mơ rấ´t hãi hùng. Tôi thấ´y mẹ. Bà vuố´t ve tôi và khóc. Tỉnh giấ´c, trăng vằ`ng vặc chiế´u tỏ mọi vật và nhìn lên, đâu cũng thấ´y những áng mây sáng màu vàng. Một cánh tay tôi đã rơi khỏi sạp, thõng xuố´ng đấ´t. Trong cơn mơ, tôi tự cào xé hế´t cái áo lính đã tướp rách và đầ`m đìa mồ` hôi. Không phải mẹ đâu! Tôi ý thức được điề`u gì đang xảy ra. Lu đứng cạnh. Đôi mắ´t nó xanh mơ trong ánh trăng, đăm đăm lo lắ´ng nhìn tôi và cu cậu chậm rãi liế´m mồ` hôi đang vã ra trên mặt, trên tay, trên ngực tôi. Tôi vật vã. Đau đầ`u vô cùng. Như thấ´u hiểu hế´t, Lu dụi mãi cái mõm ướt và nóng vào cổ, ấy đầ`u tôi cao lên trên cái gố´i nhồ`i cỏ. Tôi nghĩ tới cái chế´t.

https://thuviensach.vn

Rồi đêm qua đi. Cứ nằm đây không chết vì sốt cũng chết vì khát. Tôi cố cầm gậy, ra rẫy bẻ vài bắp non hít nước và kéo lê bình-tông xuống tìm con suối nhỏ chân rừng. Thực không may, tới đoạn dốc nơi bìa rừng, tôi bị ngã và cứ thế lăn đi, rơi xuống một cái khe cạn, đầu quật mạnh vào một thân cây và bất tỉnh. Không biết tôi đã nằm tại đó bao nhiêu lâu. Mỗi khi lơ mơ mở mắt, vẫn là Lu bên cạnh. Nó đã cắn rách cả ống quần mà không sao kéo tôi thoát khỏi cái khe nhỏ ấy. Tôi nghĩ, chắc là chết. Nghĩ đến chết, lại chết hiu quạnh, tôi ứa nước mắt. Khi ấy Lu chạy cuống quanh tôi. Nó đứng ngẩn ra một lát và bất ngờ nghển cổ tru dài. Lần đầu tiên trong đời, tôi nghe một con chó nhà tru như chó sói. Tôi đã từng đọc sách, thấy nói, chó sói tru vào những đêm trăng suông. Tru gọi bạn tình. Bây giờ trăng đã lặn. Lu gọi ai? Tôi muốn nói với Lu lắm mà không sao nói được. Lu cũng muốn nói với tôi thì phải. Nhìn vào mắt nó, tôi cảm thấy điều ấy và biết, có những tình cảm không thể cất lên lời. Mà *cái tình*, cũng không nên nói thành lời. Ở thời khắc hãi hùng ấy, thời khắc ý thức mình sẽ chết, con người ta chợt không thấy sợ nữa. Tôi muốn khép mắt lại. Lu bỗng phóng vọt đi, để mình tôi bắt đầu thiêm thiếp, chìm tiếp vào cái chết chậm. Tôi thấy mình bay khỏi xác. Tôi dang tay vượt trên những tàn rừng, nhằm hướng Bắc mà bay, bay mãi. Đột nhiên tôi thấy mình bị lắc kì lạ. Cảm giác ấy về sau chưa bao giờ lặp lại, chỉ tới sau này, khi ra nước ngoài trên chuyến bay lần đầu, tôi mới gặp lại cảm giác này lúc máy bay nhao rơi vào túi khí loãng... Tôi tỉnh. Bừng mắt. Thì ra tôi đang được một tốp người đưa qua một cái vực rất sâu bằng dây rừng. Họ thả tôi vút qua một cái vực. Ba người Thượng thì phải. Sau này, tôi cũng nhớ ra rằng, chúng tôi đã từng đi tuần tra tới đây. Đó là dải phân cách tự nhiên giữa hai ngọn núi mà người bình thường rất khó vượt qua. Sang tới bên kia, họ cho tôi uống nước đựng trong một ống vầu. Đấy là thứ nước ngọt nhất trên đời tôi chưa từng được uống. Đi tới đâu, nước làm thể xác tôi mát dịu tới đó.

https://thuviensach.vn

Đây là một gia đình người Thượng sống ở mé trái núi. Họ có ba người. Ông già, một người vợ và cô con gái mười bảy tuổi sống trong một cái nhà sàn nép dưới tàn cây, sâu vào nữa là hang nhỏ. Không, đúng hơn là còn con chó nữa, có cái tên dân tộc rất khó phát âm. Như vậy, Lu đã tới đây tìm người cứu tôi. Thì ra cu cậu trước đây đã tới đây mà tôi không hề biết. Chỉ có chó mới có thể vượt qua được khe ấy mà tới tìm đồng loại của nó. Con chó cái đã chửa, bụng căng ra phơi nhiều núm vú và chúng liếm láp nhau tự nhiên trước tôi. Tôi được uống thứ thuốc lá đắng muốn nôn. Tôi uống nước quả từ tay cô gái con chủ nhà. Được ăn thứ củ, mà khi nấu lên màu trắng ngà như sữa, trộn chút mật ong. Những bắp ngô nếp giã nhừ nấu với thịt. Tôi không biết tiếng họ và họ cũng không hề biết tiếng Kinh. Cũng không rõ, sao họ sống lẻ loi như vậy; vì người Thượng hay người Lá Vàng ít khi sống như thế. Có một bữa, máy bay địch sát qua ngọn núi. Thấy người đàn ông kéo vợ từ trảng rừng trống cảnh giác ép nhanh vào bìa đá. Còn cô gái thì chỉ lên trời và làm động tác chùi mắt. Đấy là toàn bộ những gì tôi biết về họ. Lại nói tới Lu. Nó và bạn nó được ăn uống rất sang. Người đàn ông tóc dài tới vai, đen cháy, săn chắc như gốc cây khộp đã qua lần đốt rẫy, đứng bên chái nhà xẻ thịt từ tảng thịt sấy, treo lủng lẳng một dãy, hào phóng quẳng cho hai con thú. Chỉ dăm ngày sau đó, khi đã khoẻ, tôi đã học được cách cài bẫy của ông rất đơn giản mà hiệu quả, nên hiểu vì sao trong nhà nhiều thịt sấy khô dự trữ như vậy. Ông chỉ cho tôi cách chém lồ ô, để lại cật sắc như nước, nhọn hoắt. Lu và con bạn nó giúp chúng tôi tìm thấy vệt đi của những con thú khi chúng cọ thân lấm bùn, để lại dấu vào các gốc cây trong rừng. Chọn quãng hẹp mà bầy thú buộc phải qua đó, cắm dày đặc lồ ô sắc nhọn, đón tầm cao ngang ức con nai. Sau rừng chông ấy độ năm sáu mét, căng một sợi dây rừng thực nhỏ, rồi ngụy trang. Bầy nai thế nào cũng có con chạm chân vào sợi dây đó và cái lẫy nhỏ tung ra để lập tức hòn đá bị treo rơi nhanh xuống đất, phát ra tiếng động lạ. Cả bầy nai bị bất ngờ bởi tiếng động, sẽ hoảng

https://thuviensach.vn

hô`n, phi vọt chạy trố´n. Thể nào cũng có con rơi vào rừng chông lô` ô că´m chờ sẵn. Những ngọn lô` ô să´c, nhọn hoă´t, dài tới ba mét că´m nghiêng, sẽ xuyên ngập ức nai. Tôi còn được đi lâ´y trứng kiế´n với mẹ con cô gái. Chui vào một tàn cây rậm rạp, thâ´p, treo lủng lẳng những chùm the be chín vàng. Tại quãng cây rừng như vậy có nhiề`u tổ kiế´n kế´t bă`ng lá cây, xộp, to như chõ sôi. Chém vào tổ kiế´n như bổ dưa, rô`i rũ trứng xuố´ng lá chuố´i. Trứng kiế´n râ´t thơm và bùi khi nướng trong bọc lá chuố´i. Sau này, tôi được biế´t thêm, ră`ng trứng kiế´n, mố´i và ong non có nhiề`u châ´t vi lượng và vitamin quý hiế´m mà loài người khó tạo nên. Thảo nào, tôi lại sức râ´t nhanh. Thảo nào, môi cô gái hô`ng thế´? Cổ tay em tră´ng và tròn thế´!

Sau chuyện này, tôi đánh giá Lu râ´t cao. Nó biế´t nơi có thức ăn nhiề`u hơn. Tại đó lại có một bạn chó, để nó thoả mãn sự khát dục, vậy mà nó vẫn quay về` với chúng tôi. Và nhờ có nó, tôi được cứu số´ng trong một hoàn cảnh như trên.

Tôi đã khoẻ, phải trở về` trông rẫy. Chiề`u cuố´i cùng ở với gia đình người Thượng, tôi vẽ trên mặt đâ´t đường phố´ Hà Nội cho cô bé biế´t là tôi sinh ở đâu. Tôi vẽ cả ô-tô và con Lu chạy trên đường phố´... Có thể nói ră`ng, đó là thời gian bình yên hạnh phúc, râ´t hiế´m hoi của đời tôi. Cho tới sau này, dâ`u đã nế´m trải nhiề`u, đi ra khă´p thế´ giới, được và mâ´t, nhưng chưa khi nào tôi có một hơn tuâ`n lễ hạnh phúc như thế´, được số´ng giữa đại ngàn, không buô`n phiề`n, không âu lo, tưởng như không có chiế´n tranh và những sự bâ´t hạnh của cuộc đời. Cảm giác được chở che, yêu quý. Tôi cũng đã lâ`n đâ`u biế´t thế´ nào là bàn tay mề`m mại của một cô gái. Những cảm giác hoàn toàn lành mạnh, nhưng sung sướng mà bâ´t kì con người nào cũng khát thèm, trong sự kiề`m chế´ để không thành lạm dụng trong một hoàn cảnh như bâ´y giờ. Nhưng đó là một câu chuyện khác. Dài lă´m. Kể cả cảm giác cũng râ´t khó nói, khi tôi trở về` rẫy,

https://thuviensach.vn

phải nằm co một mình để tưởng tượng ra hình bóng người phụ nữ đầu tiên của đời tôi. Không, chiến tranh không cho phép người ta đi xa hơn vào những giấc mộng thiên thai, nhất là sau đó trung đội khác tới tiếp nhận rẫy, thu hoạch và tôi trở về tiểu đội chiến đấu, cách nơi đó hơn ba ngày đường.

Hơn một năm nữa qua đi.

1975, trước tết một tuần lễ, tiểu đội chúng tôi được lệnh về hội quân. Lâu rồi chúng tôi mới tập trung toàn tiểu đoàn về cụm gần nhau tới vậy. Tôi gặp lại nhiều bạn hữu. Lu cũng tỏ vẻ mừng rỡ. Gặp bất kì ai, nó cũng hít ngửi, chắc để nhận ra mùi lính. Nó không biết rằng, chúng tôi sắp bước vào một trận đánh lớn. Đánh nhau, điều ấy cũng bình thường nhưng không thể vui vẻ nhảy cẫng lên suốt ngày như nó. Chúng tôi lau lại súng, xóc lại lê và mài dao găm. Lĩnh thêm lựu đạn và đạn. Anh Hạnh vác về khẩu B41 còn nguyên lớp mỡ và những viên đạn dài, hình bắp chuối, màu quân dụng.

Sớm ra, có lệnh giết tất cả thú vật, không trừ một ngoại lệ. *"Đây là trận đánh lớn. Có tính quyết định như tổng tấn công. Tuyệt đối giữ bí mật khi áp sát địch"*. Hơn chục con gà, một con lợn của tiểu đội hậu cần, nhanh chóng được đưa xuống anh nuôi để lập tức xả thịt, băm nhỏ, trộn với muối làm lương khô cho chiến dịch. Bọn *thèm chó* mừng rú. Sớm dậy, chưa tỏ mặt người, tay anh nuôi đã tới tiểu đội tôi tóm lấy con Lu khi nó chưa hiểu ra việc gì. Gã buộc vào cổ Lu một sợi dây rừng và định dắt nó đi. Không! Lu giằng ra, lùi bước và nhe bộ răng trắng ởn hăm dọa. Tất nhiên anh Hạnh đã can thiệp. Mệnh lệnh mà. Anh Hạnh bảo thằng Tâm đưa nó xuống bếp. Sao lại là tôi? Tâm nói. Nó đưa mắt nhìn chúng tôi hoang mang. Thôi, cậu đi đi. Tôi quay mặt đi, nói. Tâm và gã anh nuôi xuống bếp, con Lu lững thững theo sau họ. Đi một đoạn, Lu bỗng dừng chân và ngoái đầu nhìn lại. Cái nhìn đầy trách móc như muốn nói với tôi: "Đồ phản bạn!"

https://thuviensach.vn

Tôi lên võng, tung tấm đắp trùm kín đầu. Hình ảnh Lu trong bóng tối hiện lên... Tôi bật dậy và chạy đi. Tới đầu lán anh nuôi, gặp Tâm quay lại. Lu bị giết chưa? Tôi hỏi. "Chưa! Tao sợ nhìn nó lắm!" Theo tao. Tôi lại bảo. Chúng tôi vòng ra sau hầm bếp. Lu đang bị cột vào một gốc cây ven suối. Dưới cổ nó một cái nồi nhỏ để sẵn. Lu ngẩng lên nhìn gã anh nuôi đang giơ cao cái chày chuẩn bị giáng xuống đầu. Thế mà nó vẫn vẫy đuôi như mừng rỡ. Mõm hếch lên liếm láp cái cổ tay của kẻ sắp giết nó. Tôi nhói đau và bỗng loé lên ý nghĩ khi nhìn thấy chai xăng nhỏ mồi bếp. Tôi ném thẳng chai xăng vào lò Hoàng Cầm. Tích tắc, có tiếng nổ phát ra và lửa khói dâng cao hai mét, trùm kín cả nồi quân dụng đầy nước đang sôi ùng ục. Cháy, cháy. Tâm la lên. Tất nhiên là ba thằng anh nuôi bỏ Lu nhao vào. Chỉ chờ có vậy, tôi vòng ra sau lán, rút nhanh dao găm chém đứt phăng sợi dây rừng đã trói buộc Lu. Chạy! Chạy ngay! Tôi vỗ vào mông Lu hạ lệnh, khi cái mũi ẩm ướt quen thuộc của nó áp nhanh vào má tôi. Chần chừ một lát, ngước mắt nhìn tôi lần cuối, Lu phóng đi.

Chiều tối hôm ấy xe binh trạm tới. Mưa tầm tã. Những trận mưa cuối của mùa mưa, nặng hạt lắm. Đây là lần đầu cánh bộ binh chúng tôi được hành quân cơ giới. Người ta bảo, trận này sẽ diễn ra trong thành phố lớn nhất nhì cao nguyên. Nơi đó cách đây cả trăm cây số. Hành quân gấp. Xe nổ máy tiến vào đêm đen. Tôi kịp phát hiện ra bóng Lu từ đâu nhảy ra và chạy theo xe. Tôi nhổm người lên. Cả Hạnh và Hoàng cũng nhổm lên. Bóng nó chập chờn cố phi theo, đôi lúc nước táp toé trắng ra hai bên chân nó trong ánh chớp sấm nhì nhoằng. Thôi, hãy về với gia đình của cô gái, thôi, hãy trở lại rừng... Tôi đứng nhìn cho tới khi bóng nó mất hẳn trong đêm tối.

Chúng tôi được ô-tô mặt trận thả xuống cách thành phố Buôn Mê Thuột vài chục cây. Cứ ngậm tăm mà đi. *Mũi* chúng tôi chọc thẳng

https://thuviensach.vn

vào sân bay, nơi có những toán quân thiện chiế n của tướng Phú trấ n giữ. Tôi không rõ các cánh quân khác đã tràn ngập thành phố thế nào, nhưng đại đội tôi để chiế m được già nửa sân bay đã tổn thấ t khá nhiề u chiế n sĩ vì trận đánh dằ ng dai hơn ngày trời với toán lính rằ n ri tại đây. Địch từ các hầ m ngầ m, với sự yểm trợ của nhiề u toán máy bay A37 từ miề n Trung bay lên yểm trợ, trồ i lên bấ t ngờ và đánh trả quyế t liệt khi trời hửng sáng. Phải công nhận rằ ng chiế n tranh cả hai phía đề u có những người lính dám xả thân vì đồ ng đội. Tiểu đội hai người hy sinh. Anh Hạnh cũng bị thương ở chân và tôi dìu anh vào một khu nhà có bức tường thấ p ngăn với đoạn cuố i đường băng. Chúng tôi không ngờ có tố p lính đố i phương đã mật kích sau lưng qua bức tường ấ y. Hai tên vừa chạm đấ t bị anh Hạnh và tôi kịp lia đạn tiêu diệt thì hai đứa khác từ đâu bổ xuố ng. Gầ n quá, tôi phấ t một tên, dùng nòng súng gạt phă t lưỡi lê của tên thứ hai và tung báng súng. Cú đánh trượt, người lính cao to hơn tôi đã lao cả người đẩy tôi ngã ngửa xuố ng mặt đấ t. Chớp mă t, tôi thoáng thấ y ánh sáng của mũi lê AR 15 vung lên. Chă c chă n sau tích tắ c, tôi sẽ biế n thành khố i thịt phun bọt máu, đổ sập xuố ng đấ t. Không, trời cho tôi số ng. Huỵch! Như có phép thầ n, hay tôi đang mơ, bóng Lu từ đâu vụt lao tới húc thẳng vào đố i thủ, đẩy bật hă n bằ ng sức mạnh của gia tố c loài chó. Trời ơi. Lu!

Đêm ấ y tôi ôm Lu ngủ. Nó thở phì phò và liế m vào mặt, cổ tôi. Không biế t bằ ng cách nào mà nó đã chạy suố t hơn cả trăm cây số để đuổi theo đội hình tiểu đội. Hay là sự huyễn hoặc và số phận đã bày đặt ra thử thách nó và cả chúng tôi nữa, những con người bình thường đã gă n bó ở những thời điểm đặc biệt, trớ trêu của cuộc số ng.

Sớm sau tỉnh dậy đã thấ y Lu ngồ i chồ m chỗm bên cạnh. Nó đương ngắ m tôi rấ t kỹ. Đôi mă t không như mọi khi, trìu mế n. Tôi không thể hiểu được nó nghĩ gì. ánh mắ t ấ y, nế u là của con

https://thuviensach.vn

người, chă´c hẳn để phán xét người khác. Nó suy nghĩ gì? Đôi mă´t kia, nhìn tôi đăm đăm như muô´n nói, muô´n hỏi? Hay ánh mă´t â´y, đang thâ´y lạ lùng vê` loài người là chúng tôi, sao không nhớ tới đô`ng cỏ và cánh rừng, chơi với bạn như nó chơi với bạn gái của nó? Sao không thể thân thiện với nhau và yên bình mỗi ngày nă`m xoài bô´n chân trong gió, trên cỏ đón lâ´y hương rừng...

Ba ngày sau, thành phô´ cao nguyên, kể cả sân bay, hoàn toàn vê` tay chúng tôi. Đó là trận đánh có tính then chô´t, tạo nên sự sụp đổ quân đội địch như trò chơi Domino. Mở đâ`u là cuộc rút chạy hỗn loạn của quân đoàn tướng Phú, để từ đó nhiê`u cánh quân của ta mở chiê´n dịch thâ`n tô´c, tạo nên chiê´n thă´ng Hô` Chí Minh lịch sử. Sau trận mở màn â´y, tiểu đội chúng tôi khuyê´t đi hai người. Họ bị bă´n gục ngay trong nửa ngày đâ`u trận chiê´n. Anh Hạnh bị trọng thương phải đi viện. Thă`ng Hoàng lên thay. Nhận thêm ba tân binh từ Bă´c mới vào. Rô`i lại đánh că´t chéo xuô´ng miê`n Trung. Không ai xua đuổi Lu nữa. Kể cả tay chính trị viên khó tính. Thê´ là Lu tham gia hâ`u hê´t các trận đánh vê` tận Sài Gòn. Tại Cheo Reo nó lập được chiê´n công nữa. Chúng tôi nhờ nó mà tìm được 16 trẻ, tám chín người lớn thoi thóp chờ chê´t trong rừng. Họ là đám người chẳng biê´t gì cả, chạy trô´n chiê´n tranh lại đi lẫn vào đội quân rút chạy để rô`i tán loạn, lạc trong rừng cao nguyên. Những tô´p người, Kinh có, Thượng có... nă`m cong queo bên một gô´c săng lẻ, đã toác cả môi vì đói và khát.

Tôi cứ đinh ninh là Lu sẽ theo tôi vê` tận Sài Gòn và sẽ ra thăm Hà Nội. Nhưng thực tê´ không có thể như mong ước. Cửa ngõ Sài Gòn có phòng tuyê´n phía Tây. Địch ném bom ngạt bảy tâ´n xoá sổ cả một đơn vị. Chúng tôi vẫn tiê´n lên, đánh địch giă`ng co từ chiê`u tới tận cả ngày sau. Lu luôn luôn bám sát bên tôi. Chúng tôi bị cản lại trước một khoảng trô´ng giữa hai khu nhà. Đạn cày ngang hâ´t dọc. Không khí khét lẹt, nung nóng bởi những đám lửa bâ´t ngờ bùng lên. Vừa

https://thuviensach.vn

tạm thời nằm xuống trước một khoảng trống thì từ đâu hiện ra đứa trẻ ba bốn tuổi khóc ré và chạy ra giữa làn đạn của hai bên. Chẳng bên nào dám bắn cả. Nhưng không thể nằm chờ chiến tranh kết thúc. Tôi bảo Lu tiến lên, như ngày nào nó ở hậu cứ, trên rẫy, càm bắt cứ một vật gì khi tôi ra lệnh. Nó, người bạn trung thành và gan dạ vọt tiến qua bức tường đổ, rồi cắt chéo đường ngắn nhất tiếp cận ngay đứa trẻ. Đúng khi sắp hoàn thành nhiệm vụ thì nó gục xuống. Nó bị ai đó bắn hạ. Bình thường, khó bắn trúng nó lắm, bởi nó nhanh vô cùng, di chuyển lắt léo hơn cả đạn. Nhưng lúc ấy, nó phải chậm chạp bò lùi, kéo đứa trẻ xuống rãnh sâu bên đường. Lu của tôi giật nảy người lên, rồi nằm im... Thế là tiếng súng hai bên lại rộ lên, bùng sáng những đám lửa da cam.

Tôi cùng tiểu đội quay lại nơi Lu nằm tênh hênh bên cái lạch thoát nước bên đường. Để đứa trẻ có thể sống, Lu đã chết. Nó đã chết. Viên đạn cày trên đường, xuyên vỡ nát bả vai và phá tung lồng ngực nó. Máu ướt thẫm mặt đường nơi nó nằm xuống. Bốn chân duỗi ra, buông xuôi. Đôi mắt khép lại như ngủ. Chắc chắn, nó không hiểu vì sao con người lại giết nó và ai đã bắn nó. Tại sao lại bắn nó? Đó là sự chủ định của một con người cụ thể hay là viên đạn định mệnh của chiến tranh dành cho một số phận chó.

Người ta chôn cất các chiến sĩ của đoàn tôi trên một khu đất cao. Cạnh đó chúng tôi đưa xác Lu tới và đắp một ngôi mộ nhỏ. Không ai dám ngăn cản chúng tôi làm việc đó. Bởi đã một tháng nay, câu chuyện của Lu trở thành huyền thoại trong biết bao câu chuyện của trung đoàn. Giống như các chiến sĩ đặc công, những người đã ngã xuống đầu tiên vào đêm đầu tiên mở màn cho chiến công Ban Mê Thuột; giống như tiểu đội bộ binh truy kích, chạy bộ mấy chục cây, chặn đứng toán xe đầu tiên của toàn bộ lực lượng địch *tuỳ nghi di tản,* giúp Quân đoàn chúng tôi tiêu diệt toàn bộ sinh lực chính của địch trên cao nguyên, tạo nên sự kinh hoàng, rã đám toàn bộ lực

https://thuviensach.vn

lượng còn rất đông của quân lực Việt Nam Cộng hoà. Chúng tôi cắm một tấm biển gỗ và trên đó, tự tay tôi dùng bút dạ chiến lợi phẩm đề: "Lu. Tiểu đội Ba. Đoàn Bảy Hai. Đã hy sinh ngày 16 tháng 4 năm 1975."

Vĩnh biệt, tôi bắn một loạt tiểu liên lên trời. Khói súng bay lên từ đầu nòng và tản ra rồi lững lờ lên cao. Tự nhiên mắt tôi nhoà lệ. Có thể vì nhòa lệ hay ảo giác, tôi thấy hình Lu trong khói súng. Nó đang phi... đúng hơn là phi tít lên trời xanh, hòa vào những đám mây lang thang của bầu trời tháng tư phía Nam đầu mùa mưa.

Chúng tôi tiến vào Sài Gòn không có Lu. Chiến tranh chấm dứt.

https://thuviensach.vn

Mấy lời cuối sách hay *Đọc Nguyễn Văn Thọ*

Trần Đăng Khoa

I

Bạn đang có trong tay tập truyện ngắn *Thất Huyền Cầm* của Nguyễn Văn Thọ. Đây là tập văn xuôi thứ tư, được viết trong giai đoạn sung sức nhất của anh, một ngòi bút đã đến độ chín. Có người bảo: Nguyễn Văn Thọ là một thứ trái cây chín muộn. Tôi không nghĩ thế. Bởi Nguyễn Văn Thọ không có ý định trở thành nhà văn. Ngay cả bây giờ, khi đã là một cây bút có tiếng, được bạn đọc yêu mến, Nguyễn Văn Thọ vẫn không coi văn chương là cái nghề chính của mình. Anh chỉ coi văn chương là một cách nhận biết để sống.

Trước khi đến với văn chương, Nguyễn Văn Thọ là một người lính thực thụ. Anh nhập ngũ khi vừa tốt nghiệp học sinh phổ thông, tháng 7 năm 1965. Lúc đó, cuộc chiến tranh bằng không quân của Mỹ đã lan rộng ra khắp Miền Bắc. Cả nước thành chiến trường. Hôm tiễn con vào mặt trận, ông Nguyễn Văn Thiệu, một hoạ sĩ được đào tạo ở Trường Mỹ thuật Đông Dương, chỉ dặn con mấy lời ngắn gọn: "Bố rất tin con. Hãy sống và chiến đấu cho bằng anh bằng em. Con là con trai của bố. Nếu con hy sinh, bố thờ!" Chỉ thế cũng đủ biết là rất nghiêm trọng. Nguyễn Văn Thọ rất hiểu tính bố. Mái tóc bố đã ngả bạc. Bom đạn mù mịt. Chiến trường còn khốc liệt hơn nữa. Nguyễn Văn Thọ không nghĩ mình còn có dịp trở về, còn có dịp gặp lại bố. Hầu như những người lính dũng cảm

https://thuviensach.vn

nhâ´t đê`u đã nă`m lại hê´t ở mặt trận. Mình không thể là một kẻ đớn hèn. Với người lính dũng cảm, không hy sinh trận này, tâ´t sẽ hy sinh trong trận khác. Bao nhiêu trận đánh trong đời một người lính! Sự hy sinh là tâ´t nhiên. Nguyễn Văn Thọ đã tự xác định cho mình như thê´. Và anh đã làm trọn vẹn công việc của một người lính quả cảm. Mười một năm trong đời lính là mười một năm bám trụ các chiê´n trường khô´c liệt. Trong đó có cả khoảng một thời gian chiê´n đâ´u trên chiê´n trường Lào. Anh đã đánh trên 500 trận[(1)], tham gia nhiê`u binh chủng, chiê´n đâ´u ở nhiê`u vị trí, từ lính cao xạ, tới lính bộ binh, gùi thô` vận chuyển. Dường như anh đã trải qua hê´t mọi vui, buô`n, đă´ng, ngọt của đời lính. Và thật kỳ lạ, không một viên đạn nào của kẻ thù găm được vào anh. Mới hay, chiê´n tranh khô´c liệt cũng ẩn chứa trong nó bao chuyện tưởng như chỉ có trong cổ tích. Nguyễn Văn Thọ là một pho "cổ tích hiện đại". Ngày 30 tháng 4 năm 1975, sau trận đánh cuô´i cùng, trong lúc đô`ng đội ào lên đón chiê´n thă´ng, Nguyễn Văn Thọ lại thâ´y thảng thô´t, bàng hoàng. Bởi anh bỗng nhận ra, ngay trong tích tă´c, bao nhiêu kinh nghiệm của một người lính trận mạc, những cách đào hâ`m, tránh bom, rô`i cách tiêu diệt địch... Nghĩa là những kinh nghiệm đă´c địa, giúp cho một người lính có thể tô`n tại đàng hoàng trong lửa đạn, bỗng chô´c trở nên vô nghĩa, không còn dùng được nữa. Đâ´t nước đã hoà bình rô`i. Nguyễn Văn Thọ đã ra khỏi cuộc chiê´n tranh với hai bàn tay tră´ng.

II

Nguyễn Văn Thọ không phải chỉ có hai bàn tay tră´ng. Anh còn một gia tài khá đê` huê`. Đó là vô´n sô´ng chiê´n tranh trong những năm anh làm lính trận. Nhưng rô`i anh vẫn không viê´t. Bởi anh không có ý định làm nhà văn. Nhiê`u lâ`n anh, cựu binh Nguyễn Văn Thọ, đọc những trang văn viê´t vê` người lính, thâ´y nhạt nhẽo quá!

https://thuviensach.vn

Vừa nhạt, vừa giả, đặc biệt, một đêm xem vở kịch trên vô tuyế n truyề n hình, vở kịch kể về một người lính ra chiế n trường chiế n đấ u rồ i hy sinh ra sao, Nguyễn Văn Thọ cảm thấ y khó chịu, bởi tác giả vở diễn phản ánh không đúng những điề u anh đã tận mắ t chứng kiế n trong cuộc chiế n đẫ ng đẵng. Thế rồ i, anh quyế t định viế t truyện ngắ n đầ u tay *Rồ i chúng con sẽ trở về quê hương*. Truyện ngắ n vừa ráo mực đã được in trên tuầ n báo *Văn nghệ* năm 1985. Tiế p theo là truyện *Sương đêm* và một loạt tác phẩm nữa ra đời. Đố i với một người viế t, có thể xem đó như một sự thuận lợi, may mắ n. Song Nguyễn Văn Thọ lại tự thấ y chán những trang viế t của mình. Bởi nó vẫn chưa thoát ra ngoài cái nhạt. Nó chưa đúng như những gì anh số ng. Thế là anh bỏ viế t. Bỏ vĩnh viễn.

Nhưng rồ i văn chương lại không chịu bỏ anh. Chính đời số ng bề bộn đã tìm đế n với anh, đã chọn ngòi bút của anh để ùa lên trang giấ y. Năm 1999, tập truyện ngắ n đầ u tay của anh mới ra đời. Tập truyện có tên là *Gió lạnh*[(2)]. Bố n năm sau, Nguyễn Văn Thọ cho in tập thứ 2, tập *Vàng xưa*, sau khi nhận *Giải nhì* (không có giải nhấ t) trong cuộc thi truyện ngắ n ở Tạp chí *Văn nghệ quân đội*. Phải đế n tập truyện này, bạn đọc mới nhận ra Nguyễn Văn Thọ là một cây bút truyện ngắ n có tài. Tập sách có 10 truyện. Hầ u như không có truyện nào non lép. Trong đó, có truyện từng đoạt giải thưởng trong các cuộc thi truyện ngắ n trên tuầ n báo *Văn nghệ,* tạp chí *Văn nghệ quân đội*, như *Cõi ảo, Nhà ba hộ, Vườn Maria*. Cũng có truyện không được giải, nhưng lại được bạn đọc yêu thích như *Một người Đức, Lá bùa, ám ảnh*. Đặc sắ c nhấ t là truyện *Vàng xưa,* một truyện ngắ n có dung lượng lớn. *Vàng xưa* như tiểu thuyế t được cô đặc lại. Chiế n tranh với hoà bình. Quá khứ và hiện tại. Tấ t cả đề u đồ ng hiện, hoà quyện và nhuầ n nhuyễn trong một cố t truyện chặt chẽ, hấ p dẫn. Ngôn ngữ sắ c sảo linh hoạt. Mọi chi tiế t đưa ra đề u được khai thác triệt để và đẩy đế n tận cùng.

https://thuviensach.vn

Thâ´t Huyê`n Câ`m, tập truyện mới gô`m 12 truyện ngă´n của Nguyễn Văn Thọ, vẫn giữ được cái mạch văn â´y. Với tập sách này, có cảm giác ngòi bút anh đă`m hơn. Nói như một nhà phê bình: "Cũng là những câu chuyện hậu chiê´n của người lính, song ở đây, từ *Vô danh trận mạc* tới *Yêu sô´ng*, người ta nhận ra một Nguyễn Văn Thọ không chỉ từng trải, mà qua những chi tiê´t gạn lọc của đời sô´ng hôm qua và hôm nay, sự quan sát và chiêm nghiệm đã đê´n lúc chă´t chiu, đọng lại, nhìn nhận cuộc sô´ng một cách sâu lă´ng và trâ`m tĩnh." Bên cạnh những truyện đê` cập đê´n mảng chiê´n tranh, vô´n đã thành sở trường quen thuộc của anh, Nguyễn Văn Thọ cũng bước đâ`u thử bút ở mảng truyện dã sử. Vịn vào "*cảnh xưa*", mảng dã sử của anh buộc người đọc phải đặt nhiê`u câu hỏi và suy ngẫm. Một cô´ gă´ng cũng râ´t đáng ghi nhận của Nguyễn Văn Thọ trong tập sách này là chùm truyện viê´t vê` đời thường. Người đọc thật khó quên cô bé Toản Ly với với tâm hô`n trong vă´t của bé ở *Gửi ông Đại tá chờ thư,* hay sô´ phận của những con người lam lũ sô´ng trong *Phô´ cũ*. Nguyễn Văn Thọ tỏ ra khá am tường đời sô´ng của người dân phô´ cổ. *Phô´ cũ* không dừng lại ở những thân phận con người mà cuộc sô´ng còn lam lũ trong ba sáu phô´ phường nổi tiê´ng. Thông qua những chi tiê´t chọn lọc, â´n tượng, để khi xâu chuỗi lại, tác giả hình như muô´n đặt một câu hỏi khá nhức nhô´i vê` vâ´n đê` bảo tô`n văn hóa trong lòng phô´ cổ, mô´i quan hệ giữa hình thức và nội dung, bản châ´t của *Phô´* với *Người*... Chỉ tiê´c, phâ`n hai nhạt hơn. Nhờ tài văn, Nguyễn Văn Thọ vẫn níu kéo được người đọc vào với trang viê´t của mình, mặc dù truyện đã hê´t ở phâ`n một. Khúc "vĩ thanh" này chỉ là sự vun vén, dọn dẹp của người đâ`u bê´p khéo tay sau bữa tiệc đã tàn. Nhưng "vun vén" được như thê´ cũng đã là khéo đâ´y.

Có thể nói, Nguyễn Văn Thọ là một người đi nhiê`u. Các cụ bảo: *Đi một ngày đàng học một sàng khôn*. Nguyễn Văn Thọ không phải chỉ *đi một ngày đàng*, mà anh đã qua hơn nửa vòng trái đâ´t, đã sô´ng nhiê`u năm ở nước ngoài. Ta hiểu vì sao trong sáng tác của Nguyễn

https://thuviensach.vn

Văn Thọ thường có hai mảng đề tài: mảng viết về trong nước và mảng viết về nước người. Dù viết về đất nước, hay viết về nước người thì Nguyễn Văn Thọ vẫn viết với tâm thế của một người trong cuộc, chứ không phải *người cưỡi ngựa ngắm hoa*. Chính sự *đi nhiều* đã cho Nguyễn Văn Thọ cái lợi thế ấy. Anh nhìn người, nhìn cảnh nước ngoài bằng con mắt của người phương Đông. Rồi lại nhìn người, nhìn cảnh nước mình bằng con mắt của một người Việt sống lâu ở nước ngoài. Chính vì thế, anh phát hiện được nhiều vẻ đẹp, nhiều tinh chất mà người nếu chỉ sống ở nước sở tại sẽ không thể thấy được. Đây chính là sức mạnh đã tạo cho anh có được những trang viết sinh động, dù viết về bất cứ con người nào, hay đề tài nào, ở cả các thể loại truyện ngắn và tùy bút, ký sự.

Văn xuôi trong đời sống hôm nay, theo tôi, vẫn là một mảnh đất còn nhiều thách thức với các nhà văn đương đại. Trong tập truyện ngắn mới này, Nguyễn Văn Thọ vẫn chủ trương lối viết dung dị nhưng đa giọng. Đó là một đặc điểm *văn xuôi Nguyễn Văn Thọ* để có thể nhận ra anh. *Thất Huyền Cầm* là một nỗ lực trên con đường anh khai phá và thử thách chính mình.

Mừng cho anh.

Hà Nội, những ngày bận rộn 7-5-2006

T. Đ.K

https://thuviensach.vn